

מדינת ישראל
משרד החוץ

4293/10

(4)

השליח נחמיה בן חכיה

ת"ח
1968

שם: סומי - השטחים המוחזקים

חצ - 4293/10

130.23/7 - 122

02-120-03-19-09

28/04/2008

מזהה פיזי:

מזהה לוגי:

כתובת:

19/

4293/10

November 15, 1968

Mr. David Harris,
Middle East Division,
Ministry for Foreign Affairs, Hakirya
Jerusalem, Israel

Dear David:

I hope that this letter finds your family and you well.

I have a request to ask of you, or perhaps for you to forward to a proper office.

I am to deliver a paper upon the UNRWA School System on December 6 before the Western Regional Convention of the Philosophers of Education Society.

As you know, I am informed of the UNRWA prior to the June war, 1967. My embarrassment is that I have no knowledge related to the UNRWA educational progress since June, 1967. I lack information and knowledge, especially, of what is happening in the education of the Palestinians in the occupied areas.

I would appreciate and information available upon educational program of the UNRWA, the operation of the UNRWA generally and the situation in Gaza and Jordan. Statistics if possible.

Is there material upon the projected plans of Israel for the refugees in the occupied area? What changes, reforms, have been exacted by Israel since the June war with regard to the UNRWA schools?

Any information, materials will be most appreciated. I must apologize for the unseemly urgency of this request. I but received this assignment yesterday, to make the talk on December 6.

Many thanks.

Sincerely,

Kent Pillsbury, Director
Comparative Education and Related Studies Area
Department of Education,
Chapman College 333 N. Glassell
Orange, California 92666

Preferably, write to my home:

1768 Wright St.,
Pomona, California 91766.

מדינת ישראל

משרד הדתות / המחלקה לעדות נוצריות

תאריך: כ"ה, ירושלים, י"ז כאלול תשכ"ח
10.9.68

מספר: 29/1/8

סודי ביותר

אל: מר מ. פרגאי, הממונה על ענינים כנסיתיים, משרד החוץ,
הקרית/ירושלים

הנדון: פנית הרכרנד שניידר - לפי
החומר הר"כ.

הרכרנד שניידר הביא לי את החומר הר"כ ובקש אותי

אח"כ, כשיחה טלפונית, לפתוח את המכתב לקראו, ולהחליט מה

לעשות. אמרתי לו שאעביר את הפניה אליך, לשם החלטה

משותפת כאם עלינו לשלוח את החומר למשרד הבטחון, ליעץ

לו לעשות כן, או כל דרך אחרת.

הענין הוא עדין, כי שניידר הוא כאפן רשמי, איש הקשר
האנגליקני

מסעם הארכיבישוף/לשלטונות ישראל, המכתב חובר ע"י כומר

אנגליקני אוהד הערכים, ולכו של שניידר אינו שלם עם

חוכנו, ובכל זאת הוא חייב לפעול.

לעצחק הנכונה / כרגיל / אני מצפה.

ב כ ר כ ה,

ד"ר י. מלאכי

נא להחזיר לי את החומר המצורף. תודה.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

88.8.02

0000000000

NO: 00 0. 00000, 00000 00 0000 000000, 0000 0000,
000000000000

REPORT OF THE BOARD OF DIRECTORS - 1964
PAGE 10

42000 110000 \ 00000 \ 100 0000.

Г. Г. Г. . 05/11/27

FROM: THE REVEREND
PETER SCHNEIDER

19, JABOTINSKY ST.
JERUSALEM, ISRAEL

TEL.: 30964 :טלפק
P.O.B. 191 :ת.ד.

רחוב ז'בוטינסקי 19
ירושלים

Monday 9 September 1968

Dr. S. Colbi,
Director, Department of Christian Communities,
Ministry of Religious Affairs,
JERUSALEM

Dear Dr. Colbi,

I have received an urgent request from Canon Every to do all I can to supplicate for Miss Zleekha Shihabi who was deported to Jordan on Friday 6 September, 1968.

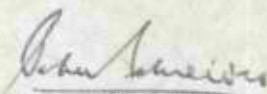
It is not my intention to meddle in security matters as I fully ~~appreciate~~ appreciate how complicated and delicate all security concerns are and also how necessary it is for the government to act decisively in everything concerned with security.

My reason for taking this matter up with you is that there might be some possible mistake in the information passed on to the authorities, concerning Miss Shihabi, and that her position in Jerusalem was such that I think her deportation to Jordan might be used to great advantage by those concerned with anti-Israel propaganda abroad. Further, I would also appeal on the humanitarian level, on behalf of an old lady who has for so long lived in Jerusalem.

I enclose full details passed on to me by Canon Every, and feel sure that anything which is possible you will do, and indeed am confident to leave this delicate yet urgent matter in your hands.

Thanking you in anticipation,

Yours very sincerely,

(Revd.) Peter Schneider,
Anglican Archbishop's Advisor
on Jewish Christian Relations.

Early in the morning of September 6 she was deported to the East Bank of the Jordan, from East Jerusalem.

I do not know her exact age. But she has been the president of the Arab Women's Union for more than thirty years. She must be at least 63 and may be 65. She is diabetic and has a weak heart. She has never worked for a salary. Throughout her adult life she has been a voluntary social worker among women and small children. It is certain that her name was known, in connection with her social and philanthropic work, to people engaged in such work among Palestinians of all communities between 1936 and 1948.

She lives with her brother, Mr Jameel Shihabi, in a house which they jointly own, near the Azzahra Hotel, in the street between the American School of Oriental Research and the Rockefeller Museum. Part of the house is let to the Azzahra Hotel as an annexe to that hotel. Her brother is an invalid. He is paralysed and cannot speak clearly or walk without help. She has cared for him for years. They have two nieces living in Ramallah, of whom one is a teacher in a school there and the other works for UNWRA in Jerusalem; these are daughters of a married sister and belong to the Nuseibeh family. The niece working for UNWRA is now visiting Amman; she went there before her aunt was deported. The other niece is looking after her uncle; but she may have to give up her work as a teacher in order to do so properly. Mr. Jameel Shihabi is in great distress.

She has a nephew, a Dr. Nuseibeh, living in Amman, having gone there from Ramallah a year ago, and she will no doubt stay with him. But he and his family are ever-crowded and it will be very difficult indeed for her to stay permanently with them. It seems to have been suggested that her brother, being dependent on her, ought to follow her to Amman. But it is very natural that he refuses to go. It has to be considered that they have house property, from which they get rent to live on, in Jerusalem and elsewhere on the West Bank. If they both go to the East Bank, they do not feel sure of this income.

There is no evidence whatever, as far as I can see, to connect her or the Arab Women's Union with any underground movement or any violent action. The Arab Women's Union is a society which has existed since 1929, with educational and charitable aims. It works in clinics and in the training of girls who wish to earn their living, as well as in the care of the old. As a registered charitable society, it was forbidden by the laws of Jordan to participate in any sort of political activity. It may well be true that Miss Zleekha Shihabi has signed letters to the officers of the administration and to others, in which attention has been drawn to various matters about which complaints are being made. But these letters went to the administration; they were, in that sense, intended to help the administration. regard for the interests of the poorer members of the Arab Community in Jerusalem, both Muslim and Christian, and desire that the Arabs should help themselves by co-ordinating their own social work, instead of being entirely dependent on the social work of foreigners, has brought into existence many Arab charitable societies, of considerable value, during the last forty years. No doubt, in a certain sense, it is possible to say that these societies were nationalist. It would be absurd to deny that they were concerned with Arab culture, Arab education and a new status for women in Arab society. But it is a very different thing to say that they were politically extremist or violent. Miss Zleekha Shihabi is a mature and sensible woman, well known to many who sincerely believe that she would have nothing to do with violence.

Action taken, without clear evidence of danger to the security of the state, against Arab women of this type and their work is certain to increase, rather than to decrease, the feelings of antagonism to the administration which exist in East Jerusalem.

Miss Zleekha Shihabi and her work have been supported, for several years, in various ways by OXFAM, the Near East

Council of Churches' Committee for Refugee Work and UNWRA. She has been served for years in her work by Dr Amin Majaj, the well-known children's doctor, who is a member of our Anglican Church. A clinic run by her was described some years ago by a representative of the World Council of Churches as the best clinic for mothers and babies in Jordan. Christians, both Arab and Non-Arab, have long taken a great interest in her work and regard her as a constructive social and educational worker, helping her people to learn the technique of helping themselves. She visited England a few years ago and is well-known there.

On humanitarian grounds, it would seem that she ought to have been spared, to live out the rest of her life in this city, to care for her brother - and so that those doing social work among the Arabs in Jerusalem may have the benefit of her advice, experience and inspiration.

September 7 1968

Edward Every

Council of Churches, the first of the series of lectures
 was given at the first lecture in the series of lectures
 well-known Christian, a lecturer, who is a member of our
 Church. A third man of the series of lectures is the
 representative of the series of lectures is the
 officer for women and children in London. Christian, both
 Arab and non-Arab, have long taken a great interest in her work
 and regard her as a constructive social and educational worker,
 helping her people to learn the technique of helping themselves.
 She visited England a few years ago and is well-known there.
 On humanitarian grounds, it would seem that she ought
 to have been invited, to live with the rest of her life in this
 city, to give her own power - and so that those doing social
 work among the Arab in Jerusalem may have the benefit of her
 advice, experience and inspiration.

September 1953

Christa

Chapman
College

ORANGE, CALIFORNIA 92666 • (714) 633-8821

Education Department

November 15, 1968.

Mr. David Harris,
Middle East Division,
Ministry for Foreign Affairs, Hakirya
Jerusalem, Israel.

Dear David:

I hope that this letter finds your family and you well.

I have a request to ask of you, or perhaps for you to forward
to a proper office.

I am to deliver a paper upon the UNRWA School System on December 6
before the Western Regional Convention of the Philosophers of
Education Society.

As you know, I am informed of the UNRWA prior to the June war, 1967.
My embarrassment is that I have no knowledge related to the UNRWA
educational program since June, 1967. I lack information and knowledge,
especially, of what is happening in the education of the Palestinians
in the occupied areas.

I would appreciate and information available upon the educational
program of the UNRWA, the operation of the UNRWA generally and the
situation in Gaza and Jordan. Statistics if possible.

Is there material upon the projected plans of Israel for the
refugees in the occupied area? What changes, reforms, have been
exactd by Israel since the June war with regard to the UNRWA schools?

Any information, materials will be most appreciated. I must apologize
for the unseemly urgency of this request. I but received this assignment
yesterday, to make the talk on December 6.

Many thanks.

Sincerely,

Kent Pillsbury, Director
Comparative Education and Related Studies Area
Department of Education,
Chapman College 333 N. Glassell
Orange, California 92666

Preferably, write to my home:

1768 Wright St.,
Pomona, California 91766

C O P Y

CHAPMAN COLLEGE

(714) 633-8821

November 15, 1968

Mr. David Harris,
Middle East Division,
Ministry for Foreign Affairs, Hakirya
Jerusalem, Israel

Dear David:

I hope that this letter finds your family and you well.

I have a request to ask of you, or perhaps for you to forward to a proper office.

I am to deliver a paper upon the UNRWA School System on December 6 before the Western Regional Convention of the Philosophers of Education Society.

As you know, I am informed of the UNRWA prior to the June war, 1967. My embarrassment is that I have no knowledge related to the UNRWA educational progress since June, 1967. I lack information and knowledge, especially, of what is happening in the education of the Palestinians in the occupied areas.

I would appreciate and information available upon educational program of the UNRWA, the operation of the UNRWA generally and the situation in Gaza and Jordan. Statistics if possible.

Is there material upon the projected plans of Israel for the refugees in the occupied area? What changes, reforms, have been exacted by Israel since the June war with regard to the UNRWA schools?

Any information, materials will be most appreciated. I must apologize for the unseemly urgency of this request. I but received this assignment yesterday, to make the talk on December 6.

Many thanks.

Sincerely,

Kent Pillsbury, Director
Comparative Education and Related Studies Area
Department of Education,
Chapman College 333 N. Glassell
Orange, California 92666

Preferably, write to my home:

1768 Wright St.,
Pomona, California 91766.

C O P Y

CHAPMAN COLLEGE

(714) 633-8821

November 15, 1968

Mr. David Harris,
Middle East Division,
Ministry for Foreign Affairs, Hakirya
Jerusalem, Israel

Dear David:

I hope that this letter finds your family and you well.

I have a request to ask of you, or perhaps for you to forward to a proper office.

I am to deliver a paper upon the UNRWA School System on December 6 before the Western Regional Convention of the Philosophers of Education Society.

As you know, I am informed of the UNRWA prior to the June war, 1967. My embarrassment is that I have no knowledge related to the UNRWA educational progress since June, 1967. I lack information and knowledge, especially, of what is happening in the education of the Palestinians in the occupied areas.

I would appreciate and information available upon educational program of the UNRWA, the operation of the UNRWA generally and the situation in Gaza and Jordan. Statistics if possible.

Is there material upon the projected plans of Israel for the refugees in the occupied area? What changes, reforms, have been exacted by Israel since the June war with regard to the UNRWA schools?

Any information, materials will be most appreciated. I must apologize for the unseemly urgency of this request. I but received this assignment yesterday, to make the talk on December 6.

Many thanks.

Sincerely,

Kent Pillsbury, Director
Comparative Education and Related Studies Area
Department of Education,
Chapman College 333 N. Glassell
Orange, California 92666

Preferably, write to my home:

1768 Wright St.,
Pomona, California 91766.

C O P Y

CHAPMAN COLLEGE

(714) 633-8821

November 15, 1968

Mr. David Harris,
Middle East Division,
Ministry for Foreign Affairs, Hakirya
Jerusalem, Israel

Dear David:

I hope that this letter finds your family and you well.

I have a request to ask of you, or perhaps for you to forward to a proper office.

I am to deliver a paper upon the UNRWA School System on December 6 before the Western Regional Convention of the Philosophers of Education Society.

As you know, I am informed of the UNRWA prior to the June war, 1967. My embarrassment is that I have no knowledge related to the UNRWA educational progress since June, 1967. I lack information and knowledge, especially, of what is happening in the education of the Palestinians in the occupied areas.

I would appreciate and information available upon educational program of the UNRWA, the operation of the UNRWA generally and the situation in Gaza and Jordan. Statistics if possible.

Is there material upon the projected plans of Israel for the refugees in the occupied area? What changes, reforms, have been exacted by Israel since the June war with regard to the UNRWA schools?

Any information, materials will be most appreciated. I must apologize for the unseemly urgency of this request. I but received this assignment yesterday, to make the talk on December 6.

Many thanks.

Sincerely,

Kent Pillsbury, Director
Comparative Education and Related Studies Area
Department of Education,
Chapman College 333 N. Glassell
Orange, California 92666

Preferably, write to my home:

1768 Wright St.,
Pomona, California 91766.

הפועל הצעיר

שבועון מפלגת העבודה הישראלית

ה' בכסלו תשכ"ט — 26 בנובמבר 1968

- * הדיון בבעית הפליטים באו"ם
- * לבחינת המושגים בטחון וכיבוש
- * המשימות הדחופות של מפלגת העבודה
- * על תנועת ארץ ישראל השלמה
- * לשון רכה מול חזית קשה
- * נאצו-קומוניזם בפולין
- * המערך הצבאי והמדיני הסובייטי באזורנו
- * חשבון הנפש של הסוציאליזם בצרפת
- * מכתבו של יעקב אפטר ז"ל לבוסל
- * סופרים, הצגות ותערוכות

בחפלה

המפקד

בכיון חשוך, ביום שהחל המפקד, פיסס השר פנחס ספיר, מוכיר מפלגת העבודה את הוועדה הבאה:

לחברי מפלגת העבודה ואוהדיה:

היום יחל במפקד החברים הראשון של מפלגת העבודה הישראלית, למפקד זה נקראים חברי המפלגה ואוהדיה — ותיקים חדשים, אבות התנועה וצעיריה, בני העליית הראשונה יחד עם העולים החדשים שזה מקרוב באו, עובדי אדמה, מחנכים ואנשי דוח, פועלי בנין, סקידים, עובדי סגנה ודירות, סטודנטים ואקדמאים, בעלי מקצועות חופשיים ובעלי מלאכה.

המפקד יקוף תושבי שרים, מושבות, עיירות הפיתוח, קיבוצים ומושבים, המפקד יסוף את כל גוזגי הקשת הרחבה של האיכלוסיה במדינה ויפגין את מלוא כוחה של המפלגה, משאבית הצבוריים ואת סקומה בעם ובמדינה.

המפקד יחזק את זיקתם של כלל החברים למפלגה ויפתח לרוחה את שעריה בפני המוני בני הדור הצעיר ואנשי העלייה החדשה להצטרפות לשורותיה, ולהשתתפות בחיים המדיניים ובאחריות לקביעת דרכה ודמותה של המפלגה במדינה.

המפקד ישמש מנוף ללכוד המפלגה ולגיבש כוחה לקראת המערכות החיצוניות והפנימיות.

המפקד יבצר את היסודות לחיים דמוקרטיים תקינים במפלגה, לפיו יוכן פנקס הבחורים לבחירות לועידת המפלגה שייערכו בשנת תשל" — 1970.

נוכה התמורות שהתחוללו, ולקראת המשימות האחרות נדרים העומדים בפנינו מצויים כלנו לחזק את הכח המרכזי במדינה ולהתלכד סביבו.

בלשכת מפלגת העבודה

ההסכם על מערך בין מפלגת העבודה והפ"ם במישור המוניציפלי אושר ביום ה' שעבר בישיבת הלשכה של מפלגת העבודה, בעד ההסכם הצביעו 15 מחברי הלשכה ונגדו — 5 חברי רשי' לשעבר בלשכת "העבודה".

בהסכם נאמר, כי המדיניות המוניציפלית של המערך תושבת על העקרונות הבאים:

- יתור עצמאות לתאי השלטון המקומי.
- שיטת מיסים פרוגרסיבית ברשויות המקומיות.
- שירותים מוניציפליים ברמה נאותה ויעילה לכל התושבים ברשויות המקומיות לסוגיהן השונים.
- פיתוח מוסדות תרבות והשכלה לכלל הציבור ברוח ערכי תנועת העבודה.

המערך יפעל ברשויות המקומיות כסיעה אחת, הדנה ומחליטה באורח דמוקרטי, בהכרעת רוב.

בענינים הנוגעים לשיטת הבחירות לרשויות המקומיות ולראשי הרשויות, וכן בענינים הנוגעים לחקיקת-עזר ב"תחום הדת והשירותים הדתיים שמור לפ"ם חופש הופעה ותצבעה, בהצבעה על תקציבי המועצות הדתיות תינתן לפ"ם רשות להימנע, אם לא יורה בהימנעות זו משום אי-אישור התקציב.

רשימות המועמדים לבחירות ברשויות המקומיות תורכבנה לפי יחסי הכוחות הקיימים עתה ברשויות המקומיות. תפקידים נכבדים בפועל — ראשי רשויות מקומיות וסגניהם — יהיו במספר שווה לזה שבקדנציה הקיימת, אם יחולו שינויים בחוקת או במספר הנבחרים תחליט הסיעה המשותפת תוך הידברות בין שתי המפלגות. באין הסכם — תכריע הוועדה הפריטטית המוניציפלית הארצית.

ועדה פריטטית מוניציפלית ארצית תבחר ותסכם במידת הצורך את הבעיות השונות במחלוקת בין נציגי שתי המפלגות ברשויות המקומיות.

בראשית הישיבה מסר מוכיר מפלגת העבודה פ. ספיר פריטים על מהלך מיפקד חברי המפלגה, הוא סיפר, כי המיפקד מתנהל בכל סניפי המפלגה בחיבי הארץ, המיפקד יסתיים בסוף מארס 1969.

אשר לתשלום המס הפוליטי אמר ספיר, כי "עברנו את נקודת-הטיק של ההתנגדות, מספר הסכמים נמצא עתה בירידה", הוא הוסיף כי חברי המפלגה המתפקדים מתייחדים סים בחיוב לטופס ההצהרה בדבר ההסכמה לתשלום המס הפוליטי.

לפני התחלת הישיבה מילא חברי הלשכה שאלונים והתפקדו במקום.

הסכם על כינון מערך בתחום המוניציפלי

נציגי מפלגת העבודה ונציגי הפ"ם הגיעו ביום ג' שעבר להסכם על כינון מערך בתחום המוניציפלי. במשך שתי ישיבות משותפות, שהתנהלו בראשותו של יו"ר הוועדה, ש. נצר, סוכמו לאחר בירור מקיף עיקרי המצע המשותף ברשויות המקומיות.

בין היתר קובע ההסכם, שהקו המנחה בפיתוח השירותים המוניציפליים יושבת על מנחה להשוות את רמת השירותים בישובים השונים, ולקדם את השירותים בערים, בערי הפיתוח, בריכוזי עולים, שכונות ופרברים.

המערך יפעל להרחבת תאטרונמיה של הרשויות המקומיות ולסגירת התערבות יתר של השלטון המרכזי בפעולותיהן. כן יפעל המערך לשינוי שיטת המסים הקיימת בכינון של מיסוי פרוגרסיבי, תינתן הקלה ניכרת למעוטי יכולת.

לנציגי הפ"ם שמורה זכות הופעה והצבעה עצמית בענינים של חקיקת עזר בתחום הדת והשירותים הדתיים וכן לגבי שיטת הבחירות לרשויות ולראשי ערים.

בכל יתר השאלות יופיע המערך כסיעה אחת, הדנה ומחליטה בהכרעת רוב, דוגמת המערך במנסה.

בישיבת הסיכום השתתפו: ש. נצר (יו"ר הוועדה), פ. אילון, ח"כ ד. ארזי, ד. טבצ'ניק, מ. לוט, ג. פדר, מ. פלימן.

הוועדה הכלכלית של המערך

באזהרה נגד שינויים כלשהם בשכר ובמחירים — יצא אור ליום ר' מוכיר מפלגת העבודה חשר פ. ספיר, בישיבת הוועדה הכלכלית של מפלגת העבודה, בהסתמכו על הסיכומים האחרונים, אמר ספיר, כי הגידול בצריכה הוא מוצע ועלול לגרום לאינפלציה.

מוכיר מפלגת "העבודה" ציין, כי לגדל עינינו צריך להיות המשבר העובר על המטבע הצרפתי, דבר שהחל במידה מסוימת בגלל העלאות השכר בחדשים מאריוני. גידול היבוא אצלנו ו"גולת" הדולרים יש בהם משום סכנה למשק המדינה במבחנים שלפניה, ספיר הוסיף, כי לדעתו יש הפרזת דיבור על מחסור בכוח-האדם, בשנת הבאה — אמר — יתוספו למשק 51,000 כוחות עבודה, גדלה גם התפוקה שעלתה השנה ב"12-13 אחוז בתעשייה, המעסיקה כרבע מיליון פועלים.

הישיבה נפתחה בסקירתו של שר העבודה י. אלמוגי על בעיות משרדו.

בדברו על חיסול העבודה היוזמה אמר אלמוגי כי בהמשך המצע הקיים מעונינים ראשי המועצות המקומיות, המבצעים עבודות ללא השקעה, וכן מנגנון שירות ה"תעסוקה, המשתחרר בכך ממטרדים שונים, חיסול העבודה היוזמה — הוסיף — יחסוך בשנת הבאה כ-30 מיליון לירות.

בדברו על מחסור בכוח-אדם, הטעים שר העבודה, שבקספי יוצקו כ-10,000 פועלים מהשטחים, הוא עמד בדבריו גם על הגדלת אחוז הנשים בעבודות יצרניות, המצב בשוק הבניין וכן נגע בשאלת ההכשרה המקצועית. י. קרגמן תמך בכל ההצעות המכוונות למשיכת נשים לעבודה, אך התנגד לתת להן הנחה בתשלום מס-הכנסה, בטענה שאמצעי זה לא יוסיף כוחות-עבודה, גם כיום הגיעה האשה העובדת לחישג שאין לו תקדים בעולם — השבון נפרד מהבעל בחישובי מס-הכנסה, מהנהגה נוספת יהנו לדבריו, רק הצעים בעלות שכר גבוה ולא השכבה שאותה רוצים למשוך לעבודה יצרנית, בעמדת קרגמן תמך גם מ. זנדמרג, שהסתמך על מחקר שערך בבציה זו, ד. גולומב אמר, כי אם יהיה מחסור בפועלים יעלה ממילא השכר, ללא קשר מה תחליט ההסתדרות, על מצב מסוכן זה אחראית הממשלה, ואם רוצים למנוע מיתון חדש — הדגיש — חייבת הממשלה לקצץ בתקציב

ולקבוע סדר עדיפויות, גולומב הציע לקיים דיון בעניין העסקת פועלים מהשטחים, וציין שהוא רואה בכך סכנה, אף הוא הביע התנגדות להנחות במס הכנסה לנשים עובדות.

לא נוכל לייצל את התעשייה אם לא יהיו קימוצים במוסדות-ציבורי, אמר יו"ר הוועדה הכלכלית ע. גוברין, הוא הוסיף, כי השירותים גדלים ללא צורך ובראש וראשונה חייבת הממשלה לקצץ במוסדותיה, גוברין הציע לשכנע את בעלי התעשייה לקיים את ההכשרה המקצר עית במפעלים, כמקובל במשק המודרני, הנואם תמך בהצעת אלמוגי להפחית את מס הכנסה לנשים עובדות, גם חשר פ. ספיר תמך בכך בתנאי "שההנחות לא יעלו לאוצר יותר מ-3-4 מיליון לירות", גוברין הצטרף לאזהרות פ. ספיר, מפני היבוא והצריכה הגדלים והולכים, אחרון הנואמים היה ב. רפסור שתבע גמישות בחיסול העבודה היוזמה ובמיוחד בעיירות הפיתוח, כן התנגד לקו שלפיו פותרים בעיות מחסור פועלים ב"יבוא" מהשטח הים, בעוד שמתגלית אצלנו תופעה שלילית של יציאה מעבודות פזיות, רפסור תבע שוויון כוח-האדם בבניה יקיף את המשק הציבורי וגם את השוק הפרטי.

בתגובה להצעת י. משל הודיע ע. גוברין, שסמכויות ה"וועדה תכין הצעות-ההלטה בשאלות שנדרגו ואשר יובאו לאישור הוועדה הכלכלית, בישיבתה הבאה.

יום עיון בבית ברל

מפלגת העבודה במחוז תל-אביב קיימה בבית ברל סיפגש עיון בן יומיים, שני בסדרה, המיועד לפעילים ולחברי מוסדיות הסניפים, במטרה להסינם לקראת המיפקד ולהעמיק ההיכרות בין חברי מפלגת העבודה.

מוכיר המחוז א. שפייר הרצה על מבנה ודמוקרטיה במפלגה, בדיון בו השתתפו עשרות חברים, הובעה משאלה להידוק הקשר בין הבוחר לבחור ולהגברת הקו של תחבול ותחא היסודי בהכרעות הנפולות במוסדות המרכזיים.

כן נשדר סימפוזיון על ההסתדרות בנושאי תרבות, איגוד מקצועי וחברת העובדים.

סקירה של ישראל גלילי

בסיעת מפלגת העבודה בכנסת

סיעת העבודה בכנסת הקדישה אור ליום ד' שעבר את ישיבתה לשמיעת סקירתו של חשר ישראל גלילי, הוא עמד בדבריו על ההתרחשויות האחרונות במישור המדיני והישיב בתום סקירתו על שאלותיהם של חברי הסיעה מ. ארם, מ. בן-פורת, י. קרגמן, ג. כהן, מ. זר, ש. שרר, א. בוזר וז. צור, יו"ר הסיעה מ. ברים הודיע, כי בשבוע הבא תשמענה בסיעה סקירותיהם של שר החוץ אבא אבן ושל שר העבודה יוסף אלמוגי.

נפתח המפקד בתל-אביב ובבתים

בישיבת חגיגת של הוועדה המרכזת של מפלגת העבודה בתל-אביב, התקדו אור ליום ד' בשבוע שעבר בבית המחוז כל חבריה, וביניהם ראש העיר מ. נמיר, מוכיר מחוז המפלגה א. שפייר, מזכירי משנה ד. כפרי רג, יעקבי, מזכיר מועצת הפועלים א. אלפרט וחברי הסיעה בעיריה ובמועצה.

פוקדים-מתנדבים הוצמדו לשורה של בתים לפי אזורים, כשבדיחת רשימות של חברי שלוש המפלגות לשעבר — מפא"י, רפ"י ואחתי"פ, כפי שנמסר ממוכירות מפלגת העבודה בבתיים, יפקדו לפי האומדן, כ-10,000 חברי מפלגה.

בהנהלת התא הארצי של עובדי המדינה

סיעת מפלגת העבודה הציע לקיים את הבחירות לאיגוד עובדי המדינה בסוף חודש פברואר 1969 — כך הוחלט בשבת שעברה בפגישת הנהלת התא הארצי של עובדי המדינה, בהשתתפות י. משל, יו"ר המחלקה לאיגוד מקצועי בהסתדרות, וא. הראל, מנהל המחלקה המקצועית במרכז העבודה.

וכן הוחלט, שהבחירות יהיו כלליות ויחסיות, במסגרת הרשימות המפלגתיות יינתן ייצוג מירבי לכל המונים ה" (טוף בעמוד 28)

תוכן הענינים:

מפרקי הימים:

- א. מעשה הפשע בירושלים;
- ב. ההסכם בירדן;
- ג. הדיון החוזר בבעית הפליטים;
- ד. מפ"ם אישרה את המערך ה. ה.

- עיסקאות ירדניות י. תדהר
המשרד הפיננסי הבינלאומי ג. ל.
לכחינת המושגים בטחון וכיבוש דוד ברש
המשימות הדחופות של מפלגת העבודה
אברהם וולפנון
חשבונו עם „תנועת ארץ ישראל השלמה”
דב בן-מאיר
דברים הצריכים שינוי י. גורן
לשון רכה מול חזות קשה יונה כסה
סטאטיסטיקה סותרת סטאטיסטיקה
ד. ליבנה
מעניות מ. עונה
המדע והטכנולוגיה בעיני סוציולוג
ג. ברשאי
אכזבה על גדות הנילוס גדעון ויגרט
נאצו-קומוניזם בפולין זאב גולדברג
המערך הצבאי והמדיני הסובייטי
במזרח התיכון ישעיהו אוסטרין
בעולם הסוציאליסטי ש. ד.
זוטות י. מש
בין כתלי האוניברסיטה בירושלים ל. צפניה
בתפוצות ב. פרימר

★

- על יעקב אפרז ז"ל אהרן בקר
מכתבו של אפרז ליוסף בוסל
בעלי סבר פנים יוסף וייץ

ספרות ואמנות

- בנציון בנשלוס י. כ.
משה בן-מנחם אברהם ברוידס
„חסד וחירות” מ. ז. סולה
זכרונות פאולה ארנולד איזה פרליס
המגדלים בירושלים (שיר) ב. מרדכי
„בין תמול למחר” י. בן-מיכאל
באלזאק על יהודי פולין משה גולדשטיין
קולנוע חי מנשה רבינא
„תהייה ואמונה” משה גיורא
„הרוצחים הקטנים” ב. „הבימה”
עדה הוויפלס
תערוכות מינה בליך

חברים כותבים:

- בין הסטודנטים להסתדרות
אברהם שלוין
„למרחב” — למה ז
ש. סבוראי

במפלגה

ה. ה.

א. מעשה הפשע בירושלים

מעשה הדמים הנפשע, שבוצע בידי חבלנים ערביים בשוק מחנה יהודה בירושלים, באמצעות מכונת-תופת, גרם להודעות עמוקה בכל בית ישראל והעולם כולו. רצח המוני של אזרחים עמלים בדם קר במרכז עירוני, שאליו נוהרים רוכלים, פועלים ועקרות-בית, הוא מעשה אכזרי של פושעים נטולי צלם אדם. וצדק ראש הממשלה באמרו בשעת ביקורו, שרצח זה ללא הכחנה מלמד על פרצופם האמיתי של אויבינו יותר מאלף הגדרות. גם מבין העובדים הערבים שבתוכנו גינו את המעשה, המטיל קלון על מבצעיו ושולחיהם.

לבנו כואב עם משפחות החללים ותקוותנו, שהפעמים וחליטנו במהרה, אך על העומדים מאחורי הפשע האכזרי הזה לדעת, כי שיטות טירור אלו לא ירתיעו אותנו. הכאב העמוק אין בו כדי להחליש את רצוננו בדריקים בשלום עם שכנינו. אדרבא, ילמדו אויבינו מהבגרות שגילה הציבור הישראלי, שעם כל היותו מוועז הנגב בכיבוש היצר, בסמכו על המשטרה ועל צה"ל, שיעשו את המוטל עליהם. רשאים אנו להיות גאים על הסקט, העזרה לזולת וההגנה על אזרחים ערבים, שנקלעו באקראי למקום.

שליטי ערב, המעודדים את ארגוני הטרור, ומזדהים עמם ועם פעולותיהם הרצחניות, אחראים למעשים אלו. אולם דרך זו של טירור נגד אזרחים שלווים וחללים לתומם, לא תצליח בידם. זרועם הארוכה של צה"ל ושאר שירותי הבטחון תשיג את המרצחים ואת שולחיהם. אנו נשים לאל את כל נסיונות ההתנכלות של שליטי ערב, ניהור מן המצודה, שטירור זה מתכוון לפרוש לרגליו, ולא נראה בכל ערבי שותף-לרצח. אנו לא נרפה ממאמצינו להגדיל את האמון ההדדי בין התושבים היהודים והערביים בירושלים האחת והשלמה ולעשות למען השלום האמיתי.

ב. הדיון החוזר בבעית הפליטים

בשבוע שעבר החל הדיון בוועדה המדינית המיוחדת של א"י בענין הפליטים. מתחילתו של הסכסוך הישראלי-ערבי, לפני עשרים שנה, חוזרת ועולה בעיה זו על שולחן הדיונים בלא שיימצא לה פתרון. העלאת הנושא, מדי שנה בשנה, מוכיחה בעליל את השימוש לרעה שעושות מדינות ערב בשאלה כאובה זו. הן מסרבות לנסות לראות את הבעיה מצידה האנושי והיא משמשת להן רק קורטמג לננו בה את ישראל ולזכות בהישגים פוליטיים ממוקפים לסווח קצר.

שרהחץ בנאומו לפני העצרת הכללית בשמונה באוקטובר, העלה את הצעותיה של ישראל לפתרון הבעיה, הניתן לבצוע עוד לפני שיוחל במשא ומתן על חוזה לשלום באזור, שר החוץ הודיע, שישראל תרחיב את פעולתה בתחום איחוד המשפחות ותטפל במקרים הקשים מבין הפליטים, אשר חצו את הירדן לעבר גדות המזרחית בעת מלחמת-ששת-הימים. ואכן, בשבוע שעבר הודיע משרד הפנים על ההקלות החדשות ועל החיתור שיינתן לערבים לנצל את הרשויות לחזור ליהודה ושומרון. רשיונות אלו הוצאו בשנת 1967 ולא נוצלו עד כה.

אין זאת המחווה היחידה מצד ממשלת ישראל הבאה להקל על מצוקת הפליטים. סוכנות-הסעד והתעסוקה לפליטים נתמכת בפעולותיה על ידי ישראל, לא רק בתרומות ישירות, אלא גם בשירותי בריאות, חנוך, סעד וכו', הניתנים לפליטים, שסוכנות זו אחראית לטיפולם. וכן נותנת ממשלת ישראל תעסוקה לחלק ניכר מבין פליטים אלו. בדיון וחשבונו, שהגיש נציג הסוכנות ציון לטובה שיתוף הפעולה המועיל טצירנו.

מול תרומותה ופעולותיה ההומניטריות של ישראל מופיעות מדינות ערב בידים ריקות, אך בפיהם נאומי בלע והשמצה.

אף הצעת ההחלטה האחרת, שהעלו הערבים, הקוראת לנשיא העצרת לחקים ועדה, שתחקור את המצב בשטחים המוחזקים על ידי ישראל, אינה באה אלא לעוות את הענינים. ישראל הודיעה, ששעריה פתוחים לפני כל מי שירצה להוכיח כיצד היא מכלכלת את מעשיה בשטחים אלו, אך לא תוכל לתת ידה ליוזמה זו כל עוד נמשכת ההתנגדות לכך, שהוועדה תוסמך לבדוק גם את מצבם של יהודי ערב, הנתונים למשיסה ולדוכי.

למרבה הצער, לא עמדו נציגי המעצמות בוועדה המדינית המיוחדת על הצורך להניע לשלום במסגרת יחסים נורמלית בין מדינות האזור, כדי לפתור את בעית הפליטים בצורה קונסטרוקטיבית. הם הלכו בדרך הקלה והנוחה והשיאו עצות לישראל, שתרשה חזרתם של פליטי מלחמת-ששת-הימים, כאילו יש בכך כדי לחסל את בעית הפליטים. מוטב היה אילו הפעילו ארצות-הברית, בריטניה וערפת את השפעתן על מדינות ערב, כדי שאלו תסכמנה לתת ידן לפתרון הבעיה על יסוד רצון טוב מצדן, עזרה כלכלית בינלאומית ותוך שיתוף פעולה עם ישראל. יש לציין, שגם נאומו של המזכיר הכללי, ארתאנט, לפני הוועדה המדינית לא הועיל לקידום סיכויי של פתרון מעין זה.

לכן טוב עשה נציג ישראל בא"י, יוסף תקוע, שחזר והזכיר לעולם את האחריות הערבית ליצירת בעית הפליטים ואת הצורך לפתור בעיה זו, שנוצרה בעת המלחמה שנכתפה עלינו, בדרכי שלום.

ג. ההסכם בירדן

בעקבות העימות הגלוי בירדן בין ארגוני החבלה לבין משטרו של חוסיין, הגיעו שני הצדדים לכלל הסכם, שבו מנוסחים מעין כללי התנהגות לאנשי הארגונים בכל הקשור לפעילותם בתוך ירדן ונגד ישראל. שני שאלות עיקריות עולות מהסכם זה. הראשונה נוגעת להשפעתו על יציבות המשטר בירדן ועל המשך פעילות ארגוני החבלה, ואילו השניה נוגעת למכלול הבעיות בין ירדן וישראל ולמתיחות הקיימת בקו הפסקת האש.

עיסקאות ירדניות

י. תדור

שללה פיסגת ח'ארטום — על דעת כל משתתפי פיה — באופן מוחלט וסופי: לא לעשות שלום עם ישראל, לא להכיר בה ולא לנהל משא ומתן עמה. וכן הוחלט בוועידה זו, שאסור יהיה לערוך "עיסקאות" על חשבון העם הפלשטינאי.

מגמת יסוד זו של הערבים, לא שונתה, לא רוכה ולא הומרה במדיניות אחרת וזולתה, מאז נחקב לה כמוסכמות על כל מדינות ערב, אשר לקחו חלק בפיסגת ח'ארטום. החלטת מועצת הבטחון (22.11.67) נועדה בעיני הערבים להגשים את מטרתם היסודית — "חיסול תוצאות התוקפנות" של יוני 1967, דהיינו, נסיגה ישראלית מכל השטחים שבידיה מאז מלחמת ששת הימים, בלי התחייבות כלשהי מצידם להעניק תמורות נאותות לדרישתם התדעידית הזו, כלומר, הכרה בישראל וכריתת הסכם שלום עימה.

רבות התפתלה התעמולה הערבית לצודד את דעת הקהל בעולם ולשכנעה בצדקתה של הגירסה הערבית, המעוותת. כל הזמן הארוך מאז סיום מלחמת ששת הימים, על כל תהפוכותיו, אינו מלא דוקא ברשימת הישגים ערביים בתחום זה: פעולת תנועת המדיניות העמלית של קאהיר נסוגה לאחור בשעה שנציגיה הועמדו מול כוונות השלום האמיתיות של ישראל. מרצו ושתדלנותו של ח'ר סייך מלך ירדן להשיב אל חיק שלטונו את הג'דה המערבית, אף אלה לא נשאו פרי. לפיכך, מתקבל הרושם כי לאחרונה ניסה המלך את כוחו בשני מישורים קיימים, תוך מגמה לנצלם בהקבלה כזרועות לפעלתנותו. בתחום הראשון, כך נמסר,

יאסר ערפאת, ראש פת"ח

הצליח המלך להגיע לידי הסדר והסכם עם ארגוני החבלה העיקריים הפועלים כיום. ואילו בתחום השני — ניסה חוסיין לזמן יחד את ראשי מדינות ערב לרעידת פסגה חדשה. ניתן להניח כי בשני תחומים אלה שאף — למעשה — חוסיין לתור אחר אפשרויות חדשות להשגת מטרתו הנכספת מאז מפלתו במלחמה והיא — החזרת שטחי יהודה ושומרון אל שלטונו וממלכתו.

כפי שנמסר על ידי סוכנות הידיעות הרשמית של מצרים ב־19 בנובמבר, הושג הסכם בקווים כלליים בין ארגוני הטרור העיקריים לבין ממשלת ירדן. נאמר בהתדעה זו, שהושגה הבנה בין שני הצדדים לגבי רוב הנקודות שהיו שנויות ביניהם במחלוקת. ההסכם, אשר פרטיו נמסרו בהסתמך על "מקורות פלשטינאיים בדמשק", קובע — בין היתר — סייגים והיתרים לשני הצדדים. ברם, אין ספק כי בעצם מתן הפומבי להסכם זה ובעיקר בעובדת השגתו בין הצדדים (ירדן והחבלנים), ניתן להבחין במתן גושפנקא רשמית של ירדן לפעולות החבלנים משטחה ולהכרה מפורשת באר-

אליו גם יום 22 בנובמבר, יום החלטת מועצת הבטחון (22.11.67).

מלכתחילה כיוונו הערבים את תעמולתם והסביריהם בנושא החלטת זו לאפיק אנטי־ישראלי חריף. המגמה הערבית היסודית מוצתה — למעשה — כ"מה חדשים קודם לקבלת ההחלטה, כאשר ועידת הפיסגה, שזומנה בח'ארטום באוגוסט־ספטמבר של שנת 1967, הניחה את היסודות העיקריים למדיניות הכלל־ערבית בענין הסכסוך עם ישראל: מטרת הערבים הוגדרה אז בסיסית. "חיסול תוצאות התוקפנות" של יוני 1967, מטרה זו, ניתן יהיה להג'שימה באמצעים שונים ומגוונים, אך בשום פנים ואופן לא באחת מארבע האפשרויות הבאות. אותן

במרוצת הימים קידשו להם הערבים כמה חדשים ותאריכים, שהם כרכו ורתמו למסע תעמולה תם נגד ישראל. בין תאריכים אלה — חודש נובמבר, חודש זה יצא משופע יותר מכל תקופה אחרת בעונות השנה בציונות־תקיפה ותרועה אנטי־ישראלית. "ימי זכרון" אלה נהפכו בידי שליטי ערב כאמצעי להסערת הרוחות בעולם הערבי נגד ישראל וכמכשיר לשיסוי דעת הקהל בארצותיהם והכ'וונתה לנושא הסכסוך הערבי־ישראלי, תוך נסיון להעניק לימים אלה צביון של קיצוניות וליבויו־איבה. חודש זה מעניק לערבים ביד נדיבה אפ'שרויות פעולה תעמולתית, שהרי מצוי בו יום הצ'הרת בלפור, יום כ"ס בנובמבר ועתה — הצטרף

אשר למשמעות ההסכם בתחום הפנימי של ירדן נראה, שהכתוב על גבי הנייר נוטה במידת מה לטובת המלך חוסיין. עם כל התפארותם של ארגוני החבלה, כאילו אין ההסכם משנה ולא כלום מהנוהג שהיה קיים עד להשגתו, אין להתעלם מהמיגבלות שהוטלו עליהם. כך, למשל, נאסר עליהם להופיע חמושים ולבוש מדים בתוך הערים. נאסר על אנשי הארגונים לבדוק אנשים וכלי רכב, והם חויבו לשאת תעודות זהות שיוצאו בתיאום עם ארגוני החבלה. מאידך, נאלץ המלך לוותר על שתי מתביעותיו המרכזיות: שארגוני הטרור יודיעו מראש על מועד הפעולות ומקומן נגד ישראל, ושהנשק המצוי במחנות הפליטים יוחזר לשלטונות. אולם גם ויתורים אלה מעמידים בסימן שאלה את ההנחה כאילו זכה חוסיין במאבק עם ארגוני החבלה, בעצם השגת ההסכם גרם חוסיין לאיחודם של הגדולים מבין ארגוני החבלה, אלה הקיפו מועצת חירום לתיאום עמדותיהם, באופן שיקשה עכשיו יותר על חוסיין להטיל מיקוח על פעולות הארגונים. וכן יצויין, כי פעילות החבלנים לא נאסרה בתוך הערים ואילו העדר ההתייחסות לפעילותם מחוץ לערים, ובמיוחד בתוך מחנות הפליטים, עשוי להיות לרועץ לחוסיין. השאלה המרכזית היא, כמובן, באיזו מידה יוכלו הדרגים הנמוכים של השלטון להוציא את ההסכם מן הכוח אל הפועל, יכלתו של המלך לחסל בכוח הסכם זה את "המדינה בתוך המדינה", היא שתצביע על הצלחת ההסכם.

עניינו העיקרי נעוץ בסעיפי ההסכם הנוגעים לפעילות ארגוני החבלה כנגד ישראל. סעיפים אלה של ההסכם נשמרים אמנם בסודיות, אך הגלוי מלמד על הסודי. הצהרתו של חוסיין, שיוסיף לסייע, באמצעות הצבא הירדני, לפעולות החבלה, מורה על כך, שעל אף המגבלות הספורות, לא ימנע השלטון בירדן את המשך פעולות החבלה. יתר על כן: ארגוני החבלה דאגו לפרסם את העובדה, שהמלך חוסיין נאלץ לוותר על תביעתו לקבל מידע על זמן הפעולות ומקומן.

אם אמנם הושג תיאום, ולו גם חלקי, בין חוסיין ובין הארגונים הפועלים נגד ישראל, על ירדן לדעת, שהאחריות לפעולות חבלה אלו תיפול עליה, זכותו של המשטר בירדן לנהוג כפי שנראה לו בכל הנוגע לחופש פעולתם של ארגוני החבלה בתוך ירדן, ברם, ישראל לא תוכל להתעלם מאחריותם של השלטונות המוסמכים בירדן, הנותנים רשות גלויה ומפורשת לפעולות החבלה המתבצעות מתוך ירדן, והיא תדרוש דין וחשבון מהם על כל מעשה חבלה.

ד. מפ"ם אישרה את הסכם המערך

בקורת־רוח מרובה ובברכה נתקבלה הידיעה, שוועידת מפ"ם החליטה בשבת שעברה לאשר את הסכם המערך עם מפלגת העבודה ברוב של 64.4%. להחלטה זו ציפינו, שכן אנו רואים בה לא רק ראשיתה של תמורה חיונית במפ"ם, אלא קודם כל תחנה בדרך האיחוד. ודאי, מערך איננו איחוד, אולם הנסיון לימדתו, שאין איחוד יכול להתגשם בבת אחת, ומן המערך ועד האיחוד קרובה הדרך ביותר לאיחוד גמור. הדיון המקיף והמעמיק, שקדם למערך הוא מעין פתיחת תלם לקליטת זרע האיחוד, שכן בו הובחרו צדדי החילוק והשתיות, והוכשרו תנאי הנפ'ש לאיחוד. עכשיו יבואו כל אותן הפעולות המאוחדות והמשותפות בתחומי הכנסת, ההסתדרות והעיריות, שנכללו בהסכם, ויסירו מחיצות עבות ודקות, ממשיות ומדומות, ויגבירו את השיתוף ואת הנחיצות בהחשת האיחוד.

מעולם לא השלמנו עם כך, שחטיבת־פעלים חלוצית זו, תמשיך בפירודה. כצער ובתמחון היינו רואים כיצד מפ"ם מצטרפת לכל מניין חלוצי ולכל זימון יוצר ובונה ונעשית שותפת למעשה־בראשית שלנו, ואילו על גבי הנייר ומעל במות ציבוריות היא מטפחת לשון־יחוד, שהביאה עמה פירוד ארגוני ורעיוני. אנו הערכנו את העירנות האידאולוגית והעיסוק במשנה הרעיונית, ש"השומר הצעיר" הצטיין בהם. אולם לא פעם חשנו, שהמגמה נשתבשה ושיש צורך בהעזה לתביט בפני המציאות, כדי להישיר אותה המגמה ולהתאימה לתמורות שחלו בהוויתנו הלאומית והחברתית ובהוויה העולמית כולה. ואמנם העזה זו באה. מנהיגי מפ"ם העבירו תחת שבט הבקורת כמה מעמדותיה היסודיות וניסחו את מסקנותיה בדרך פידוגית, קמעא קמעא, ועל־ידי כך סללו את הדרך למערך. הויכוח הפנימי לא היה קל. המיעוט שלא העז לצאת מן השיגרה והתנגד למערך, היה מורגש בוועידת מפ"ם, ובודאי יהיה מורגש גם לאחר ביצוע המערך. אולם במשטר דימוקראטי זה טבעי, ואינו אלא מוכיח שהיה צורך בחרישה עמוקה ויסודית, כדי לעקור יבלות ולחדש את שדמות מפ"ם.

עתה צריך לנשט לביצוע הדברים הפורמאליים, כדי להתחיל אותה תקופה חדשה, שכל כך נכספנו אליה והיא נרמזת במערך זה, ותקוותנו, שבקרב תהא זו מוחשית ביותר.

לו עליהם מנהיגי ערב — וחוסין בתוכם — בועידת הפיסגה של הארטום ובצד פעילותו של שליח המזכיר הכללי של ארם, ד"ר גוגאר יארינג — יוכל, אולי, חוסין — להערכתו — להציג שאלות נוקבות לפני משתתפי ועידת הפיסגה, ובפרט לפני ראשי דובריה, על הסיכויים המתוחים להחזרת הגדה המערבית לתחום שלטונו, מזה 15 חדשים ומעלה מכוונים מירב מאמציו להגשמת שאיפה זו. בדאי יהיו בפסיגה זו גם כאלה, השוארים כיצד מתגשמת סיסמת נאצר — „מה שנל קח בכוח, לא יוחזר אלא בכוח“. לפי שעה, חזרה, כנראה, שליחו של חוסין בידים ריקות מסעודיה, אשר בה דעתו של פייצל לא נשתנתה, וגורסת, שרק הכרזה ערבית רשמית בדבר כשלון שליחתו של יארינג, תחייב כינוס ועידת פסגה, גם מצד רים חזרה בה, לפי הנראה, מתמיכתה בכינוס ועידת פסגה ערבית בשעה זו.

נראה, איפוא, שבמהלכו המדיניים האחרונים מ"בית ומחוץ" — לא זכה חוסין, לפי שעה, בהישגים, אך סביר להניח, ש"אורית נובמבר" מוסיפה נופך משלה ליזמותיו של חוסין ולאחגרים השורשים המצויים עדיין באמתחתו לימים יבואו.

המשבר הפיננסי הבינלאומי

ג. ל.

חבריתית וכתוצאה מכך לפיחותה, אלא ניסתה להתמודד גם עם הדולאר האמריקני.

גרמניה הפדרלית עשתה צעד בלתי-מקובל ליציוב המש"ב ביצירת שני סוגי „דויטשמרק“: המסחרי והשווקי. זה האחרון יהיה בערך הנקוב עד הנה, בעוד ה"דויטשמרק" המסחרי יופיע בערכיות דראגמית חדשה: כמסבציצוא חל עליו תיסוף-ערך של 5 אחוזים, ש"בו יחוייבו כל היצואנים, וכמסבציצוא יופחת שרכו ב-5 אחוזים, שבו ישאו כל יבואני גרמניה המערבית, שמא תוסבר בהפרשיות זו של שמונה אחוזים בין תר-ספתי-המס של היצואן הגרמני לתוספת-המיסוי של הרי-בואן, משמעותה של אותה יריעה ב"לה מונד" בפחות ערך הפראנק הצרפתי ב-8.785 אחוזים בלבד, בכל אופן, אין באמצע זה, שנקטה ממשלת בון — למרות רגרי-שותו הפסיכולוגית — כל פתרון של ממש, אלא מח"וה של-עזרה, שלא תורגש בשוק הפיננסי האירופי מאחר שתהליכים כלכליים של יצוא ויבוא בינלאומי אינם באים על סימוםם לאלתר ואינם מכוונים לצרפת בלבד אלא לכל שוקי המסחר הבינלאומי של גרמניה הפדרלית.

★

עד שרשימה זו נקבעה בדפוס, הגיעה הידיעה המד"הימה, שממשלת דה-גול החליטה שלא לפתח כלל וערי-קר את הפראנק, שמא יתה בכך משום הלם פסיכר-לוגי ורגעי לחוגים מסויימים, הרגשת-רווחה לטוויניות החקלאית של „השוק המשותף“, אולם נעלה מכל ספק שתגורל דה-גול כפה על ממשלתו החלטת-שליוק-רה, העלויה לעלות לצרפת ולדה-גול עצמו באבדן-כל-יזקרה, המסקנה העולה בשעה זו: אנו שרויים עדיין בעיצומו של המשבר הפיננסי הבינלאומי, אולם מבחינה כלכלית אובייקטיבית רבת תוצאות תהיה אותה התמר-דרות-ענקים, שלקראתה מתכוונן דה-גול לאחר שהטיל את האתגר הגורלי בפני אירופה והעולם כולו.

אחת מצורות ביטוי היא הפיסגה הערבית, שא"ל היה נשאו מדינאי ירדן את עיניהם לאחרונה, שני הצדדים, מסתבר, רוצים כל אחד „שחרור“ — ב"ראש ובראשונה — של הגדה המערבית מידי ישראלי ושוניהם כאחד — חוששים מפני תגובות ישראליות נמרצות מזרחה מקור הפסקת האש. שני הצדדים חזקים — כל אחד בתחומו הוא וכוחו תיהם נמצאים בבחינת „איש שינוי בבשר רעהו“, ומתוך כך מעוניינים הם עתה להצניע ולמתן את סכסוכיהם ויריבותם. עם זאת, הבחירו המשברים ה"אחרונים בירדן, כי ככל שיראה שלטונו של המלך חוסין רופף, הרי כסאו פחות רופף משנדמה היה מלכתחילה. ההסדר האחרון עם החבלנים שוב מע"לה את החשד, שחוסין הערמומי טרם גילה את מחשבותיו האמיתיות בנושא זה. על כל פנים, המ"לך לא הסתייג עד כה בדרך נמרצת מארגוני הטרור הרצחניים.

בנסיונותיו של המלך לזכות ביוקרה בין-ערבית מחודשת משתלבת גם פעלתנות, בימים האחרונים, למען כינוס ועידת פסגה ערבית, אשר לאר-גונה יצאו ראש ממשלתו ושר החוץ הירדני לביקור בסעודיה ובמצרים. נראה, כי בצד ההגבלות שקיב-

גוני החבלה, פעילותם, התארגנותם ויוזמותיהם, שני סייגים עיקריים, אתום ביקשה ירדן להטיל על החב"לנים — נדחו: האחד — כי הנשק הנמצא ביד יושבי מחנות הפליטים בגדה המזרחית, יוחזר לר"שות שלטונו ירדן, השני — כי ארגוני הטרור יודיעו מראש על מועד ומקום כל פעולה אשר ברצונם לבצע נגד ישראל, בצד שני השגים אלה אשר ניתנו לחבלנים על ידי השלטון הירדני, הוסי"כם בין הצדדים על כמה צעדי ביניים: יוקם גוף מיוחד לתיאום ולהדברות בין החבלנים ובין נצי"גי השלטון הירדני, בפני גוף זה יובאו גם המח"לוקות השונות אשר יתעוררו בין הצדדים בעתיד, כמו כן הסכימה ממשלת ירדן — לפי פרסומי סוכנות הידיעות המצרית — כי החבלנים ישאו תעודות זהות אשר אמנם יוצאו על ידי שלטונות ירדן אך תוך תיאום ומתן גושפנקא מצד ארגוני הטרור, ולבסוף — התירו הירדנים לנציג ארגוני הטרור להשתתף בחקירה או בחליכי שיפוט אשר יחולו על חבר ארגוני החבלה אשר יואשם בע"בירות פליליות רגילות, לעומת כלל היתרים אלה — הוסכם בין הצדדים, כנמסר בהודעה המצרית מ-19 דגא, כי על החבלנים יחולו שני סייגים עיקריים: רכבם ומכוניותיהם ישאו אך ורק שלטי זהר ומספרי רישוי ירדניים, כמו כן, ייאסר על החבלנים להופיע בחוצות הערים בבגדים מגומרים ומצוידים בנשק, אסור יהיה להם להטפל לעוברי אורח, להתאנות לאזרחים ולהתפרע בחוצות הערים ובשווקיהן.

ראשי ארגוני החבלה העיקריים יצאו — כך נמסר — למסע הסברה בערי הבירה הערביות, לה"ביא את השקפותיהם לפני ראשי מדינות ערב ול"שאת דברם לפני המוני העם, אך מיד כשפורסם דבר ההסכם בין ירדן לחבלנים, נחפו מנהיגי אר-גון פת"ח, יאסר ערפאת, לעזוב את רבת עמון ומגמת פניו מצריימה, בעת אשר ראש ממשלת ירדן ושר החוץ שלה, יצאו לסעודיה ומשם לק"היר, לנסות כוחם ולזמן כינוס פסגה ערבית, יאסר ערפאת הכריז בראיון בתחנת השידור של פת"ח מקהיר ב-19 בנובמבר — אשר פורסם גם בעתון המצרי „אל-אחראם“, שארגונו שואף למנוע ככל האפשר התנגשויות נוספות עם ממשלת ירדן, ער"פאת חזר, למעשה, על טענות פת"ח בעת המש"ב האחרון שפרץ בירדן לכשהשלטונות יצאו לה"לום בארגון החבלה הקיקוני „גדדי הנצחון“, כי הפת"ח — מנקודות ראות אנוכיות משלו — אינו רואה בעין יפה — כמו ממשלת ירדן מאינטרסה היא — ריבוי ארגוני חבלה, אשר לא תמיד אמנם שמים פניהם לפעולה נגד ישראל, כי אם לעתים שולחים ידם בשוד, ביזה וסתם התפרעויות במרכזי הישוב העירוני הערבי, ובכך שמים ללעג ולקלס את „מטרותיו הנעלות“ — כדברי ערפאת — של המאבק הערבי נגד ישראל, „המטרות הנעלות“, לפי דברי ערפאת, מתבססות על אי הכרת הער"בים בישראל ואי השלמה עם קיומה, בשלב הרא"שון, סבור ערפאת, יש לפעול „להשתחררות“ הש"טחים, בפרט הגדה המערבית, מעול שלטונה של ישראל, כאשר הצעתו להשגת מטרה זו — אשר למעשה הינה גם מטרתו של המלך חוסין בהס"תמך על החלטות פסגת הארטום — היא בגילויי „התנגדות“ של תושבי השטחים לשלטון הישראלי וניהול „מלחמת שחרור עממית“ נוסח חבלות הפ"ת, לכשהחל פת"ח לפעול ב-1965 — הכריז יאסר ערפאת — היו אפשרויותיו וציודו דלים, ע"תה, מתפאר ראש הפת"ח, האדיר הארגון את יכול"תו והרחיב את חימושו ושיטות לחימתו, לפיכך, אומר ראש המרצחים הערבי — אם ב-1965 ועוד קודם לכן, לכשארגונו, ואף הערבים, היו חלשים ולא הכירו בישראל ולא השלימו עימה, קל וחור"מר שלא ישלימו עתה, לכשארגון פת"ח מתחזק, לטענתו, ולכשהענין הערבי מתעצם!

מסתבר, איפוא, כי שני הצדדים מעודדים כל אחד מבחינתו הוא את גושא „הליכוד“ הערבי, אשר

לבחינת המושגים בטחון וכיבוש

דוד ברש

חמור בשעתו, שגרם לצמצום העליה ואף לירידה. נכון, שערים רבים גרו בתוך המושבות ובחצר רות האכרים גם לאחר שנשבעו אכרי פתחתק"ה על דם הרוגיהם למנוע סכנה זו. אך כל אלה לא שינו ולא כלום. בסיכומי של דבר, עזבו הפועלים הערבים את המושבה מתוך שיקוליהם הם. שכן התנפלות ישירה נראתה להם אפקטיבית יותר. ושוב: לא נתכוונתי להעלות זכרונות משכבר או לגרות מחלוקת משכבר. זוהי סכנה המתחדשת שוב ואין כל בטחון שהפועלים הערבים יחליטו שוב לנטוש את עמדותיהם בישוב היהודי.

לא נתכוונתי בדברי לשטות בפועל הערבי ול- הזכיר לו עונות ראשונים. רציתי לחזור ולחדד גיש: כי תחום המדינה העברית הוא תחום העב"ו דה העברית. וכי יכול צה"ל לערוך פשיטות מוצ" לחות מנהר מצרים ועד הנהר הגדול בהר פרת. ואילו ראשון לציון ובפלפורה תישמטנה מדינתו. רגישות בטחונית אומרת, שקו החזית אינו עובר רק לפני חיל-החלוץ של צה"ל, כי אם הרחק פניו מה. בעורף. נכון, הערבים לא ידעו לנצל עמדה זו שבעורף, אך אין כל בטחון שלא ישיכלו לע" שות זאת גם בעתיד.

זכותו הגדולה של ד. בן-גוריון שחזר והעלה בע" ית העבודה העברית, נושא כה באנאלי וחטרפא" תטיות לעת כזאת, שעה שרבים מסביב מנפנים בסיסמאות כה קוסמות וכה פטריוטיות, אך קשה לי, לצערי, להתנחם בסיכוי של קידמה וטכנולוגי. ית, שעליהן מצביע בן-גוריון, טכנולוגיה וקידמה ב" דאי דברים טובים הם ומי האיש יתנגד להן? אבל הנסיקן המר לימדנו, כי החלפת זוג פרדות בטרקטור עדיין אין בה כדי להבטיח עבודה עב" רית על אדמה עברית. ודאי, חלו שיכלולים רבים בסלילת כבישים מאז ימי העליה השלישית; שוב אין מנפצים חצץ בידים, אין סוללים בידים וכיוצא באלה החידושים. אך כל הקידמה הטכנולוגית ה" זאת אינה מבטיחה כלל, שאמנם ידים יהודיות תס" לולנה את כבישי ישראל. שכן גם נסיעה במשך יום תמים על מכבש ועל שאר כלים של ציוד כ" בד, אינם מן התענוגות שגוברין יהודאין להוטים אחריהם.

אני משבח את הגישה התומאנית של משה ד" יין לערביי השטחים הנכבשים. בדאי שעל המדי" נה לתת דעתה על אפשרות קיומם הכלכלי. וכי החזקת אותם השטחים היא עומס כלכלי רב, ש" יש לראות אותו כחלק מהעומס הבטחוני. אבל לטווח רחוק חייבת פרנסת הערבים להיפתר בשט" חיהם הם. כמובן בעזרת מדינת ישראל. הסיכוי, ה" עלול לצמוח מדברי דיון — הוא לא אמר זאת. אך זהו אשר עלול לקרות — שאנשי באר"שבע יסעו להתפלל על קברי האבות בחברון ואנשי חברון יסעו לעבודה, לכל עבודת כפיים וכל עבר דה קשה — בבאר"שבע... יתכן אפילו כהוראת שעה למצוא פרנסה לערביי השטחים בתוך הישוב העברי, אך כל זאת כהוראת-שעה ובתחומים מוג" דרים וברורים. אך חלילה לבסס את כלכלת היהודים במודע או בהעלמת-עין על עבודה ערבית; זוהי פגיעה לא רק בבטחון ישראל הרחבה, אלא פ" גיעה בבטחון ישראל המצומצמת. זוהי אחת הסכ" נות הרציניות, האורבות לנו תוך הליכתנו בגדר לוח.

לדרכי ויכוחינו

אילו היה קיים היום אדם בתוכנו ומדבר על: "זכות המבוכה ובגנות הטיח", היה זוכה לכל היר תר למנהל-ראש היה מאבד כל סיכוי למקום בצמרת. דומה, שינוי העתים אינו תמיד קשור ב" רחוב-דעת או בהעמקת-דעת. ודאי: שרינו בעלי ההצהרות, חלילה להם להיות גבוכים לעת כזאת. האזרח הפשוט בדאי זכות לו להיות גבוה, אבל עליו להבחין יפה בקיר אשר טחו אותו תפל. וכדי שיוכל להבחין בכך, עליו להיות בעל עקר נות. עליו לזכור, שקרבות הם רע הכרחי גם כשמ

בה, יקימו משפחה ויתמידו עד זיקנה ושיבה. כשלונה של ההתישבות אינה בחוסר הנכונות של אנשים למעשה גבורה, אלא בחוסר יכולת ההתמ" דה. בחוסר רורכה אנושית, שתלך ותגדל ותראה בכך לא רק מאבק פוליטי או לאומי על גבולות, כי אם גם ענין פרטי, אינדיבידואלי, העולה בק" נה אחד עם מאויים אינדיבידואליים לשעה ול- דורות: בהזדהות עם מקצוע מבוקש, עם בילוי מענין ועם פילוסופית חיים. ואם כזה הוא מבחינה של התישבות, קשה למצוא לה סמוכין בתוך כל הקריאות הפאטיות של הכנסים, למען ארץ-יש" ראל השלמה". כנסים, המזכירים הרבה יותר אותם ויכוחים נשכחים בקונגרסים הציוניים על ההגדרה הסופית של הציונות, או כפי שנקרא בדורגון של אותם הימים והיכוח — על ה"אנדרציל", בשיר על שתי גדות הירדן ובהמשך הפאנתוס של אורי צבי גרינברג מני אז.

נניח לרגע את ויכוחנו הפוליטי ונשאל את עצ" מנו: האם אנו עומדים לפני חידוש עלומיה של התנועה התישבותית? לפני גיאות התישבותית, שהמדינה חייבת, כמובן, לספק לה את מידת הבט" חון כמיטב יכולתה, והחברה כולה על מטרותיה החינוכיות, צריכה לראות עצמה כרורבואר לאותה תנועה התישבותית גדולה ורחבת תחומים? אבל, יקשה הקורא, נניח להשיבותה של התנועה התישבותית, וכי זו השעה להתווכח עליה? כלום לא השאלה הבטחונית היא שאלתנו העיקרית היום? כלום מגרעת היא אם נשעבד כיום את כל עש" ייתנו אך ורק לאותו נושא עיקרי — הבטחון? ודאי שאין לפקפק בחשיבות מבחנו הבטחוני, וב" דאי טבעי הדבר שנראה מבחו זה בראש דאגותינו וכל המתעלם מכך ורוצה להעסיק אותנו בחזון" נות חברותיים נשגבים, לכאורה, דומה כמי ששר שירים על לב ריק. כל זה טוב ויפה. אך האם כל החרדים לבטחון לא צמצמו מושג זה צמצום מסר כן מדי?

מבחן המושג בטחון

משחטאתי בנוסטלגיה, אין לי אלא להוסיף חטא על פשע ולומר: רגישות לבעיות בטחון לא החלו עם הקמת צה"ל, לא עם "ההגנה" ואף לא עם הק" מת "השומר". קדמה להם קריאתו של יוסף וית" קין — "הצילר".

הרגישות לעבודה ערבית במושבות, הסיסמה של כיבוש עבודה, זאת היא ההתחלה הרצינית של המאבק הבטחוני. דברים רבים חלפו מאז, לבשו צורה ופשטו צורה, אך הענין ביסודו לא נשת" נה. נכון: המאבק על כיבוש העבודה לא היה אפקטיבי כפעולות צה"ל, אדרבא, הוא ידע אפילו תבוסות רבות, העוסקים בו היו מבודדים, רבים, ולא רק אכרי המושבות ראו בו ענין יוצא דופן, אלמלא הערבים עצמם, מתוך שיקוליהם הנמהרים ש" חזרו ופתחו בהתנפלויות על המושבות פעמים בש" נות העשרים ואחר-כך התקפה ממושכת בשנות הש" לשים, שנמשכה עד פרוץ מלחמת העולם הש" ניה — אילו במקום כל זה היו הערבים נשארים במקומות עבודתם, הרי שרוב השלטון המעשי על פרי ההדר שלנו ועל גידולי הירקות שלנו היה בידיהם היום, למרות השלטון הפוליטי של מדינת ישראל. אין לערבים סיכוי לתפוס את המושב על סנק ישראל, אך יש ויש בידם לתפוס את המושב של הטרקטורים הישראליים, אפילו בתוך עמק-יוז רעאל, ואף זהו הישג בטחוני לא מבוטל בשבילם. לא בתבונה כפיו של הפועל העברי ולא הודות להכרתו הלאומית של נותן העבודה היהודי לא קמה כל התחזית הקשה. נכון הוא, שהיה חוסר עבודה

ב"סכנה" של נוסטלגיה

בעולם הדימוקראטי שבו אנו חיים, רשאי כל אדם, כולל שר, לנקוט עמדה ולהביע דעה כישר בעיניו, ישנם בכל זאת שני סייגים, שמקובל היום לראותם כאחד, והם: שלא יהא גר דף מאותה דעה לא ריח נוסטלגיה ולא ריח סוצ" יאליזם. מי שמסתכן באחד משני אלה, חזקה עליו שאבד סברו, ודעתו כחרס הנשבר.

בבואי להזכיר עתה מוטו של ספר, שהיה בשע" תו מין מורה-נבוכים, בדאי שהגני מסתכן באחת משתי הסכנות הנזכרות, "נוסטלגיה" ו"סוציאליזם", ואולי אף בשתייהן כאחת, כוונתי למוטו של י. וילקנסקי לספרו "בדרך": "לא חרב גבורים כי אם מתרשת האכר כבשה את הארץ". ובכ"ז מותר גם זאת: אלה שנקטו בשעתם אותה סיסמה, אין לכנותם בשום אופן "יונים", שכן היה עליהם להתמודד אף באותם הימים עם הנחות מקובלות, שנשרו משולחנות גבוהים, עם מוטו זה היה עליהם להאבק אחר-כך ב"ציונות צרופה", היה עליהם להאבק עם המרכז הרחני של אחד-העם, ואחר-כך במה שכונה "אכספרימנטים סוציאליסטיים", ולע" מוד מול "הגיון הברזל" של כלכלנים, שנחרדו לבז" בוז כספי הלאום ר"ל. הם היו צריכים לעמוד מול כינויי גנאי, שנזרקו כלפיהם מעל במת הקונגרס "קעסט קינדער וכו'... יתרה מזאת: המבחן לא ה" יה רק בפולמוס מפלגתי, כי אם במאבק קשה של היאחזות בשממות הארץ הזו, בדלות איזמה ובכ" דידות גדולה, שבה היו שנים על שנים חברות קטנות של אנשים צעירים מתוך הרגשה, שאיש לא שלח אותם וכי עיקר עשייתם אינה אלא שגוען אישי שלהם.

כל אותם זכרונות מועלים עתה ולא כדאי לה" דש פולמוס שהזמן השכיח, ובדאי לא היה כדאי לקבל "צ"שים" על מעשי אותם הימים ועל מה שהיה, אולם יש להזכיר, שזהו מאבק אקטואלי, ש" חריפותו לא פגה גם היום. הוא פושט צורה ולובש צורה, ובעיקרו הוא אותו המאבק, לא רק בערב קום המדינה והעמדה התישבותית כמנוגדת למאבק הפוליטי עם הממשלה המנדטורית וכבזבוז המ" רץ הציוני, גם לאחר קום המדינה, כאשר היה ברור לכל, ש"חור החלוציות עבר" ואנחנו כבר ח" יים בעידן הסנקוראטיה וכי בכלל יש לנו תוצרת חקלאית יתר על הדרוש — גם אז ראו אנשים גבונים בזבוז כוח וזמן בהקמת הנ"ל, אם לא גרוע מזה. ואת אשר לא הצליחו לעשות היוכחים הפו" ליטיים, דומה, עשתה דעת-הקהל, התנועה ההתיש" בותית הפסידה הרבה מתנופתה, תנועות הגוער, ש" מקור יניקתן היתה התנועה התישבותית, ירדו לש" פל המדרגה, דומה, שדלל מקור יניקתן אל מול גבולות עוינים.

עתה, כך נראה לי, נשתנו קצת הדברים. הכל צומח בחרדה אל הנקודות אשר בעמק-הירדן וב" ערבה, הכל מלווים בברכה כל נקודת היאחזות בשטחים חדשים. יתרה מזו: "האחזויות" — זוהי אחת הסיסמאות בפי המפגינים למען "ארץ-ישראל השלמה", ובכ"ז, אין אף נחמה פורתא בשינוי היחס, כביכול, ובשינוי הסיסמאות. שכן התישבות איננה מעשה כיבוש במובן הרגיל. התישבות איננה מין סיכון של חיילים גיבורים בקרב, סיכון, החורג מ" אורח חיים רגיל, סיכון, שעם כל חומרתו יש לו מיגבלות של זמן — זמן המלחמה, התישבות היא בעיקרה אורח חיים, עיקרה לא בגבורה החורגת מהרגיל, כי אם בתכנים, בענין שיש להכניס בר" גיל וביומיומי; בעשייתו של הצעיר והקשיש, הנ" ער הנערה, שאין זו להם התפרקות רבת" מתח ובת-חלוף, אלא זוהי בשבילם דרך אשר ילכו

מרידה בסוציאליזם ובאידיאולוגיה, פירושה קודם כל, שאני אינני חייב דבר, פירושה, העסקים כרגיל, אין תנועת פועלים ואין אידיאולוגיה פועלית, ישנה אגודה מקצועית, ישנו "צק", ומכאן לבעיות לאומיות, מעבר למסגרת הצבאית מבקש האזרח פורקן מלא, האחריות כולה תלויה בשרים, בראשי הממשלה, ישנו שר נמרץ וטוב, נץ מארץ הניצים, שיבטיח לנו את כל ארץ ישראל ככתוב בברית בין הבתרים, ולא נותר אלא להפגין וללכת לכנסים של "תנועת ארץ ישראל השלמה", יש, כמובן, שר גרוע, הרוצה לוותר על ארץ ישראל הגדולה ולגלגל אותה אחורנית שבעים ושבע מעלות ועלינו החובה כמובן לגנותו, לפרסם מודעות נגדו וכו' וכו'...

על כך אמר, דומני הנביא בשעתו: "ועם לא יבין ילבט", האמנם אין מנוס מן המסגרת המודרנית הזאת? האם לא יקום בנו הכוח לבחון את מושגי הבטחון, ההתיישבות וכל הנגזר מזה בחינה אחרת? האם לא ידע עוד האזרח בתוכנו ליטול על עצמו את מלוא האחריות היומיומית, האחריות העולה ממעמדו כיום? האם לא תדע תנועת העבר דה לעצב את דרכה מתוך נאמנות לערכיה ולא לירוק לבארות אשר מימית הפרוה בימי עונת? כפר יהושע.

המשימות הדחופות של מפלגת העבודה

אברהם וולפנזון

רמתי-הגולן, ועוד) בשליטתנו הריבונית, לא רק עד שיושג השלום, אלא גם לאחר כינונו, היסוד המוסדי כזה הוזה אינו מובלט דיה צורך בתודעה הציבורית — משום שהשקולים העתונאיים-מסחריים אינם נתונים קלים במעצור של כללי-הסברה עממי ונפרד, בדמותו של עתון-ערב מפלגתי מאוחד.

ב. עתון-ערב לבדו לא יקים לנו תודעה של אחדות אמת במפלגה, אם כי אין לזלזל בחשיבותה. אמת עמוקה היתה בדבריו של ראובן ברקת על יחסי-החברות בין הרוב לבין המיעוט במפלגה, שהם תנאי לביצור האחדות בהווה ובעתיד — כשם שהיעדרם היה בין הסיבות שהביאו לפילוגים בעבר, אמת פנימית זו מחייבת גם את הרוב (שינתג בסובלנות) וגם את המיעוט (שינתג באי-סיעתיות), מה גם שהרוב והמיעוט במפלגתנו אינם יציבים וקבירים, עינם, אלא משתנים ומתחלפים משאלה לשאלה: בעניין הצבעה חשאית ובחירות לעיריות היה רוב אחד, ובעניין וועידה מוסכמת ומערך עם מפלגת היה רוב אחר (משמע: ציבור ניכר של חברי-מרכז אינו "רוב" ואינו "מיעוט", אלא ניתן לשינוע ע"י המחנה שנראה בעיניו צודק באותה סוגיה), גידות זו של הרוב והמיעוט בתוכנו היא נכס דימוקרטי חשוב (שהרי הדימוקרטיה אין פירושה הצבעות בלבד, אלא גם שינוע על-ידי וויכוח חופשי) — ואילו היה עתון יומי למפלגה המאוחדת, היה זה מתפקידו להדגיש יום-יום נכס דימוקרטי זה, שהיה לחנו ליצור במפלגתנו מיד למחרת האחד — שהיה הצבעה בעניינים חשובים ביותר נעשית (וכולנו מקבלים זאת כמובן-מאליו) לא עפ"י חסיבות נוקות ומסוגרות אלא עפ"י שינוע הפורץ מתוך המחיצות החסיבותיות, "לשעבר".

ברם, חרץ מן הקריאה לסובלנות ולאי-סיעתיות, החשובות מאוד לאווירה הפנימית במפלגה ולרוח הדימוקרטיה הליכוד בתוכה, אנו מצויים גם על פעולות מעשיות אחרות, שתגברנה את האחדות בתוכנו, אחת מהן — ולא אחזור על כך במפורט — היא ביצורם של כללי-הסברה המוניים משותפים של המפלגה, פעולה נוספת — מיצוי המוסכם בין חברינו בממשלה בשאלות חרץ ובטחון אקטואליות, התוויית-דרך לביצוע מהיר של הצעדים שאינם שנויים במחלוקת (הם, כאמור, נרחבים דיים כדי

ולבסוף ייאמר גם זאת: חל שינוי לרעה ברוח כחינו האידיאולוגיים והבינמפלגתיים. לשעבר, לא חשש איש מפלגת-העבודה לעמוד על דעתו גם כשידע שקיימות מפלגות אחרות ולכן השקפות אחרות, העתונאים האחרים ייצגו את הדעות האחרות; עתוננו שלו ייצג פחות או יותר את דעותיו, עתה חלק גדול של העתונות האחרת — הקרית מסד רית ואל-מפלגתית — איננו מייצג חלילה דעת מפלגה אחרת, אלא את הדעה הבלתי מפלגתית, העולה, כביכול, עם רוח הזמן ועם הפרוגרס, וצ"ר אדם לאומי אזהרתי רב, כדי לעמוד נגד רוח הזמן הפרוגרס ולהיות מואשם בנוסטלגיה ובאר-דיאולוגיה, שאין להן מקום בעולמנו המפוכת, הן חלוקה הקלאסית ל"שמאל" ול"ימין", אשר בקושי הצלחנו להשתחרר ממנה, פינתה עתה מקומה לחד לוקה קלאסית אחרת: ריאליזם מפוקח מזה כנגד אידיאולוגיה, ומה גם אידיאולוגיה סוציאליסטית רחמנא ליצלן, סנטימנטאלית — מזה.

היכוחים האישיים, האופי המיוחד של הפולמוס סיסם הבינמפלגתיים, כביכול, מנע מאנשי הרוח ב"תוכנו את האפשרות לנפץ את המסגרות האולטררה-מודרניות הללו, המתח החיצוני, שבו אנו נתונים, המרירות שנצטברה עקב ריב אחים, מכשיר אותנו להשתעבד למסגרות החדשות, שכן הן נוחות לנו.

נצחיים בהם, רע, שלא אנו ולא בנינו פטורים ממנו, אבל בקרבות, ולו גם עסורי נצחון, אין בוגים מדינה ואין מרחיבים מדינה, אם מוכרחים, מתוך שיקולים פוליטיים או כלכליים, לעבוד בחממות וב"שדה בפועלים זרים כישובי השרון ותעמק, מדוע לא לעשות זאת בערבה, בעמק-הירדן ובגולן? נקודת היאחזות יש לה בודאי משמעות בטחונות, אבל זהו, בסיכומו של דבר, ישוב הבונה את כלכלתו, ומדוע חלים עליו כללים אחרים מאשר על ישובי העורף? ומי יעמוד בכך לאורך ימים? ועל כן האומר: הת ישובות באזורי הספר, חייב לדעת שלא יכולה להיות מחיצה אצלנו בין בנין כלכלי באזור אחד ל"בין בנין כלכלי באזור אחר.

יותר לנו להיות נבוכים כאשר לעתיד ההסכ"מים בינינו לבין שכנינו, מותר לנו לא לדעת אי-מתי תסתיים האביה נגדנו, איבה, שמקורותיה אי-גם רק תועלתיים ושכליים, לא בקאהיר ולא ב"מוסקבה, מותר לנו לא לדעת אם הרוסים יסייעו או לא יסייעו ישירות במלחמה העתידה נגדנו, יתירה מזו: מותר לו לאזרח הפשוט אפילו לפקפק בידענותו של העתונאי או אפילו של השר, מותר לו לאזרח הפשוט, ולא רק לאזרח הפשוט, להיות נבוכים בענין תחומי ישראל בעתיד, שכן אין זה תלוי בהצהרות לא שלהם ולא שלנו, אך דבר אחד חייב האזרח לדעת, ולא רק הוא: במידה שהדבר רים יהיו תלויים בנו, הם יהיו תלויים בתחומי מחרשת האכר העברי, מחרשה לא כקנין כספה, כי אם ככלי עבודתו.

ועוד חייבים אנחנו לדעת: אין בינינו ויכוח על מידות בטחון ועל עירות בטחונות: יכולים, כמירבן, להיות אנשים מוכשרים פחות או מוכשרים יור, אקטיביים פחות או אקטיביים יותר, מבחינה זו יש לו למשה דיין בלי ספק זכויות רבות, אך הנץ לא יוכר על פני היונה בהצהרה שימסור, הצהרות-קסם אשר תולידנה אותנו אל השלום ואל מה שמכונה ארץ-ישראל שלמה ובלתי מחור לקת — אינן הצהרות בעלות כוח מאגי שכות, ר"היה זה נאה מאוד אלמלא היה לשרינו אומץ לב להגיד זאת לציבור, אין התצהרות הצהרות-פלא: א) ספני שאין איש יודע מה יעשו הערבים, המ"דינות השכנות או הפלישתניאנים השוכנים אתנו, אנו רשאים להניח כל מיני הנחות אבל אין הן דאיות.

ב) גם כלפי פנים אין הצהרת השר או רצונו גורם קובע יחיד, כאשר דיבר משה דיין על שיתוף באר"שבע וחברון, רצה בודאי לפרק או להחליש עד כמה שאפשר את המרירות המצטברות בקרב אנשי חברון, כדי שנוכל להיות יחד במסגרת נסבלת ובתנאים נסבלים, זהו רצון מובן מאוד ולגרי טימי מאוד לגבי הממנה על הבטחון, ואילו ה"אזרחים יכולים להפוך שיתוף זה לאדונים יורדים על מה יהיה שנראה לערבים כאדונים על רכוש ערבי מזה ופועלים ערביים, שאין להם כל סיכוי לחרוג ממסגרת זו של פועלים שחורים אצל האדונים היהודים — מזה, לאמור: משהו מעין מ"ש"ר של דרום-אפריקה או כושים ולבנים בארצות-הברית, והן זהו הסיכוי בעבודה הערבית, כפי ש"היא מתפתחת אצלנו, אין לקוות, שסיכוי זה ירבה שלום, לא בגבול א"י מצומצמת ולא בגבול א"י רחבה, הנער מאומ-אל-פחם, שאחיו הגדולים מוצ"אים עבודה בתלאביב, לא מסר לנו הצהרת-אמר נים ושלום, אדרבא, הוא מקווה להיות חבר באל-פתח, אין בטחון, שדעתו תשתנה רק מכוח זה שיהיה פועל שחור אצל קבלן תלאביב.

מה שקרה בדרום-אפריקה או בארצות-הברית, לא תיכנו שרים וראשי ממשלה, זה נקבע ע"י התפתחות כלכלית סטטית, שמעצבית היו המוני אזור חים, השליטים שבאו אחר-כך נתבקשו לתת גוש-פנקא לכך, חשוב, שיזכור זאת גם השר וגם האזרח בתוכנו, אל לו לאזרח להיות צנוע כל כך, ידענא את ערך מעשיו ואחריות מעשיו.

עם כל נאותו הלאומית על שבנים אנו לדוד המלך ולתורה המכבי, לא היו ה"הדר" וה"ברלי" סימני ההיכר המיפוסים שלנו ולא בהערצתם נכבשה הארץ מחדש, כי אם בכוח החלטתו הנחרצת של הפועל העברי, אשר ידע לנעוץ בעקשנות בלתי מתפשרת את להב מחרשתו באזריה הצחיחים, ולהאחז בה בצפרניו ולא לעזבה עוד. חברי בית יוסף, מעוז חיים וטירת צבי יושבים בישוביהם לא כחלי-חלוצ לכוז כובש, אלא כמתישבים אשר באו בתוס'לב לבנות באזורים צחיחים אלה את עתידם, ילדי ספר-רופין ישנים זה חצי שנה במקלטים לא משום שזוהי מעשה אציל ומלהיב, אלא מכיוון שזה פשוט ביתם וממנו לא יורו אם לטוב ואם חלילה לרע. כל נסיון לחציג אחרת את יובתנו לארץ יהיב אולי, הפונים בתחנה המרכזית בתלאיב, אולם יוביש המקור העיקרי של כוחנו הפנימי.

ערעור סמכות הממשלה

למקרא מודעות הענק בעתונים והמאמרים המתפרסמים בבטאונה של תנועה זו, וכן למשמע דבריו דובריה, מתגבש ללב חשש סתום שמא טמונה בתנועה זו גם תכנית מרחיקת-לכת לערעור סמכותה העליונה של הממשלה כמנהיגת העם והמדינה: הגה קמו אנשים מספר, שאיש לא בחר בהם ומינו עצמם כשופט-עליון להוציא משפט מתי נוחתה הממשלה הנבחרת של מדינת ישראל בהתאם לאינטרסים של העם ומתי היא "בוגדת" בהם! לא פחות ולא יותר.

וכיוון שהרוח החיה בכל התנועה הזאת הם אנשי הימין שלנו, המוכרים לנו כל כך — האם אין לראות במעשיהם נסיון מחדש לערער את סמכותו הנבחרת של העם?

זאת ועוד: פעלתנותה המקיפה של תנועה זו מעידה, שכסף איננו מן המכשולים הקשים ביותר על דרכה, ואין להשיגו מדמי חבר שמשלמים חבריה, וגשאלת השאלה: מי מעונין כבר עתה, שנה לפני הבחירות, לממן מסע מאורגן זה לערעור סמכותה של הממשלה אשר תנועת הפועלים הישראלית נושאת באחריותה העיקרית? מה לחברי מפלגת העבודה בתנועה?

וזאת השאלה האחרונה יש להפנות לחברי מפלגת העבודה הפועלים בתנועה זו: מה לכם ולתנועה זו? האם אין מפלגת העבודה ונציגיה הנבחרים בכנסת ובמסגרת שלה נאמנים עליכם דיים? אם יש לכם השגות או ערעורים על דרכה של מפלגת העבודה בבעיות הללו — כלום התנועה לארץ ישראל השלמה הוא המקום לברר ספקות וערעורים אלה? האם דירי שייב ואורי צבי גרינ' ברג הם שישפטו ביניכם לבין אשכול, אלון, דיין ואבן? לפיכך יש, לדעתו, לקבל, ובכל ההקדם, החלטה תנועתית מחייבת, שתאסור על חברי המפלגה להיות בעת ובעונה אחת חברים בשתי תנועות, במפלגת העבר והבתנועה למען ארץ ישראל השלמה.

מיוחדות למחקר, שתפקידן להכין לקראת הבחירות את המצע המפלגתי החדש, למפלגת-העבודה הישראלית יש כלי קיים לצורך זה, שיש אפשרות ונחיצות להפעילו בהקדם: מחלקת-המחקר של בית-ברלי. מחלקה זו כבר עשתה מלאכה חשובה, בתכנת המחקרים הסוציולוגיים-סטטיסטיים, שהיו דרושים לוועדה לבדיקת שיטות-הבחירות לכנסת. יש בכוחה של מחלקה זו להוות גרעין שסביבו יתגבש צוות — נבחר המפלגה ומומחים בסוגיות ה"שונות" — אשר יכין בהדרגה (פרק אחר פרק) את המצע המפלגתי החדש, ההדרגתי נחוצה, כדי שהמרכז לא יצטרך לדון במיכלול-המצע, אלא יוכל להתמסר לדיון מפורט וענייני בכל פרק בנפרד. כל פרק מן המצע, שיאושר על-ידי המרכז, יהווה נדבך חשוב נוסף לביצור אחדותה הרעיונית של מפלגתנו.

חשבונו עם התנועה למען א"י השלמה

דב בן-מאיר

בגלל עצם נצחוננו, מיד כשהחלו לתנוע הצילומים הראשונים של המצרים הטובים בסנינו, כאשר רשתות הטל' ביקה שידרו תוכניות שלמות, המראות את מסע הנצחון הישראלי בשטחים ולצידו שירות אינסוף של פליטים נפחדים — החלה לפוג דמותה של ישראל המיסכנה, המותקפת והמבודדת, שופרות העמולה עוונים החלו לצויר דמות חדשה של ישראל: תוקפנית, דורסרפוטית, חרשת מוזימות, זאב בעור של כבש, שתלטנית וכי"ב. על שיר רוחי ההסברה שלנו בעולם הוטלה מעמסה כבדה של הדיפת המסע רשמית על דמותנו האמיתית. עזרו לנו בכך, לא מעט, הערבים עצמם, שהתנהגותם, מעשיהם דיבוריהם איפשרו לנו לחשוף את פרצופם האמיתי.

לבוז עכשיו ולומר, שהכיבוש היה, למעשה, כוחותנו הסמית כשיצאנו להדוף את מוזימת התשדד של יוני 1967 — לא זו בלבד שהוא סילוף, אלא הוא אף שוטט את הבסיס המוסרי לעצם קיומנו בארץ-ישראל מאז זכור תנו הליגטימיות להחזיקים כמדינה — בדעת הקהל העול' מית, ומתחילים להאמין בעולם, שאכן מצויה ארשם מפת התפסות יתודית מזופרת ועד מצרים.

עזרה זו, שאנו עלולים לעזור במו ידינו לאויבנו, מכביד מאד על ניהול מדיניות-חוץ עצמאית ויעילה, הדרושה לנו יותר מכל, כדי למנוע את היווצרותו של "מכש הלחץ" הרוסי-אמריקאי כדוגמת שנת 1956 או אף של קבלת החלטה דרימטטית בא"מ, שתתן פתרון מה לרוסים לקבל על עצמם, שלחות של רצון טוב" שפעמו ולרסן את הישראלים...

אולם סכנתם של דיבורים אלה רבה שבעתים מב' חיות השפעתם על דעת הקהל בארצות ערב: במקום שמלחמת-ישראלים תשכנע אותם שאנו כזה, שיש להשלים עמו מהר ככל האפשר, הזאת כדי לבנות יחד עתיד טוב יותר במזרח התיכון, עלולה היא, בכוחם של דיבורים אלה, לשכנעם, כי אכן פניה של ישראל להש' תלטת מוחלטת על האזור וכי עליהם לגייס כל משא' בהם וכל כוחם (מלחמת קודש) כדי להדוף את הסכנה הלאומית הנשקפת להם, מאתנו.

ואם אנשי א"י השלמה, או גרוריהם הקיצוניים, מעי' זים להטיח האשמות כלפי ממשלת ישראל ושרים בודדים בחוסה, על שהיא עומדת להפקיר שטחים אשר בחורינו שפכו את דמם בעת כיבושם, הריהם נושלים עליהם אחריות מאין כמות, שהם עצמם, אולי, לא ביררו לעצמם את טיבה.

נוק כלפי פנים

גם כלפי פנים רב הוא הנזק, שגורמת התנועה למען א"י השלמה, ראשית, משלהבת היא רגשות לאומניים ומקרקרת את המבנה הערכי של החינוך שלנו. לא די שעלינו לגדל מושלים צבאיים, ולהנך דורות רבים של אנשי צבא מקצועיים החל בגנדי' ובפנימיות צבאיות וכלה בכוח אדם מפואר ומעולה, הנאלץ להקדיש עשרים ושלשים שנה מחייו לבטחונה של מדינת ישראל — אלא שרוצים הם להעניק, רציונליוציה ולגטימיזציה למצב זה, להפכו למציאות מיוחלת ואדיאולוגית.

לאפשר קשת-ירחבה של עשייה ממלכתית-בטחונית פוריה, פעולה שלישית — ועליה הצביע בבחירות עקיבא גוברין בדבריו במזכירות — היא מלאכת חיבורו של המצע להסתדרות ולכנסת, לקראת הקאדנציה הבאה.

ג.

עניין המצע הזכנתו הוא תחום מובהק של עשייה קונסטרוקטיבית, שיש בה כדי ללכד את השורות בתוכנו, האמנה שאושרה פה-אחד בוועידת-היסוד של המפלגה אינה מסמך קצר ולאקוני: בכ"ב סעי' פיה המפורטים היא מקיפה ארץ ומלוואה, ויש בה כדי להוות בסיס מדריך למצע מעשי מפורט של תפקידי המפלגה בכנסת, בממשלה ובהסתדרות לאחר הבחירות הקרובות, בבירטניה מקיימות המפי' לגות הגדולות — השמרנים והלייבור — מחלקות

הויכוח, שהיינו עדים לו בישיבת המזכירות האחרונה של המפלגה בין משה טבנקין ואברהם עופר, מצביע על הסכנות הרבות הטמונות בויכוח על יחסנו אל התנועה למען א"י השלמה.

אחת הסכנות התמורות ביותר היא שאנו עלולים, חלילה, למצוא את עצמנו נתונים בויכוח עקר לגבי קדר שתה של הברון, משמעותו של הבשן או ייחודה של שומרון בהיסטוריה ובמסורת היהודית, או להפליג לעדו יית ולהשוואות מוזרות עם האפיונה הצלבנית ואף להסתבך בכינויי גנאי הדדיים, ש"פאטיסט" הוא אחד מהם; בעוד שחשבונו עם התנועה הוא מקיף הרבה יותר, שקרוני יותר ואף חמור מכדי שבאפשר לו לגלוש חוקא לאותם פסים שוליים של ויכוח על זכותנו להת' נחל בהברון ובבקעת הירדן.

נגד היסטמאות הרברבניות

מאז ומתמיד לחמה התנועה העבודה הישראלית בסיסמאות הלאומניות, שהימין הקיצוני נהג להפריח, סיבת ההתנגדות היתה נעוצה לא רק בעובדה, שמאחורי הפאתוס הרברבני הזה לא היה כל מעשה קונסטרוקטיבי של ממש, אלא שכל מגמת שיבתנו לארץ נשאת, מאז ומתמיד, אוסי חיובי ובונה ולא אוסי כובש ודוחה, די לנו בכך, שמאז דרכנו על ארמת ישראל מחדש הרינו נאלצים לאחוז נשק ביד ולהבטיח את קיומנו בכוח הזרוע ולא מתוך השלמה וסיתוף מצד הערבים, יתרה מזו: רק הידיעה הברורה, שאנו צודקים בדרכנו (או כהנדרתו של יהושפט הכרכי — שהצדק שלנו הוא מוסרי יותר מהצדק הערבי) הוא הוא שהעניקה לנו, עד כה את הכוח לעמוד מעטים מול רבים ולהעזי להגשים את הבליתיאפרי, לא סיסמאות מפוצצות וציטוט פסוקי תנ"ך, אף לא גיוסם של משוררים ואנשי עט (אשר מתוך נקיפת מצפון על שפעשו של הדור השאירו אותם מדדים אחריו, הם ממזרים עכשיו למלא את אשר התס' רו — אינם מבטאים, ולו את אפס קצה, של הרגשת-אמת, שחרגיש הלוחם העברי בצאתו מחדש להרוץ מוזימות חנק ושמד.

איתו להש מתחמא ומתנצל, העולה מדפי "שיח לוחמים", אותה עצבות ושתיקה, שעטפה רבבות לוחמים צעירים שחזרו מסיני ומחזיר העתיקה, אותה הרגשה של מילוי תפקיד בלתי נעים, שכוחה הוא למלאותו, כדי לחזור לתפקידים האמיתיים של בנין ויצירה — הם הם רחשי הלב, המנחים אותנו בצאתנו לקרב ולא סיסמאות רברבניות.

נוק כלפי חוץ

אולם בצד הויכוח ההיסטורי הערכי, שאין כל סיר כיו להכריע בו באופן מילולי, אלא יש לאמת אותו במעשים — אורבות לפתחנו סכנות חמורות מקיומה של התנועה הן כלפי חוץ הן כלפי פנים, הנזק כלפי חוץ מתבטא בהשחתת דמותה, רודפת השלום, של ישראל בעולם, דמות זו, שהגיעה לשיא הזה בטיים שקדמו למלחמת ששת הימים, ואשר הוציאה מאות אלפי מפגיר גים בכל קצווי תבל אל הרחובות — הועמה במידה רבה

תנועה

המוסד הראשי
להספקת
תוצרת חקלאית
במדינת ישראל

דברים הצריכים שינוי

י. גורן

עד וביקורת כאחד לראש העיר. קיום בחירתו של ראש העיר במועד נפרד, כמוצע לעיל, תביא לירי סינון מוקדם של מועמדים אפשריים: אין להניח, שאיש-ציר בור בעל שיעור קומה יעמיד עצמו לבחירות בשעת שיר הא ידע, שרוב אנשי מועצת העיר אינם חפצים בו, מאידך גיסא, איני רואה כל רע בכך, שאישיותו של ראש העיר תהווה מעין מבחן לבחירת חברי המועצה, בין אם ימחרו המועמדים להצטרף, שותפים-חברים יתמכו בראש העיר, ובין אם יצהירו, כי בחיבתם ישתדלו להצטרף.

אך התוצאה החשובה ביותר, שתצמח, לפי דעתי, מהשנוי המוצע, היא, שתתכן מעשה בחירת מועמדים אפשריים לנסות לא רק מתוך החוג הצר, יחסית, של הידועים המקובלים על מרכזי המפלגות, אלא מתוך החוג הרחב יותר של מאות הנציגים בפירמנטים העיר רוננים, שמתוך שנבחרו ישירות על ידי הציבור, מקייר מים הם את אותו הקשר המיוחד כל כך בין הנבחר לפרלמנט ובין בוחריו, ומי ידע, אפשר שבעתיד גם תימצא הדרך להעביר לשיטת הבחירות היחסית בצורה זו או אחרת, את שיטת הבחירות המוקדמות הנהוגה בארצות הברית, דוגמת ישויות התקנה היחידה ממנה של ארצות הברית בשטח הבחירות, שיש טעם לנסותה בצד רה כלשהי (בארצות הברית עצמה יש כמה וכמה צורות) (1).

בארץ.

לא היינו רגילים עד כה להקדיש תשומת לב לצורות הממשל המקומי, וכולנו יודעים את הסיבות לכך. על ידי כך נבנת הממשל המוניציפאלי טלאי על גבי טלאי, חגרי שמת ההצעה האחרונה בדבר בחירה ישירה של ראשי ערים בלבד, פירושה התקנת טלאי נוסף, והרי כל מי שבקי, ולו במקצת, בתולדות הממשל הדמוקרטי המערבי, יודע עד כמה חייב ממשל זה לצמצונו מתוך הממשל העצמי העירוני, איני חושב, שבענין זה נהיה שונים מכל הגויים, ועל כן כל המבקש תיקונים בפרלמנט הממלכתי, צריך קודם להסב תשומת לב לשינויים היסודיים, הדרושים בפרלמנטים העיר רוננים.

רוננים.

ניוסר

לשון רכה מול חזות קשה

יונה כסח

פה לשארית, חוגגו של ההיגול, לדבר רכות עם מוסק בה, ניסה לרכך את ההצהרה של הכנס, אולם דבר זה לא עלה בידו מבחינת תוכנה הברור של ההצהרה, המייב את חברי הברית האטלנטית כולה.

פרשנים ברושיגנטון מדגישים את החיוב הנוסף בהחלטות הכנס של נאט"ו בכך, שהחברי באירופה קיבלו עליהם לשאת במרבית הנטל של ההיערכות המחדשת, כידוע, היתה זאת התביעה הנמרצת של וואשינגטון לגבי שותפה בברית האטלנטית.

מוסקבה מלווה את החלטות כנס נאט"ו באזהרה ובמילות פיוס, עתון "אויבסטיה" הכריז, שארגון נאט"ו מחזיר לזירה הבינלאומית את המלחמה הקרה, מה בשעה שמוסקבה רוצה בשלום המוכנה להידברות עם הכוח המרכזי בברית האטלנטית עם השלטון החדש ועם הנשיא המיועד של ארה"ב.

הדוב הרוסי אגר כבר דיו את הדבש בחיסול הליב רליזם הצ'כוסלובקי ועכשיו הוא מנסה לשכנע את המערב, שהוא חוזר אל מאורת החורף שלו לנוח ולהירדם...

ישראל מברכת, כמובן, על התמורה שחלה בתדעה המדינית והבטחונית של מדינות המערב, המסתמנת בסיס מה, שנקבעה בסיום הכינוס של נאט"ו — לעמוד על המשמר! חשיבות יתרה נודעת להמרה זאת בכך, שהפעם הושם דגש ברור במסמעות השלילית והמסוכנת למערב בחיזוק כוחה הצבאי הימי של ברית המועצות בים התיכון. בהחלטות נאט"ו נאמר בבירור, שההתערבות הסור בייטית הישירה או העקיפה, המספיעה על המצב בים התיכון, תיחזר משבר בינלאומי, שתוצאותיו תהיינה חמורות ביותר. נציגי ארה"ב בכנס נאט"ו הסבירו, שיש

חותרו, אם ידע, שבחירתו מחדש תלויה במידה שיש לה לשכנע את בוחריו, כי אכן פעל באמת למען קיום הבטחות אלה, בדרך זו יוכל גם להיות לעינים ולאיוונם לראש העיר הנבחר, התיקה בין המועצה לבין ראש העיר שוב לא תהיה על בסיס מפלגתי בלבד, והרי איש אינו מעלה על דעתו, שבימינו מסוגל עוד אדם להכיר באורח בלתי אמצעי את כל בעיות עירו, אם כי יש ודאי בתוכנו כאלה, שעדין מתגעגעים לימים, שבהם יכול היה ראש העיר לצאת רכוב על סוס ולראות במו עינו את הכל.

ודאי, גם אז תהיה למפלגה השפעה מסוימת בקביעת המועמד להיות נציג השכונה או הרובע, ואין כל רע בדבר, אחרי סכנות הכל, צריך האיש להיבחר לא רק לפי מראה פניו היפים או לפי מוצא פיו הנאה, אלא גם לפי מה שהוא באמת, ויש להניח, שסניף המפלגה, שבו פעיל האיש כל ימות השנה, ייסיב להבחין בין טוב לבד, ולכן יהיה תמיד לפושלץ על ידי המפלגה גה יתרון לא-מבוטל על פני הבירו, אך מאידך גיסא, אין ספק שהמפלגה תצטרך לשקול היטב על מי היא ממליצה כמועמד שלה, ואם יהיה בכך כדי להוסיף ענין והיים לסניף-המסנה של המפלגות ודאי לא יצטער על כך איש, יותר על כן: בדרך זאת אפשר יהיה לכחות צעירים להגיע ישירות לפעילות ציבורית, וכן סבורני, שבעיני יותר להציע, למשל, למרצה הצעיר, הרושם בר-חיים, שינסה להיבחר מטעם השכונה למעצת עירית ירד שלים, ולאחר שיעלה בכך וגם יוכיח תושיה בחברותו במועצה, וביתנים גם יעשה פרוספור במוסד האקדמי, יוצע כמועמד לנסות.

ברור, שפרלמנט עירוני כזה יהיה פחות נתון ללחצי מפלגות ואישים ויותר נתון לעבודתו המעשית במתן מירב השירותים תוך מיעוט ההוצאות, ויוכל לשמש ס

דורשי השינויים בשיטת הבחירות לנסות רגילים להציב על העדר הקשר בין הבחור לבחור הקיים בשיטה הנוכחית, ומשכחים את השיטה האזורית על שום שהיא מאפשרת קיומו של קשר זה עד שאנו באים לבדוק אם נכונה טענה זו, או אם באמת קשר זה הוא הדר בהיוני ביותר לפרלמנטריות ממלכתי, שיתקיים במי רב היעילות, יכולים אנו להסתפק במה שכבר העלינו ברישימה קודמת: במציאות הפוליטית של היום, דוקא השיטה היחסית היא הטובה לבחירת הפרלמנט הממלכתי, לעומת זאת, נראה, שדוקא בתחום המוניציפאלי יש הכרח בקיום קשר זה בין הבחור לבחור, ודוקא כאן נעדר הקשר לחלוטין. חברי כנסת לא מעטים מקבלים תלונות מבחירתיהם על סחל זה או אחר, הנראה לבעל התלונה כדורש תיקון, תמיהני, לעומת זאת, אם יש הרבה חברי מועצות עירוניות, המקבלים מכתבים על ליקויים בסדרי החבורה בעיר או אליה, וכאשר התאורה בשכונה לקויה, נמצאים, כמובן, אזרחים טובים, הפונים בתלונה למחלקה הטכנית של העיריה, אולם מסופ קני, אם יש משהו הסורה לפנות לחבר הפרלמנט העיר רונני, שיהקור בדבר.

יש, כמובן, מי שסבור, שדי בכך שראש העיר ייבחר בבחירות ישירות, או הוא יקפיד על קיום אותו קשר ישיר עם הבחור, כדי ששוכרים יבואו על תיקונם, ואי כן, לאור נימוק זה תוחלט אל בחירה ישירה של ראשי ערים, אילו רק החשש מ"כלנתרונם" היה מוליד תיקון זה, כי אז אפשר היה למצוא פתרון פשוט הרבה יותר לבעיה, כגון על ידי תקנה, המאפשרת למרצה לבחור את ראש העיר, אך לא לספר אותו, ימים יוכיחו, אם תיקון זה ימצא יעיל, עדין איני יודע כי צד תיקונים ראשי-עיר, שוכה לרוב יחסי כאשר מעלו יחיד צב במרעצה רוב מחלט של ברית שנים או שלושה יחיד ביו, והמכיר את המציאות המוניציפאלית בארץ, יוכל להציב ביש בבקל על ערים, שבהן עלול רבר זה לקרות, וכן איני יודע כיצד ינהג ראש עיר, חבר מפלגת רוב, כאשר מוכר המפלגה הוא איש "חוק" דעתו שונה מדעת ראש העיר.

על כן, נראה לי ששני דברים צריכים שינוי: שיטת בחירתה של המועצה העירונית ומועד בחירתה, לפי דעתי, הבחירות למועצה העירונית צריכות להיות אזוריות-רד פניות, וראש העיר צריך להבחר במועד נפרד מבחירות המועצה, נראה לי, שרצוי ביותר הוא, שהפרלמנט העיר רונני יבחר בעת ובעונה אחת עם הפרלמנט הממלכתי, ואילו ראשי העיר ייבחרו במועד ביניים.

שטח פעולתה של העיריה מצוי כולו בנושא אחד: בטיחות. ואם בטאר ארצות אין סכך מטעם המבדל יסודי, מפני שגם מעשי היוסיון של הממשלה מתבצעים בתוך השירותים שהיא מעניקה לאזרח, הרי אצלנו ההבדל הוא בולט, שום מפלגה לא תצטרך לבחירות לכנסת במיסמה של וינוגר חינוג עד גיל 16, או למען הודות מחיר התקנת טלפון ההוצאת מדריך טלפונים, שאם שר לקרוא את הכתוב בו, ולא בשל דברים אלה ודומי הם תתחלק ממשלה או ישנה הרכבה, במציאות היינו שועדפות הבניות הבטחוניות והכלכליות על כל יתר הבעות. דוגמה, כי בשל כך גם אין כל ערך לקשר הא"ורי בין ציר כנסת לבין בוחריו, אין דעה גלילית על נטחון או דעה ירושלמית על כלכלה: בנושאים אלה נלנו מהווים אזורי-בחירות גדול אחד, לעומת זאת, סבר רני, שטוב יעשה מועמד לבחירות למועצת העיר אם יב"יה, כי ירוקנו את פחי האשפה בשכונה, וכי יתקיר גן עירוני ומגרש משחקים בפנית הרחובות, וכי בבית ספר באזור ידאגו לשירותים מתקנים — וכן שאר דברם שניתן לעשותם או לשנותם, ואינו סבור, שיש ערך הבטחות אלה, אם אין המבטיה נשאר צמוד לקהל לו הבטיח, שאם לא כן, יוכל תמיד לטעון, במקום זה הצליח לשנות, ואילו בענין אחר מספלת ועדה עיריית, וכיצא באלה חירוצים, המצויים בשפע לכל מי שזקוק להם, אך אחרי מועמד ישיגיל הרבה יותר לפעול לקיום הבט

רצון השלום של בריה"ס ייבחנו בעתיד הקרוב במדיניות הגלובלית ע"י עיכוב מתמיד של המערך המדיני והצבאי המערבי, כשהעמדה הסובייטית במזרח התיכון היא חלק ממנה. אם מוסקבה מתכוונת להכניע את ישראל ע"י השתלטות שלה עם מדינות אחרות ולכפות עליה נסיגה, כדי להחזיר למדינות ערב את האפשרות לעשות חשבון עם ישראל — היא תרחיק את השלום מן המזרח התיכון.

דפסט בפיו של מר גרומיקו, שעל מדינות אחרות להתערב בכפית פחרון, שמסמעותו, לגבי דידו, נסיגת ישראלי מהשטחים בלי הסדר יציב, היא צצה רעה, המסבכת את המצב ומעמידה את המערב מימי מלחמת ששת הימים עד היום הזה. כשם שאין התקפת השלום של מוסקבה משכנעת את מדינות המערב, כך אין ישראל יכולה להשתכנע, שמוסקבה מעוניינת בפחרון הבעיות לטובת שני הצדדים.

התקדמות רבה בתפיסה המדינית והצבאית של מדינות המערב, שכן הן השתחררו מן האלרגיה לרון בבעיות הגנה, הנוגעות למדינות, שהן אינן משתייכות פורמלית לארגון נאט"ו, אם כי לא הוטעם בספורש, מטעמי זהירות לגבי מדינות ערב, הרי ההכרזה, שארגון נאט"ו יעמוד נגד נסיגות סובייטיות לפגוע בעצמאותם של מדינות מזרח התיכון, מוסבת גם על מדינות ההתערבות הסרבייטית החד-צדדית בסכסוך הישראלי-ערבי, בוו הקיימת ובנוספות, אם כאלה נוספות ע"י מוסקבה.

סטאטיסטיקה מותרת סטאטיסטיקה

ד. ליבנה

כולל שכירים, היה ב־1966 83,000. לפי זה שות כמעט מספר השכירים לעצמאיים.

השאלה הנשאלת לאור נתונים אלה: בניין לאיגוד המפעלים השכירים 80,000 איש, שכולם, כפי הנראה, יהיו, מספר, המעמדה כמעט עם כל המועסקים היהודים בחקלאות? כיצד נעלמו מהסטאטיסטיקה בלשכה 40,000 שכירים? ושמא נובע האפשר הזה מהגדרת המושג מעסק? לפי הלשכה הסטטיסטית, כלל המונח מעסקים אנשים, שעבדו לפחות שעה אחת בשבוע (כך כתוב במפורש), תמורת שכר, רווח או תמורה אחרת, באופן שאין כל חשש, שהשכירים הזמניים נעלמו מעיני הלשכה, אם נבחון את הבעיה שנתעוררה מבחינת שכר העבודה, תתקבל התמורה הזאת: שכר העבודה לשכירים החקלאיים המתכבס ב־200 מיליון ל"י בשתי השנים האחרונות, אם נחלק שכר זה ב־80,000 שכירים, יצא, שהכר נמוך של שכר הגיעה ל־2500 ל"י לשנה. זו הכנסה סבירה מבחינה בחשבון עבודה יומה העובדים זמניים, אולם אם נחלק את ה־200 מיליון ל"י בין 40,000 שכירים, לפי הלשכה לסטטיסטיקה, נקבל הכנסה של 5000 ל"י לשנה לשכיר, שהוא גבוהה ב־1000 ל"י מהכר נחתם הממוצעת של שכירים חקלאים, לפי נתוני בנק ישראל.

מסתבר, שהקטוב בהכנסות בין שכיר ועצמאי, לפי נתוני המועסקים וכל הלשכה, יהיה: 40,000 שכירים קיבלו 200 מיליון ל"י לעומת 340 מיליון ל"י של 43,000 עצמאיים, בשנת 1967, היינו 1:2.5. הקטוב יגדל עוד יותר אם 200 המיליון ל"י יתחלקו למספר כפול של שכירים, היחס יהיה 1:1.5. זהו תצד האחד של המטבע התמורה, הצד השני של המטבע הוא: לפי נתוני הלשכה, מתוכם מספר המועסקים היהודים בחקלאות, ייעזר דייג, 10% מכל מספר המועסקים היהודים במשק הארץ, לפי נתוני איגוד השכירים, נוטלים המועסקים בחקלאות 15% ממספר המועסקים היהודים בכל ענפי המשק. זאת ועוד, מקובל לקבוע, שהחקלאות היהודית בארץ, מרוכה בה העבודה העצמית על השכירה, לפי מספרי איגוד השכירים, מצויים שני שכירים כנגד עצמאי אחד, ולפי הלשכה לסטטיסטיקה — שכיר אחד כנגד עצמאי אחד.

כל התפרשים הללו ואי-הבטחות נובעים מריבוי העור יות סטאטיסטיות: לכל תבונה קיבוצית יש מחלקה סטאטיסטית, והוא תדבר ודאי גם במחשבים, באיחוד הווקאי והתאחדות האגרים, במשרד החקלאות ובמרכז הווקאי לאי המארגונים המקצועיים, העל כולם — הלשכה המרכזית, אילו נטלה עליה הלשכה את העריכה של כל החשבויות הללו, כדי להאחד את הרישומים והאופן החומר, שיהיה בה ממיסב הנתונים המסבירים ומאירי העיניים, לא היינו עדים לאנדרלמוסיה מספרית שכזו. אף בין פרסומי הלשכה לסטטיסטיקה לבין פרסומי בנק ישראל מצויים הפרשים לא־מבוטלים, שמקצתם מוסברים ומקצתם טעויות פגומות. זו פרשה בפני עצמה, האנדרלמוסיה הסטאטיסטית של מוסדות שונים צריכה להיפסק, הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה חייבת לשקוד על כך מאד מאד, עין תרוץ

מה הוא מספר השכירים בחקלאותנו? אין זה נושא מרשים לדוקטוראט במדעי החקלאות, אבל זה נושא לחואר אקדמי נבנה במדעי החברה הכולל כלה ושלחמם הסטטיסטית, רמזים העזרות בנידון זה משובצים במאמרי, שפילסופיה בנושאים זהים, הפעם בחרתי בו כנושא בפני עצמו, לאחר עיון במאמרו של אורי צהר ב־איגוד המקצועי מספר 17 (509) מיום 28.8.68, המוקדש לועידה הראשונה של איגוד העובדים השכירים בחקלאות, ייעזר דייג, שכן ייתכן שהיארגו לעצמנו תמונה מעמדית מסולפת של משקנו החקלאי, במאמר הנזכר מובא גם מספרים על חברי האיגוד לפי החשיבות, והם:

מנהלי עבודה	3000
צידד מיכבי חקלאי	4000
גבי ירק קברעים	6000
גבי ירק זמניים	6000
רשה, לול, תרבות	4000
זמניים בפרדס ובנשרים	70000
קברעים בפרדסים	6000
גננות בוי	4000
יעור, סיקול המשחרת קרקע	8000
דייגים	2000
מועסקים בעבודה יומה	20000
	70000

בעל המאמר איננו מסתפק ב־70,000 פעילים חקלאיים שכירים והוא מוסיף, כי בסך־הכל מגיע מספר המועסקים ל־80,000, אירשם באיון מגירה מוצנעים עוד כעשרת אלפים שכירים, בלתי מוגדרים, בחברי המאים אני יוצא מתוך הנחה, שכתוב המאמר לא ערוב את הוצאות ולא כלל בהשימתו את חברי המועסקים הקרי בוציים המושבים ואת בעלי המושקים המשותפים ולא את בעלי משקיהם, וכן לא את השכירים מהמועסקים, האפילו חברים את המועסקים, אין זה משנה את המצב בשיעור המשבש את מוקד הנושא הנידון.

ישראלני ובצדק: מה איננו מוצא הן בעניין ברישומי ז"ז ואשיב: (א) מספר השכירים איננו בראה לי: (ב) אם זהו המספר הנכון, הרי פרופזה המעמדי של חקלאותנו משתנה שיעור קטני מההצעה החברתית, כידוע, מסונפת למשרד ראש הממשלה לשכת מרכזית לסטאטיסטיקה, היא מפרסמת וטעם של נתונים, אנו מת יחסים אליהם בכל תאמון והדר־ארץ הראוי, אמנם לשכה זו אף פעם, דומני, לא הגיעה בפרסומיה השנתיים עד כדי כך שתפרס את מספר השכירים בחקלאות לענפים השונים, כדוגמת הרישומים שהובאה לעיל, בדלית בריה נמתק במספרים המוללים, הנגה לפי הנתונים של לשכה זו, היה מספר המועסקים בחקלאות, ייעזר דייג יהודים ולא יהודים כשנה תשכ"ז 108,700, ובתוכם 41,700 שכירים, ולפי דריה ובנק ישראל משנת 1967, פחת מספר השכיר רים בשנה זו ב־1000 ומספר כל המועסקים בחקלאות פחת ב־3.5% שהם 3,800 תחתכם ב־105,000.

מספר היהודים המועסקים בחקלאות, ייעזר דייג,

הלשון הרכה, שמוסקבה נוקטת כלפי המערב, בחינת זריקות־הרגעה מדיניות, באה לידי הבלטה בנאומו של שר החוץ הסובייטי, מר גרומיקו, בבדפשט, בעיר זו התקיימה בימים האחרונים התיעצות בנושא כינוס קר מוניסטי עולמי, שמוסקבה רוצה בו ולהצגה על קיומו הקרוב במוסקבה, מסרת הכנס העולמי הקומוניסטי היא, כידוע, הנשמת רצינה של מוסקבה לסתום את הפער שנוצר בינה לבין המפלגות הקומוניסטיות במערב בגלל כיבוש צ'כוסלובקיה, מסתבר, שגם בכנס זה נתקלה

אנדריי גרומיקו

מוסקבה בסירוב לקיים ועידה זאת ובביקורת קשה על מדיניותה, הכוונה שעבוד על האינטרסים הלאומיים הצ"רים של מוסקבה, שר החוץ הסובייטי, גרומיקו, ניסה לשכנע את חבריו לתנועה הקומוניסטית העולמית, שגדול רצונה של מוסקבה בשלום, אך מאחורי הדלתיים הסגורות התנהל ויכוח על המדיניות הסובייטית במזרח התיכון, וגם בתחום זה נקט הפעם גרומיקו לשון רכה ולא אליטה ופרובוקטיבית, כרגיל, כל הסדר חייב לכלול הכרה בזכותה של ישראל להתקיים כמדינה עצמאית, הכריז גרומיקו, על ישראל לפנות, כמובן, את השטחים המוחזק קים מפני שהוא מאמין, שערכים רוצים בפתרון שיוכל להתקבל על דעת שני הצדדים, אין קפאון, אמר גרומיקו, במאמצי השלום במזרח התיכון, מאידך אין לדבר על התפתחויות ריאליסטיות והסכנות באיזור נשארו בעינן ומשום כך צריכות מדינות אחרות להתערב באיזור, כדי לסייע למצוא פתרון.

אולם לשוני הרכה של גרומיקו אינה מרככת את תחוות הקשה של המערב, לכן אין בה משום המורה בעמדה הסובייטית האנטי־ישראלית ובעמדה הפרו־ערבית המובהקת, הלא נמשך הפספוס הדימוני, שהערבים רוצים בשלום וישראל אינה מעוניינת בו וכל מטרתה כיר בושים, שר החוץ הסובייטי לא ידעה מה המור חלקה של בריה"ס במתיחות הקיימת במזרח התיכון, ולא בכך, שבאשמתה נמנעות התפתחויות ריאליסטיות לשם קידום השלום בין ישראל למדינות ערב, עיקשות סובייטית זו מובנת היטב, כשם שמוסקבה אינה מודה בשום אופן בפשעה הכבד בפלישה לצ'כיה ובמיגור עצמאותה, כך אין היא מודה בפשעי מדיניותה באזורנו, העצה מבר

"אכזבה על גדות הנילוס" *

גדעון ויגרט

החברה, כמוני כעיתונאים, מדינאים ומשקיפים זרים אחרים, ואף את רובו המכריע של העם המצרי עצמו, במספרים בסטטיסטיקות על מידת ההתקדמות העצומה שחלה בארץ הנילוס. אך אם אס, כאשר החילתי יותר לטייל בחוצות קאהיר ולהבט גם לשכונותיה, נדהמתי לראות מה רחוקה המונה זו מן המצב לאמיתי. נבולתי כאשר ראיתי מה עצום מחנה המצרים המתהלכים רעבים, הפועלים החסרים סמך כדי לקנות מזון... וכאשר איש מאנשי הצוות שלי בעתון נפל על המשכב, ושלחתי אליו את הרופא לבדוק, חזר הלן ואמר לי: "הוא טובל מחוסר תזונה... כמוהו במצרים רבים אחרים..."

עזבתי את מצרים כאשר נוכחתי לדעת, שעבד אל-נאצר גמר אמר להכנס במלחמה נגד ישראל, ולא היה חשוב בעיניו אם תוקפנותו זו תוביל לסכסוך בינלאומי חמור ביותר. היו אלה ימראים לזרים במצרים ולבני הקהילה היהודית בה, בשוכם מן העבודה באוניברסיטה האמריקאית בבירה המצרית מצאו הפרופסורים הזרים את דלתות דירותיהן פרוצות וכל רכושם ומטלטליתם, פרי חסכונם במשך שנים, נעדרו והולאמו. וכך נשארה, בין לילה, מאות משפחות ללא רכוש מלבד הבגדים שעל גופם... וזאת בשם הצדק החברתי והסוציאליזם המצרי... וזאת מוסיף: 30 יהודים בני לאומיות זרות, אשר במשך דורות היו במצרים, נגררו כבולים בכבלי ברזל דרך שטח הנמל ולקולותיהם וצווחותיהם של ההמונים נזרקי לבתי הכלא, בשעה שהקונסוליה הבריטית באלכסנדריה עלתה באש הוציא פקידה את נשיהם אל רציפי הנמל תמורת תשלום "בקשיש" בסך 100 לירות מצריות לכל משפחה, שנסעה מרחק של דקות ספורות.

עישון תחשיש ושיטת ה"בקשיש", הן שתי ההופעות הבולטות ביותר בחיי המנגנון במצרים הסוציאליסטית, כותב פאול, בשיטות אלה הועלה, למשל, דיר עזאריק פריד, מורה לגיאוגרפיה ב-1952, במשך שנים ספורות לתפקיד בעל החשפשה העצומה של מנהל כללי במשרד ההדרכה, באמצעים אלה הועלו מאות פקידים, שמשכורתם לא הגיעה מעולם ליותר מ-25 לירות מצריות, במשך חודשים מספר, למשרות של 200 לירות מצריות

והיו עבודה חשובה וגדולה ביותר, אף בהשוואה לבני עשרות הספרים המחקרים שנכתבו עד היום הזה ע"י זרים ומצרים גם יחד על המצב בעמק הנילוס. 16 שנה אחר הפיכת הקצינים על גדות הנהר הגדול, המהפכה, עתונאי, עורך בריטי, שהוזמן לפני כמה שנים ע"י שר ההסברה הלאומית המצרית לעמוד בראש צוות של עתונאים לעריכת עתון מצרי בשם, "המשקיף הערבי", בשפה האנגלית, אומר בהקדמתו, כי הוא, "בא למצרים כאנטי-ציוני מובהק". "...ועתה, בעוזבי את עמק הנילוס, ימים ספורים לפני פרוץ מלחמת יוני 1967, אני מאמין, שיש ראל עשויה לתרום רבות מאוד למען השלום הנכסף במזרח התיכון... ערבים ומצרים רבים מאמינים כך, כמוני, והיו מאחלים לעצמם פתיחת תקופה חדשה של שיתוף פעולה ערבי-ישראלי פורה... רק עבד אל-נאצר וקומץ דמגוגים ערבים עומדים מנגד... ולזאת יש להוסיף את האנטי-יהדות של ברית המועצות, אשר אינה חורמת במקום זה..."

פאול נתן לספרו כותרת משנית: "מה עשה נאצר למצרים"? הוא כותב: "כאשר עזבתי את עמק הנילוס בסוף מאי בשנה שעברה אמר לי ידיד מצרי... אבא, בסובך, ספר-נא במערב מה באמת מתרחש כאן... ספר להם מה עשה עבד אל-נאצר לארצנו ולעמנו..." העתור באי הבריטי מוסיף: "סוציאליסטים כנים רבים בעולם הולכו שולל אחר הברק של המונה, הנסיון הסוציאליסטי, שהפסדו במצרים", גם אני הייתי בין הקרבנות תאלה שהולכו שולל, במשך היותי בקאהיר התחלתי להבין, שאין דבר רחוק מן האמת מאשר השקפה זו... פאול הגיע לעמק הנילוס לראשונה ב-1945, הוא מתאר את מצבה של מצרים בימים ההם, לאחר סכך חזר לארץ מולדתו, אנגליה, ושב לעמק הנילוס ב-1963. הקורא מוצא כאן דפים מלאי עניין של השוואות מוחות שיות בין המצב דאז לה, שהעורך הבריטי מצא אותו בתחילת שנות ה-60... בהתחלה פיסס אחי משרד

* "אכזבה על גדות הנילוס" (מה עשה נאצר למצרים), איור פאול, הוצאת סולסטיס לונדון, 1868, 137 עמ'

כאשר צמחה להם ממנויה, כמה פקידים ונהג, "איתרע מזלי לעבוד תחת שלטונו של ד"ר פריד זה, אשר כמחור כמנהלו, של ההדרכה המצרית, עבדול קאדר תאחם, שאף בכל פעמי ששטח הפרסום, ההסברה והעיתונות, לכמות על חשבון האיכות... במשך שנה אוטללה זו בממלכתו של ד"ר פריד ראיתי יותר כפילות, בבוז, שוחד ותוספת שליליות אחרות מאשר ראיתי בכל חיי בעבודה במוסדות אחרים, בשעה שבעולם כולו כל מה שהפקיד עולה בסולם האחוריות, הרי הוא שובד קשה יותר, במצרים המצב הוא להיפך, הפקידות הנבזתה אינה מופיעה במשרדה אלא ל-3-2 שעות ביום, לשתיית כמה ספלי קפה, קריאת העתון, שיהיה טלפונים פרטיות ושוב אין רואים אותה יותר, כך היה גם המצב במערכת, "המשקיף הערבי", כאשר כל העורכים האחרים לא שוה במערכת יותר מאשר 3 שעות בשבוע, רק אחד התמיד להופיע, אך הוא היה אנאלפאבית ומעשן חשיש כרוני, ערבי המשנה — שיטה אחת היתה להם, להעתיק מאמרים מן האנציקלופדיה הבריטית או ממקורות מדעיים אחרים, לחתום את שמם מתחת למאמר ולגבות בסוף החודש שכר סופרים (נוסף על משכורתם השמנה, כמובן) בסך 4-5 לירות מצריות בעד כל טור של כתיבה.

צרה כאן הידיעה לעמוד, אפילו על חלק קטן מן התיאורים החיים והמחוריים גם יחד, המובאים בספר זה בפעם הראשונה לאור העולם, אם מדובר ב-220 החיילים המצרים האוטללים, נכי מלחמת עבד-אל-נאצר בחיפן, פצועים קשה, שעל גבי האניה שהובילה אותם חזרה לעמק הנילוס, נפלו קרבן למברק מקאהיר לא להביאם חיים ארצה, וכך נתנו להם זריקות מפיחות וגופותיהם הושלכו הימה מחיש ששופם לכפרים יגרום למרד אורח, או בעשרות המונות מועצות אחרות... שאלתי פעם קבוצת צעירים מצרים, סטודנטים, מדוע אין הם פונים לממחר ולתעשייה במקום להפשח חידור משרה במשרדי הממשלה, תשובתם היתה: "אויזה מסחר? ...אויזה תעשייה? ...על מה אהה שחזר? אלה ואלה, — וגם דעות המצרים בעצמם לבני פחד יחס ארצם ליש" ראל... מדוע לא יורשו מומחים ישראליים לעבור באופן חופשי את הגבולות? ...מדוע לא נעשה שלום של אמת עם ישראל והיפתת תקופה חדשה של שגשוג ופריחה במזרח התיכון? ...אפשר למצוא בעבודה מדינה זו שכדאי מאוד לכל מי שחפץ לדעת על הולך-הדעות בעמק הנילוס כיום לקרוא בה.

מעניות

מ. עונה

התנהגות קשה ומצערת

דברים הקשים של דוד בן-גוריון נגד ראש הממשלה והמרי, מעוררים צער ביותר, דוד בן גוריון זכור לכולנו כמנהיג אמין בעל יושרה ושאר רוח, שר הולך את תנועת העבודה למצב של הגמוניה בתור עה הציונית ובישוב היהודי בארץ ישראל המנדטורית, שהביא את הציונות לחוף מבטחים של מדינת ישראל, שעמד בראש כל הממשלות בישראל, עד לש- נח 1963 ופרש מרצונו הטוב וחרף התנגדותם של חברי ימים, ידידים והמפלגה כולה.

הנה מפעם לפעם תוקף בן-גוריון את צמרת המפדלגה הממשלת בצורה שאין לה תקדים, הפעם עשה זאת לפני אלפי סטודנטים, והדור הצעיר שבאו לשמוע מפיו מי שהיה ראש הממשלה זמן רב כל כך מה דעתו על עיני השעה, ובן-גוריון הטיח נגד המפלגה הנוכחית, ואמר עליה שהיא מורכבת מאנשים מושחתים.

סובן, שבריתחת הנאום, באסיפה משולחבת, שבה צעו קו אחדים, תפסיק להסית ואילו אחרים מתא קף ותסכימו לדברי ההשמעה, אי אפשר להשיג על האש- מותיו של ב"ג, ולכן יש צורך לעשות זאת עכשיו.

לוי אשכול, שהיה שר האוצר משנת 1952 ועד יוני 1963, נתמנה ראש ממשלה ושר הבטחון בעקבות התפטרותו של דוד בן-גוריון, בתפקיד זה — תיק הבט

חזן — תחזיק הח' אשכול עד ל-1 ביוני 1967, כאשר הוקמה ממשלת הליכוד הלאומי, ועיני הבטחון נמסרו למשה דיין.

אילו היו נכונות התאשמות, שב"ג חוזר עליהן בכל הודמנות, היה מוצא שר הבטחון החדש, צבא בלתי מוכן להפקידו לא בנשק וציוד, לא ברמת המוראל של מפקדיו ולא בנכונות הפזיות והנפשיות להלחם ול"נצח, שהרי בלי למעט את התפקיד שמילא משה דיין, לא יעלה על הדעת לומר, שתוך ארבעה ימים, מהאחד ועד לחמישה ביוני, הצליח שר-הבטחון החדש לצידד את צה"ל באיורונים, טנקים, תותחים, ולתכין הכל לני- צחון המפואר, האמת היא, שנעשתה עבודה עצומה במ- שך ארבע השנים מאז נכנס הח' לוי אשכול לתפקידו כשר הבטחון, מדוע חוזר אפוא הח' בן-גוריון שוב ושוב על אותו פוסון, שראש ממשלה שטפטרים אותו ממשרד הבטחון, אינו רשאי להיות ראש ממשלה, אימ- חי פטרו אותו? ומי פטר אותו? כבר הוכחש הדבר לא פעם ולא פעמים ובן-גוריון אינו שם לב לכך כלל וכלל.

כל זה ענין הנמוע בצפור נפשתי: הכתונות של כוונות הבטחון, המלחמה הנצחית, אבל ישנם גם ענינים שהם לכאורה "שניים במעלה" בהשוואה לענין הבטחון, כותב דברי ימיה של מדינת ישראל, ירגיש יפה בפרק זה של לוי אשכול כראש ממשלה ובהש- גים החשובים של התקופה הזאת, כגון פעולות ההת- ישוב וההיאחזויות, חיזוק הבטחון, נצחון מלחמת ש- שת וזמנים, הביסוס הכלכלי, עליית קרנה של מדינת ישראל בעיני העולם והעם היהודי, הוא גם לא יוכל שלא לעמוד על המערך שקם בין מפלגות הפועלים

מפא"י ואחדות העבודה ב-1965, איחוד מפלגות הפרס לים בינואר 1968 והקמת מפלגת העבודה הישראלית בארץ ותנועת העבודה הציונית בגולה, ולבסוף — הי- קמת המערך בין מפלגות זו למפ"ם.

כל זה הושג בימיו של לוי אשכול כראש ממשלה, וקשה לומר, שהישיגים אלה מתורים אפילו לאדם כי בן-גוריון להערכה אישית וכללית כזאת, שהמלה "מוש- חתים" מתנוססת בה בכל משפט, לפיכך, רב כל כך הצער על התנהגותו של בן-גור- יון, שלא זו בלבד שהיא חורגת מכל גימוס, אלא היא גם מנוגדת למצב האמיתי.

מגמה עוינת

בועידה איזורית של ארגוני עזרה יהודיים, שהתקיימה באוטלנטה אשר בארצות-הברית, העלה סגן יו"ר הצענט אה הצורך בעזרה דחופה, שיש להגיש לרובבות פליטים יור- דים הנמצאים בצרפת, הדובר מסר על עשרים אלף יהודים, שנמלטו מתוניס וממארוקו אחרי מלחמת ש- שת הימים, ונמצאים בצרפת בעוני וחוסר כל.

בעיה חמשה, אם כי בדיוק אחר, העלה נציג, "היאסי", הוא סגן יו"ר החברה, המדובר במספר גדול של יהודים שנמלטו מפולין, צ'כוסלובקיה והונגריה, הרר צים להגר לארצות מעבר לים, והסרים לעתים האמי צעים ולעתים אשרות הכניסה, הדובר ציין, כי מתוך 1500 יהודים, אשר פנו למשרדו בווינה, סדרו כבר 800 התיגרו לקאנדה, אוסטרליה, ארה"ב וכמה מדינות מאסריקה הדרומית, עוד כ-700 מחכים עדיין לסידור.

העזרה הנדרשת היא דחופה ביותר, אודה ולא אבוש, כי למקרא חידעות האלה, היה לי הרושם, כי טעיתי ולקחתי מתוך טעות עתון לא

נאצו-קומוניזם בפולין

זאב גולדברג

הזעזוע של מלחמת-ששת-הימים

מדוע הלמה מלחמת הקוממוניות הישראלית את שלישי פולין? עוד מימי המשרור הפולני הגדול היה הסיס מה: "בעד תירוחנו וחירותנו". מי כעם הפולני נהגה מסולידאריות בינלאומית במאבקיו הלאומיים? כיצד קרה הדבר, כי מלחמת הירוחנו נעשתה עילה לשנות בנו? האסוציאציה של 1939 ומלחמתה המיואשת של פולין נגד הקלנסים הנאציים, המחשה מחדש את מאבקו של עם קטן מול מעצמת גדולה, ישראל הייתה במצב רים, היא בעל-ברית של רוסיה, שמחת הנצחון הישראלי לא היתה מאהבתי-ישראל אלא משנאת-רוסיה, מושרשת בהמונים, קצונה הצבא הפולני, המקבלת הדר לכה ונשק רוס, ראתה כי עולמת נחרב, בקיצור: אי מות הסיסים של המעט נודעו, התגובה לא בשישה לבוא: מסע אנטי-ציוני ואנטי-יהודי משולב, שבמהו לא ידענו מימי "לילה-ברדלח".

ההלם הציכוסלובאקי

לאחר תקופת הסתערות נוכח גומולקה, שליטה של פולין, לדעת, כי הפרוץ במסעו האנטישמי, ניתנו הוראות לנסיגה טאקטית, באה הסתייגות רשמית מאנטישמיות המוגזגת לאידאולוגיה של הקומוניזם, אך החיצים כווננו אל הציונות, הנצא סבית-הקברות הרעיוני של הלניזם, תיאוריות מיושנות, שהעם היהודי איננו, עם, שהציונות היא כלירות של האימפריאליזם, שישאל היא המתקף והערבים הנתקפים, אך יחד עם זאת עם התמקד החשישה האנטי-ציונית, החל מד דקר המדע האנטישמי מהשק הקומוניסטי, האידאולוג גים הרשימים של המפלגה הקומוניסטית תחלו להוכיח, שהיהודים חברי המפלגה הקומוניסטית אינם מהימנים, לדידם היה חלקם במפלגה גדול מדי ומעל לשיעור האחד באוכלוסיה הכללית — וזו אחת הסיבות להס תאבות ולטטיות, בהיותם יסוד בלתי-מחוסן, הם מקור ל"רוויזיוניזם" בוגדני, יש לסלק מהמפלגה, כך התחיל מיבצע סילוקם של אינטלקטואלים יהודים מאוניברסיטאות, עמדות פיקוד מדיניות, כלכליות ומנהליות, התחילו בסילוק מעמדות-מפתח וסייסו בנישול מח קומות עבודה סתם, ברור, שהאירוע ההפכני בציכוסלובאקיה שימש סימן-אזהרה חמור, באין ברירה הודיעו, כי היהודים הם היידיקי מהפכות ותסיסות, יש להסן את הגוף הקומוניסטי למען לא יידבקו בו היידיקים, על סיהור סטאלי בנוסח "יודיאן-פמונה" של האנטישמיים הפולנים בלמי שלטון האנדיקים, היהודים אויבי הקומוניזם, קומוניסטים יהודים הם, "גיים המישי" יש לשחר את המהות מסנה.

לאחר הפוגה קצרה, כאשר המסע האנטישמי הברור הוחלף בהסתה נגד הציונות, נוכח תגובות קשות ב" עולם הגדול — התחדש ביתר שאת זרם השנאה הזר אולוגית, המכוון מ"למעלה", בודקים את מוצאה היהודי של סבת צירנקביץ, ראש-הממשלה הפולני, ולאחר נה — מעשה נורא של התעללות: הגב' אורסולה רון נסעה לפולין לתביא גופת אביה לקברי-ישראל בארץ-ישראל, סוכני המשטרה התעמרו בה וביוות, ממש כי בימי הנאצים, אנו תחים ושואלים מה פשר התופעה המוזעת, כי הקומוניזם הפולני הולך ולובש צורה של משטר נאצי ביחס ליהודים?

המחלקה היהודית

רדאי לא היום, אלא עוד תמול שלשום נורע הגרעון של אנטישמיות נאצית פעילה, עוד ב-1961 הוקם במש"ר-הפנים, מורד יהודי, אשר בהורכת הגנרל מוצ'אר, שרי-הפנים, ריכוז חומר ונוכחה נגד קומוניסטים יהודים, כאשר הם בוגדים בכוח לגבי המולדת הסוציאליסטית, ידוע, כי בתמשיע-שרה השנים האחרונות, כל יהודי פולני ני שסייר בישראל, עבר בחזרה לפולין חקירת שתי וערב, חומר זה נצטבר, ונעשה בו שימוש לעית-מצוא, מלחמת-ששת-הימים היוותה זעזוע ועירערה עמדות המש"ר הקומוניסטי בפולין.

ולאדיסלב גומולקה

מלחמת הסיעות

ידוע, שסיעת ה"פארטיזאנים", בהנהגתו של מוצ'אר, דוגלת ב"קומוניזם לאומי" נוסח פולין, תחתית לכיבוש השלטון מידי גומולקה, אף כי גומולקה מבחינת עברו, שהיה בעצמו קרבן הסטאליניזם ושימש כמנהיג של האקטור הפולני — איננו מזדה עם ה"גאוקומור" גיום", נוסח מוצ'אר, הרי לצורך המאבק הפנימי הוא יותר ואימץ לו את כל מערכת הטיעון האנטישמי ו" האנטי-ציוני, לבסוף באה הפוגה כלשהי וכעין, הסכם גיטלסני בין השניים, למה להשתית דיבורים לריק ולהרגיז את דעת-הקהל בעולם, הבה נעשה מלאכתנו בשקט ומאין מפרע, נסלק את היהודים מכל וכל

מייז'סלב מוצ'אר

ולא יישאר מהם שריד ופליט, אך למה להפיק דיבורים בגושה נאצי, כי מורדי הנגיסאות בוורשה היו מסת-סרפעולה עם הנאצים, לצורך מה להשמיד בדיוח-זוור? עת כי משה דיון הוא אוטו סקורצני וגולדה מאיר מס-תירה את פרטין בורמן, זה יותר מדי ויש לשים רסן, ובאמת באה הפוגה, אולם לאחר שסוכני מוצ'אר ביטו כתקלמה למסע האנטישמי את "מהומות הסטודנטים" בוורשה, ותשיגו עיקר מאוייהם, החל הטיהור הגי דול מיהודים, גומולקה נדהק לעמדת התגוננות.

רשות הדיבור למוסקבה

הנה התכנסה וועידת המפלגה בפולין, הצריכה להכריע על דמות השלטון במדינה, מסתבר, שברית המועצות הכריעה בכל זאת לצידו של גומולקה ולא לצד מתנגדיו, נראה, שמוטב להמר על סוס וותיק, מוכר וידוע, אפשר שה"קומוניזם הלאומי" הנפרז של מוצ'אר השוד

בארץ ישראל? כלום קשה לספר להם שבמדינת "יש" ראל הם עתידים לקבל דירה טובה, סידור בעבודה וכל העזרה האפשרית? האם מוטב עליהם לסבול מהסור במדינה שאיננה רוצה בהם? והוא הדין בפליטים יהודים מפולין או מצ'כוסלובקיה ומכל מקום אחר, אם 800 פליטים התפזרו לעשר ארצות, נקל לשער, שתהליך כזה אינו מחזק את ויקתם לעם היהודי, להפך, זה רק מעודד תהליך הטמיעה והתתבוללות של הדור השני או השלישי, רבבות הן יהודים מצפון אפריקה ואותם האלפים הספורים ממזרח אירופה — אילו באו לישראל, היו מצטרפים לעם היהודי, חוזרים ליהדותם, מגבירים בצורה זו או אחרת את כוחו הלאומי.

סבחיני "הגאנצנים" וה"אס" צריכים למדוק את דרכם ולא לנקוט שיגרה של העבר, כאחר שהתנאים כיום הם שונים בתכלית השינוי.

אולם כיום יש ליהודים מדינה, המוכנה לקבלם בזרועות פתוחות, מבלי לשאול אם הוא בא מארצות רוחה כעולה, או שנמלט מארצות מצוקה, אין שוא לים גם לזוהו הרעיונית, הוא יכול להיות ציוני או אנטי-ציוני, מתבולל סתם, או קומוניסט, שעולמו הרוחני נחרב לחלוטין, העיקר שיבוא אלינו ויצטרף לתושבי ישראל, אם עדיין ניתן להבין, בקושי, את ההגיון של רבבות יהודים מאלג'יריה אשר הסתדרו בצרפת, משום שהממ"שלה הצרפתית היתה מחוייבת לסדר בעבודה, בדירה, וכו' את כל הצרפתים, אשר עזבו את אלג'יריה מיד לאחר מכן העצמאות (והיהודים היו אורחים צרפתיים, זרבים מהם היו גם פקדי ממשלה, עם כל הזכויות), הרי א"אפשר לתביא עשרים אלף יהודים, יצא מארוקו או תוניסיה, שנמלטו לצרפת, במקום לעלות לישראל, והם נמצאים שם במצוקה ומחסור, כלום זה קשה להסביר ליהודים אלה, שמקומם הטבעי הוא

משנת חשכית, אלא משנת תשי"ה, ואולי אפילו משנת תרצ"ה, לפני שלושים שנה, בטרם בוא השואה, היה מקום לדיונים מסוג זה, עדיין זכורים לנו דיוני ועידת אוואן, כאשר כל המדינות אשר שלהו נציגים, לעזור ליהודים הנרדפים, צידו אותם בהוראות המר רות ביותר: אצלנו אין מקום להגרים נוספים על אלה שכבר הגיעו אלינו, וכאשר אנו אומרים, "כל המדינות", יש לכלול בתשבון זה גם את ארץ ישראל, שכן הממ"שלה הבריטית, מעלת המעט, שהתחייבה להקל על-עזר להקמת בית לאומי יהודי בארץ ישראל, הודרה אף היא להודיע, שאין מקום להגברת העליה לארץ יש"ר, נוכח התנגדותם של הערבים, שבאה לידי ביטוי במאורעות הדמים שהתחוללו אז כאן, וכך יצא, ששערי כל הארצות ננעלו, והיהודים נרדפו והושפלו, כהקדמה לחיסול הפיוז בתאי הגזים, או היה מקום לדיונים מסוג זה של "פליטים יהודים", יהודים שאין להם לאן ללכת, יהודים שחיהם בסכנה, וכו'.

איכות ויעילות בנאט"ו

הודעת הסיכום של מועצת שרי החוץ של נאט"ו מדגישה, בין היתר, את הצורך למצוא פתרון לאלתר לבי עיית הסיפורים באיכות ובגילול כוחות נאט"ו. יש להניח, שמדיניות חברות הברית האטלנטית תשקד יותר על העלאת האיכות הן מבחינת כוחות האש והן מבחינת כוחות המרחץ של נאט"ו, אולם גם לאיכות יש מחיר. השאיפה להעמדת עכשיו לפני חברות נאט"ו, שעלית אין דבר ולא הצידבר בהודעת הסיכום, היא היקף העזרה הצבאית המהירה, שיש צורך להוסיף לכוחות הברית. היקף העזרה מוחלטת בהערכת סובייקטיבית של מחירי הפחד מצד כל מדינה, וכן בהערכת אובייקטיבית של יכולת הכלכלית של כל חברה בברית להשתתף בזה צאות הגדולות של ההיערכות החדשה, כאן מקור כל הקשיים, היו בעבר נחלת הברית האטלנטית באירגון הראשוני של התקציב להפעלת כוחות הברית ולצי יודם, אם כי מצבם האסטרטגי של כמה מדינות הברית האטלנטית אינו גורם מחיר מופרז של פחד ישיור מפני התקפות של צבאות ברית וארשה, הרי כתנאי

קלארק קליפורד, שר החגנה של ארצות הברית

המלחמה המזרחית חייבת תכנית לתת והתחממת כחללת וקולעות לסכנת התקפות הסובייטיות, הקיימת בכוח כאר יום מתמיד, שמימושן הדרגם בצורה משכנעת ומועד זעה ביותר על ידי הפלישה לצ'כוסלובקיה.

1. יעילותה של נאט"ו תוכנה בתוכנה אמרעה על גסיון גוסף, אם יבוא, מצד ברית המועצות לכפות את מדיניות תה ואורחות שלטונה האימפריאליסטי-דיקטטורי על רור מניה או יוגוסלבים, צפויה לנו גם הפתעה לא מן הפשוטות אם נאט"ו והחיה חייבת להגיב על איום, או פלישה סובייטית לאחלבים הקסנטות, המאזאסטיה ל" עילא ולעילא, בגלל חשיבותה האיסטרטגית, למרות התדר המה הפוליטית-אידאולוגית נראית אפשרות זו באופק כממשית, כל עוד דוגלת מוסקבה ובכוחה להתערב בעניינים הפנימיים של המדינות הסוציאליסטיות, "חוקות ולגיטימיות" כל פלישה מנקודת ראות שלה, על זכות ולגיטימיות" אלה יאוש המאבק דרך מירוך-חמישים מגי בר ופזורו של מעצמות-העל ושל אותן המדינות, המסי תופפות בצלן בשני בלוקים עוינים.

איוון הכוחות ביסיהתיתוכן וכיבשת אירופה והאמצעים האמצעים, החזרשים לשיקטם של כור חות הברית האטלנטית והיערכותם מחדש ככוח לחימה יי עיל, גדולים לאין-שיעור, הסיבות לרשלנות ולשאננות, ששרו עד כה בברית, נעוצות בין היתר, בכוח ההרתעה של הנשק הגרעיני, המצוי בידי מפקדה נאט"ו, בתקף פה וראשונה ל"מלחמה הקרה" התבטא מירוך החימוש בעיקר בשטח הנשק הלא-קונבנציונאלי, במשך הזמן הסתבר, שהמלחמות הקטנות עדיין מתנהלות, באורח הישן, אם גם בכוח-אש כפול ומכופל, ואין כל סכר

למדינת ישראל, הממחישה קיום גורמאלי של עם בי מדינת, יהודים והשמדו באירופה המזרחית, אף-על-פי-כן, משתוללת אנטישמיות כ"רפלקס טבוע ולא-מותנה, שאיננו נתון לעקירה, אנטישמיות בני-יהודים — זהו חזון בלחות, קומנוזים נאצי כמפעיל ח" חן-התעוועים זה — היא זועה כפולה ומכופלת, אין זאת כי שליטי הקומנוזים חשים זעזועים תת-קרקעיים עמוקים, וכל מעצור יירצה בעינם, אך שנאת יהודים פעילה לא תצילם, עם, שסייע והשלים עם הש" מדת מיליוני יהודים, ואחרי הירצחם הריהו מתעלל גם בזכרם — לא יינקת.

המערכ הצבאי והמדיני הסובייטי במזרח התיכון

● ישעיהו אוסטריון

מידה את מצביאי נאט"ו למדינאי על חומת ההתפתחות המזרחית והמזרחית, ומועצת שרי החוץ של הברית האטלנטית, שעמדה להתכנס במועדה הקבוע ב-20 בדצמבר ש. 1, הודעה, כאמור, לתאריך 15 וה-16 בנובמבר ש. 2.

מסקנות חולשה ופירור

צרפת למדת לאטה את לקח הפירור, שחוללה בנאט"ו עקב מדיניות "הגדלות" הצרפתית, של דהיגול, לטרות גסיונותיו של שר החוץ הצרפתי דברת להיות "מאחז" בשיקוליו המדיניים הפומביים, בועידת שרי החוץ קובעת העובדה, שצרפת הודתה בעקפיין בכ" הלון מדיניות האוירינטציה והאירופית" של דהיגול בתוך החרת-האמנים החדשה שלה לברית האטלנטית, והחשתי פות, אם כי המגבלה, של חצי הצבאי הצרפתי בתים-רוני ציינאט"ו ביסיהתיתוכן, מעידה על ההלם שבו לק-תה המדיניות הצרפתית עקב התפתחותיות המסחררות: בפלישת כוחות ברית וארשה לצ'כוסלובקיה, בהקמת ציימלחמה סובייטית גדול ביסיהתיתוכן ובחשית-לטה של מוסקבה על בסיסים צבאיים ושהחית-העושה לספציר צי, "סופולוב 16" באלו-איריה, המצויים איום ישייר על צרפת המטרופוליטנית, וכן עוררו תדהמה רבה בצרפת, ובכל אירופה, הכיצד הצבאי המזרחי והחיאום למד פת של כוחות האוויר החיטת המכוייטים בפלישה דר צ'כוסלובקיה, למרות שהמצב החדשים ובשבועות שלפני ה-21 באוגוסט היה מתוח וקרוב להתפוצצות, לא ידעה מפקדת נאט"ו על העמד להתחולל מבחינה צבאית חסך הכחית את חולשה בהשגת מידע מתימן וממילא לקחה בחוסר כוונות צבאית לקראת הסכנות שבתחום אחריותה הישיר.

אם צרפת היתה יחידה ובורדה בעמדתה השלילית המצוהרת לברית האטלנטית, הרי יתר המדינות-החברות האירופיות הוכיחו חוסר-עניין ואדישות לגבי המערכ הצבאי של נאט"ו, מסתבר, שאף אחת ממדינות אירופה לא היו מוכנות כלל "למלא את החסר" בתקציב וב" שילוב כוחות צבאיים, שנמנעו מנאט"ו בגלל התחייבותיה המבוטות של ארצות-הברית במלחמת ווייט נאם, הסיבה היתה פרזואית, כל מאמץ חריג בכיוון זה היה מערער את האיוון הכלכלי של מדינות אירופה, וב" עיקר היה עלול לזעזע את היסודות ולשבש את כיווני ההתפתחות של ה"שוק האירופי המשותף".

בריטניה הגדולה ניהלה מדיניות של הסתייגות לגבי התחייבותיה היבשתיות באירופה הן בגלל מצבה הכלכלי הקשה והן כפעולת-תגמול מדינית לעמדתה השלילית של צרפת בהכר קבלתה כחברה מן המצויין ל"שוק" וכן לשם איוון הכלכלה הבריתית המעורערת, קיט לה ממשלת ווילסון את דוגלה במשארת העמדות האימפר-יאליסטיות של בריטניה, "מעבר לסואץ" ולא היה כל תב" ין להשקיע בנאט"ו דווקא מה שבריטניה עמדה לחסך במיטול התחייבותיה הצבאיות והכספיות במיפוף הפריז וב" הערבי.

סיבות אלה ואחרות, שהיו ידועות וגלויות למדיניות הסובייטית, וכן המידע של שירותי הבטחון והריגול הסובייטיים, איפשרו לקרמלין את מחלכיו המזרחיים ומ" בצעיו הנעזים ביסיהתיתוכן ובצ'כוסלובקיה, ללא חשש לתגובה מצד נאט"ו, ששקעה בשאננות שאין לה צידוק.

בעיני הקרמלין, ולא כדאי בימים טרופים להחליף את בעלי המושכות, אולם ההכרעה הזאת איננה רעיונית אלא פראגמטית: איוו סיעה תשרת טוב יותר את ענייני רוסיה? הפור נפל על גוסולקה, אך דווקא מ" שום כך, כשעלו מניותיו, הוא חידש את מסע האנטי-טישמות.

ברם, לאחר כל ההסבר, חידה היא התופעה הזאת של "מאציקומניזם", למדע במישנת פינסקר, כי שני אתרוזים ושנאת-ישראלים כרוכים זו בזו, כל עוד העם היהודי יהיה "נשמה בלי גוף", הוא יעורר רגשות פחדים ושנאה בין העמים שבתוכם הוא שוכן, הגענו

המארשאל גרצ'קו, שר החגנה של ברית המועצות

הסוציאליסטיות, כגון יוגוסלביה ואלבניה, לאחר תב" סת הערבים במלחמת-ששת-הימים החישה ברית המועצות את המערך הצבאי ביסיהתיתוכן גם מתוך הכרה לשי קם בחופות את צבאות מצרים וסוריה, שניגפו לפני צי-היל, ואף על פי שהקמת ציימלחמה סובייטית רציני ביסיהתיתוכן הדאיג את מנהיגי נאט"ו באירופה ובאמ" ריקה היו סבורים, שאין זו תוצאה של מדיניות תוקי פנית חדשה שהתחוללה בקרמלין, אלא חוק, אלא מערך שמטרתו העיקרית, אם לא היחידה, להגיש עזרה יעילה ומתירה למצרים וסוריה, בינתיים נמצאו לה למוסק-בה באורח טבעי נמליאססקה חדשים באלכסנדריה וב" פורט-סעיד המצריות ובלטקיה הסוריות, באורח פרי דוכסאלי, התחממה הערבית, שגרמה בעקפיין לאמרון הפרסיתיות הסובייטית בעולם — כבמקרה הנסיגה מקר-בה במשבר המילים — תרמה במישרין לחיגבור כוחה הצבאי והשפעתה המדינית על מצרים, סוריה, עירק, אלזיריה, תימן הרפובליקנית והרפובליקה החדשה של דרוס-תימן וברית עזן, קרי: על המורחיתיתוכן, אן-הימיתיתוכן והאיקוס והחיד, ופחת-המלחמה הצבאית המדינית של הסובייטים לבשה ממדים, שטרם גודעו למד-תם בחלודת גסיונות חדידתה של רוסיה למותח התר-מן, הפלישה הסובייטית לצ'כוסלובקיה והצי

הנולד מבחינה לאומית וסוציאלית, וזהו שכבת מעבידי דים ומנהלים למאות אלפי פועלים ערבים, וכל איביו בעולם יגללו עליו מחדש אותה אספה במדינתו העצמאית?

דאי, המסחר בעובדים פשוטים ומקצועיים מכביד על מצב המיסק וכולם את גידולו, כשם שהמיתון והאכזר של המסעמים את פיתוחו ומגדילים את המוטלים מאונס, השפל והנאות, הפרקים את ארצנו מחקושה לתקופה, הם תוצאה ממבצע המיוחד, שלא המיד יש לנו שליטה עליו, ומחובתנו להתאבק תדיר על השגת הרצוי בתוך המצוי ולא להשלים עם הקיים.

בין התפקידים הגדולים שהמדינה העם מצווים עליהם במקביל למאמצים המסחריים, יש לתת את הדעת בשורה ראשונה להחזרת כבוד העבודה, ולהחזיר מחדש את תודעתה לכל שכבות העם כמסד, שעליו מושתת בנינו הלאומי, כדי לסגור בריחת מעטל כפיים קשה, יש להעלות את שכרם של העובדים הפשוטים בכל ענפי המשק, להעניק להם הטבות סוציאליות חשובות, ולשפר את תנאי חייהם תוך הקטנת הפער בינם לבין בעלי הכנסות גבוהות, כן יש להפעיל את כוחות העבודה בקרב הנוער ועקרות הבית, כדי להבטיח את כוחות העבודה המקצועיים צריך להרחיב ולהעמיק את ההכשרה המקצועית בהיקף אחר, ומחובות מוסדות המדינה והמוסדות היהודית להסתער בתנופה גדולה יותר על אלפי היתר דים, ולהחזירם לארץ תוך הבטחת סידורם בעבודה ובמגורים, כשם שעליהם להפעיל את כלוא היכולת להמלט העליה מארצות הרווחה.

אין אמצעים אלה קלים, כמובן, אך מבחינה חש" בון הרחוק נדאיים הם ואין להרתע מהם, ואילו הפתרונות הנלווים על החדרת רבבות פועלים ערבים לעבודות פשוטות, ויבוא עובדים מקצועיים מארצות הון, טכנים בחובם סכנות חמורות לקיומנו הלאומי.

ב. דידי תחרון משמין

דידי מנסי, החרון של "דיעות אחרונות", מפרסם כל יום ששי באותו עתון את החרון כ"עונג שבת", מאחר שהוא מבקש להיות אקטואלי, דהיינו מוצא תדיר נושא החביב עליו, מנגב בשנינות מיוחדת, לא תמיד על סהרת התבונה הציבורית והסעם הסוב, וכנס לא אחת כפיל לחנות של חריטה ומשאד בה מפולת, הוא מטפל באישים ובמוסדות ובוש בכל קדירה, אך כהטיא לרוב את המטרה משום גישתו הולגרית לנושאים ציבוריים וחברתיים חשובים, בבחינה פשוטה לשבת מכל הבא ליד, כל אחד יודע השפעתם החיובית של הפליטון הבקרתו הסוב, החרונות המעודת והקריקטורה הקולצת, והיפוכם בדברים זולים וקולקלים.

לא כן דידי, באחרונה, נספל למערך מפלגת הע" בודה ומפ"ם, דשעה שהמוני הפועלים מכל המפלגות ושוחרי טובת המדינה, שמחים לגילוי הליכוד במתנה העובדים בארץ, ומתפללים ללכודים דומים בחוגי הימין הדתיים, כדי להגיע למישר של 2-3 מפלגות גדולות ולהשתחרר ממארת הפיצול, מוצא דידי כי המערך הזה הוא בבחינה אסון שיש להסדר מפניו.

בסדר הקבוע שלו ב"דיעות אחרונות" מ"25.10 עוסק" הוא במפ"ם, תרי הקטע האחרון מ"שירת" של דידי צמח הגלבוש: אנשי מפ"ם / יקשו ערשם / והס" תדרות / תרשה הרות, ואז מפ"ם יתנו כסף / ו"עבדה" תגיד תודה, כי עם מפ"ם / סוססוף יש רוב — תונה בצע / יום דין קרוב.

דידי נחרד מהאפשרות של רוב לפלגות הפועלים, וקובע מתוך חסכול ונפש חצויה, כי ליכודן הפנימי יביא אתו, "תונה לצע" האין בקורת בעתון זה על כתיבה ששונה זו? כלום החרוזים מכשירים תפילות הגיר? גית? והיכן עורך העתון, שהטיף כל השנים, "לאחרדים בעם לשם מניעת הפיצול המפלגתי הנלווה"?

שברז אחריו עסק ב"מס הפוליטי" בהסדרות, נושא חביב בימים אלה על "ההיסטוריוגרפים", הריחו נספל בלשון לגמרי לא צחה ולא ספרותית לאישי הצמרת מכל המפלגות בשמותיהם, "מרביץ" בהם בשבט עברתו, כמי שתובע את "עלבונו" של הפרזים המקיפחים בחסדת רות, דידי מנסי אינו רואה עוול, קיפוח וצביעות בשום חוג אחר בציבוריות הישראלית, מלבד חוגי הפועלים המלאים כידוע חטאים כרימון.

סין — הרי במקרה של התמודדות יימצא הצי הסובייטי טי כבמלכות, ללא תמיכה אווירית רצינית, סגור ומסוגר מכל העברים על ידי הדרדנלים מזה והגיברלטר מזה, מדיניות נאט"ו תוגדרה בבחירות רבה ובלשון בלתי רגילה מבחינה דיפלומטית, באהתחת לבחירת המעצמות, "התערבות סובייטית כלשהי באירופה או במזרח התיכון תיצור משבר בינלאומי, שתוצאותיו חמורות", באור הג' יוני ניתן להסיק, שלא מלבד יוגוסלביה, רומניה או אלבניה, אלא גם ישראל כנולה באזהרה זו לבחירת

אנית-מלחמה סובייטית
בפורט-סעיד

המועצות, התגובה החרופה למחרת התצורה במאמר ראשי ב"פראבדה" המוסקאית מוכיחה על תודעתה פרי ליטית בקרמלין, בבריסל התקרבה בריטניה הגדולה כדי שימנע פעולת הדוק עם מדינות, "השק המשותף" באותם שטחים, ושאנים כלולים וכוזה, "השק", הצהרותיו של הנשיא הנבחר של ארצות-הברית ריצ'ארד ניקסון בני אומיו הרבים בתקופת הבחירות, שהוא עומד לשנות את מדיניות החוץ האמריקנית בכיוון עזרה מקיפה ל"צידת אירופה מאוחדת וחזקה, עשויות להעמיד לרשות נאט"ו סקורות עצומים לחיזוקה ולביצועה ועל ידי כך להתגבר את סיכוייה להגיש עזרה מדינית ישירה לפי דעת ישראל כמאבקה על שילמה ובסחנות.

כנח"אדם מקצועי, המודגש עתה במפעלי העשיה, הרושת ובנין בכל אזורי הארץ, במאמר גדול ב"דבר" בכותרת "דרוש יבוא של עובדים", עומד מיכאל שפר על בשה זו ומציע, פתרונות לא שיגרתיים: יבוא עובדים מיון, תורכיה וקפריסין!!

בעל המאמר, שוכח להבלטה מרובה, גיגש גישה פשטנית מדי לבעיות יסוד מסובכות ללא התלבטות יתירה, ונראה לו שמצא את הפתרונות הדרושים, וכך הוא כותב: בחלק מן המפעלים שיקמו, דוגמת מפעלי הסכססיל, למשל, לא תהיה בעית כוח-האדם המורה, הודות — שמעו, שמעו — לעתידות הגדולות של כוח אדם בלתי מקצועי בשטחים המוחזקים, אבל בתעשיות האחרות, המתוארות כיום כחיוניות למשק, תעשיות מת"ח, אלקטרוניקה, כימיקלים וכד"ב, יהיה המחסור בכוח אדם בגודל מכשול, שספק אם אפשר יהיה להתגבר עליו, עינינו הוראות, איפוא, שמצויים בתוכנו אנשים, שלדדם הכל חד וחלק, ואין צורך כלל לקטט את המצב בחיפוש אחרי דרכים ואמצעים להשגתם היהודים במדי" נחם בכל ענפי העבודה, את הפועלים הפשוטים נוסין מהשטחים המוחזקים, זאת בעלי המקצועות הסכניים מיון, תורכיה וקפריסין, ובא לציון גואל!

האמנם נשלים עם הפתרונות הקלים מסוג זה, שמ" ציעים לנו, אנשים מציאותיים" מחוגים שונים (הצעה דומה פרסם אחד הקוראים ב"הארץ"), ולא נחרד מאימת הבאות? הן באנו לאי כדי להפוך יהודים תלויים ועקורים משורש בגמר, לאלמנט פרודוקטיבי בכל ענפי הכלכלה, ולגול מעמנו את אשמה הגויים שאנו מחפשים לעצמנו רק פרנסות קלות ומתרחקים מעמל כפיים תוך ניצול בני עמים אחרים. האמנם נסתגל מתוך אי ראות

רות טאקטית לשימוש בנשק גרעיני במלחמות מקומיות, מכאן שנאט"ו הייבט לנקט מדיניות חדשה של איוון הכוחות הצבאיים בים, ביבשה ובאוויר באיוור הימית-תרי רון ובאירופה.

באורה פרדוקסאלי מעוניינות שתי מעצמות-העל ל"הפריד בין היערכות צבאית קונבנציונאלית לבין הצר רך הרהף לאשר את ההוזה לאי-הפעצ נשק גרעיני ולתגבלת שיטות-התגנה של מערכות-טילים, בימים אד לה ממש עדיין לחצו הסינרור האמריקני האיים בכנס

זוועות

א. מ. ש.

א. יבוא עובדים זרים לישראל?

בשנים האחרונות חלה תמורה הדרגתית מוסכנת בתודעה הכללית שלנו לגבי בעית היסוד של קיומנו כעם ומדינה, ועלינו לפעול לביטולתה במאמצים מוזרזים, סונתנו לתהליך הבריחה מעבודת כפיים פשוטה, הידת קות למקצועות קלים ומכניסים מזה, ונהירה ללימודים סכניים והשכלה גבוהה, המבטיחים מעמד מכובד וקיום חמרי משופר — מזה, כנגד המחסירים מתוך ראות הנולד ומתאריסים על חומרת הסכנה, טענו המקלים תדיר, שרואי השחורות נהנים לראות צל הרים כהרים, אך הללו נתבדר, להוותנו, תועמלד לפני מציאות מדאגנה, שענפים ילמים במקצועות הבנין והשירותים בדרגות הנמוכות, עברו בהדרגה לידי פועלים ערבים, והפועלים היהודים נחשבו בהם למיעוט ולא מינור.

המחסור בעובדים, שהחרף עתה עם הנאות הכלכי לית, מוצא את, פתרונו" בתדירות אלפי ערבים מהשטחים המוחזקים, ופועלים יהודים הנמשכים למקצועות נוחים ומכניסים יותר, נושעים שמדות שוכבשו במאבקים ציבוריים גדולים תוך התעלמות מגורמי ההתפתחות, ואין המוסדות ואישי הצבור עומדים בשער למניעת ההתדרדרות.

כי אנו נוטים לפתרונות קלים בשפה זה, ומתעל" פים מגורמי יסוד, הקובעים למוח ארוך, ניתן לראות מהצעותיהם של אנשי מעשה מוכחים, לגבי המחסור

בעולם הסוציאליסטי

חשבון הנפש של הסוציאליסטים בצרפת

זו היתה מועצה של חשבון נפש מכאיב וזירה של דו"קרב רעיוני בין שני אישים מוחזקי וראשי התנועה, שייצגו עמדות רעיוניות מנוגדות: גאסטון דפרה, ראש העיר הארסי מעבר מה גני מלה מעבר מה, הראשון ביקש להתקנות את מעט הסיגים הסוציאליסטיות שנתרר עדיין למפלגה הצרפתית, כדי לעשותה נוחה יותר להצטרפות של כל אדם העומד בין המרכז ובין הקומוניסטים, הוא טען למבנה ארגוני רופף ולקבלת "תכנית פעולה מעשית"

גני מולה

במקום מצע רעיוני, הוא הצביע על הדרך הסקנדינאבית של דרקיום בין קפיטליזם ומגמות סוציאליסטיות, כדוגמה לצרפת.

לעומתו תבע גני מולה הבלת יתר של המדות הסוציאליות העקרוניות: מוטב מפלגה קטנה סוציאליסטית ממס' לגת גדולה חסרת דמות רעיונית, בהצבעות שנערכו במועצה בכל השאלות שהיו שנויות בוויכוח, זכה גני מולה ברוב של שני שלישים.

סוציאליזם משמעו — שינוי יסודי של מבנה החברה

גם בדבריו כמועצה וגם בספרו טוען גני מולה בעדך כך: הסוציאליזם כאדיאה לא נכשל, נכשלו אלה הקוראים עצמם סוציאליסטים, בין אם הם נמנים על המחנה הסוציאל-דמוקראטי ובין אם על המחנה הקומוניסטי, הראשונים נכשלו מפני שבכל הארצות שבהן נעזרו לשלטון, ואפילו התחזקו בו תקופה פשוטת, לא עלה בידם לשנות את המשטר הכלכלי והסוציאלי מסודו, הם חקנו אמנם הישגים לא מעטים לפועלים, אך יסודות המשטר נשארו בעצמם, סוציאליזם, אמר גני מולה, משמעו שינוי מהותי, מוחלט ומתכנני של מבנה החברה, אין השינוי חייב ואינו צריך ללבוש אופי אלים, ואין לבצעו בשפיכת דמים, אך בשום פנים אין לראות כסוציאליזם משטר של שוויון אזרחי בלבד, בלא שוויון כלכלי לצידו וכבסיס לו, ממילא מהות החתירה לשינוי יסודי של המשטר נשמת אפה של כל מפלגה סוציאליסטית, כמיטראן ודפרה רוצה אף הוא בתהליכות עם גופים רדיקאליים אחרים, אך לא על ידי משטר האופי הסוציאליסטי של המפלגה, אשר לקומוניסטים, טוען גני מולה, כשלונם המוסרי

שלושה מאורעות נתרשו לאחרונה בקרב מפלגות השמאל בצרפת, המעידים על תסיסות ותמורות המסתמנות בשורותיהן: התפטרותו של פראנסוא מיטראן, המועמד של השמאל בבחירות לנשיאות המדינה, מראשות "הפדרציה של השמאל הדמוקראטי והסוציאליסטי"; התפטרות אלמנטו של מוריס טורז, המנהיג המנוח של הקומוניזם הצרפתי, מהוועד המרכזי של המפלגה; והמאורע השלישי, החשוב ביותר: חשבון הנפש של המפלגה הסוציאליסטית הצרפתית במועצתה המורחבת, שנתכנסה לפני ימים אחדים.

עליו חלק מן האחריות לתבוסת השמאל בבחירות, כמובן, שאף הוא לא ספן את ידו בצלחת. תבוסת החריפה ביותר, שהושמעה לאחרונה בפאריס כנגד מדיניות השמאל, כללה בסדרת מאמריו של ז'אן דניאל, עורך ה"מסל" אוברוואטרי, הוא כתב כי האנשים שייצגו את השמאל "גילו את עצמם בלתי מסוגלים לא לאחזק ולא לפעולה מעשית, הוא בסיס כנגד השמאל, שחלק ממנו לא רצה כלל לחזים את דוד גול, חלק אחר נפשו היתה הצויה ביחסו אליו וחלק שלישי היה עסוק בסילוק השבונות הדדיות... וכולם יחד טעו בכוסר האסטרטגי של הנשיא הישש.

עיקר טיעונו של פראנסוא מיטראן ושל "איגוד המועד" דוגים הפוליטיים" שהוא עומד בראשו הוא, שיש לשנות את המבנה של כל הגופים השמאליים-הדמוקראטיים, למען יזכו בכוח משיכה רב יותר כלפי הבורז'ה הבלתי מוגדר, בכלל זה דרש גם שינוי אופיה של המפלגה הסוציאליסטית ע"י שטוש יסודותיה הסוציאליסטיים המובהקים והדגשת היסודי הדמוקראטיים-ממיראדוקלי, במקום הפדרציה של שלושה גופים עצמאיים — המפלגה הסוציאליסטית, המפלגה הרדיקאלית ואיגוד המועדונים פוליטיים — שואף שיטחאן למפלגה אחת, חדשה, ושמבחינת מנהיגה הרעיונית פוליטית תוכל להכיל בקרבה את שלושת הגופים האלה, פרישתו של מיטראן מנשיאות הפדרציה אין פירושה, לפי תודעתו המפורשת, הסתלקות מן החיים הפוליטיים, אך טרם נודע, מה תן כוונותיו לעתיד, אין ספק, כי עם פרישתו איבד השמאל הדמוקראטי את הדמות הפוליטית הפופולרית שלו, את האיש שהופיע פעמיים כנציגו במלי חמת הבחירות לנשיאות המדינה, ובדרך זו נחרתה דמותה בתודעת הציבור כאחד המתמודדים עם ההיגול על ההנהגה, במשטר הנשיאותי בכלל, ובפיקר במשטר הצרפתי, שסמך שות מלחמת הבחירות ההודמנות הנוחה ביותר, ואולי אפילו היחידה, לכבוש את תשומת לבו של הציבור, שהרי כל אמצעי הקומוניקציה התמוניים בצרפת, הראדיו והטל ביות, הם ממשלתיים ומשמשים את השלטון בלבד, רק בימי בחירות חייבים הם לספק אפשרות להופעת הידיים, גם הפרלמנט הצרפתי חדל להיות במה לעליות דמויות פוליטיות חדשות, סמכויותיו החוקיות מוגבלות מראש, השליטה הדוגליסטית המוחלטת מתניקה את הוויכוח החופשי והעיקר — דעת הקהל התרגלה לכרות אונן רק למה שאומרים ורוצים הנשיא ועושי דברו, שהרי גלוי ודגש שהוא לבדו המחליט הפוסק, ירידתו של מיטראן מן הבמה — לפי שעה — נוטלת איפוא מן השמאל הדמוקראטי את האישיות היחידה, שציבור הבוחרים הרחב כבר עשה היכרות עמה.

פנייה שמאלה בקרב הסוציאליסטים

לעומת הפנייה ימינה של מיטראן, הפליאה מנהיגותה של המפלגה הסוציאליסטית הצרפתית, הידועה זה עשרות שנים כמפלגה רפורמיסטית מובהקת, בהתייצבות איתנה על יסוד העקרונות הרעיוניים של הסוציאליזם, שנתפרשה בעתונות כפנייה שמאלה, על תמרי רה זו מעידים גם דיוני המועצה המורחבת של המפלגה, שנערכו בראשית החודש, וגם ספרו של גני מולה, "סיכויי הסוציאליזם בצרפת", שהופיע זה עתה.

הטראומה הפסיכולוגית והפוליטית של השמאל הצרפתי כולו, הוא כשלון ההתקוממות במאי ותבוסת הבחירות ביוני, שהביאו לחיזוקו של דהיגול והעניקו לו כוח פרלמנטארי אבסולוטי, טראומה זו הצמיחה ספרות עיונית ופובליציסטית ענפה מאד, המבקשת לתת תעודות על שורשי הכשלון ולהתוות דרכים לעתיד, אך לקומוניסטים נוספה טראומה שניה, מציקה מענה ומתסיסה: הפלישה של צבאות ברית וארשה לציכוס' לובאקיה, אלה ואלה — הקומוניסטים, הסוציאליסטים, המפלגה הרדיקאלית הקטנה החוגגים האניס' לקטואליים הבלתי מזוהים עם שום גוף מפלגתי — תוהים על דרכם בעבר ובעתיד, ההחלפה מתבטאת גם בשפעת הספרים שהופיעו בשבועות האחרונים מעטם של ראשי הדוברים בתנועה הסוציאליסטית — גני מולה, ז'יל מארטינה, רוזה גארוזי, כהן'בנדיט ואחרים — בסדרות המאמרים שראו אור בעתונות הפוליטית החשובה — של מנדס'פראנס, ז'אן דניאל, קלוד ברודה, ואלדק רוזה ואחרים — וגם בהתכנסות יות המוסדות המרכזיים של הגופים הפוליטיים ה"שמאליים, שנטלו חלק במאבקים של מאי-יוני ה' שנה.

פרישתו של פראנסוא מיטראן

בראשית נובמבר הודיע מיטראן באופן סופי ומוחלט, שהוא פורש מנשיאות "הפדרציה של השמאל הדמוקראטי והסוציאליסטי", בכך הגיעה לסיימה תקופה נסערת בחיים הפוליטיים של צרפת, שהתלה לפני כשלוש שנים, כאשר מיטראן נבחר כמועמד יחיד ומשותף של כל המפלגות שמאלה מדהיגול, ליבראליזם וסוציאליסטיים סגורות, זו היתה תקופה של תקוות גדולות, מאז תחילת העממית בראשות לואן בלוס היהודי, בשנות השלושים, לא נוצרה ברית כה רחבה של גופים דמוקראטיים וסוציאליסטיים קממוניסטיים, מבחן הבחירות הראשון, לפני שלוש שנים, לא קיים אמנם את כל התקוות, אך סימן אלטרנאטיבה בתיכונים למשטר של דהיגול, וזכה באו מאורעות מאי יוני וניפצות, ממשלת הצללים, שהקימה הפדרציה נח' פרקה, מיטראן עצמו הותקף קשות על-ידי שותפיו, שהטילו

מיטראן פרינסואה

גרמנית — הרי אלה שני הסיוענים הבסיסיים והרווחים ביותר בפי מצדקי התערבות הצבאית, דבריו של הנואם מטעם הלשכה הפוליטית נתמכו בתוקף בנאומו של ואלדקירוסה, המזכיר הכללי של המפלגה.

אין טעם לנסות לנחש לאן פניה של מפלגה גדולה וחשובה זו, שהיתה לפני המשענת הראשית של מוסקבה הסטאלינית המערבית, רוזה גארהדי, לשעבר הפילוסוף הרשמי של המפלגה, ועד היום הוא ראש. המכון ללוגיקה מארכסיוס, גילה בתקופה האחרונה סיוות חזקות מן הקו הרשמי של המפלגה, בשבועות האחרונים פורסם ספר פרוגרמטי, דגם לסוציאליזם צרפתי, העשיר לשמש נקודת מפגש רעיונית בין קומוניסטים וסוציאליסטים, אם אך יזכה העגם המומלץ על ידו להכרה ולהסמכה מצד מפלגתו.

האמת ניתנה להראות, כי קשה מאד לתאמן, שהקומוניסטים הצרפתיים יעצרו כוח מוסרי ופוליטי לעמוד לאורך ימים במריים נגד מוסקבה וסכנו את קשריה עמה, מה גם שכמעט כל מקורות המימון לפעילות הענפה מאד באים ממנה, ואם מוסקבה תקפץ את ידה ימצאו את עצמם במחנק כספי מוחלט. לפיכך נראה האופטימיות של גי מולה ביחס לאפשרות של חידוק הקשרים עם הקומוניסטים, מופרז במקצת.

מכל מקום ברור, כי העמדה הסופית שינקט תועד המר כד הצרפתי ביחס לכיבוש צ'כוסלובאקיה, ולאופי קשריו העתידיים עם מוסקבה — התגלות לקו הסובייטי או העמקת העצמאות כלפיו — תהיה לה השפעה רבה מאד על סיכויי ההידברות עם הסוציאליסטים ועל עתידות השמאל הצרפתי בכללו.

ש. ד.

גברה לפי שעה ידם של שוללי מדיניותה של מוסקבה. הוכחה לכך היו החלטות הוועד ה' מרכזי של המפלגה הקומוניסטית מה-21 באוקטובר והתפטרותה הסנסאציונית של ז'אנט-וארמאש, אלמנתו של מוריס טרו, שהיכתה גלים עזים בעתונות הצרפתית.

התפטרות זו נתפרשה בעתונות כתבוסה קשה לאגף הפרו-סובייטי במפלגה הקומוניסטית, דאנט טרו נשארה סטאליניסטית נוקשה, והשפעתה במפלגה הקומוניסטית היתה ניכרת מאד בכל דיוניה ומאבקה הפנימיים. היא התנגדה בשעתו לתחילת ההסתייגות מההנהגה הסובייטית לאחר הפלישה לצ'כוסלובאקיה, ומשנתקבלה ההחלטה בניגוד לדעתה, חזרה ולחמם בה בלשכה הפוליטית, שהיא חברה בה, עתה, בהתכנס שוב הוועד המרכזי, שאישר החלטה כינור עוד יותר חריפה מאשר ב-22 באוגוסט, הגישה אלמנת המנוח את התפטרותה ממוסדות המפלגה, וזו נתקבלה ע"י המרכז, אם כי תוך הבעת צער של צעדה זו.

כל המתבוננים במתרחש בקרב הקומוניזם הצרפתי הופתעו מן העובדה, שהתקופה שצברה מאז ה-21 באוגוסט לא ריכזה את הסתייגות מן ההנהגה הסובייטית, כפי שקרה עם מפלגות קומוניסטיות אחרות, אלא תחריפה אותה.

בר"ח הפוליטי לוועד המרכזי מטעם הלשכה הפוליטית, הנואם א'פוא אופי רשמי, סתר הנואם, גאסטון פליטונה, את כל האמיתות המקובלות בפי הסובייטים, אחת לאחת, והכחיש מכל וכול שדחתה בצ'כוסלובאקיה, "סנסאציה קנטר-מחפצית", או שהיתה סכנה להתערבות מערב

והתבררי אינו צריך ראיות רבות, אף הם הכוילו את התקוות שתלו בהם לכשיגיעו לשלטון, אעפ"כ אין זו אכזבה מוחלטת וסופית.

גי מולה, שהיה כל השנים מהיריבים התקינים של הקומוניזם הצרפתי התרשם, כנראה, מן ההכרזות החוזרות ונשנות של מנהיגות המפלגה הקומוניסטית הצרפתית, שהיא דוגלת בהגשמה סוציאליסטית בדרך דמוקרטית, גם העמדה התקיפה שגילו לאחרונה הקומוניסטים הצרפתים ביחס לפלישה הסובייטית לצ'כוסלובאקיה, הגבירה את אמונם של סוציאליסטים ברים, כי אכן מתחוללת בתוכם תמורה אמיתית לקראת סוציאליזם דמוקרטי. בענין מרכזי אחד היתה המיסות דעים בין דרשה וגי מולה: "ההנהגה חשעה ללכוד את כל הנפחים של השמאל הדמוקרטי במפלגה אחת, הדשה, שגרענה תשמש ה' ס.פ.א.ו. — זה השם הרשמי של המפלגה הסוציאליסטית הנוכחית (ראשי תיבות של: "הספקיה הצרפתית של אינטרנאציונל הפועלים)". אלא שבניגוד לדרשה ולמיטראן אין רוב המפלגה מוכן לסגל את הפרוגרמה הרעיונית של ויז'ור הפוליטי החדש לשמאל הדמוקרטי ולא סוציאליסטי.

מכל מקום, על סדר יומו של הסוציאליזם הצרפתי עומדת באופן אקטואלי בעיית האיחוד הפוליטי של כל השמאל הדמוקרטי והסוציאליסטי. המועצה ייפתה את כוחה של ההנהגה לנצל את המרץ עם הנפחים האחרים, וסימנה מועד לוועידה מסוימת בדצמבר השנה.

כוחו המספרי של השמאל הדמוקרטי

כמו באיטליה כן בצרפת אין אלטרנטיבה שמאלית בלי שיתוף פעולה עם הקומוניסטים. מאלין מובן, שהתחרות שורות אצל השכן השמאלי תופסות מקום נכבד בכל אסטרטגיה פוליטית של המפלגות הסוציאליסטיות. במועצת המפלגה טען גי מולה, כי התפתחויות החדשות בקומוניזם הצרפתי עשויות להעלות מחדש על הפרק את בעיית אחדותה של תנועת הפועלים הצרפתית, הדבר אינו תלוי אלא בכך, אם אמנם יימשיך ויעמיק בקרב הקומוניסטים תהליך הדמוקרטיזציה ואם יגבר בתוכם יסוד העצמאות כלפי מוסקבה, אם תעמד המפלגה הקומוניסטית במדרה נגד מוסקבה ולא תשלים גם להבא עם ההסכם שאכפה ההנהגה הסובייטית על דובצ'ק-חבריי, ישמש הדבר הוכחה לתמורה יסודית בקוממון הצרפתי ותפתח תקופה חדשה ביחסים בינו ובין המפלגה הסוציאליסטית, שיאפשרו שיתוף פעולה הדוק יותר בין שני המתנות.

כאמור, זכו הערכותיו של גי מולה לתמיכה מצד רובה של המועצה, הוא הצליח להפוך רוח של אופטימיות ובטחון עצמי בקרב הצירים, ואכן, המפלגה זקוקה מאד למעט אופטימיזם לאחר כשלונותיה בעבר הוירידה המתמדת כמעט של משקלה בקרב ציבור הפועלים.

המפלגה הסוציאליסטית מהוות אמנם הגוף הגדול ביותר בתוך "הפרדאציה של השמאל", פי שניים משני השותפים האחרים, אך אין זה מוכיח אלא את שפל מעמדו של השמאל הדמוקרטי בכללו. בשטחים השנים האחרונות ירדה המפלגה הסוציאליסטית מ-300 אלף חברים ל-90,000 היום, פועלים כמעט שאין בה, רובה פקידים ומעט אינטליגנציה מקצועית, הפועלים — במידה שהם מאורגנים במפלגה שמאלית — מוצאים את מקומם בקרב הקומוניסטים.

חירידה המספרית אינה סימן חיכוך של המפלגה הסוציאליסטית בלבד, השמאל הדמוקרטי כולו הפסיד מאז 1956 כשני מיליון קולות, עובדה זו מצביעה על איוו מנמה יסודית יותר בקרב המחזרים הפועליים בצרפת הקשורה בתהליכים סוציולוגיים ופוליטיים, שלא כאן המקום לעמוד עליהם, הבעיה המרכזית העומדת, איפוא, בפני מפלגות השמאל הדמוקרטי, והמפלגה הסוציאליסטית בראשן, היא — כיצד להחזיר לעצמן את החברים והקולות שאבדו להן, וכיצד להגיע לשכבות החדשות שנצטרפו ברבות השנים אל קהל הבחורים.

הקומוניסטים לא:

במאבק הפנימי שנתונה בו המפלגה ה' קומוניסטית הצרפתית מאז ה-21 באוגוסט,

המדע והטכנולוגיה בעיני סוציולוג

● ב. ברשאי

הוא ממשיך וטוען, כי מספרים שפריסמו במועד להרצאה על מחקר ופיתוח בארצות הברית אינם מצביעים על כך, שקיים יחס בין ההוצאות על מחקר ופיתוח לבין שיעור הגידול הכלכלי, זאת ועוד, לדעתו, רכישת "Know-how", על ידי חברה העשוייה או על ידי מדינה שנויה למלא תפקיד חשוב יותר לבני התקדמות טכנולוגית מאשר מחקר ופיתוח שמנהלים המפעל התעשייתי או המדינה.

גישה זו היא בעלת משמעות רבה לאור העובדה, שמאז 1945, לאחר גמר מלחמת העולם השנייה, העצת הניהול לממשלותיהן של מדינות רבות על ידי יועציהן המדעיים הוא, כי מדע וטכנולוגיה הם המקור לקידמה כלכלית ועליהן להגדיל את ההוצאות הכספיות שהן מועירות לכך, ואמנם גדלו ההוצאות הממשלתיות בהתאמה אלה מאד במספר ארצות במשך שנות עשרות השנים האחרונות, במידה גדולה שהוצאה סכך, במיוחד חל גידול מהיר בכמה ארצות ששיעור ההוצאות על מחקר המנהל באוניברסיטאות ועל הכשרת אנשי מדע, בעיקר בשלב של ה-Postgraduate, והמדיניות, להשיל, מופנה חלק גדול מן ההוצאות למדע טהור.

ד"ר רוד צועד צעד נוסף בסעונו, אחרי שקבע את ההנחה, שריבוי ההוצאות על מדע מוצר חששנות היא מעטה או מבוטלת בכל מה שנוגע לשיעור הגידול הכלכלי ושל המדינה הוא טען, על יסוד מחקר שערך, כי מחיר ההתעצמות בשיטה המדע המהיר עשוי להיות חריפה כשיטה הטכנולוגית, במחירה יוצא יסודי במספרו, כיצד הוא מסביר זאת?

נדמה לעצמנו את הצורות השונות של מחקר מדעי עריכות כעין ספקטרום: מחקר טהור, בסיסי או יסודי, מחקר מסימתי מכוון (Objective oriented research) מחקר יישומי התפתחות טכנולוגית, עד להגשמת חזיר דוש בתחום הייצור, בקצה האחד של הספקטרום נמצא המדע הצרף, שהתנאותו מתפרסמות הן עונדות לרשותו של כל אחד באופן חשסי, בקצה השני של הספקטרום נמצא המפעל התעשייתי או התעשייה הרוכשת את ה"Know-how", המפעל התעשייתי או התעשייה אינם יכולים להבדיל את החידוש בייצור כלי שיהיה להם סגל

מחקר, ויטען, בארצות הברית ואשר אחת ממטרותיה הייתה לבחון מהי התמורה שהשיג שיעור ההוצאה על מחקר ופיתוח בארצות הברית להשקיעו במדע וטכנולוגיה בפרק הזמן שבין סוף מלחמת העולם השנייה וראשית שנות השישים, העלה כמה מסקנות כלליות מאשמות, אחת המסקנות היא, שבקנה מידה של 50 שנה או יותר, המדע הבלתי מוכוון, או מה שקרוי המדע הבסיסי, הוא בעל ערך עצום, וכי ללא מדע פסיקאלי בסיסי לא היתה אנרגיה גרעינית או תעשיית החשמל או התחבורה המודרנית או התעשייה הכימית, אלאה הסימנים באות התיאוריות השיטתיות והנדולות או בכמה מהן — המכניקה הקלאסית, תרמודינמיקה, השטל והמגנטיות, תורת היחסיות ומכניקת הקוואנטים לא היו מתאפשרים אירועים מדעיים גדולים, בארצות-הברית הכוונה היא לתקופה של מאמץ יצירתי בשדה המדע והשנתיים בתוספת דעות חשובה, אף תיאוריות אלה ביטאו תפקיד חשוב לבני רבים מהאירועים הטכנולוגיים, וכן מסתבר מתוך המחקר, שהי תהליך, שיבאמצעונו נחיתה טחע לטכנולוגיה הוא עדיין בגדר העלומה וכי אין כאן אחת רציפות פשוטה, כפי שהיא מתוארת על ידי אותם כתבי תולדות המדע, הנחשים לפשט את הדברים, מכל מקום ברור, שהמדע הטכנולוגי צועדים יחד ופרק הזמן הנדרש למעבר ממדע לטכנולוגיה הולך ומתקצר.

גישה אחרת שונה מן המקובל לבני הקשר בין מדע וטכנולוגיה מציג ד"ר ארנסט רוד, מרצה במחלקה לטכנולוגיה באוניברסיטת אסקס שבאנגליה, שהתנסה גם בעבודה במחלקה למחקר מדעי ותעשייתי באחד המרכזים הטכניים באנגליה.

ד"ר רוד מובר, כי אין לראות את המדע הטכנולוגי כישות אחת ויש לבחון את התפקיד של כל אחד בפניו, מתברר, לדעתו, שאין זה דאי כל עיקר, שהוצאותיה של מדינה על מחקר מדעי בסיסי עשויים להביא לגידול כלכלי, לדעתו, אין תגליות בשטח המדע הטהור והחפות בהכרח לאמצאות חידושים, יתכן, שכמה דוגמאות בלב טות של תגליות בתחום המדע העיוני, שהביאו במישרין לחידוש טכנולוגי, כגון אנרגיה אטומית, הביאו אותנו לראות את היוצא מן הכלל ככלל.

לעתים קרובות, אומר ד"ר רוד, שמיעות מספרם של אלה הממשיכים בלימודיהם הוא מקור חולשה לתעשייה. משום שאחרי תואר ראשון במהנדסות דרושה תקופה של Postgraduate study כדי לרכוש ידיעה לגבי ההישגים של המדע וגישה בעייתית יותר למעשה התעשייתי. (910 בגליון הבא)

לואי פוקס, נשיא הפדרציה, אמר, שיש להקדיש תשומת לב מרובה לטכנולוגיה. שנות הקולג' הן בעצם 6-8 שנים של ניתוק מהחיים היומיומיים ובשנים אלה, מזנוניים אותם ומאבדים אותם. ד"ר לואין זק הוזהר, שבעיות הטכנולוגיה החדשה היא רצינית ביותר, יש לציין, שיהדות זו מסיקה את המסקנות הנכונות ספצב עגום, אך עדיין לא גראות לעין תכניות גדולות בתנופה המצינית יהדות זו ובאמצעים הרחבים העומדים לרשותה.

● מסתמטת הפעולה ביחסים המתוחים בין היהודים וראש העיר ניו יורק בגלל שביתת המורים והתקלות האנטישמיות שהיא גרמה. ראש העיר הופיע לפני מחללי בית"ל הגדול שבו הודיע, שהוא סמנה צוות של משפטים בשיאאותו של ברנרד בנטן המפורסם כדי לחקור מי היה אשם בהפצת הרעל האנטישמי בעיר. הוא גם הודיע, שאם יוצרו בבתי"ל תנאים שיסכנו את בטחונם וזכויותיהם של המורים, לא יחסס מלהשתמש בבית כדי לעקור את הרע.

היצירה המוסיקלית היהודית הקדומה ביותר:

סטיב מוסרס, שד"ר ישראל אדלר מירושלים ביצע בנידיוק על המנינה היהודית הקדומה הידועה לחוקרים, היצירה היא בת 800 שנה וכתב היד שנמצא באוסף הגניזה של הסמינריון התיאולוגי היהודי, הובר ע"י עובדיה תורומני, כומר, שהתיר ב-1102, כתב היד מוכיח על הקשר של הלחן היהודי עם המוסיקה הכנסייתית בכלל והשירה הגרגוריאנית בפרט.

ברית המועצות:

על הצטיינות היהודים:

בין 185 זוכים בפרס המדינה הסובייטית (שירש את מקומו של פרס סטאלין) נמצאים 32 יהודים, כ-18%. כידוע, מדוים היהודים פחות משני אחוז של האוכלוסיה. בשטח המדעים יש 6 פרסים יהודים על 35 (כ-18%), הפרסים הענקי בעיקר בעד עבודה מדעית בפיסיקה גרעינית ובשיטות מתמטיות לחקון כלכלי. בטכנולוגיה יש 24 מצטיינים יהודים מתוך 133 בתעשייה האלקטרונית, בענפי פיתוח והימיה (18%), הידיעה הוג, כולה אומרת דרשני.

אין בזה משום חידוש, שכריה"ם ספרסטת נתונים על המספר הנבחר של יהודים מצטיינים ועושה זאת אפילו בתבולת, מבחינה מסוימת היא רוצה להוכיח את השוויון והכבוד שנתנים מהם היהודים, כתשובה על המחאות כנגד הפליה חרבותית, מבין, שהוא איננה משיבה לענין של חלדול המסכון של התרבות היהודית הקיבוצית והעצמאית, הדיף הוא הנכון: זה מדגיש ביתר שאת את העולל הנעשה לעם, שיש לו בנים מוכשרים שכאלה.

מענין, שדווקא בשטח האמנות והספרות כמעט שנפקד טקוסם, רק 3 (במאי סרטים וארכיטקט) צוינו לשבח, נראה, שהסופרים והמשוררים היהודים הם בדרך כלל ליברליים, תוססים ואפיקורסים ואינם לפי טעמים של השליטים.

לעליה ואיתן, להולדת הבן ולמשפחת כהנובסקי, להולדת הנכד

ברכות ואמנות

ממשפחות חברים:

אליאש, אשר, ברנד, גוטשל, ספיר, סמורוויץ, קליבוב, שורצמן.

טעים

מאד על אלה שהם בעלי תארים שטיכם הוא נמוך יותר. מתוך אלה הלכו 43% ישר לתעשייה ב-1966 בהשואה ל-10% מבין אלה שהם בעלי תואר, האסון. לעומת זה אך 19% של בעלי תארים במדע שימושי, שהם נש"ר גים למחקר או תעשייה המשיכו בלימודיהם (מלבד הכסדה להוראה) — 42% מהם עם "ראשון", טענים

בית פועלות

ברל פרימו

13,600,000 יהודים בעולם

השנתון היהודי האמריקאי 1968 נותן את הנתונים הסטטיסטיים האחרונים של היהודים בעולם. הנה מספרים בארצות הגדולות: בארה"ב 5,800,000 יהודים; בבריה"מ 2,570,000; בישראל 2,360,000; בצרפת 535,000; בארגנטינה 450,000; בבריטניה 450,000. בפעם הראשונה מראה העקומה הדמוגרפית גידול צנוע של הקיבוצ היהודי בארצות הברית, אין שום ספק, שהמספר של יהודי בריה"מ הוא בהרבה יותר גדול, הישוב תורפתי מראה גידול גבוה ביותר באופן יחסי. הישובים בארגנטינה ובבריטניה עומדים במקומם עם נטינה קלה באנגליה.

הקארדינל ביאה

רוברט ב. קייזר מקדיש מאמר מרגש ב.אובזרוור"ר (17/11) לזכרו של הקארדינל ביאה. שנפטר בימים אלה בגיל 87, עמו נסתלקה אחת הדמויות היצירות והנכונות והליברליות ביותר בכנסייה הקתולית. לפני 1962 היה ידוע כחוקר תנ"ך וכמומר נעים-הליכות. מאותה שנה ואילך התייצב לימינו של האפיפיור יוחנן ה-23 והיה מהבחות הפעילים ביותר בכינוס המועצה האקומנית והרפורמות ש" באר בעקבותיה. הוא שימש כנשיא המזכירות לאיחוד נוצרי והקדיש ימים כלילות לטיפוח הסובלנות והשיתוף בין הדומים הנוצריים ולמלחמה כנגד האנטישמיות שהכיר בקיומה בקרב הכנסייה וגינה אותה בלשון תקיפה. הוא היה המחבר של ה"סכימה" בת 5 פרקים ובתוכה פרק ד' על יחסים בין נוצרים ויהודים, אולי מפני שהנלד בנרמניה (בן למשפחת-נגרים צוניה) הוא הרגיש, שהכנסייה היתה אחראית בחלקה לשיתוף הפעולה של האוכלוסיה הגרמנית עם הנאצים. היתה לו אכזבה קשה כשגדחתה בשלב מסוים התבטעה על המיסמוך (אולי בלחץ התומכנים הערבים), אולם לבסוף נאשר הפרק, במחשב הרביעי של המועצה, אם כי הצורה הסופית של התחלפות לא סיפקה אותו, משום התיקונים הרבים, הפשטות וההסמנות, ראה בן יסוד למאבק כנגד האנטישמיות בתוכם השמרניים של הכנסייה, העולם כולו, כולל היהודים, ילדו את מותו בצער רב, שכן היה מחסיד אומות העולם.

ארצות הברית:

● החב' היהודית-אמריקאית להוצאה לאור חוגגת תולדה 80, היא נוסדה בשנת 1888 והשכיחה להוציא 600 ספרים למבוגרים וילדים בשטח היהדות, רומנים, שירה, ספרי ילדים ואחרים. בשנת 1917 הוציאה לאור את תרגום התנ"ך המקובל ביותר בארה"ב. בשנת 1965 הופיעה מתורגמת חדשה מתוקנת, משנת 1899 היא ספרסטת יחד עם הוועד היהודי-אמריקאי את השנתון היהודי, שהוא אוצר בלום של מידע ומחקר ביהדות העבר וההווה. השנה הוציא 12 ספר, זהו מפעל, שלא למסרת רווחים ואחד ממוסדות התפארת של הישוב.

● בנידיוק התקיימה כשבוע שגבר ועידה, מועצת הפרוציות וקרנות הסעד היהודית, בהשתתפות 1500 צירים ומשקיפים, במרכז הערידה של הארגון המתאם והקובע בענין חלוקת כספי המגביות, עמד ענין הנעור, ד"ר ליאונרד פיון, מראשי המתכנים היהודיים בארה"ב, הוזהר, שהתודעה היהודית של הדור הצעיר נחלשת וצפויה סכנה לעתיד ויהודים במדינה.

עובדים בעל כושר טכני כדי להתאים את התהליכים הנורכטיים לצרכיהם. יוצא אפוא, באופן כללי, שסכל שאנו מתרחקים מתחום המדע והמחקר והמחקרים לבית החרושה הכרדי הוא שחיד לחברה או למדינה אנשי המדע השימושי הטכנולוגים שלה.

מסקנה הכללית דבת המשמעות של ד"ר רוד היא, כי ההתאמה של כוח אדם מיומן בעל יכולת גבוהה היא בעלת חשיבות גדולה ביותר בכל מה שגוגע לגידול הכלכלי במדינה. לתעשייה יש צורך במיוחד בטכנאים, שהסגולות שלהם מצטיינים בקן טוללות הבנה של המדע בזמננו ושל הטכנולוגיה.

הישגים אקדמיים ובחירה בין מדע צרף וטכנולוגיה

הדיון על מדע בסיסי ועל מדע שימושי, ערכם לגבי הכלכלה של המדינה והעדיפותו של האחד על השני בכל מה שגוגע להתפתחות הכלכלית מביאים לדיון בהרכבו של ציבור אנשי המדע במדינה, במלים אחרות כיצד אפשר להביא לריכוז מספרם של אנשי המדע העוסקים במחקר מדעי שימושי, שהם חשבים לגידול הכלכלי, לפי דעתו של ד"ר רוד?

לאמיתו של דבר, אנשי המדע השימושי והטכנולוגי הם בתחילה אנשי מדע עיוני ומשלב מסוים הם עובר רים למדע שימושי. דעותיו של ד"ר רוד, שדובר עליהן לעיל, הן מסקנות ממחקר וערך בבריטניה, מחקר זה מביא נתונים המראים, כיצד האנשים הצעירים המוכי שרים יותר במחקר בין מדע טהור ומדע שימושי כאשר הם מתקדמים בסולם ההיגון באנגליה ובשנים הראשונות של עבודתם אחרי גמר לימודיהם, בדרך כלל, אומר ד"ר רוד, המגמה הנטייה, אפשר לומר הלחץ, בבית הספר התיכון של בנייון של מדע עיוני, בחלקו, הדבר הוא כך משום שהמורים שאליהם פונים התלמידים לשם קבלת הדרכה במחירת דרכם הם עצמם בעלי תארים במדע צרף ולכן יש להם משפט קדום לטובתה, בחלקו, גובע הדבר מבין, שהן בית הספר התיכון והן התלמיד נטים לראות בטכנולוגיה משהו הקשור עם עשיית דברים ולכן הוא ענין אלה שאינם טובים בראשיתם אלא שהם טובים בידיהם. המדע נועד לאדם בעל החלוק הלבן האלו הטכנולוגיה — לאדם בעל הסרבל הכחול, יוקרתו של המדע עלתה גבוה בגלל ההתפתחות והגדלות של המאה העשרים ודוגמא לכך היא האנרגיה האטומית, אולם אך מעטים יודעים באיזו מידה תרמה המהנדסות לפעולה הגרפין, והחלטה להמשיך במדע טהור מסאירה אפשרויות פתוחות רבות יותר של קריירה, רבים מאלה הבחרים במדע טהור עשים זאת כאמצעי להחיות התחלטה במה שגוגע לקריירה שלהם.

גישה זאת למדע וטכנולוגיה משיפשה השפעה ניכרת על כושרם האקדמי של אלה העלולים ללמוד טכנולוגיה, בענין זה מסתמן ד"ר רוד על דרכו ועדת רובינס, שמראה כי ב-1961 היו 34% מן הסטודנטים למדע הסבה באוניברסיטאות הבריטיות תלמידים, שהישיגים היו טובים בלימודיהם בבית הספר התיכון, לעומת 14% של סטודנטים שפנו לטכנולוגיה, אחרי שהסטודנטים מתחילים בלימודיהם שוב אין לרובם צורך נוסף לבחור בין מדע טהור ובין הצורות השימושיות יותר של מדע, עד לקבלת התואר הראשון.

ישנן עוד ספירות מאלפות בנידון זה, מסתבר, למשל, שמבין אלה הנשארים ללימודים גוססים באוניברסיטה, אחרי קבלת התואר הראשון, הקבוצה הגדולה ביותר הם אלה שהוסמו במדע טהור, בבריטניה הגיע מספרם בשנת 1966 ל-44%.

זאת ועוד, טכיון שבוחר כלל ניתנות אפשרויות של המסך לימודים למסומכים שקיבלו ציונים גבוהים או למעלה מביתונים, יש בזה ממיאל אלמנט של סלקט ביות, 84% מהאנשים עם ציון, ראשון במדעי המדע המשיכו את חינוכם או הכשרתם (להוציא הכסדה למר רים) ב-1965 ר 80% ב-1966, זאת אומרת, במידה שטיב התואר הוא אינדיקטור להצלחה אפשרית בכל מקום, הרי מספר גדול של האנשים, שמהם יש לצפות כי יסלו על עצמם את המנהיגות במסגרת המדע לתעשייה נשארים בשלב זה באוניברסיטאות, ואילו התעשייה מסתמכת הרבה

של אסטר, יעקב ואסטר, מבקרים, משתתפים ושעילוי — ממנה במשך 48 שנה מאז נוסד בחיפה השתתפותו בכל ישיבות הוועד הפועל, פעילותו במזכירות חברת העובדים — נחשבו לחלק בלתי נפרד מן הנוף ההסתדרותי, שבית זה אך מייצגו ומסמלו, הבית הזה הורגל לאסטר, לבני סתו השקטה, לדמותו האצילה, ליושר דרכו לצניעותו מהליכותו ולפניו המביעים נסיון בחיים האמנה בעתיד, והנה פתח אנו ניצבים ליד אלונו.

יעקב ואסטר, יקירנו, ברגעים אלה, בביתך, ביתו היציר של הפועל בארץ — בית הוועד הפועל, מתכנסים אנו חבריך לעבודה ולתנועה — מן הכפר ומן העיר, מן הנתישבות החקלאית ומן הקאופרציה העירונית, מראשי תנועתנו — מייסדיה וממשיכי דרכה ושלילתה, מדידיך ומקיידיך, הם רביס'רבים, העמנו בני משפחתך, רעייתך, תרצה חודד כדי ללוותך בדרכך האחרונה למנוחת עול-מים, ובניצוננו לזכר:

זכרת רבים וגם אתה זכית, מרובים הם העללים בדרכך שאתה היתת בין המתווים — בתקומת ישראל וביצירת עם עובד, וגם אתה זכית וראית בחייך עצמאות ישראל והמוני עובדים, המשמשים וישמשו יסודימוסד למדינה.

בכאב ובצער אנו נפרדים ממך, בית ההסתדרות כולו עטוף גינון, כי אינך עוד, ונראה זאת כזכות וחובה מאתה, וששכך יתגלה חזק פועלך, כי רב הוא, יתה נצור עצמו לאורך ימים.

אלה תרצה חודד, כולנו נאכל על יעקב שאינו! (חברים שנאמרו בהליכה מבית הרשד הפרי של ההסתדרות בינו 1968.6.11).

על יעקב אפטר

אהרן בקר

קופת הולים של ההסתדרות הפועלים החקלאים ביהודה, הוא בעצמו מספר על אותם הימים:

הסתדרות מלחמת העולם הראשונה שירד חוסר עבודה ורעב, כחוצאה מכך — מחלות רבות, שונות ומסוכנות, מתוסר מנון, וקופת-חולים מילאה תפקיד מכריע לשמירת בריאות הפועלים העולה חיים.

עם יסוד ההסתדרות, שימש אסטר שנים אחדות כאחד ממזכיריה, אולם שאיפתו הבלתי פוסקת לעשיית בבנין משק הפועלים — הביאה אותו לייסודו מחדש של "המשד" בירי, תלם המשבירי-המרכזי, שהיה המייסדו ולמנהלו ה' כללי במשך 38 שנים, היתה רציפות בדרכ חייו של אסטר: עקבות בדרכו האידאית, רציפות בשליחותו התנועתית: רציפות בשיחות הצניבור, עם ייסוד ההסתדרות, ואסטר נמנה עם צירי הצידות הראשונה המייסדת, נבחר לוועד הפועל ומאז ועד יומו האחרון שימש חבר למוסדה העל-יון של ההסתדרות — בריצות, ללא כל הפסקה, ודומני, שבזה הוא יחיד בינינו.

כח ראשונה לאסטר בקאופרציה העובדת, חשפת פעול ביישראל, אף תגיע למרחקים הרה לאחד השושים הבולטים באינטרנציונל הקאופרטיבי — עמדה, שהוסיפה כבוד להסתדרות העושה שם לישראל.

בית זה, ובית הוועד הפועל של ההסתדרות, הוא ביתו

נעקר מתוכנו אחד מאנשי בראשית של תנועתנו, שמא עלתה ארצה — הנהא עלם בן 18, זה היה לפני 55 שנים — רשד יסו והתחלן יתית באמנה, במסירות ובמסירות את תפסת הנובדה ביישראל, שאסטר היה בין מוציאתה.

בתולדות התנועה, על דרכיה ומעלליה במשך שני דורות, מאז סוף העליה השנית — תופס זה מספר יעקב אסטר מקום בולט בין האשונה הראשית, דרכו בארץ היתה זו דרך של הלוח העובר לפני המחנה, שלא אמנה ביישראל התקוממה העושה במשך ובמסירות לתנועת התנוון, עליו חנך חזינך.

שמואל דיון ז"ל, בספרו "עם אבות ההתיישבות", סק דיש פרק מיוחד ליעקב אסטר בצינו את תכונתו כאיש ארגון חם, במסירתו לעבודה החקלאית — למרחבי שדה, כאיש מפלגה באותם הימים, אנו מוצאים את אסטר נוצן בהנהלת העתון, הפועל הצעיר, בהתחלת רשימות פובליציסטיות בו, ובהלוח — בין מייסדי דגניה ב', דגניה ג' — זו גנינה, קרית עובדים ומחשב העובדים הראשון — תלל.

אין זה אולי מקרה, והראשית פעילותו של אסטר בחי ציבור הפועלים, והלה בדאנה למשק האדם, סאטר עם פרץ מלחמת העולם הראשונה היה למנהל הראשון של

מכתבו של יעקב אפטר ליוסף בוסל

את הקשר והאהבה הסדורה — לדבר שהיה קדוש לו במשך זמן ידוע, ביהוד בתקופת תנועה, בזמן שאש הנוער נסכה את חיונה עליו, ואפילו אח"כ, באותה השעה שהרבר אבד, לכאורה, את כוח המשיכה — אבד את קדושתו, וכל זה הבנתי, אבל לא הרגשתי זאת בענין דיון ועכשיו כשהדבר נגע בעצמי ובבשרי צפו ההרגשות ושטפו לרגע את ההבנה — קשה לעשות מה שמחליטים לעשות.

אני מרגיש עכשיו את עובי התבלים, שקשורני לך

מילים אחדות, זהו בשבילי צורך סיוי ולא — יתפר צץ מוחי, ואם לא — אסול חלל תחת הלחץ של המח' שבות הרבות המעיקות.

אנוכי רואה, שעד היום, עד שאמרתי לך את מילי הספרות, לא הרגשתי כלל את יסודיך וכאבך הרבים בדברך על מצבך ומצב רעיונותיך ומחשבותיך, תמיד הבנתי, אבל, כנראה, לא הרגשתי, הבנתי, שקשה לא דם להפריד מדבר שהיה מקור חייו, שמילא את כל התאים שבנשמתו, והבנתי שקשה לעקור מלב האדם

יעקב אפטר ז"ל היה חבר דגניה, חליפת המכתבים בין אפטר ובוסל מעידה על ידידותינפם ביניהם. בשעת משבר נפשי בחייו בוסל כתב לו אפטר את המכתב הבא:

ליוסף חברי החביב!

כחצי שעה אחרי צאתך לסביריה, תפני פתאום צורך ללכת אחריו לכנרת, למצאך שם ולהגיד לך דבר מה, להגיד לך ולחיותה, מה להגיד — לא ידעתי, אמנם, אך קמתי בכ"ז והלכתי אחריו וכבר לא מצאתיך, צעדתי בצעדים מהירים הביתה מבלי לדעת לנכון מה עם לבני ורק בדרכ התחלתי להבין, שהמילים הספורות הבודדות, שפלטנו היום בשעת פגישתנו, קבעו איות מאורע חשוב ורבי-אחריות בחיינו הפרטיים ובחיי חברי, שבו הגנו נמצאים כיום.

אמרת לי: "היותה ושרה נשארות במסולה ואני אתך, ואני עניתי אחריו: "ואני להדרה — בגליל אין לי מקום", את שתי הפראזות האלה חזרתי לברך, חזרתי הין בלי כונה ומטרה מיוחדת, פשוט משום שלא יכול להתעכב בפי ויצאו, ותיכף הרגשתי, שכאילו תקעתי מסי מרות חטים לתוך בשרי, נכנסתי כעבור רבע שעה למח' סן וכל ראש היה כבר מורד, כל פנים עצב וצער צמק כבר היו בטוחים עליהם המסביב שתוקה, והי הכרתיה! וזהו אותה השתוקה האילמת שבבית אבל, אותו הצער של אסון עמוק, ששום מלים לא יבטאוה, והשתוקה שלטה בכל הבית, ואני ידעתי, ידעתי וגם הרגשתי, שאני הוא הסנונית שהביאה את האש, דברי לברך הם שהפכו את הרוח, שדוק של חיים ותקנה היה עוד שמור בה — לרוח ולעפות, רוח עוקר נשמות אדם, לרוח המביא הורבן על האדם, ומחשבוני תי שלא הרשו ממני בזמן האחרון, מחשבות שיצריתי טוב ויצרי-הרע שולטים בהן כאחד, גברו יותר ולא מצאתי מקום מנוחה, ובכ"ז לא הלכתי אחריו לסי בריה, כי ידעתי שלא אוכל לדבר אתך, אתבייש לך בר אתך ולהחזיר על כל אותם הדברים הלא-קבועים שהגנו מדברים תמיד ואיננו מביאים אותם לידי גמר — לא לידי גמר למעשה ולא לידי גמר במחשבת, אולם במכתב, בכתב, מוכרח אני לדבר אתך, להגיד

מימין: יעקב אפטר ז"ל ויבדלו לחיים עדה מימון ויוסף ברך; יוסף שפרינצק וחיים גרינברג. הצילום נעשה בציריך בשנת 1937 בקונגרס הציוני העשרים.

אור בסוף המערה, אולי נלך עד סוף סוף גיפוש באלה החלומים להתחבר אלינו ולהכניס תקופה חד-שה בחיינו.

חביבי! אין לי מלים, אינני יכול לבטא את הר-גשותי, הבינני ובוא להמשיך את הדבר שהתחלת בו, וכל עוד תקות עמנו האחרונה לא פסקה — עוד לא פסקה גם תקוותנו לבנות על היסוד, שהנחת אתה וחברייך בנין שלם לפי רוחנו.

אני רוצה שתישאר בדגניה לשנה הבאה, אני רוצה להשאיר אתך ולעזור לך בסבלך ואינני רוצה שתפסס על צויה שלע במקום למצוא טיפה לתת להחיות את נפשך, רק פה, רק יחד עם חברייך הרחוקים הקרובים בים — תוכל לשמור על עצמך, ואני מבקש אותך שתודיע לי את הסכמתך, ואל נאבד את הדבר היחיד שבידינו — את התקווה.

וחנני שלך באהבה

דגניה, ערב ראש השנה תרצ"ט.

נ.ב. אני חושב שאתה, חיותה ושרה, צריכים לבוא לחג לדגניה, ובכן בואו אהבי.

בעלי סבר-פנים

יוסף וייץ

להתיישבות של ועד הצירים — שהיו קשות ומלוות סרר-ניות. — אם יעקב אפטר הביא את העצומותיו — חזקה שהן תתישבו, ולא בויתורים מצדו, כי אם בשכונת חברי, עניני, לטובת הסדן. כוח זה שבשכונת חברי מוסרי שברוח טובה ושחוקת שימש לו, ליעקב אפטר, גם בעמדו מול חבריו במפלגה ובעמדה דורכס ומע-שיהם לא נראים לו, הוא לא זעם, לא שפר רוחו, לא הסיף מוסר, אבל העלה בחיובו את האבסורד, את הזרות שבדברם, עד הכירם בשגיגתם וסרו ממנו.

נקשרתי לשחקת שלו, הייתי מחזר אחריה במקרים קשים של סכסוכי-עבודה בעניני-עור, משק וכדומה, עד שנפרדו הדרכים, הוא פנה לשיעור התוצרת ושנים רבות הורחקו בינינו, אבל לא הורחק הקשר הנפשי, וארע שבשנים האחרונות עמדתו אתו בחליפת סכתבים, לרגל עבודתי לתולדות היער הישור בא"י, ובמכתבי אליו מיום 24.10.68 ציינתי את הקשר שבינינו, מכתב שאני מביאו כאן ככתבו:

לאפטר יקירי, נרץ יאיר!

אני מודה לך מקרב לבבי על מכתבך מיום 17 דנא וחלומה אליה, מכתבו של דרומי ובו הפרטים שבקשתו ביחס למשתלת היער בחברון, בינתיים מסרתי את רשיר מתי להפועל הצעיר בלי פרטים אלה, אך אוסיפם באותו פרק, שהוא חלק מחיבורי הגדול, לתולדות היער והיעור בא"י, בהמשך הספר לדפוס.

רצוני בזה לציין את החתימה הנעימה שהיתה לי בקבלת מכתבך, בו ראיתי הקשר החברי שלא נותק, ואני מגלה את שרשו בעלייה השניה בכלל ובאנשי השדה בפרט, במרחבי אפקים של עשרות שנים (ששים!) משך תקף האופי המשותף שבבני העלייה השניה אשר רבבו בשדה, שסימנו חברות, נאמנות, זכות אנשיות, ועל כן קיימים לעד.

היה ברור כמשאלת לבך,

נדאיתי ונעצבתי בהגיעי הידיעה על פטירתו של

יעקב אפטר היקר, החביב והנחמד.

לה, אך אם כפינו אנו בחרנו בחיים כאלה, הרי זה על יסוד מסיבותנו לעם ולתקוותיו.

ואני אומר לך, יוסף, אל תחשוב, אל נחשוב כולנו, חיותה אם היא מצאה לה מתוך הכרח קיוון לחסות בצל עד שיעבור החום הלוהט, תתאמץ לחיות שם, לעד בוד ולזכור תמיד, כי העתיד לפניך, כי עוד יבואו זמנים שהכחה הפורה שלה שוב יתפרץ במקום המת-אים ויהיה רצון גם לה, גם לנו וגם לכלל כולנו, ועכשיו אל נחפש תיקונים ומגנים, שלא יהיה בכור חם להחזיר לנו את רצון החיים שיטשטשונו בינתיים, תמצא והוא סיפק גם בזה, שבמצאותך בדגניה אתה שומר על דבר, שהיה מקור התקווה לא רק לך, לה, לי, ולשאר בני המקום, כמעט לדור שלם, ושיצאתך משם תסמן חורבן ברור לציבור שלם, חורבן מוחלט של רצוננו וכוחנו, אני יודע ברור, שהיותה תבינני, אני יודע, שאם תשתוק תהיה זו ההבעה הכי עמוקה של צערה הלאומי, של ויתור חלוצי על פצעי הנפש לשם הציבור, ואני רוצה שגם אתה, יוסף, תענה לי מבלי לחשוב הרבה, מבלי להביא בחשבון כל אותם הסעמים הצודקים הירועים, תענה לי ש'הנך מוכן עוד ללכת הלאה, ללכת יותר עמוק בתוך המערה האפלה לשם ה"אולי" — אולי נמצא עוד קו

(קו לדיוקנו של יעקב אפטר ז"ל)

משעוברים על פני דיוקנותיהם של אנשי עליה שניה בתקופתם, — והם לא בחיים עוד — כולם נחזים אלי כבעלי-סבר-פנים, אבל מובדלים לשתי חבורות: אחת שסבר פניהם שוחקות ואחת שסבר פניהם נוקשות, אין בכונתי לאסור, שבסבר פנים חיצוני זה גלושה גם פנימיותם, המורכבת מאופי ומתכונה: רכות, ופשרה וויתור ביחס לעקרונות שבכשיון עולמם — בבעלי סבר פנים שוחקות: עקשנות, תחמלה ועמידה ללא חת בבעלי-סבר-פנים נוקשות, לא מבחינת האופי והתכונה עשויה החלוקה לשתי החבורות להשתנות שינויים מוחלטים, באלה כבאלה נמצאו חותרים בעוז וללא פשרה לקיום עקרונותיהם לגבי עצמם ולגבי זולתם, ובאלה כבאלה נמצאו פושרים, רכורכים והשדירה ואף עלולים לסגת בהשקפותיהם נסיגה חדה מקצה לקצה, אלא שבעלי-סבר-פנים שוחקות — חן לדבריהם, חידך שובה מלבלב בעניניהם ובפניות פיהם, שיחתם בנחת וכורזת מטר חודר דברו ללבו של השומע לפתחו, לעומתם בעלי סבר פנים נוקשות — דוק של זעם מתוח בקלסתרם, חלק דיבורם כמטר של שבר-ענן, וכערפילי-סגור ממושך מכתבים על הסביבה להמלט ממנו.

אחד המסמל את חבורת בעלי-סבר-פנים שוחקות שהסתלק מאתנו בימים האחרונים הוא יעקב אפטר ז"ל, שהכתויו כתבר דגניה (אגב, רבים ממניחי היסודות לדגניה נמנו עם חבורה זו, והטיפוסי ביניהם יוסף בוסל, ה"סלע" ללא זוז בעיקרונות הלאומיים, החברתיים המור-סריים, ורך ומאיר בחיך ילדותי שחריתי בפניו הגלויים והמלביבים), ואח"כ במגע ומשא בענינים התישבותיים מספלים-חקלאיים כשהוא מיצג את הורשה החקלאית של הסתדרות, הפועל הצעיר, בראשית תקופת הצהרת בלפור, הפילמוסים הקנטורים בין שתי הוועדות של שתי ההסתדרויות, הפועל הצעיר, ו"פועלי-ציון", מי על מי יגבור בתפסית, עמדות, "נקודות" ו"מפעלים" ישר ביים חקלאיים — היו נוקבים וחמורים, לא פעם היו קרובים להתנגשות גלויה, אלא שיעקב אפטר בזהרר חיוכו לא רק מנעם מכך, אלא גם הגיע להשכנת שלום כדומה לכך ארע תמיד בטענותיהן של שתי הוועדות — כל אחת לעצמה — כלפי המוסד המיישב — או המחלקה

גניה, כמעט בלתי אפשרי לי להפריד מן המקום, קשה לי לבטא כמו פי את סוף מחשבותי, קשה לי לגלות, ישזה (עויבת דגניה) האסון השני שבחיי הנחצר שלי, זהו המתת הויוק האחרון של חיי, כי, לגבי האמת, מה הם חיי, אם לא הפקרת הגוף ולפעמים גם המחשבה לטובת האומה, לטובת כל דבר, שיש בו משום תועלת לאומה? — וכמוני גם אתה חביבי, וגם חיותה, האם היו לנו פעם חיים פרטיים, האם התאמצנו פעם לשם סידור "עניינינו אנרי"? — יודע אנכי שבחיי לא היה מקרה, שהודאנה לצוות חיים פרטיים תבוא מתוך דבר מיוחד — בתוך טטרה מיוחדת, ואני מאמין שגם בחייכם לא היו מקרים כאלה, ילדי האומה היינו וגשאנו את כל ירושת הדורות ועלכונם ואח"כ לבני הדור נהיינו, שנושאים את רעיון תחית האומה, וצר לנו בצרתה ושמהים בשמחתה.

ופתאום והנה באות סיבות פרטיות ומציאות אותנו ממקום עבודתנו — דוחות אותנו ממשרתנו, פתאום הרגשתי את עצמנו יוצר חלשים נאחזים לאחרי יציר רת ומצור, אשר כמוני נפצעו מחיצי הרעיון המשותף של התקופה, פתאום ואנו רוצים להסיר מעליו את העול המעיק, לפרוק מעל שכמנו את המשא ולטענו על אוניוילצורה, נוסף על המשא הכבד שהם רובצים תחתיו, ושוכחים אנו באותו הרגע, שאת האחריות ש'קבלנו עלינו מתוך רצוננו הטוב, איננו יכולים בשום אופן ואופן להטיל על אחרים או להשליכה סתם מאחורי גבנו, מבלי לדעת אם מי שהוא יקבלנה על שכמו, אני מרגיש, שאת האחריות אנו יכולים להסיר רק בזמן שאפשר יהיה להשיבה לאומה, או להחליפה באחרת, ועכשיו אינני יודע אם איננו מתחייבים בנש' שנו בשעה שאנו בורחים מתוך המחנה.

אנו אומרים: כשל כוח הסבל שלנו ונסתלק הצדה, כן אני וגם אתם, נאחזים: לנגד פנינו עומדת עדיין צורת חיותה בדברה אתי בכנרת לפני זמן קצר על הענינים הידועים, היטב הבנתיה וגם הרגשותיה, ידעתי, היטב ידעתי, את אשר עם לבבה, לא פסקתי בצד קת הרגשותיה, לא ההרהרתי גם אחרי דברים, יוסף, בדברך אתי בענין שלנו, ולא עוד אלא קראתי גם מה שבין השיטין, ידעתי שאתה מגלה טפה ומכסה טפחיים ולא היו מלים בפי למען לסתור את טענר תיכס, אולם כשהדבר מגיע לידי מעשה — לידי המצ' שה האחרון של העברת החלף על הצואר התי, אני נפחד אז מפני המות, וכקין בשעתו נבהל מפני הר' צח הראשון — נבהל מפני המות, שגם לא תפס היטב מה טיבו, כן אנכי נבהל מפני העברת הסכין ע-הסימנים, שמא הוא באמת כל כך חד עד כדי לה' ותוך את כל הסימנים וההשיטות תתי בדת, תתי שחי טה גמורה, מבלי שתישאר תקוה לתחיית פעם את הנשחט, ולי ידעתי שלבנו ברול ומחננו נחושתה הייתי לוחץ על הסכין ויהיה מה, אלא ברי לי, שלא נמצא אח"כ מנוחה, נע ונד נהיה בארץ אחרי שנעזב את הנ' קדה שסביבה התרכזו מחשבותינו, יסורינו ותקוותינו...

ומסר כליותי אומר לי: שב ואל תעשה, הוא אומר זאת גם לי וגם לכם, התנדבנו למלחמת עמנו ואל נצא ממנה וידינו על ראשינו — נחזיק מעמד עד שנוכל להתחיל את תכסיסנו, עד שנשיג דרך סר רטני אחרי, שיובילנו אל הסטרה, ואל נהרוס נקודות משען, בזמן שאיננו יכולים להקים אחרות במקומן, כי, כפי שכבר אמרתי, הננו בני האומה וצריכים לע' שות אך ורק מה שטוב בשביליה, יוסף חיותה היקר רים! אני אומר לכם, זאת נעשה ולא — אין חסן בחיים! לא סתם מילים אני מדבר, דמעותי העומדות מוכנות להתפרץ מעיני מעידות שאינני רודף אחרי פראות, כ"א מרגיש אנכי, שאלמלא תקות האומה, לולא חובותינו לעמנו, לא היתה לנו כל רשות לחיות חיי נזירים, לא היתה כל רשות להתאכזר אל הורינו, ולע' בור בלי תשומת לב על דמעותיהם הנחמדות העל דריי שותיהם ובקשותיהם הצודקות בתור הורים! לולא זאת לא היינו צריכים להיות חיים מוגבלים כאלה בפינה פרי-אית בעולם — בא"י, המות יותר נעים מחיי פרס כא'

בין כתלי האוניברסיטה בירושלים

ל. צפניה

„שער הלירה אינו מציאות“

שער החליפין של הלירה הישראלית נמוך מדי ויש להעלותו, אך אינו משער שיהיה פחות ערך הלירה לפני שנת 1970 — דברים אלה אמר דיקן הפקולטה למדעי החברה באוניברסיטה העברית, פרופ' מיכה מיכאלי, לרגל הוצאת ספרו „מערכת שער החליפין בישראל“ בהוצאת מכון פאליק. פרופ' מיכאלי אמר, כי שינוי שער החליפין של הל"י הכרחי משני טעמים: ראשית — ההפרש הניכר בין השער המורמלי והאפקטיבי, ושנית — הגודל של התשלומים המתקבלים של ישראל. ספרו שפראה המחקר החדש, גוססים על השער המורמלי מרכזי בים בלתי פורמליים רבים ומן הדיו לבטלם ולהעלות את שער החליפין. פרופ' מיכאלי אינו צופה פחות בשנה הבאה, אך אמר: „אני חושב, שב-1970 או אחרת ישתנה שער החליפין וככל שיקדם, יהיה טוב יותר, כי תהליך ההתאמה של המשק נמשך שנים“. ועוד אמר, כי המדיניות עליה הצהיר שר האוצר הסתחר והתעשתה, זאב שרף, ברבר התקדמות לקראת שיוון בתמריצים ליצוא והגנה אחידה לייצור מקומי. היא המדיניות הנכונה ביותר, בהעדר פחות.

בספרו מראה פרופ' מיכאלי, בין היתר, כי שער החליפין האפקטיביים עלו מעבר לעלויות רמת המחירים במשק, וכי בניגוד למדיניות הממשלתית של עידוד היצוא, נקבעה למעשה מערכת שער חליפין שעודדה ייצור מקומי, תוך הגנה מפני תחרות עם תוצרת חוץ ואפליה לרעה של היצוא.

חמישה מליון ל"י — הללוואות

קרן ההלוואות לסטודנטים, שליד משרד החינוך והתרבות, תחלק בשנת הלימודים הנוכחית הללוואות לסטודנטים בתנאים נוחים, בסכום כולל של חמישה מליון ל"י, שני מליון ו-750 אלף ל"י מהם הם מקורות ממשלתיים ויותר הסכום משלושה הבנקים הגדולים במדינה — בנק לאומי, בנק דיסקונט ובנק הפועלים. הדיון בבקשות לקבלת ההלוואות תחל בימים אלה, בעקבות כינוס ישיבת הנהלת הקרן. מספרם המדויק של מבקשי ההלוואות אינו ידוע עדיין, שכן הבקשות זורמות לפי שעה למשרדי קרן ההלוואות, אך נראה כי יתו כ-6500 סטודנטים, מכל מוסדות ההשכלה הגבוהה בארץ, שיבקשו להסתייע בבכסי הקרן למימון לימודיהם. אשתדק פנו לקרן ההלוואות כ-6000 סטודנטים ו-4842 מהם קיבלו הללוואות, בסכומים שבין 750 ל-1500 ל"י. ההלוואות ניתנות ברבית של חמישה אחוז, ללא הצמדה כלשהי, והסטודנט מחזיר את חובו, תחל בשנה הראשונה לאחר גמר לימודיו, בתשלומים חודשיים של 50 ל"י. מהנהלת קרן ההלוואות נמסר, כי תוך שבועות אחדים יקבלו כל הסטודנטים הזכאים, מבחינה כלכלית להלוואה, הודעה על כך וכן את סכומי הכסף שיוקצבו להם.

קרן ההלוואות לסטודנטים, שליד משרד החינוך והתרבות, פועלת זו השנה החמישית ברציפות. גם אשתדק חילקה קרן זו הללוואות לסטודנטים גזקקים, בסכום של חמישה מליון ל"י. סטודנטים רבים, שנתנו מבכסי הקרן לפני שנים אחדות, כבר החלו בתחזרת חובם — ועד כה החזירו לקרן חובות בסכום של כמיליון וחצי ל"י. בראש הנהלת הקרן עומד אבנר ישראלי, סגן מנהל החינוך והתרבות.

על דא ועל הא

נזיר דומיניקני ירצה השנה באוניברסיטה העברית בירושלים. האב זאק מרסל דיבואה מצרפה, הדורש

להבטיח שהשיעורים בכיתה לא ישאו ערך אופי של הכתבה, אלא ניתן יהיה לקיים בהם גם דיון ער וענייני על תוכן הורצאה. באותה פגישה הבטיח גם הרקטור כי יעחד הקמת ועדות מורים ותלמידים, באותן סקולר סות וחוגים שבהם טרם הוקמו ועדות מסוג זה.

● ד"ר חסים, יליד חיפה, שקיבל את חינוכו הרפואי בארץ, נחמנה כמנהל בית החולים „הדסה“ על הר הצור פים. ד"ר חסים הוא בן 41, ב-1952 סיים את חוק לימוד דיו בבית הספר לרפואה של האוניברסיטה בירושלים. ב-1955 נחמנה שוור למנהל הרפואי של בית החולים האוניברסיטאי של הדסה בירושלים. ב-1957 קיבל סטיר פנדיה להשתלמות במינהל רפואי בארה"ב וב-1959 חזר לעבוד ב„הדסה“. ב-1967 נחמנה סגן למנהל הרפואי של „הדסה“, כן נקבעו מינויים נוספים ב„הדסה“: ד"ר דוד רבינוביץ, מבית החולים שבבלטימור, ארה"ב, נחמנה מנהל המחלקה לאנדוקרינולוגיה כימית שהוקמה באחרונה ב„הדסה“, פרופ' שאול פלדמן נחמנה מנהל בפועל של מחלקת העצבים, במקומו של פרופ' היילפרין, שנפטר לפני שבועות מספר.

● יום מחאה בינלאומי על משפטי הסטודנטים בפולין נערך על-ידי ה„ווגס“ (התאחדות הסטודנטים היהודים העולמית) בכל המכללות בארה"ב, במערב אירופה, בדרום אפריקה, באוסטרליה ובישראל. נמסר, כי באסיר שות השתתפו יהודים ובלתי יהודים והודגש כי „המחאה אינה אנטי-קומוניסטית, אלא מחונת נגד ממשלת פולין, המשחמשת בנשק האנטישמיות במטרה לחפות על המאבקים הפנימיים במדינה ולהשתתק את קולות הביקורת ואי שביעות הרצון בקרב האינטלקטואלים בפולין. הסטודנטים בישראל יצאו במחאה על מעצרים של הסטודנטים האקדמאים הצעירים בפולין בעקבות ההפגנות בחודש מארס, בעיקר מחו על השימוש ביהודי פולין כשעיר לעזאזל ודרשו את ביטול התאשמות לאלתר ושיחרורם של הסטודנטים העצורים. כן קראו לסטודנטים ולאקדמאים בעולם להצטרף למחאה ולנסות למנוע את משפטי הסטודנטים מורשה, העומדים להערכ החדש לאחר ועידת המפלגה הקומוניסטית.

● ארגון מסיימי האוניברסיטה העברית מבקש השנה לכנס ימי פקולטה לדיון ציבורי בבעיות אקדמאיות, שיוכ" לו להשפיע על מדיניות האוניברסיטה ומוסדות המדינה במישור האקדמאי, באמצע החודש הבא יהיה יום הפקול" סה למדעי הטבע, נושא הדיון יהיה „ירושלים כמרכז מדעי טכנולוגי“. מספר חברי הארגון הוא עתה כ-6500.

● מרכז טרומן לקידום השלום שבאוניברסיטה העברית בירושלים תחל באחרונה בעריכת סידרת מחקרים בתחר מים שונים ובחקרת מרכז דוקומנטציה, שירוכו בו בעיקר חומר על ארצות מתפתחות ועל ארצות המזרח התיכון. צוות מיוחד, בראשותו של אלוף (מיל.) י. הרצבי כבד תחל באיסוף החומר ובקפידת קשרים עם המקורות המתאימים בישראל ומחוצה לה. מצפים שבגית מרכז טרומן על הר הצופים תושלם בסוף 1969 ותוא ייחגך רשמית בתחילת 1970.

● רקטור האוניברסיטה העברית, פרופ' נתן רוטנר שטרייך, הבטיח ליוזר הסתדרות הסטודנטים, עמי שפיר רא, כי יפנה לאנשי הסגל האקדמאי באוניברסיטה בבקשה שאלה יפרטמו בתחילת שנת הלימודים את קבצי הורצאות שהם עומדים לתת במשך השנה, הדבר נעשה בעקבות בקשתו של שפירא, כי לפני כל שיעור, יחלקו המרצים הדפים משוכפל של תוכן הרצאתם; וזאת, כדי

לחברנו יוסף קיצים היקר

בהגיעך לגבורות

לך, לרעיתך בתיה ולכל משפחתך

מיטב הברכות והאיחולים

בית מרכז הקואופרציה

לראש המועצה המקומית נס-ציונה

הח' ישראל שמיד ורעייתו יבקה

ברכות ואיחולים לבביות

להולדת הנכד,

כן ידבול

מועצת פועלי נס-ציונה ועובדיה

לחבר יוסף קיצים

מוותיקי החלוצים של תנועת העבודה

בישראל, נציגו הנאמן של איש העמל,

מבוגרי המסורים של מרעצת פרעלי

חל-אביב-יפו

בהגיעך לגבורות

ש א ב ר כ ה

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י

הועד הפועל

ספרות ואמנות

פרופ' בנציון כ"ץ (בנושלים)

רביהשכלה ורביפעלים היה, מישיר חשוב ומישיר לכת, מתחומים רבים באר אלה לידו ביטוי מובהק. באוניברסיטת קרקוב, שבה הוכתר בתואר דוקטור לפיזיולוגיה, הורה אחר כך בעצמו את הלשון העברית; עד פרץ מלחמת העולם השנייה היה מרצה על ספרות עברית במכון למדעי היהדות בווירשה; כשעלה ארצה נעשה מנהל המחלקה לנוער ו"החלוץ" של הסוכנות היהודית.

— פרק פולין (תש"ד), "ארצות יצירה" (תש"ז), וספר שירים, "שקופות ירושלים" (תשכ"ז). חלקו בתרגומים רב וחשוב, היה בין המתרגמים המעטים, שלא זו בלבד שידעו יפה את הלשונות הקלאסיות ואת הלשון העברית, אלא הוא אף מצא (כחבריו שפאן ודיקמן וזל) את הדרך לתרגום עברי, המשלים בין הייחוד המשקלי היווני הערומי ובין יחוד הקצב והמבנה של הלשון העברית, על דרך זו תרגם מתוך

פרופ' בנציון כ"ץ

משה בן-מנחם

נים למקרא דברי הערכה מקיפים וזכרונות מאלפים הקשורים בדגלי אישים בספרותנו, ביניהם ביאליק, ספרניחובסקי ושניאור, יעקב רבינוביץ ואשר ברש, יצחק לופטן, צבי וויסלובסקי וא.ש. הורודצקי, דוד פיגל וג, שופמן, מה שנתן לנו מואר באספקלריה בהירה ועצמית תוך קרבת-נפש אל נחלת הסופרים אשר אליה הם ארה כידיד וכמעריך, בחזוניהם השלימה אתם, בי

משה בן-מנחם

העמיקו להסתכל באיקונו היצירתי שלהם כמו ביקש לחשוף את מזוהו שלו, לגלות את המופנם בקרבו, הדברים כתובים בעירנות וברגש, בהמימות כנה ומקי רבת. משה בן-מנחם הוכיח את עידון טעמו הספרותי דקות הבחנה במערכי יצירה ויוצרים ונתעלה בהגיד ני הלב המבין ובזיכור הראייה והביטוי.

המנוח היה משורר ומסאי ואדם נאה ומלבב.

קהל המלומים הרב והמגוון, אבות ובנים, אשר לר וחו בדרכו והאחרונה, העידו על קשריו עם סביבתו ועל רחשי ההוקרה אליו כמורה וכמחנך, שהנחיל ער כי תורה ותודעה יהודית לדורות תלמידים במקום מושבו ועניו.

בן ע"א במותו, תנצב"ה.

אברהם ברוידס

משה בן-מנחם, האדם והמשורר, היה מבעלי הקו הישר, אשר התהלך לפי תומת-הלב ולא חשש להיות ב"רוד ושקוף ובלתי מודרני, הוא נאחז ונארג בשורשי המסורת וגילה, שירה חדשה בדברים העתיקים, הוא ניסם באיירות התנ"ך והאגדה הנבשם בחשמי ספרד תנו מתקופת ימי הביניים, מבית אבא וסבא בעירתו החסידית משך את ניוונו הערבי, הלספני, אפילו כהר חיקן גדוד, בדור החורג מן המקובל ונסחף בתענוגי סטיות, הוסיף הוא להתחזק בעמידתו הצנועה והת' אושש בכוח האהבה לבת השירה השוקטה והנכלמת, אהבתו קרפת אליו מבעד ענני נפשו העצובה, ש"היתה מפללת בדממה וברוך, ביום החולין הרדעש והמר נע, בינות לשברי הווית ביקש תיקון ושלימות, תר אחרי פתלונים לחידת הבריות, סבכיה וציגוריה.

משה בן-מנחם היריקן ידע אכזבה ומרירות ושאף להשתחרר מן הלחץ החמרי המשעבד והמציק, כיסר פיו משכחו להתרווחות, לתארה שבעולם האצילות, כי כאן באה לו הסתכלות-השקפתו השרויה בחסד פילוסוף פי:

הכל סוד אחד —

גם הרע, גם הטוב,

אלהים במעשה זהרר יעסף.

מעמקי הברידות, מן העוצבה ביקום שנתרושש, בחרדתו ל"גורל הכואבים" חתר אל פתח הפנים והג' חמה לאדם בסבלותיו, בתחומו האידיבידואלי נשתזרה, איפוא, בעיות הומן, נתרעדו חדי החורבן והשואה של קהילות ישראל ועלתה פעימת מלחמתנו לעצמאות. מ. בן-מנחם נוסף לעולמו השירי הקדוש עצמו להור ראה ותרגם כדרכו למען ספרות ילדים ונוער, אזכיר את "הזחב", ספר אגדות וסיפורים שיצא בשעתו (תשס"ז) ע"י, עם שומרי, אשר לחשתי כדאי וראוי לחדש הוצאתו.

הנהגה בסמוך לפטירתו הפתיענו מיכלול מסותיו ועיוניו, בנחיש האור (הוצאת "יבנה", תשכ"ט), כאן, בספר הזה המשתרע על פני 350 עמודיו הנרחבים, אנו נזה

"חסד וחירות" *

מ. ז. סולה

אפשר לומר: מושגיו של חסד וחירות הם את תחום האירא ציונאליזם. יש שרואים בצעד זה הסגת גבול של המדע וחלשתו. אולם אין מנוס ממנו ואפילו יש כאלו שגם מדעי מבחינת המחקר. אין כאן איסור מבחינת פילוסופיה ופסיכולוגיה, התחדות מעבר לגבול הרציונאלי, וכיצד אפשר לדון במהותה של האמונה הדתית, בלי לעבור את הגבול של הרציונאלי?

המחבר מקדים את דיונו בדברי סולסטור, שלפיהם באמונה בלבד יכול אדם למצוא משמעות ואפשרות של חיים... האמונה היא כוחם של החיים. כל זמן שאדם חי הריהו מאמין בדברמה, שאלמלא האמין, ייש דבר

מליכס וולטש

המצווה עליו את החיים. לא היה חי... בלי אמונה אי אפשר להיות... (עמ' 17). דברים דומים כתב גם אלברט איינשטיין בספרו "דמות עולמית": "מה טעם לחיות, מה טעם לחיי יצירה בכלל? לדעת תשובה זו משמעו — להיות דתי. תשאל: כלום יש בכלל טעם לכך, שתוצג שאלה זו? אשיב: מי שאינו רואה טעם לחיו ובחיי בני אדם וזולתו, אינו אופלל בלבד, אלא ספק גדול, אם הוא בכלל פוכשר להיות" (בראש הספר, דמות עולמית). שתורגם גם לעברית). ולשם אינו מביא את דברי אייב שטיין אלה, כי ענינו אינו כפי פילוסופיה החיים, אלא באמונה הדתית כגילויים ותופעות של החיים. ולשם קובע: "האמונה היא המרגה הדתי הרחב ביותר; בה יש להשיג את מהות הדת. אין היא בתגרה באמצעות אלהים. היא מגדירה את הכול. היא החולקת משמעות וערך לחייה הדתית. היא יוצרת אמת והווייה" (שם). אכן, ולשם קובע כאן את התכונה היוצרת של האמונה לגבי ההווייה. כהרמן כהן כן העניק גם הוא את התכונה הזאת לתבונה. בהשקפה זו של ולשם חסד עקרון יסודי ויש להיפלא שולש לא עמד עליו הוא. שהתבונה היוצרת של האמונה היא יפה רק לגבי המאמין בלבד. כלומר, היא תכונה יחסית ואין היא מחייבת את הבלתי-מאמין, ועקרון זה חל לא רק לגבי האמונה הדתית, אלא גם לגבי האמונה במושאים אחרים. רק בשביל המאמין במשהו, קיים אותו משהו. שהרי אין להאמין במה שאינו קיים. במה שאינו במציאות (השווה את הפרקים הראשון גים בספרי "דת ודעה", תשכ"ג). כשולשם אומר שהאמונה יוצרת גם את אלהים (שם). הרי ברור, שאלהים זה קיים רק באמונה המאמין, בשביל המאמין, וקיים כזה אינו מוכר בשביל הבלתי-מאמין. צורך ולשם בקבעו: לא תחת המוסר בלבד נקדים לביסוסה של פערלת-אמון מואת, אלא אף האמת. גם שפיטה התכונה מבוססת, בסופו של דבר, על אמתה (עמ' 21). אולם שוב: אמת כזו קיימת רק לגבי המאמין בה, ואליבא דאמת, אין אמת אחרת ואין מציאות אחרת. לפי העניין האנושי, אלא האמת המציאות של כל אחד, ושהוא מאמין בה.

קריאת ספר זה דורשת מאמץ עיוני רב, כדי לרדת לסוף דעתו של המחבר בכל הבעיות שהוא מעלה בו. המחבר חותר בספר זה אל מהותה של האמונה הדתית, אולם תוך כדי התהיה הוא מעורר בעיות פילוסופיות, פסיכולוגיות ופיזיקיות רבות, ודרך אנב הוא מייחד את הדיון בנושאים, שבהם עוסקת הפילוסופיה של הדת. המחבר מביא קטעי משנות של תוגים וחוקרים, שעסקו כבר בבעיות הנדונות. יש שהוא מסתמך עליהם ויש שהוא מפריד אותם. אך הוא יודע תמיד לשלב אותם תוך דיונו ולדקום מסכת מחשבת רבגנית, רחבה רעיונית בעלי משקל. הספר, שיצא בגרסנית בשנת 1920, תורגם עתה לעברית.

הדן עם ש. ה. ברגמן, הכותב בסמארו "ברוך פליכס ולשם כפילוסוף", שצורף בשולי הספר (המאמר הופיע תחילה בספרו של ברגמן, "אנשים ודרכים", תשכ"ז, עמ' 359). הספר הוא תרגום לשאלת פילוסופיה החיים שהותה רוחות בתחילת המאה שלנו ושאלת הבעיות העיקריות שלה היתה כוחו או חוסר-כוחו של הרוח. שניים הם יסודות-הזאב המהווים את הווייתו של האדם: החיגיות (ויטאליזם) והדורות. לזוג הזה של כוחות ניתנו שמות רבים: ארוס ולוגוס, יצר ותבונה, אינסטינקט ומוסר, איתודעה ותודעה, חוויה וכוונה (אינטנציה). בין שני יסודות-אב אלה של ההווייה האנושית שורר יחס טראגי: הם אינם יכולים להיות זה עם זה, ואינם יכולים להיות זה בלי זה. הרוח נראה כאילו נוצר מתוך הטבע, אבל נוצר דרך קפיצה וסירוד. לא כהמשך אלא כהתחלה חדשה. וכרגע שולד, הוא כבר פינה נגד הטבע. הוא קורע את הקשר המקשר אתו. הוא רוצה להיות חפשי (עמ' 131). במשפטים ספורים אלה מקופל תורתו של ולשם, שהוא חדש ומקורי בניסוחו, אבל לא בתוכנו. החדידות ביחס לתוכן הוא נסיונו של ולשם להסיק מסקנות ממשהו זה לגבי האמונה הדתית. שסצאו בטור עמוק בחיבור זה.

לפי צמד המושגים: החיגיות והרוח, סידר המחבר את החומר בששה פרקי הספר, הפרק הראשון קובע את עמדת המחבר ודעתו בשם הפרק עצמו: "האמונה כח" רעת אמון". שאר הפרקים נושאים, כאמור, את השמות. שיש בהם צמד-מושגים: חיים ואחרות, חיות ורוח, חירות והכרה, חסד וחירות. בפרק האחרון, חירות יוצרנית כעיקרון דתי, מסכם המחבר את משנתו ומסיק את מסקנותיו. הקדים את הספר במבוא רב-ענין הסופר החונה מאכס ברוד בשם: "ברוך-פליכס ולשם, האיש ומשנתו הפילוסופית". מן הראוי להזכיר כאן את דעתו של מאכס ברוד על טיבו של ספר זה: "עמוק סכל שאר כתביו חודר הספר. חסד וחירות" ללב הבעיות הנוגעות לא רק למחשבותינו אלא גם לרגשותינו, ולכל-לראש לבעיות יסוד של האמונה, של הדת ויחסה למדע. ומעד זה אין דומה לו בכתביו ואין חשוב ממנו אלא ספרו האחרון הנזיל שבכתובים, פשר וסבל, שהוא כמין צוואתו לדור רות. חסד וחירות" היא הכנה רחבה ומערכה רבה, ואף צורכו של הספר שהגיה אחריו (עמ' 9). מכאן נתבשרנו על ספר אחר של המחבר המונה, שהגיה בכתובים, פשר וסבל, ואנו מביעים כאן בודאי את משאלת רבים מהוגים העבריים, שהחיבור הזה יופיע בקרוב בעברית.

כאמור, היה ולשם הוגה-דעות מקורי ומעמיק. הוא ירד לשרשי הבעיות של רוח האדם והפשו. לכן היה נאלץ להשתמש במונחים פילוסופיים ופסיכולוגיים כאחד, אולם הוא אינו נרתע גם מלנגוע בתחום המיסטורי-האירא רציונאלי. הרי זה גורלו של כל הוגה-דעות מעמיק, הרוצה לעמוד על מהותו של הנשוא, שבו הוא עוסק ולהגיע אל המוחלט, שאינו אלא מושג מופשט ומעורפל.

לחקר בעיית הרצון היוצר בדת ובמוסר, בלוויית מבוא מאת מנחם ברוד ואחרית דבר מאת ש. ה. ברגמן, בהוצאת מוסד ביאליק והמכון על שם ליאון בק, ירו' שלים תשכ"ח. תרגם מרגנית שמואל שיחור.

מכאן מחלקת התגים המדינאים, אנשי קדש ואמנות. מכאן המחמנות על אמנות ודעות, מכאן השוני בכוח השיפוט והערכה מצבים המאורעות.

במקום דיונו שואל ולשם על מקומה של אמונה זו בתחומה האדם: "כלום האמונה שייכת לתחום ההכרה או לתחום האהבה, כמשמעה הרחב ביותר?" (עמ' 25) מבחינה פסיכולוגית היה יכול המחבר להמשיך ולשאול: כלום האמונה זו היא הכרה, רגש, רצון, חסיון? נכון הוא, שאפשר ליחס לאמונה קמנטרית ויחודית בתודעת האדם, כפי שקובע רודולף אוטו לגבי התודעה והחיות (בספרו הקדום: "דאס הייליגע"), אולם במציאות, אין חריה שמופיעה בתודעה כשהתהיה בלי תופעת לור של חודות אחרות, ובלי סימוג של חודות. הוא הדן לגבי המאמין, הוא גם מרגיש, מכיר ומרמה ורומם וכו'. רעיון זה אינו זר גם למחבר האחר: "כאן מתמזגים רגש ורגש, ושם מוטב למר: מכאן תחילת יציאתם של דעה חרעש" (עמ' 26), אולם יענינו להוסיף, שגם בחסד רצון וחסיון נלווים לתודעת האמונה, ואשר למרש של האמונה שהוא הערדה, הרי מסביר המחבר, שקיים זה יש לו פמטות של ערך או פשר של ערך (עמ' 25), כלומר היא מסקנה של הערכה והערכה, כידוע, לפי רוב המסר כולגים שייכת למחלקת האמנות-אליות של התחשבה, מכאן העצמנה של האמונה: "דעה אמת יכולה לעקור הרים, ואילו אמונה תזקק יכול תוכל" (עמ' 26).

אם כי אמרנו, שכל אדם מאמין במשהו, הרי תלוי באדם, כלומר בהכרעהו, אם יאמין במשה יאמין, ולדעת ולשם: "רשאי אני לתאמן חרשאי שלא לתאמן, אך בהכרעה זו כלולה כל מהותי, כאן מוכנו כל מעגלת חיי, בהכרעה זו תלוים אנו העולם והאלוהים" (עמ' 31). וזהו "החירות-ההכרעה" של האדם לדעת ולשם. אולם חירות זו ומתבטלת על ידי האמונה עצמה, וזהו האמונה בחסד: "האמונה, ישגם האמונה היא מתת-החסד" (עמ' 31). כאן משמשת כמושג האמונה עצמה, האמונה זו היא היסוד של דת-החסד, לעומת דת-החירות, שמאמינה בי אפשרות של חירות אסיתית במעשה אדם, אלו גבולות מדה חאגות, שמאמינה באפשרות של התערבות מפיא פחית, על-טבעית, כלומר: בתערבות מאנית של הרצון בעולם (עמ' 39).

הפרק "חיות ורוח", שבו דון היחס בין הארוס והלוגוס, מוכיח כולו את משנתו הירטואליסטית של יעקב עלצקי, שולשם אינו מוכיחו, אחלי לא הסיר, וזהו מסתמך על השקפתו של המשורר סטרינברג (עמ' 47), ולשם קובע: הרחגני בוקע ויצא בודאי מתוך הטבע אלא שהוא משהו חדש, קרוב לתחלה חדשה ורחוק מהמשך, ואך נולד פונה הרוח נגד הטבע. הוא מנתק את הקשר, רוצה להיות בוד-חורג" (עמ' 46). ברומה לעניין זה כותב עלצקי: "בשכבת התבונה, מתעצמת שאיפת ההבטחה לעצמה ופחית מעלה את על שמרשה, והיא נעשית ומטלה בסני עצמה — ובריה בסני עצמה, מתקוממת כנגד החיים והחולידו אותה ומתעלה להפ" שיטם ולשולשם, צוללת את הממש לממסכת את הווייה החחשית שצטללה, — עד כדי הפקעת כל יש" (שקישת החיים", עמ' 46). אכן, החסיון כאן רב, אלא שניסוחו של עלצקי הוא פורש יתה, סנוגו יססי יתה, וצחק ולשם בסברה, ש-מאבק זה בין הטבע לרוח נמשך בחיותות שגות" (עמ' 47). אולם לצורך ענינו מרחיב ולשם /את הדיון על הריב שבין התודעה והכוונה (עמ' 55), מבחינת האמונה הדתית חשוב לדעת כיצד מסרר האדם, אם לצד הטבע או לצד הרוח? וכאן משילב ולשם במשנתו את העקרון של החירות היוצרנית כעקרון דתי, בהתברילו את תחמד מן החירות כותב המחבר: "בשביל החסד האדם הוא כמעט אדם, בשביל החירות כמעט אל, בשביל החסד הממשות והעליונה היא הווייה במחשלת, הבאמת אין התחנות בממקא, ובשביל החירות הממשות והעליונה היא התחנות שאינה מוכרה עולמית, תווייה היא היפוכה של ממשות" (עמ' 83).

מובן, שהוגה-דעות מסוגו של ולשם מעדיף את הדת-החירות על הדת-החסד, כי הדת-החירות היא יצרנית כמו מושג החירות עצמו, אולם ולשם מתעלם מכוונת החרטני של האמונה הדתית אם כי הוא מודה, שלאמונה

הדגול, אבי לא היה מוכן לעמוד בגזירות הצנזורה. באותם הימים היתה פאולה ילדה רכה והרצל היה האליל שלה. כוחה של אישיותו המגנטית לא פג בזכרונה. הייטישה בת השמונים מתארת בלטה ג'ורג'ס, כיצד באחד הערבים נשמעה דפיקה בדלת ומטפחתה אותה עמו הוא בפתח השאל על אבא. במרידות רבה מסלקת הוא השבונה עם חיים וייצמן, ושהמעט את דמותו של הרצל באספסופרסיה שלו. מסה ומעשה.

רעננים בזכרונה נשארו בני החג של הרצל, שיזכה להכירם אישית, כמו מרמורק, קרמניצקי, קישק וביחד דוד וולפסון. עם כל הערצתה להרצל, מדגישה היא כמה קשה היה לסקורבני הנאמנים וביחד להסתגל לדרישותיו החמורות. דברי וולפסון דומים בכל לדברי קלנר: "לער לא תמצא את האנשים הנכונים, ישכן את כולם הנך מחד במידה שלך, באופן שיכולים אינם נמצאים בעיניך אלא קטנים מדי ובעלי הסרונות רבים מדי".

מימי ילדותה היתה פאולה ציונית נלהבת, אף כי רבים בסביבתה האמילו בני משפחתה שמו ללעג רעיון זה. בתקופות ילדותה ציפתה בכליון עינים להגירה הגדולה. עליה כתב הרצל במכתביו וכישו התמחמה לבוא. כתבה לו בסתר מכתב מנידון. גם כשגדלה התקיימה משפחה היה מנוי וגמור עמה להתיישב בארץ. החילול ציפיה אותה מלחמת העולם הראשונה.

בשנת 1920 באה כנפה לתור את הארץ, בעצם ימי מאורעות הדמים. לקראת עלייתה למדע גדול ירקות וכוונות והיה בדעתה להתפרנס מתוצרתה, אולם כל ההתקיים יעצו לה שלא לעלות, באמרו, "שעולם לא תצליח להתחרות עם עבודה ערבית זולה, ביטחון בא הפיתוח לאוסטריה, כל הסכנות הוגו ירדו לטמיון ועל ייתם נדחתה עד שנת 1933, ויניהם לא היו עוד צעירים, אבל הסתגלו לתנאי הארץ ולעמל כפיים ומצאו כאן סיפוק ושלמות נפש".

מפילא הדבר כיצד מצאה פאולה זמן וכוחות גוף ונפש להמשיכה עד סוף חייה גם בעבודתה הספרותית. היא ידעה לא להסתק מן העולם הרוחני, שבו גדלה ויחד עם זה השתלבה באופן אורגני בחיי הארץ. אולי סוד ההרמוניה הנפשית הזאת הוא בקירובתה אל המבע — תבונה נדירה, אצל אינטלקטואלים, כמו אביה ידעה להס — תכל בוז ובצומח שבסביבתה בעין חדה ואובחת. היא הוציאה ספר על צפורי ישראל (1962), שצויר ביד צייר יהודי-אמריקאי ואלטר פרנצוסן, ליובלה השמונים (1965) יצא לאור מבחר רשימות המבע שלה, שספרסמה במשך שנים ב.ג'ורג'ס פוסט.

מעטים יכולים לומר בערוב ישיהם: "ראיתי את חלום נעורי בהתגשמותו — את החייתה ואת שגשונה של ישראל... דורי אני אשה מאושרת באמת ובתמים".

אלא אף מורה זאת תוכנו של הספר (עמ' 126), ואם נשאל: מנין לו לזולת כל הידיעות הללו: כגון חוששי בחירה, יכולת-סימון, מסמט פועלתה של האנושות, תת קרבות אל המולד, תוכן של ה"כ"ב? הרי אין לנו תשובה אחת אלא לומר: והי אמנותו של המחבר, שניסה למצוא את אישית, תכונתה ומשמעותה של האמנות בכל צרדיה לאור הפילוסופיה והפסיכולוגיה במסגרו המאלף הזה, וגם הצליח לרתק את הקורא המעיין על ידי שפע של רעיונות ותבניות, להם מסגל הגלגלות מקורי ופורה כבורק-פליס וולטש.

תצוין לשבח התלכוד המעולה מגרימית, שניכרת בו השקפת עבודה רבה ומדויקת.

זכרונות פאולה ארנולד

איזה פרליט

אתרי סוף המעמד על ידי העד הפועל לכתוב ביוגרפיה חשומית של הרצל. נתגלו חילוקי העות בין קלנר לוולפסון לגבי מידת הביקורת המותרת לו בלפני ידיו

פאולה ארנולד ז"ל

החזקה יש יכולת של עוקר הרים, כפי שהסברנו לעיל. הוא מתעלם מן האירקמיוניות האסוריות המלחמות ה"רבות, הידיעות בחיסוסיה בשם האמונה והדת הפא-נאטית, וכל זה מסתבך כל יד צרכה החסית של האמונה לבני האמת והמצויאות, שולטת בפעם מחשלת ממנו, לעצמת זאת מודה וולטש בחופש הבחירה, אם כי, לדעתנו, אף זה תלוי באמונה, ובגידון זה שוב ראוי לשמוע את המחבר עצמו: "האדם הוא חוליה וצורה בתהוות היצרנית האינסופית, שהוא העולם, ואולם לחלקיק קטן זה ניתן כוח הבטחה המכונן לתכלית, וחפשי-בחירה ויכולת מימוש, הורה האנושית שמה לעצמה את המהלך במגמת פועלתה, העתקתה אל המהלך הזה הוא מידת העדר לכל מעשה, וכך נחתה דחוינות לא רק ביסוס למסרה.

כוחה של פאולה ארנולד (1885—1968) בביתה בבני-ימנה לא עורר הד ראוי בארץ, רק קורא, ג'ורג'ס פוסט והעתון הגרמני "מיטטיילונגסבלאט" נהנו בשפע שנים ממאמריה ואילו הציבור הרחב, הקורא עברית, כמעט ישלח אותה, בשנותיה האחרונות השלימה פאולה ארנולד את ספר זכרונותיה, שתורגם לעברית מסכת היד האנגלית (*), פרקים אחדים נדפסו גם ב"סטי" טיילונגסבלאט" הגרמני.

הספר אינו רק ציון לאישיותה הגדולה של המחברת, אלא גם תעודה היסטורית, הנשוכת אור על הרוח האוניטית של הרצל וראשית הציונות המדינית.

פאולה ארנולד ירשה במידה מרובה את תכונותיו הנטייתיות של אביה לראון קלנר, שאותו היא מתארת באהבה והערצה כמי "זכרונותיה, תולדות האב משקפות את גילגולי צעיר יהודי מתונן בדור ההוא, יליד טארנוב (גליציה) עשלה בגיל יסלוס לחדר כמקובל ובמטרה הצטיין כעילוי, הוא לא מצא בכך סיפוק ובסתר הכין עצמו לבחינות-כניסה לגימנסיה, נשלח למינר לרבנים בברסלאו, שם קיצץ סאטוי וקיצר מעילו האורך, הסמיגר לא סיפק אותו ואחרי גלגולים נוספים הוחל למד פילולוגיה אנגלית באוניברסיטה של רינה, סופו של תחריש-ישיבה גליצית זה, וזוהי פרופסור לספרות אנגלית, מומחה בעל שם בירלאוסי לסקספיר, עורך כתבי-יד אנגליים מימי הביניים, מבקר ספרותי וסופר גרמני.

משפחת קלנר היתה מבילה חושפות קרן באנגליה, שם היה האב מקובל ברוני ספרות ואמנות, בבוא העת למדה גם הבת פאולה פילולוגיה אנגלית ואף היא היתה מורה לאנגלית ומבקרת ספרותית.

עם זה לא מתפס האב להתבוללות היתה מן הראשון גום, שהתניצבו לצדו של הרצל, ששלח לו את מחברתו "מדינת היהודים", השניים הכירו זה את זה לפני כן, כי גם קלנר היה ששהתף ב.ג'ורג'ס פרייה פרענצ, אבל לא היו מקורבים, כפי ששעלה הבת בכנות, דוחה את קלנר הפחת שבהרצל... מאדון, הרצל חשב את אבי לקסון גדול מדי, לגבי טעמו, שלא לומר פראנט.

אולם, כאמור, לאחר הנפצת "מדינת היהודים" העמיד קלנר את עצמו לרישומי של הרצל, הרצל הפציר בו שיקבל של עצמו את עריכתו של העתון הציוני, די וועלט, בעניין זה מפרסמת פאולה חליפת-סכתים אישינית ליגני האישית, קלנר להרצל: "אחיה הנך קדמי-כל אדם גדול ומשקיף הנך אל העולם מלמעלה למטה, לבד מזה הרי אחיה חשון גדול... הנני הרבה יותר עצמאי משהנך מועלה זאת על דעתך, וקנאי מאוד לחופש ולאסירי-הואלים שלי, כמות שום ומדי מידת החופש שאוכל ליהנות בחסדיך הרבים — עריך בצור שכמותך".

קלנר עמד בתקופות על חירותו הרחבה גם כשהצומן

(*) "זכרונות מאהבה" מאת פאולה ארנולד, תרגום מכתבי-יד: לאה סמארדי-לוי, הוצאת מ. ניומן, כפיוע הספריה הציונית, ירושלים, תשכ"ה.

"בין תמול למחר" (*)

י. בן-מיכאל

לחלומי, הלב לחלומותיו — מביע את ה.סוף פסוק של כל העמל, שיעמול האדם תחת השמש, היו חלומות ואינם, נשארו רק המספר המר והצללים של "חזון קמוט" וימים "שחוש-מעש", וגם הם — נוטים למות.

בשיר — "ממחזות גנוז" — בא המפורר לכנס את ימיו, אשר ה.בר"ה, "השמא" כילו אותם, הוא מבקש לבוא בשערי יום ולהשתק בו כנחל, קולח אור, אך על כתפיו חולכים-כבדים דליידימו, ואין ישיבים "לשירה עם כל הצפרים", כאשר עליו למצוא תיקון "לנשמתם של תמולי גנוזים"? מוטיב זה של אי-סיפוק חוזר פעמים רבות, והוא מוצא את תיקונו ב"מראות הטבע, ככל שיכאב הלב מ.חלאת הרח", תריחו מפויס מהר, בראותו עב גמונה במרום, כאשר השמש — "יתום ויתומים" — צולל יפה ומשקיע אותו ל"תומות את הרגשות הרעים והתעבים, משתחרר הלב מן העומס המיותר, ומה עוד תאוו".

שיריו של פרסמן כתובים בלשון פשוטה, שאל

אידל פרסמן היה משורר, אשר שיריו המקוריים הר מתורגמים נשא עליהם את חותמו האישי הצעור והעניו. שירתו היתה מאופקת ושקטה, ותחום חיותה היה קרוב יותר ללבו הרגיש של מחברה, מאשר לעולם החיצוני, בשירה אישית זו שלט יסוד העצר העצבות, ובכל השירים, אשר נכתבו במשך יובל שנים, קיים המאבק עם התוהו ועם הערבה, שלא באה על סיפוקה, הלב שותת צער, מקלל את יומו ומלא מרי ראשו, יפה מביע פרסמן את הגיונותיו בשיר "אל תדוך": "אל תדוך את הלב / השותת צער, / עת שיה מר יצר / על שב ונער, / הלילה אליו יאוש / נטה ללך, / וראו את ששונותיו / כי דללו, / שוב אין לו כי אם צל / של חזון קמוט / לימים שחופי מעש, / נוטים למות, / אל תדוך את הלב / האורר יומו, / כי נטל עליו לספור /

(*) א. פרסמן, בין תמול למחר, שירים ותרגומים, הוצאת "יבנה", תר"אב"ב, 1968.

גרמנית, מיידית ומרוסית אינם מרובים, זוגות שיריו, אך הם מעידים על עשרו הפיוטי של פרסמן, שגם במקור וגם בתרגום היתה לו הצלחה במעשי ידיו.

פרט לכל שיריו ולתרגומיו של פרסמן, הכלולים בספר, הופיעו עוד בחייו זכרונות של מ. גורקי על ל. ג. טולסטוי בתרגומו, סבחר תרגומיו משירי גיתה, גיאורגה המפורסר והסופר האירי (מתרגם התנ"ך ליידיש) יהואש, אידל פרסמן, נולד במינסק בשנת 1902 ונפטר בחיפה בשנת 1966. עלייתו לארץ ישראל חלה בשנת 1933. כאן עסק בהוראת עברית ותנ"ך לעולים שבאו מגרמניה, תלמידיו הרבים הפליגו בשבחי כמורה. פרסמן עצמו היה צנוע מטבעו, הוא לא עשה עצמו ענו וצנוע, אלא הביא אתו את התכונות האלה לאור העולם, הוא שימש חברי העצמאות של הלשון העברית, ידיעותיו הרבות במקורות הלשון והתרבות העברית, בנוסף לבקיאיותו בספרות הגרמנית והרוסית, הכשירותו לכך.

ספרו, "בין תמול למחר", הופיע בעפלה של אשתו, שבקשה לכנס את פורו יצירתו של אידל פרסמן ולהקים לו נפש, ש. שלום כתב דברי הקדמה קצרים על המחבר ועל ספרו.

גיתה: "מונולוג של האהבה" הנקרא במקור: "מה בצע לך בתלחה / הטבע לעינך, / מה בצע כאשר עוצב / ביד אמן סביב, / אם מזה אהבה יוצר / לא נפטר יסעים / ולא בקעת אצבעך / שוב מעצב יחיד" או שיר אחר מתוך "אגמנט", שמלותיו מתנגנות עוד יותר: "גיל רב / וחיל רב / ורוב עשתונות: / כמה / ונע / צרי יגונות: / צהל עד שמים, / קונן עד עפר: / נפש אהבת / רק הוא תאורר".

והנה שירי הידוע של היינה: "בפאת צפון עץ אורן: / בפאת צפון עץ אורן / בוד על ערות גבעתו, / רודם לו, אודת צחר / השלג הקר יעטו, / בחלומות: בת דקל, / הרחק בסוף מזרח, בוד תאבל אין אומר / על גוק חררים גידח, / ושל ר, מ. רילקה: "סוף פסוק: אריל המות / שלו הנגן / במלוא פינו שחק, / מעורים בחיים עת נח בעינינו, / יחזק לקונן הוא / קרבנו עמוק".

גם בתרגומים שאף פרסמן אל השלימות, אל מירב ההצלחה האפשרית, ודאי נזקק להרבה עמל, יגע ויוע, כדי לחזור עמוק לשיר ולמחברו, וכדי להעלות עליו את איטב הניב העברי, תרגומיו המובאים בספר, מי

באלזאק על יהודי פולין

● משה גולדשטיין

האנשים עשו את הכל כדי לשעממה, נתאר לעצמנו שנתפוך את העיר געבה למדבר חול, ואז נקבל את צור רת ברלין, אולי תהיה פעם ברלין עיר הבירה של גרמניה, אולם תמיד תישאר עיר הבירה של השעממם.

דפים אחדים מזכרונות נסיעתו הקדיש גם ליהודי פולין, למזל הרע, הגיע באלזאק לברודי (שהיתה אז הגבול הרוסי) בדיוק בראש השנה, ומובן מאליו, שאי אפשר היה להשפיע על העולמים היהודים שיסעו בחג, וכך היו לו קשיים גדולים בהמשכת דרכו, הנסיעה מברודי לברדיצ'ב, היתה קשורה, לדבריו, בקשיים מרובים יותר מכל הדרך מפאריס לברודי, ואפשר שהתמרסרר חו על עיניו-דרך אלו היא שהביאתהו לתאר את הירודים הפולנים על סמך ידיעות קלושות בלי שום ביר קודת, על-כל-פנים קשה להבין, כיצד איש כמו באלזאק, בעל טביעת-עין של גאון, מציין תכונות ומנהגים של יהודים, שאינם קיימים במציאות, במולדתו לא הכיר באלזאק את היהודים ופה הוא מוצא עצמו בסביבה, שעל כל צעד ושעל הוא מזדקק עמם ואינו יכול לעשות דבר בלי להזקק להם.

היהודים — כותב באלזאק בתיאור נסיעתו — חגגו או אחד מתהיגם הגדולים, ובזמן שהם עורכים את מנהגיהם הדתיים, נפסקת אצלם כל התנועה היומיומית, מברודי והלאה נמצא הכל בידו היהודים, פעולם לא נודמן לי לקרוא בפירוש על כיבוש פולין בידי היהודים, אולם אין ספק כי היהודי מושל בה בלי שתהיה לו משמלה, יהודי גרמניה וצרפת אינם גבוליים מיוחד סוגי האנשים: דתם ומנהגיהם מוגלו לסביבתם הסוציאלית, שהם שרויים בה עד כדי כך, שכל תכונותיהם הטה פוסיות אפסו, הן מוריותם בעיני מסחר ותשוקתם ל- עושר, תשוקתם לרכישת לובשת צורה פנומה, ווריותם למסחר היא גימסית מעין הנימוס הצרפתי, היהודי הוא סופר כמו היינה, מוסיקאי כמו מאירבר והלוי, בעל אוס פים כמשפחת פולד, ונדיב כמשפחת רוטשילד; מצד שני מהצד קראק והלאה, מוסיעים בעלי התלמוד האמרי תיים, ומובנות העובדה, שהמלך פראנץ השני, הידוע ב" מהתלותיו, בבקרו בבית הכנסת הגדול בברודי ובראד חו את טיפוס היהודים האמתיים, הלבושים ככחנים בתלי בושת הדתית, אמר לנסיך שלווה אותו, כבן אדם המר צא פתרון חידה: "עכשיו אני יודע, למה הגני מלך ירד שלים" (למלכי אוסטריה היה תואר "מלכי ירושלים"), היהודים לא ויתרו על שום מנהג סמנטיהם, לא היתה להם המגמה להסתגל למנהגי המדינה, שבה היה צריך בזעם להתפתח, נשלל מהם הרשות לרכוש קרקעות, וברוסיה אמר להם גם לחבור קרקעות; נותרה להם רס

עד היום מרבים לכתוב על חיי באלזאק, על ספריו המרובים ועל השפעתו בספרות העולם, כאבי הרומן הירי אליסטי, ברם, האמן הגדול, בעל הראיה החדה והדמיון הולחט, נתגלה כאדם קצרי-ראות משבא לתאר את חיי היהודים, הוא מגלה אידיהבת גמורה להתלהב בותם הדתית וצערם הלאומי של המוני בתי-ישראל, בזכרונותיו משנת 1847, מתאר באלזאק את נסיעתו מפאריז לאוקראינה בחודש ספטמבר 1847, מסרת נסיעתו היתה לבקר באחרונה וויזבורגה שבאוקראינה (ב- קרבת ברדיצ'ב), שהשתייכה לנסיכה אבלינה הנסקת, נסיכה זו היתה אהובתו של באלזאק ואחר-כך גם אשתו, היה זה מקרה רומנטי למדי, הנסיכה היתה בת למשפחה פולנית אצילה וידועה — רוזבסקי, בהיותה בת 18 נישאה לבעל-אחרון עשיר מאד, הנסקי, שהיה קשיש ממנה פי שנים, הנסיכה התפעלה מאד מן הספרות הצרפתית, כדרכ בני השכבות העליונות בסולין בזמן ההוא, ובפרט מבלזאק, שפירסמו גדל משנה לשנה.

בשנת 1832 כתבה לו מכתב, בהשפעת אי אלו רומי נים שלו, ובו הביעה לו רוב התפעלותה, לא כתבה בו שום פרטים על עצמה, גם העלימה שמה וכתבם תה, וחתמה בשם "לאטרנזיר" (הזרה), ואף על פי שלא היה לבלזאק שום מושג מי היא בעלת המכתב, התא- הב בה מיד, ותלה חליפת מכתבים ביניהם, במשך זמן רב לא ידע באלזאק מי היא הכותבת לו מכתבים מלאי התפעלות ומחמאות.

בתיאור נסיעתו בשנת 1874 לאחוזת אהובתו, מעיר באלזאק פעמים אחדות על עמים ועממים שונים שנודמן לו לראותם בדרכו, בדרך כלל הוא מוטר דעות אנשי סביבתו בפולין בענין זה, וקשה לתאמן שאיש אשר רוח גאונית בו, ייבצע להשפעה כזאת, למשל, בדברו על האכרים הרוסיים — שהיו משועבדים או נעמדו במד רגה נמוכה מאד — שהכיר אותם בהיותו באחוזת הנ- סיכה, הוא מציין כי הם זרזים וערמוניים, וכי מאות שנים יעברו עד שיהפכו לאנשים בעלי השכלה, לדבר עליהם על חופש, הרי זה כמו להזכיר לרוסים שלא יצ- טרכו עוד לעבוד, דבר זה מביא לידי דיואורגניזציה של כל המדינה המבוססת על יסוד המשמעת, כפי הנר- אה, שכח לגמרי, שסביבת אהובתו היא גם תאש- מה בזה שאיכרים המשועבדים עמדו על מדרגה כזו, ושמגיע כפיהם של האפריים העצלים קיימת סביבתה בחוסר דאגות, לפעמים הוא מעיר הערות של שאר- רוח, כגון בכתבו, שהעיר ברלין תהיה תמיד משועממת (הדברים נובעו בלי ספק בהשפעת הפרוטסטנטיות), ו- ש- היא במובן זה שארית-בשרה של העיר גינבה, הטבע יצר לטובת געבה כל מה שאפשר היה לדרוש ממנו, אולם

ב. מרדכי

המגדלים בירושלים

יגן צנחו מגדלים בירושלים

(דברי הימים ב פרק כ"ו)

עתה אנו שוב המגדלים בירושלים.

הר ואכן.

הר ברקסו הר.

את רסן הוריקה לקחנו מצין חיום.

מצין אל צין.

הובלנוהו לירושלים.

עתה אנו שוב המגדלים בירושלים.

הר ותמקלת.

אור ברקסו אור.

רשתות פו.

אבא קמש עתיקה מצין חיום.

בו קל השקרים קמים.

מליל אל ליל.

חלמנוהו לירושלים.

עתה אנו שוב המגדלים בירושלים.

חוקה ותר.

הקר והקאן.

גבמים מקד סכל.

צמקים מקד רוח.

קבוצה

לשער ולשפער.

להוד ולנצח.

עתה אנו שוב ירושלים.

אכן וקית.

העץ והחלום.

הנה הפרחים יוצאים מקל חלילות

לקראת חיום.

לקראת האות.

קל הקרבים השבות

לירושלים.

ספרות ואמנות

כל צורך במעבר הגיוני, וכזאת היתה המוזיקה של הפ' סנתרן הסולן.

יש עוד אנשים, הזוכרים יפה את הימים ההם, והנה חלפו ואינם. הכול מוגש לנו כיום בצורה מוכנית, אנו רואים ושומעים את אשר הכינו לנו צוות מופתים שלמדו שנים את המקצוע והשתלמו בו והגיעו להישגים גדולים מאוד. והנה פתאום נסוג לאחור, אני קורא בע' תן שבשנת 1967 נוצר סרט מודרני מיוחד במינו ואי-ני יודע אם לקרוא לזאת התקדמות או נסיגה, שם הסרט הוא "אוטופים", הוא נוצר בידי ולאדו קריסטל, והסרט הזה מלווה צלילים שאיש חי ממש יוצר אותם, לשי-רות האיש הזה עומדים כלים מסוג אחד בלבד: משפ-חת כלי-נקישות, והסולן הזה מראה כוחו באימתו, והוא מתוהפף על כל מיני התופים כראות עיניו וכתפיסת הד-חוש האמנותי שלו בשעה שהסרט עובר לנגד פנינו, קדם לתסריטן זה אמן אחר בשם אדנאר רייך, שיצר בשנת 1963 סרט בשם "מהירות", ובסרט הזה ניכרים כי-בר הניצנים של האידאיה ללוות בקולנוע את הסרט כי-מוזיקה חיה, אלא שבסרט "מהירות" בוקעים צלילים משני הסוגים גם יחד: הסרט כשלעצמו משמע מע' רבת צלילים בכלי נקישות הנראים לעין על המסכים בהם, ובאותו זמן נמצא באולם גם מחופף חי, ממש אדם בעל השכלה שהגיע לסומחויות בכלי נקי-שה, והאדם הזה מצרף צלילים של כלי הנקישות שלו אל הצלילים הרשומים בסרט, והרי לפנינו תופעה של מיוזג צלילים מוכניים עם צלילים המבוצעים בידי אדם חי, והרשות המלאה בידינו לכנות תופעה זאת בתואר "קולנוע חי".

ועוד על תופעה חדשה בעולם הקולנוע מבשרת העת-רות המקצועית, כידוע לכל איש תרבות, כל הנקלט באר-ון שלנו אינו אלא תגודות אוויריות בתדירות שונות, יודעי דבר יודעים, שגם כל המגיע לעין שלנו אינו אלא צירוף של תגודות אוויריות, יש הבדל בין מדידות הגעתן של התגודות מהסוג האחד ובין אלה של הסוג השני, אבל אלה ואלה בתנועות מתנועעות ומצאות כי-טויין תגשמי בגלים, שמופחים יכולים לרשמש על גבי סרט, והמופחים שבמופחים יודעים גם את המלאכה לה-סוך את הגלים הראיתיים לגלים שמיעתיים, ולהופך, והנה בא בשנת 1968, זו השנה שלנו הזכות לחיות בה-עלי אדמות, אמן בשם ולאדו קריסטל והוא יצר סרט בשם "100 דפים של פנסק רשימות" ובסרט החדש הזה אנו רואים את הקולות, פשוטו כמשמעו: אנחנו אינה קולטת אף צליל, אבל הבד מראה לנו את הקווים המהווים גלגול ראייתי של הצלילים ששפך חיים לכל חי, שם הפרקים בסרט מעניין זה הוא "שירי-צלילים בראייה", גם במקרה זה זכת משום מה התוף לכבוד המיוחד ליצור את הצלילים, המתוהפף מקור לקווים, אבל המטרה הרשונה: תיוצר הפך אסנות אחת לאמנות אחרת, ואנו מוזהמים להסתכל באמנותיות החזותית ולהרגיש את הד-חוויה של האמנות השמיעתית, כאמור, "שירי-צלילים בראייה" או "100 דפים בפנסק רשימות", שאינם אלא 100 עמודים בפארטיטורה של סימנים המיועדים לנגי-נה בכלי נקישות.

אנו חיים בתקופה של מחשבות, הקולנוע המוכני רר-צה לשוב לחיים, גלי הצלילים מתקנאים בגלי הראייה, אולי משום שאלה מהירים יותר, כלי הנקישות תופסים מקום בראש כל כלי התזמורת אולי משום שבאופן שלנו יש חלק המכונה "ממבראנת האופן", אנו אצים לקי-ראת מטרות חדשות, ולא נשאר לנו אלא לקוות שהרי-צה כדאית ושאלנו נגיע אל מטרה שתעלה באיכותה ובי-ערכה האמנותי על כל אשר חושג בידי אמנינו עד כה.

העמידו על בסיס איתן היא הסיבה המביאה את היהודי-די להמרת דתו: התנגדות בשביל היהודים היא מטרה לקבלת משרה כדאית (התוצאה לשם השתייכות לסוגי האר-צילים), עוז נפשמם בספיקולציה יוצא מגדר הרגיל, הון רב בא להם לפתע פתאום וגם נעלם בלי לדעת מאין ולאן".

למשל, לפני 15 שנים היה למשפחת נתנסון בברודי-הון של 50 מיליון בערך, ולאן נעלם הון זה? זאת היא חידה סתומה, עכשיו תופסת את מקומה של משפחת נתנסון משפחה שוועזית, ששמה האוסגר, וכמריכ המש-פה השולטת בעיר ברדיצ'ב היא משפחת הלפרין, שמר-צאה הוא מאלה האנשים, שהיתה לי ההזדמנות לבקי-רם, היהודים מוכשרים באופן יוצא מהכלל לגניבות, ובתי-נותם זו מתקרבים הם מאוד לעמי סין, קשה לתאר את מספר הסוסים שנגנבו, ובפרט על הגבול, היהודי-אינו נרתע מפני רצח בשעה שיש לו הזדמנות לגנוב סכום כסף הגון".

הגזע הזה נשאר במתגו המזרחי ובאמנותו התפ-לה ומסורותיו הן פראיות, אם ימצא במשפחה יהודית אדם שאין בו נטייה לגניבה ושאין מסוגל "למשוך" מסבעות כסף או לרמות נוצרים, אלא חי במנוחה — תומכת בו כל המשפחה, ומציאה לו כסף והוא נה-שב לגאון, ובשכר זה מוכרה כל בעל-קדושה כזה במש-פה יהודית להנות תמיד בתנ"ך, להתענות בצום, להת-פלל כמו טאקיר, גם במשפחת רוטשילד יש בעל-קדר-שה דומה לזה".

מתמיה ומבהיל לקרוא דברי בלע אלה מפי אחד מב-אנשי היצירה, אין אולי יסוד לקרוא את כאלואק בשם אנטישמית, פשוט: לסופר הצרפתי הגדול היתה זרה שא-לת היהדות היהודים, מפי השמועה, אשר קלט בסביר-ות הפולנים האצילים שלו, הוא כותב דברי הבל אלה, ואם יש איזה ערך לכתב פלסטר זה, הרי זה רק במידה שעלפיו אנו למדים לדעת את היחס ליהודים מצד השכבות הפולניות העליונות במחצה הראשונה של המאה שעברה, שפסיתן למד ואת דעותיהן קנה לעצמו.

קולנוע חי

מנשה רבינא

מחר ביותר, אבל אנו בתמימותנו הסכמנו לכל אלה וקבלנו את הדברים כשיא האמנות הבימתית.

הנה כדי להציל את ציבור המסתכלים מהרגשה של נחיתות על שהם רואים את הקולות ואינם שומעים אותם ועושים עצמם כאילו הם מתרשמים מהם למרות היותם בלתי נשמעים, הובאו או לאולם נגנים אחרים, אלה השמיעו צלילים, לעתים היו מסתפקים בני-גן אחד בלבד, וזה היה יושב ליד הפסנתר ומנגן במר-שך כל הערב כולו, וכיום אנו יכולים לומר, שהמר-צב היה טבעי ו"אמנותי" יותר כאשר לעזרת הראינה בא-פסנתרן בלבד ולא תזמורת קטנה, כי צוות נגנים חייב היה לקבוע לכתחילה תכנית מסוימת לנגינה, ולעתים קי-רובות מאוד היו הנגנים משמיעים קטע שלא התאים כלל למתרחש על הבמה, אלא לא היה סיפק בידם להחליף את אשר נקבע לפני התנגות הסרט, התוצאה היתה שראייה פעלה לחדר ושמיעה לחדר, ואילו כאשר ישב באולם רק פסנתרן, המבד היה טוב הרבה יותר, פסנתרן זה היה בעל נסיון רב, הוא פיתח לעצמו את חוש האילתור, ובזריזות רבה היה קופץ מקטע לקטע, לעתים קרובות מאוד היה מנגן מפני רוחו ללא צורך להעזר בתווים, אם התלוכה על הבר — הרי לכם מאדס, אם גזוטרטה ומאחב הסתתר תחתה — הרי לכם רומאנס, ואין כל הכרח במעבר טבעי מקטע למשנהו, הראינה (וגם הקולנוע בימינו) קופץ ממקום למקום ללא

הזכות לעסוק במסחר ובריבית, ואת הזכות הזאת הם מנצלים בשלמות".

פגשתי בהם בעיירות הקטנות, שרחשו בהן כובד-בים, ראיתי אותם בלכתם לבתי כנסיותיהם בתלבושתם המסורתית, שמחרותם הביאו לידי צחק, כמשחק ברי-שף מסכות מבדה, בלי שמישהו ישתומם על כך, היהודי-הפולני מפתח תמיד סרדיספה, שמתן סבלו אבותיו ביר-מי הביניים, ונוצרה אצלו הנטייה הגזעית לאסוף את רכושו בתפטים קטנים, שנוה להעבירם ממקום למקום, מסיבה זו מרכיבים כל היהודים את רכושם, חרף-מכמה בעלי מפעלים גדולים, השואפים להצטרף לסור-גי האצילים והבארונים, שאחד ממפעליהם נמצא בעיר-ברדיצ'ב והשני בניקוליב, באופן כזה, ששנותיהם חוב-שות לראשיתן צעפים טיפוסיים בתכשיטים ובפנינים, מאוד בצורת עלי כרוב המקורסים בתכשיטים ובפנינים, ובוה מתבטא רכושו של כל משק בית יהודי, דאגתו-היחידה של היהודי היא להחליף את פניו הקטנות בפ-נינים גדולות יותר, פנינים מחוסרות ברק בפנינים מב-ריקות, ולבסוף להחליפן בכאלה, שאין בהן שום פגם, וכך הם עושים ביהלומים, באופן כזה ברור, שאפשר-לפגוש ביהודים החובשות לראשן צעפים מקורסים ש-שוים 100-200, או אפילו 600,000 פרנקים... כיוון ש-הרכוש מתבטא בזה, שנושיתיהן הן בעלות תכשיטים ופ-נינים, הרי בזמן עקירתם ממקומם בטוחים הם מכל-צרה, אין לה יהודי שאין לו בקיאות ביהלומים ובפני-נים, הם רוכשים את הדידעה מיום היוולדם, וגם טרם-יוולדו רגילות עיניהם לראות פנינים ויהלומים ולי-העריככם".

היהודים אינם מצטרפים מעולם לנוצרים, אלא מ-מירים את דתם, כדי להשתייך לסוגי האצילים ולר-כוש קרקעות, יש משפחות רוסיות ופולניות רבות, שמר-צאן מסקור יהודי, את יהודי פולין אפשר להשוות למעורבי דם שבארצות הברית: עוד בדרך החמישי לא נמחק כוחם המקורי, והפולנים מן השכבות העליונות מוכירים דבר זה חמיר, התשוקה לצבור עושר רב ולי-

שתי המלים "קולנוע חי" מציינות דבר והיפוכו, ההי-שג הכביר של הקולנוע הוא בכך, שאינו זקק לאנ-שים חיים, גם חזוניהם החיצונית וגם קולותיהם האישיים נרשמים על גבי סרט הודות לטכניקה הגבוהה של תקור-פתנו, ואין לנו כל צורך באדם חי, שיעזור לבד ולרס-קולים להגיש לנו את המשחקים ואת המדברים ואת ה-סומרים ואת הרוקדים בטבעיות המלאה והחיה ביותר.

זכורים לאחדים מאתנו אותם הימים, שבהם היה הר-אינה הוריש האמנותי הגדול שהתייצב סול התיאטרון ואיים לחתור תחת קולנו, אלה היו ימים מעניינים מאוד, אבל כל איש אשר האמנות קרובה ללבו ישמה להכיר, שהם שייכים לעבר ושחשכנאים שלנו גילו את הקול-נוע הכולליכול, בקולנוע התגשמה שאיפתו הכמוסה של-ריכארד ואגנר (קדמו לו אחדים, אבל אלה לא ידעו-לדאוג לפרסומה אותה מידה שואגנר היה מוסחה לה-פיצה בציבור), בקולנוע שלובות כל האמנויות בשלמות-שאיין למעלה הימנה, והבעיית היחידה בקולנוע היא באיזו מידה דאג היוצר לשמור על רמה אמנותית-מוס-רית-רוחנית-תרבותית של מיצורו, לא כן היה הדבר בת-קופת הראינה, קראנו על הבד כתובות שונות, ראינו-אנשים המפעילים את המכשיר המיועד להשמיע צלילים-ממיימים אם בדיבור אם בזמרה, ראינו את השפתיים-נעות בצורה טבעית מאוד, כיאות לאדם חי, אבל קול-אין, אנשים רקדו ללא ליווי של מוזיקה, והיה הדבר

"תהייה לאמונה" *

משה גיורא

דת לאמונה, ובעוד ש"הדת פשטה את הרגלי", לא זה הדיון ב"אמונה הצרופה", המבוססת על עיקרי המוסר, מבחינה עיונית עולה כאן המחבר על שדה מוקשים.

דרכים רבות לו, להונה בעצרו ובסברו של עולם, להביע בהן את ייסורי ולבסוף, בספרו החדש, "תהייה ואמונה" בחר יצחק סלע לשזור את הגיגיו האקטואליים סביב אמרות קצרות של אנטישמים או מובאות מן המקרא, המדרש, המשנה והתלמוד.

עד כה פרסם סלע שני רומנים, מספר קובצי מח' זות, ששניים מהם הוצגו בתיאטרון "אהלי", תוברת ש"י רים, שני קבצים של סיפורים קצרים, תשעה ספרים לנוער ולילדים, וארבעה ספרי לימוד ואנתולוגיות. "תהייה ואמונה" הוא ספרו הארשי ביותר, המכיל פה ושם יומן פרטי, וגילויי הלב שבו מספר הכותב על עצמו נראת לעתים מוזר ואף מביך, דברים מעין אלה גניחתם או השתיית פרסומם עד לאחר מאה ועשרים שנים להם, כמדומה, באין רצון או יכולת לנסח אותם כדברים מסוגניים, כלליים.

אולם רשימות מסוג זה, החושפים את הראוי להצנעה, מופיעות הן, כמות מביטלת בתוך 294 הפרקים הקטנים, שלרוב יש בהם מוסררהשכל כלשהו, לאורו של פתגם נודע, פסוק שגור, או אמרה שנונה.

סלע אינו מתיימר לבנות שיטה, בהספתו לאמונה באלהי ישראל — והדגש הוא על האלתחות ועל ישראל (הלאום) במידה שווה — הוא נחנך מתינות והירות, הוא משתדל, ואף מצליח, ליטול מן הדברים את המכרתם, להרחיב תחנה קדושה, להאריך את סברתם, ללא קשרנות, יחסו של יצחק סלע לנושאי נובע מבפנים, ממניעים רגשיים נפשיים רחוק מהיות תפיסה עיונית קרה, הוא המאפשר לו להיות כה עקבי בפעילותו לא רק למען קירוב, אפיקורסים יתודים אל הדת, אלא גם לשאת חלק גדול מן הנסל שנוטלת על עצמה האגודה למען גרי צדק בישראל.

כיוון שעיקר האמונה היא לגבי סלע הדרך, קשה למצוא המדרה ראציונלית של תפיסת עולמו, היא מבצ' בצת פה ושם — ומיד חוסקת, נעלמת, רשפים רשפים, ביצוצות ניצוצות, אמתו — מיסתורין, תהייתו — צער, ביחוד מכאיבה לו העובדה, שאינו יכול ליישב את אמונתו בבורא, סובו דצקתו ורחמיו, עם גורל עם תבחינה וכל שעלה לו במרוצת הדורות בכלל ובתקופה השואה בפרט.

פרקי ספקות ותהייה מסוג זה מסתמנים תמיד בתחיה חיקו, הכותב כמו במל מתייח, שמה תעלה (או תהר) למדרגת כפירה, המנגדת לחתייתו, שיש לה שורשים עמוקים בחסידות — יראת שמים מתוך אהבה, עבודה הבורא מתוך חדוה.

לפניו איש סאטין, המגיע לכלל השלמה עם הגורל הנעלם, אם גם אין השלמות באה אלא לאחר התגברות על מועקה ומחאה, כיוון שכן, אין לבו שלם עם דרכה של הדת המאורגנת במדינת ישראל, וכשהעניין מצריך זאת הוא מוחה עליה ביקורת קשה למדי, הגה וידויו: "לבי מקננת אמונה עמוקה באלהי ישראל... נשמתו נשרפת באהבת ישראל... לבי נכח מכל אות של זלול בעם ישראל" (שם, 35).

אך עם זאת הוא מסיח: "סירכותי כלפי החוקים המאובנים שאבד עליהם הכלח" (שם, 36); "הרבות המאובנת (ה)רואה סכנות רבות לישראל וליהדות בק' לוח ראשם של החושפים בדעות, אך אינה חשה וצנייה טחו מראות, כי דווקא מחומדותיהם המוגזמות נשקפת סכנה הרבה יותר גדולה ליהדות בכלל ולנוער בפרט" (שם, 35-36).

תהייתו ומבוכתו של סלע עומדות במל האימה והאכזבה, תקופתו הוכיחה, לדעתו, שגם הדת וגם המדע פשטו את הרגל" ושתיקן כאחת, לא העילו לבריות ולעולם העולמי ומידעדרים תהומה" (שם, 36). עם זאת הוא רואה צורך להדגיש, כי יש הבדל בין

(*) מאת יצחק סלע, הוצאת ראובן סג, ירושלים תשכ"ה, 190 עמודים.

"הרוצחים הקטנים" ב"הבימה"

עדה הוזנפלס

(בנם הבכור רצח), בתם, פטסי (מתה פחדו) אשתו קאריירה מצליחה וחזקה, המביאה את אחיזה אלפרד (בתם בוסמן) הצלם, לארצות-היבשות עם משפחתה, כל אחד מהם מסתגל לאורח-החיים המבדיל בדרכו שלו: אלפרד אוסם את עצמו לשוקע בהיות, קני — ודוקע בספרי בלשים, משחקי קאובויס ובברי אחרות, האם — נאה בבגה שהפצין את טוקיו, האב — דורש להקים גדרות מחששות ולהתעניק חשיטות לפי שרצוה לנצח מביתו, ופטסי מחפשת גבר של ממש, שתוכל לשלום בו ולחגן עליו, פטסי האלפרד גישאים כדי שהיא תוכל, להצביי אחוז מחדש, הכומר נורד המישואן הנרי דופה האק' ויסטנציאליסט (יהודה אפרוני) נושא דרשה, המקעקעת את אחשית המוסר המקיבל המדחמה את הבכחים (הר' צופים), מאחר יותר, פועט כדור מרצחים והחדר מן הרחוב בפטסי, אלפרד יוצא מקליפת אדישותו והופך אנרכיבי השוכ אינו ניתן לספינת ממת'עצ'ר'ש'יה כמלס' גים, גם יתר בני המשפחה מאוחים בסיחוף תאלימות הטשתולל המשתלבים באנרכיה הכללית, כשהם מתחילים לירות מבדל לחלון ולרצוח כנספח'ר'ט', עוברים ושבים, עמדות תביטיו של אברהם דוד בקיה תקשענית, משי' חקם של כל תשחקנים היה סוב ומשכנע (אם כי לפי טעמי, רצוני כדי לגבי קטמית והחורה), כאלו וחי רשאל קלצ' קין בחפסיד האב מלא תחיות המהסכל בשל סמו, שישנה דואר כאם התמחנות קמע, טובה פרוי כפטסי הנברית, נהום בוסמן — כאלפרד הצידיליסט רשי דגון במשחק פראקטים שגילם את אולח'ידו של דוקע, שני תשחקנים שבלטו על תבמה במשחקם הקומי-סטירי הטוב, הם יהודה אפרוני כמסר דופה, שגילם בכשרון חב את תפקידו המשעשע ומזעזע כאחד, וישראל בידרמן כבן קני הי' פרכסי.

התפאורה של אדריאן וקס היתה נאה תפנקציונלית, והרצועה של עדה בן-נחום — טוב, קילה המסבר את האזון, וזהי הצגה מעניינת מביצוע טוב, התחנת חומר לתורהרים נונים, ודך העלאת חידך על שפתים — כמו בכל קאריקטורה טובה.

תערוכות

תערוכות רפי קיור / גלריה גורדון

רפי קיור שדה הענים אחדות באיטליה ואחר כך בצר' מת, רשתת הוא ובא אלינו העניג הערוכות בגלריה גורדון, לפי דבריו, הוא הודפס מאד מתצור העחק סראה באיטליה, והשתדל ללמוד את דרך עבודתם של אמנים אלה, בתערוכה זו ניכרים חישופים אלה, הוא מציייר בצבעי הספחה, חומר, שגם הצייירים בתקופות הקדומות השתמשו בו, הוא גם משתדל לשת על ידי תחנת הצבע על הבד את תהרגשה של "שתיקות", גישאי הם, שובי של הבן האבד" או, סדור פרחי, הוא מחפש במושאים אלה את הדרך המציאליסטית, מן התערוכה אנו מתרש' מים, שהציייר הצעיר כפה על עצמו דרך מאיימת, מתוך שיקולים שונים, שמה ימצא לפחות אחד מהם הן בעניי חקלה, בכל אופן מהרגשה זו אין אותה בן-הצורן בתע' רימה זו.

תערוכות אמני קולאז' ואסמבלאז' / ביתן האמנים סבר מוזן לא ראינו תערוכה, העומדת על רשף

"הרוצחים הקטנים" ב"הבימה" — נחום בוסמן ושי דנון

אנשי הימין עוד בשנות השלושים, ואולי עוד לפני כן, כאשר התגלו הסימנים הראשונים של עליית כוחה של התנועה בהסתדרות הציונית, בקונגרסים ובסיבות היהודי בארץ ישראל.

לראשונה הועלו נימוקים, מכריעים נגד הדתיות ביהדות, קבוצות או מושבי עובדים, בטענה שאינם חוזים, שהם למעשה, קפסולות צדקה של הקרנות הציוניות וכי לעולם לא יצליחו משקים חקלאיים, שיתור פנים או קואופרטיבים, כיוון שהם שלומיאלים סוציאליסטיים ללא תקווה, לאחר מכן, כאשר הנציגות של תנועת העבודה גברה בהנהגה הציונית, גברה גם תביעת קורת הרוחיה שישנה, וזילתה אליה נימת של אימים ממש בסנקציות כלכליות: "יחדים לא יתרכזו כספים לאקספרימנטים סוציאליסטים הבודאי יזגם לא ישיקעו בארץ ישראל של קיבוצים, מושבים או מפעלים תעשייתיים של הבנת העובדים..."

הנהגה בעבור שלושים שנה חזרים ומשפיעים אותם אנשים כבוד בר ב.גאורץ" חזים הריגה בישיבת מפלגת העבודה.

עד כמה חסרת כל יסוד היא טענה זו, יוכיחו משקי ההיסטוריה הצעירה ומפעלי התעשייה שלו, שאינם כלל וכלל נחשלים, שבהם דואגים לשיוון העבודה לא פחות, ואולי אפילו יותר, מאשר במפעלים פרטיים, ואשר לפחד שנפל על משקעים פרטיים מהגיל, נאמנים עלינו דבריו של השר פנחס ספיר, מזכיר מפלגת העבודה, שמסר בענין זה, בתשובה לשאלתו של כתב, "הבר", שראוין אותו, שאפילו משקיע פרטנציאלי אחד, מכל אלה המחזיקים גנים לחשיקע במפעלים בישראל, לא נרתע ולא נסוג בגלל ענין המערך, להפך, היו כלכלנים ומשקיעים שהביעו שביעות רצונם מהתפתחות זו, כי הם סבורים, שמבחינת יחסי העבודה מוטב קיום מערך העבודה משרי תפת, מאשר פיצול מפלגת, המזמן התרחבות מאבקים והיכוכים על פני שטחים שונים, והציקר בשטח יחסי עבודה, אבל מציאות זו אינה ידועה לברוך בר או שהוא מתעלם ממנה.

ר. תלם

ישראלים, ביניהם חקיקים וצעירים, בפתיחת התערוכה ציין הצייר החתיק, יאנקו, את דרכה של קבוצת דאדא, את חיפושיה, חומרי שלה במוסכמות, גם אז עבדו בקור לאח — הדברות נייר לציור האסמבלאז, כלומר, בהיבדור של גרנטאות, אם כי כנבדל ש: כחמישים שנה, גם עכשיו ממשיכים אמנים בחיפושיה אלה, מוכן שהם מסר חמשים בחומרים אחרים ובדרך המאמסה לחקופנה. עבודותיו של מרסל יאנקו, התלויות בתערוכה זו, צוירו בשנת 1919, ויש בהן אותה רעננות ואותו חיפוש הן מהנחות בגוני האוקר שלהן, הציור פלדי מציג קולאז' ושני אסמבלאזים, שיש בהם מהותם ודאדא הכחה, החם, המרחה ההומור הדק, המצוי ברוח עבודותיו של הצייר הזה, רוברט בוז מציג שלוש עבודות, שהן מרוכבות גאומטריות, חנה לרגר מציגה את הנושא, "אשת ומחש", שיש בו תנועה רבה; סטפן אלכסנדר מציג ארבעה אסמבלאז'ים, שהנושאות הן חתיכות ברזל, שנעתייר בהן הגון ההם החם, רות אריון מציגה תבליטים נאים מאמיל; נד אולמן מציג אסמבלאז' של כלים פלאסטיים; שמואל גינסקי מציג תבליטים בשחור לבן שיש בהם צורות מעוגלות, ויסלמן מינה מציגה שני קולאז'ים, שהנושאים שלהם: ל.ס.ד, רצ'בוסלובסקיה, עמרים תמרי מציג תבליטים בהירי צבע; סופיה קיסלוב מציגה שלוש אפליקצ'ות פרוסת מקטיפה סגולה, אדומה, שיש בה רוח מורחית הנושא הוא תנ"כי, שלמה צפירי מציג נושאים השואבים מימי הביניים, צילה גיוסן מציגה קולאז'ים תחת זכוכית, וצילה ביגור מציגה דמויות בשחור וורוד, הדבי קותחה של שולח מל יש בהן מהתנועה הרבה, האת הקולאז'ים של מלבינה קפלן ראיתי לפני זמן לא רב בתערוכת היחיד שלה.

ראוי לומר, שהערוכה זו מהנה ברמתה ובחיתוכנה. מינה בליך

כואת בביתן האמנים, בתערוכה זו משתתפים תשעה עשר אמנים, ששנים מהם אורחים שלנו מחוץ לארץ: הצייר יון סטט מרומניה, המציג תחריטי גזענות, שהנושא העיר קרי שלום הוא השם; והשני הוא באשקאר'מדרס מהודו, שהוא צייר לירי, המצייר במימדים קטנים, גנזיו מאופקים ונושאים דמויות ארכאיות, יחד האמנים הם

הנושא: כדור פורח

הציור: רפי קיזור

חברים פותחים

למרחב — למה?

מדוע — זה ידוע, היה זה שלב'ביניים לקראת המערך והאחיזה בין מפא"י ואח"צ, שנה שביקשו ליצור חלוציות'ביניים, אשר יקלו על תהליך ההינתקות מן המקובל בעבר, והמדר שנתקבל עם העובדה, "למרחב" לרשות הקיבוץ המאוחד לא הובן ע"י הציבור הסודר קבע, אלא כמצב חלקי, "למרחב" לא שינה דבר מדמותו ומחלוציותו, שלבד הפסקת הדעות על העשייה במפלגת אחת'עשית'צ.

בינתיים עברו ימים רבים ותהליך התפתחות החקרים, במציאות זו שמפלגת העבודה שרויה בה, יש צורך רציני במאמצים נוספים להידוק הקשרים בפנים המפלגה, נוסף עוד שותף: יוצאי רפ"י, נשקף עוד שותף: מפ"ם במערך.

הגישה השעה לבדוק המשך קיומן של חלוציות'המעבר ולשאל ברורות: "למרחב" — למה? חברים במפלגה אחת זקוקים לחילופי דעות ביניהם ולגילוי תגובותיהם על המתרחש לשם השפעה הדדית, זה תפקיד העתון התנועתי, אולם חברי המפלגה בקיבוץ המאוחד חותמים רק על, "למרחב" דעות חבריים שמחוץ לקיבוץ המאוחד אינן מניפות אליהן כלל וכן, אילו היה, "למרחב" מצמצם במעורבות פנים קיבוציות, שאין לציבור העובדים שאינם חברים בקיבוץ המאוחד ענין מיוחד בהן — גם אז היתה נשאלת השאלה: כיצד מניחים לחלק נסבד של חברי המפלגה שלא להיוק לעתונות התנועה, ל"דבר"? ואז חובה היה להאוג, שחברי המפלגה בקיבוץ המאוחד יחתמו גם על, "דבר"; אם כי ראוי לשאול, אם יש בסתור של עובד לחתום על שני עתונים? אולם, "למרחב" אינו מסתפק בתוכן קיבוצי אקסלוזיבי והוא עיתון יומי לכל דבר, ומתחתיו עיתון בעל'אמצעים מצומצמים, הרי שירי עתו מסילא מצומצמת יותר, נמצא, שעצם קיומו של "למרחב" מנתק את חברי הקיבוץ המאוחד, ומחשבתם התנועיתית מחבריהם במפלגה, בדרך זו מחזקת הוצאת

ל"מרחב" את שירי הפירוד, מחלישה את כוח הביטוי של התנועה המערכת את תהליך ההתלכדות, מכאן, שהמשך הנשפך של, "למרחב" אין לו כל הצדקה, ביתר לקראת הקמת המערך עם מפ"ם.

בזיכרון המערך עם מפ"ם למציאות הפוליטית בארץ, יש לציין את העלב תחש של ליכוד התנועה ע"י סיום שלב'ביניים, שהיו מוצדקים בשעתם, והאות יתה: הפסקת הוצאת, "למרחב" וחזק מערכת התנועה של תנועות הפועלים, ובכוחות משותפים עלינו להרחיב את היריעה, להעשיר ולגוון את התוכן, לשפר את דרכי התפוצה ולהוציא גם עתון ערב, באופן שחברי התנועה לא יהיו נזקקים לדפי שתנועה ערימה, אם לביטוי ואם לקריאה.

האיה בעיה זו שתעמוד לדיון מסודות מפלגת העבר זה במטרה לרכו את כוחנו להתרחבה ולשפר עתונות התנועה.

ע"י חרוד (אחוד)

ש. סבוראי

האשמה חסרת יסוד

ברוך בר מתח ביקורת הריפה על המערך בין מפלגת העבודה הישראלית למפ"ם, ואפילו עכשיו, כשהתחלטה החיובית של מרכז מפלגת העבודה היא עבודה קיימת, אין הוא מרפה מנושא זה, הוא נחפס שוב לענין, שבו השו בראויה מידחות מתנגדי המערך מחוגי הימין, הכוונה לסכנה המשקית הצפויה מן המערך עם מפ"ם, הם איימו, שהמערך הזה יתגור תחת כל גסיון למשורר הון יהודי מבחוץ להשקעות בארץ, שכן פחד הסוציאליסטים יפול על הקפיטליסטים היהודים מארצות הברית, שייחזקו ויבטלו את כל תוכניותיהם המשקיות הקשורות עם ישראל, כאשר קוראים ניסוק זה, המועלה בכל הוצאות ע"י ברוך בר ב.גאורץ, העוסק בסכוד ראש בעניני כלכלה, אתה עומד ותמה: היכן חי ברוך בר וכאנו מי הוא משמיע דברים אלה?

את הנימוק, הכלכלי נגד תנועת העבודה, העלו

ספרים שנתקבלו במערכת

החיים עם פיקאדו מאת פראנסואז דילו וקרלטון לייק, תרגמה מאנגלית: דינה קפלן, הוצאת דולפין, חיפה תשכ"ח.

חצי נחמה מאת רות בוגרי, הציורים: זאב, הוצאת "יבנה", תל-אביב, תשכ"ט.

רינת הקורש, נסחי תפילה, מאת יערה לייב גלאנץ, הוצאת מכון למוסיקה ישראלית, תל-אביב, תשכ"ח, חלל ושלוש רגלים, מבחר יצירות של לייב גלאנץ, בעריכת דוד לב, מכון תל-אביב למוסיקה חתית יהודית בשיתוף עם מכון למוסיקה ישראלית, תל-אביב, 1968.

תפילות ליל שבת, מבחר יצירות של לייב גלאנץ, בעריכת דוד לב, מכון למוסיקה ישראלית בשיתוף עם מכון תל-אביב למוסיקה חתית יהודית, תשכ"ח.

דמויות של מדינת ישראל מאת רב כרמאיר, הוצאת המכון הישראלי להשכלה בסכת ליד המרכז לתרבות לחינוך, תל-אביב, תשכ"ט.

יה — זה עולה לעולה, הסידרה הפריה'סטרית, קובץ א', מאת מילא אהל, הוצאת ספרים שלמה שרברק, תל-אביב, 1968.

ידע'עם לפילקלור יהודי בעריכת יוס'טוב ליענסקי, כרך י"ג, מס. 33—34, הוצאת התורה הישראלית לשו"ל קלור והתנועה, ידע'עם, תל-אביב, תשכ"ח.

שלך באהבה מאת דבורה עומר, הוצאת, מסדה, רמת'גן, תשכ"ט.

תצפית אל מעבר לרחוב, סיפורים מאת הרצל ארליך, ספרית מקור, הוצאת הספרים ליד הוצאת, מס' דה', רמת'גן, תשכ"ט.

צפרים בישראל, מהדורה חדשה בשני ספרים מאת אליעזר שמואל, חלק א': צפר'מסע תרפ"ח; חלק ב': צפר'מסע קיציית, הוצאת, מסדה, רמת'גן, תשכ"ט.

על צבי סוחובולסקי ז"ל

צבי סוחובולסקי איז כשר בילו, היה אחד מבני העליה המועטים ואחד הפועלים, שלא נטשו את העבודה בכל החליפות והתמורות של הזמן.

הוא היה בעל תרבות פנימית עמוקה, שחיתה מור" גשת על ידי כל הבא עמו במגע, היה מוטיקי העליה השנייה, מנאמניה ומסמלית, איש אשר רוח בו ואשר בכוחה פעל ונאבק עם עצמו, מאבקי גוף ונפש, צבי היה בעל עקרונות שעליהם נלחם בלי פשרות, ואיש-רעים היה, ששיחתו סיחה של תלמיד חכם, שופעת הן וגעיר מות, צבי שנא את הקלוקל ואף הקצף השטחי, היה קנאי וחרד לפרצות בחיינו, אם כי היה שוחר טוב לחבר רים, אך אפיים וסלחן למשוגות לבבות.

קשה לבטא במלים אדם, עולם שלם של מעשים, מחשבות, רגשות ותובות, אהבה ומסירות, משהו מאור פיו מתגלה בצוואתו של המנוח, אנן הדעת דק הרגש, שבה ביקש שלא יספידהו בעת לחייתו.

רב היה חלקו של צבי סוחובולסקי בכניסת הח"ר מנים לרחובות ופעל רבות לשיפור תנאי עבודתם ושכרם במושבת רחובות.

הוא היה בין פעילי "הפועל הצעיר" ועד הפועלים דאז, שבוכותם נפתח גן הילדים הראשון בשעריים, ויש לציון שאתה מתגננות, שעבודה בגן זה, היתה הנגנת הידועה, טובה הסקינה ז"ל, הוא היה גם המפקח הראשי על הקמת הצריפים בשעריים, שהוקמו בשעתם ע"י המשרד הארץ-ישראלי, שבראשו עמד אז ד"ר רופין ז"ל, כל זה, היה בשנת תרע"ב.

צבי סוחובולסקי היה חבר טוב, בעל סידות תר"ר מיות, איש מצניע לכת וחי חיים טהורים ללא פניות צדדיות, בבית-הקברות בקבוצת שילר בא למנוחת עול" מים, שם נקברה גם רעייתו דבורה ז"ל.

יהי זכרו ברוך!

מאת ההנהלה

- 1) תוכן הענינים לשנת תשכ"ח מוכן, המעונינים לקבלו יפנו נא למשרדנו ברחוב הירקון 110.
- 2) מתקבלות חוברות תשכ"ח לכריכה, החותמים שבידם החוברות ומעונינים בכריכתן, ימסרו נא אותן אותן בהקדם בצירוף 5 לירות — דמי הכריכה.

הרוצים לקבל את הכרך בדואר יוסיפו עוד 80 אג' — בהקדם בצירוף 5 לירות — דמי הכריכה.

המפלגה

(סוף מעמוד 2)

מקצועיים בקרב עובדי המדינה, לפי משקלם היחסי, הרשימות יכללו את נציגי האחריות, הטכנאים, העובדים הסוציאליים וכד'.

כמו כן הוחלט, כי ינוהל מו"מ במסגרת ההסתדרות עם החסיבות השונות של תאקדמאים, במגמה למצוא הסדר אירגוני מתאים לשיטתם בפעילות של איגוד עובדי המדינה, תוך שמירה על האוטונומיה המיוחדת של כל ארגון ארצי (מהנדסים, רוסאים וכד').

החלטות אלו נתקבלו פה אחד מתוך ידיעה, כי תועצק זכות בחירה לכל עובדי המדינה.

בסניף צפת

מעולם לא העלת שום שר בממשלה הצעה לעשות את ירושלים, המרון ובאר-שבע, ליהודה כלכלית אחת ואין שום קשר בין החלטות ועדת המנכ"לים לענייני השטחים המוחזקים, שצטט משה דיין השבוע בבקשת בתשובה לשאלות, לבין הפיכת שלוש ערים אלו ליהודה כלכלית אחת. — אמר אמש מזכיר מפלגת-העבודה, השר פנחס ספיר, במועצת סניף מורחבת של מפלגת העבודה בצפת.

ספיר הוסיף, כי שרי הממשלה שמעו לראשונה על התעשה הזאת מהרדיו וקראו על כך בעיתונים. בממשלה לא היו שום דיונים בנושא זה, הממשלה לא דנה ולא החליטה עד היום על אינטגרציה של הגדה או חלק ממנה, מזכיר מפלגת-העבודה אמר עוד, כי שר מכובד אמר בישיבת מזכירות המפלגה בשבוע שעבר, שהוא יהיה מוכן לשלם מחיר גבוה ביותר בעד השלום, כיצד אפשר להגיע לכך אם יוצרים עובדות מוגמרות. — שאל ספיר, לדוגמה, אם רוצים להקים ליד שכם יישוב יהודי של 30-40 אלף איש, חרי לא ירצו היהודים בשום-אופן להיות מיעוט בקרב אוכלוסייה ערבית גדולה, ומה יהיה אם יצטרכו לעזוב את המקום כאשר גיע להסמכר-שלום? תשובת השר המכובד השבוע בבקשת אינה עונה על שאלת השילוב והיא פרשנות שלו להחלטות ועדת ה-מנכ"לים לענייני השטחים המוחזקים, מדיניות אינטגרציה חוסמת אפשרות להגיע לשלום ואנו חרי חותרים לשלום-אמת ולביטחון.

ספיר גילה, כי הוא הגיש עמיעור לממשלה ביחס להקמת מיפעלים משותפים ישראלים-ערביים בגדה, ביחס להעסקת עובדים מהשטחים המוחזקים בישראל, אמר ספיר, כי הוחלט על העסקת מספר מוגבל וגם זאת ליד הקו הירוק, לפני הדיון במועצת הסניף המורחבת של מפלגת העבודה בצפת, סייר השר ספיר במיפעלים ובמוסדות נוצרי וציבורי.

ספרים חדשים בספריית "דורות"

החלטת הדפסתם ובקרתם ייצא לאור המישה ספרים חדשים בסדרת ספרי "דורות" של מוסד ביאליק, מחזור חדש זה של ספרים מצטיין בהבנתו ומקיף החומרי ספרות יסודיים: כתבים נבחרים של שמואל רומאנילי (מכילום ספר המסעות, "משה בערב"), בעריסת ח, שירמן; ילקוט שירי תימן, בעריכת יהודה רצתבי; לקט של "מורה נבוכים" לחסב"ם בעריכת יוסף בן-שלמה; המחזה "מלחמת שאול" ליוסף האפחתי, בעריכת גרשון שקר; קבוצת המור" לפרץ סמולנסקי, בעריכת דוד ויינפלד; כל הספרים הללו מלווים מבואות הערות מסבירות, יוצאים לאור בתבנית של ספרי-כיס.

לידידנו חברינו

שלמה שלמוני והמשפחה

תנחומים מקרב לב

על מות הרעיה והאם

שרה

ממשפחות ידידיכם

בראשון לציון, רחובות ובאר שבע:

אייבנדר אייוק	כהן אלישע
ארוס שמואל	לובלינסקי יצחק
ארונו משה	לוי משה
ברנשטיין פרידריך	מזל אליעזר
גולן אברהם	מן (מינקוב) גרשון
גורן ברוך	גורן דוד
דרורי חיים	משי ישראל
ולד יחיאל	גומרנץ יוסף
וירצר משה	קושנירצקי יעקב
ורניק ישראל	קלוגר ראובן
טראוב מיכאל	ד"ר קליצקי
ינאי יהודה	קרני פרינה
יעקובוביץ יהודה	רוזנשטיין יהודה
יפה יהושע	שטמס שלום
	שפטל אריה

המשביר המרכזי

החברה הקואופרטיבית להספקת בע"מ

וחברות העזר בע"מ

המשביר המרכזי — כספים והשקעות בע"מ
המשביר המרכזי — יבוא וייצוא בע"מ
המשביר המרכזי — יבוא מספוא בע"מ
המשביר המרכזי — יבולים בע"מ
המשביר המרכזי לתעשייה בע"מ
המשביר לצרכן בע"מ
חברת "מעבר" בע"מ
מכוני תערוכות של המשביר בע"מ
"הזרע" בע"מ
המשביר המרכזי, לונדון
חברת פלטרדיד, לונדון
התעשייה של תוצרת הארץ וסחורות יבוא
הספקת כללית של צרכי הבית, המשק החקלאי
עלידי:

הסניפים לסיוענות: בתל-אביב, חיפה, ירושלים, עכו, קרית-שמונה ואילת.

העורך: ישראל כהן

הפועל הצעיר

שבועון מפלגת העבודה הישראלית
שנה ששים ושתים

דמי התחיימה לשנה:

בארץ — 15 ל"י
גליון בודד — 50 אג'
גליון כפול — 75 אג'
בחול — 18 ל"י

כתובת המערכת וההנהלה

תל-אביב, רח' הירקון 110
טלפון 241351, ת. ד. 3414
ס' בנק הדואר, 41731

תל-אביב-יפו
TEL-AVIV-JAFO
שולח — P.P.
103

ירושלים, 29 בנובמבר 1968.

פרויקט שרות מידע מזרח-תיכוני

עבודות ההכנה להערכת הפרויקט וקביעת סבירות ביצוע

יש לראות את מערכת עבודות ההכנה כשילוב סקרים ופעילויות, עם השפעה
חידית ביניהם בדרך להערכת התוצאות ובאשר להצגת הפרויקט למימוש.
החלוקה המוצעת הינה כלהלן:-

א. סדר מקורות רציפים הקיימים בארץ ובחו"ל

1. סיוע המקור - ממשלתי, עתונות, עיבוד ממקורות שונים, וכו'.
2. מתכונת המקור - שיטתי, מקרי.
3. נושאי המידע וצורת הימצאם במקורות:-
 - א.3. ברור קבוצות המידע כגון מדיניות, כלכלה, משאבים,
והרה, דמוגרפי, גיאוגרפי.
 - ב.3. תדירות הופעה.
 - ג.3. תקופת ההופעה (ממתי).
 - ד.3. שפה/שפות ההופעה.
 - ה.3. שלמות האוסף בארץ.
 - ו.3. אמינות ומגמתיות.
 - ז.3. דרגת העיבוד בו נמצא החומר.
4. מיקום החומר.
5. השימוש הנוכחי בחומר.
6. זרימת המידע כיום.
7. צורת המאגרים הנוכחיים.

2 / ...

- 2 -

ב. סקר "מוצרים"

1. סיווג מוצרים (רישומם וסיווגם לפי דרגות עניין, קלות השגת מקורות, מיונם, שיווקם במבט ראשון, וכו').
2. יצירת קבוצות מוצרים המתקשרות מבחינת עניין, עיבוד, מיזוג, שימוש חוזר, מכירות.
3. מיון לפי דרגות עיבוד נדרשות כדי להגיע למוצר. בחינת ההשלכות על תשומת משאבים.
4. יצירת מודל מעשי של עיבודים אפשריים-רצויים.
5. בחינת מוצרים "מתחרים" קיימים - מידת ההתחרות או ההשתלבות.

ג. סקר על טכנולוגית העיבוד

סקר זה יבחן את אפשרות וכדאיות היישום של השיטות השונות, בהתחשב במקורות והמוצרים שייחקרו במקרים "א" ו-"ב" דלעיל, ובמיוחד בהתחשב בכל הפרמטרים (סיווג, עדיפות, מגבלות, תקופתיות) שינותחו בסקרים הנ"ל. במיוחד יענה הסקר על השאלות: -

1. מהן השיטות העדיפות, לכל מקרה, להגיע לעיבוד המקורות וליצור מוצר-מידע מכיר. באיזו מידה משפיעות הכמויות על השיטות.
2. מהן סדרות הפעולות שיש להפעילן על המקורות כדי להגיע למוצר?
3. מהם העוזרים (מילונים, קודים, תכניות-איחזור) שיש להכניס לעיבוד החומר?

3 / ...

1. Section 1

2. Section 2

3. Section 3

4. Section 4

5. Section 5

6. Section 6

7. Section 7

ד. סקר על פרטי הביקוש

1. הן תוך הכנת השלבים א-ב-ג דלעיל, והן אחרי סיומם כקירוב ראשוני, ייבדק הביקוש הנוכחי, על מבנהו ועל פרטיו העיקריים, הטכניים והמסחריים, ותיערך תחזית על הביקוש הפוטנציאלי - בארץ ובחו"ל - לסוגי מוצרי-מידע מזרח-תיכוני.
2. הנתונים הנוכחיים ופרטי התחזית יידונו בארץ ובחו"ל עם הצרכנים ע"מ להגיע לפרויקציה של ביקושים.
3. הפרויקציה תיבחן כנגד האפשרויות והמגבלות המפורטות במקורות, בסוגי המוצר האפשריים, ובכדאיות ייצורם לפי טכנולוגיות העיבוד הקיימות והחזויות, וכך יתוקנו הסקרים א-ב-ג, לפי היזון חוזר, ויוכן הבסיס לתכנית פעולה כללית.

ה. תכנית ניסויים

תבוצע תכנית ניסויים במדגם מייצג חי על לפחות שתי מערכות, על מנת לבדוק את:-

1. התאמת המקורות.
2. שיטות הניתוח והעיבוד, כולל עיבוד ממוכן של נתונים איכותיים.
3. צורות הצגת המוצר.
4. מידת האפשרות והכדאיות של פירוש שליפות וקישורים במערכת.
5. צורת הפעלת כח-אדם מקצועי ואחר במערכת.
6. העלויות, לפי שלבים ופירוטים.
7. הצרכים בהשקעות להקמת המאגר הגדול, וצורת הקמתו.

4 / ...

- 4 -

שתי המערכות הניסויים תהיינה כנראה ביוגרפיות של אישים ומערכת
מדינית/חברתית/משפטית אחרת שתיבחר.

תכנית הניסויים תכלול מעברים שלמים של החומר המדגמי, היינו
מהמקור עד למוצר המוגמר המודפס - ויהיה צורך למצוא פשרה בין
פירוט העיבוד מחד לבין ההשקעה בבניית מילונים וכתיבת תכניות
מחשב עבור הניסויים מאידך.

1. הצעות ארגוניות למבנה הפרויקט

בהתבסס על חוצאות הסקרים והניסויים, ינותחו לפיתוח עצם הפרויקט
הכיוונים והשלבים ויוצעו ארגונו ודרכי ביצועו.

2. הכנת פרוספקט

הסקרים, הניסויים וההצעות הארגוניות ייאספו במתכונת סופית,
באנגלית, ויעובד חוברת/פרוספקט מלא שניתן להציגו בפני קרנוח
מימון מתאימים בחו"ל.

**

*

**

המשרד מודאג כי תהיה זמינה לציבור המידע הרלוונטי, ולכן
הוא מעביר את המידע הנדרש לציבור.

המידע הנדרש הוא מידע שהציבור זכאי לדעתו, וזאת
בגלל חשיבותו לציבור, ולכן הוא מעביר את המידע
הנדרש לציבור.

המידע הנדרש

המידע הנדרש הוא מידע שהציבור זכאי לדעתו, וזאת
בגלל חשיבותו לציבור, ולכן הוא מעביר את המידע
הנדרש לציבור.

המידע הנדרש

המידע הנדרש הוא מידע שהציבור זכאי לדעתו, וזאת
בגלל חשיבותו לציבור, ולכן הוא מעביר את המידע
הנדרש לציבור.

נ ס פ ח

התקציב הדרוש לעבודות ההכנה

(התקציב מבוסס על חודשי עבודה של אנשי מקצוע וצוות עזר ועל ההוצאות הכלליות והנלוות. לא כלולות שעות מחשב אותן נעריך לחוד. ההנחה התקציבית היא בצוע סימולטאני - או סקוונציאלי לפי המקרה - ומשולב של כל עבודות ההכנה).

ה ע ר ו ת	ס כ ו ם, ל"י	חודשי-אדם, כולל הוצאות כלליות ונלוות		ה ע ב ו ד ה
		צוות מקצועי-עזר	צוות מקצועי	
כולל תשלומים בקשר עם חו"ל	15,000	5	2½	א. סקר מקורות
	20,000	7	3	ב. סקר מוצרים
	10,000	2	2	ג. סקר טכנולוגית עיבוד
	25,000	4	3	ד. סקר פרטי ביקוש
	50,000	22	6	ה. תכנית ניסויים
	5,000	1½	1	ו. הצעות ארגוניות למבנה הפרויקט
	10,000	1	1	ז. פרוספקט (כולל הדפסה)
כולל הוצאות הדפסה	10,000	1	1	
	135,000 ל"י	סה"כ		

מקל

תאריך

סוג

מזכר

אל

מאת

הנדון

שניה

לכבוד אגודת הסלמה אשדוד
הוא א השלם שלכם - קצת
הקדמותייה הכוללת.
אני ההפלה, ואם זאת, ליום
לשלוש את כלים שני ימים
ואם השמים.
היה זהו או שני שני
ואם זה שני שני
ואם זה שני שני

ימים

دار النشر العربي

تل أبيب، شارع هفرا 17
ص.ב 2935 - تلفون 31438/31439

בית ההוצאה הערבי

תל-אביב, רח' הגר"א 17, ת.ד. 2935

טלפונים: 31438, 31439

תאריך: י' בכסלו תשכ"ח

תאריך: 1 בדצמבר 1968

אליום

מחיר: 12
המחיר: 12
1968

اليوم

جريدة صباحية جامعة
قلم التحرير: تل أبيب شارع هفرا 17
تلفون: 31438

אליום לאוולאדנא

(אליום לילדים)
דו"שטער

اليوم لولدونا

مجلة نصف شهرية

צדא א'תרביה

הדף החודשי
דו"שטער

صدى الحرية

مجلة نصف شهرية

אל הדף (המטרה)

ירחון

الهرم

مجلة شهرية

קרן הספר הערבי

مصرف الكتاب العربي

א.ח.ב.,

בלוטה סקירה על הספר "אכזבה על גדות הבילוס" - הנותנת
סושג מדויק על תוכנו ומיבו של הספר.

החתום משה סבור שסן הראוי להגיש ספר זה לקוראים הערבים
בתרגום ערבי.

בית ההוצאה הערבי יהיה מוכן לשאת במשימה באם תראו לנכון
לנהוג כפי שנהגתם בקשר לספרו של אלוף יהושפט הרכבי, והזמין
מראש כמות בסדר גדול דומה של עותקים.

הספר בתרגומו לערבית יהיה יותר גדול מספרו של הרכבי
ומחירו בהנחה מיוחדת לכם יהיה קרוב ל 2.50 ₪.

אנא תשובתכם המהירה.

בכבוד רב

א. אבסי

מיסודו של המחלקה הערבית בוועד הפועל של ההסתדרות הכללית
من مؤسسات الدائرة العربية في اللجنة التنفيذية للهستדרות

המלך המעלה

המלך המעלה

המלך המעלה

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

المجلس الوطني

משרד החוץ

מזכר

סיווג

אל:

מאת:

אל: מר ל. הלל, סגן

מאת: מנהל מנהל

ר"מ מכון "הלל" - ההגנה
לשם: להקמת אולם כהן. ק"מ.
נכח: מ. לרצ'י היה אצל

מנהל. מנהל מכון הלל, המסכה
עמדת מנהל מנהל הכהן קצין
מנהל עם אסכולה מנהל.

הברכה

18/12

חתימה

תאריך

חתימה

תאריך

יישום חברה לפתוח המחקר

בנין המנהלה - האוניברסיטה העברית - ירושלים - טלפון 30211

כ"ד כסלו תשכ"ט

15.12.68

לכבוד

מר מיכאל מיכאל
מנהל מחלקת החקר
משרד החוץ
ה ק ר י ה
ירושלים

א.נ.,

הנדון: פרויקט שרות מידע מזרח-תיכוני

ההחלטות בדיון בירושלים מיום 25.11.68

בהתאם להחלטות הפורום שדן בנושא ביום 25.11.68
הוכן החוכן של עבודות ההכנה, כולל תקציב, בהתאם לתזכיר
מיום 29.11.68 הרצ"ב.

החומר מועבר לעיוןך והערותיך. במידה ולא אשמע ממך
הערות נגדיות עד יום 26.12.68 אניח שהנך מסכים עקרונית
להצעה, ואתחיל בטיפול עם משרד האוצר להשגת הסכומים הדרושים.

בכבוד רב,

ד. סימון
מנהל כללי

העחק: פרופ' א. קינן

מר מ. רוזנר, חב' לפיתוח תעשיות בע"מ

STANDARD FORM NO. 64

OFFICE OF THE SECRETARY OF DEFENSE

1. TITLE

2. SUMMARY
a. Purpose
b. Scope
c. Objectives
d. Results
e. Conclusions

3. REFERENCES
a. General
b. Specific

4. DISCUSSION
a. Introduction
b. Background
c. Analysis
d. Conclusions

5. CONCLUSIONS
a. Summary
b. Recommendations
c. Final Remarks

6. APPENDICES

7. INDEX

8. DISTRIBUTION
a. To
b. From

PERMANENT
REPRESENTATIVE OF ISRAEL
TO THE UNITED NATIONS

15 EAST 70TH STREET
NEW YORK, N. Y. 10021

ש מ ר

RAFALGAR 9-3611

24 בדצמבר, 1968

אל

מר ש. הלל - ממנכ"ל
מר מ. מיכאל - מנהל חקר
מר מ. אליאב - מנהל מאו"ם ב'
גב' י. ורד - מנהלת מזח-ים
מנהל הטברה

מאת : יוסף הקוע

העתק: המנכ"ל

מר מ. קדרון - ממנכ"ל

הנדון: - אספקה שוטפת של חומר חדרוש
לעבודה הסדירה בנאו"ם

עם חום העצרה קיימנו ישיבה לגבוש הלקחים שעלינו להמיק
בתחום הנדון, לקראת המשך המערכה המדינית. להלן עקרי הדברים:

(א) הנושאים שיעמדו במרכז המערכה הם:

1. המצב בשטחים המוחזקים.
2. המשך לוחמת הטרור.
3. שאלת יהודי ערב.
4. החתוצות האידאולוגיות - הסטורית ביננו לערבים.
5. שאלת ירושלים (אם כי אינה נמצאת בטפול כשאלות הקודמות, עלינו להיות מעודכנים ומוכנים מבחינת החומר).

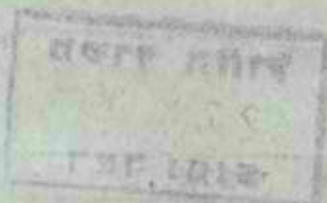
(ב) שני המקורות הראשיים של חומר מהם אנו נזונים הם:

1. החומר הערבי (עתונות, שדורי רדיו ומקורות מודיעיניים).
2. חומר הסברתי (עתונות בינלאומית וישראלית, חוברות, סקירות ומאמרים המוצאים ע"י משה"ה ומוסדות שונים).

1000 NEW YORK, N.Y. 10001
 1000 NEW YORK, N.Y. 10001

PERMANENT
 REPRESENTATIVE OF ISRAEL
 TO THE UNITED NATIONS

1000 NEW YORK, N.Y. 10001
 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
 1000 NEW YORK, N.Y. 10001

1000 NEW YORK, N.Y. 10001

1000 NEW YORK, N.Y. 10001

1000 NEW YORK, N.Y. 10001

1000 NEW YORK, N.Y. 10001

1000 NEW YORK, N.Y. 10001

1000 NEW YORK, N.Y. 10001
 1000 NEW YORK, N.Y. 10001

1000 NEW YORK, N.Y. 10001

1. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
2. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
3. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
4. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
5. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
6. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
7. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
8. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
9. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
10. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001

1000 NEW YORK, N.Y. 10001

1. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
2. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
3. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
4. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
5. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
6. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
7. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
8. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
9. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001
10. 1000 NEW YORK, N.Y. 10001

ג) רבוי הרשויות במשרד מקשה על זרימה יעילה של החומר ולפיכך
אנו מבקשים הגדרה ברורה של "מי אחראי להכנת מח", תוך צפייה
שמחלקת מאו"ם ב' תרכז הסעקב והפקוח על מלוי בקשותינו הסדירות
ותמיוחדות.

ד) אשר לחומר הערבי:

1. אנו מפליצים להטיל אחריות מיוחדת לטיפול בחומר הדרוש
לנאו"ם על אדם מסוים, שיחיה ער לצרכי נאו"ם.
2. אנו מצפים לקבל מחקר שני סוגים של חומר: חומר עובדתי-
מקורי כגון: עובדות המוכחות במקורות הערביים על
המיכת ממשלות ערב במרור (ממון, נשק, גיוס קציני צבא)
זמן התבטאויות הסנהיגה הערבית הנתנות לנצול כחומר
מאשים.
הסוג השני הוא חומר מעובד ומסכם בצורה חזכיר, רצוי
באנגלית, על שאלות טכניפיות כגון: השוואה לשעון
פלוצי בנאום שה"ח המצרי בעצרת.
3. המברק היומי של חקר צריך להיות מיועד לשמושנו האופרטיבי
ועל כן אנו חוזרים ומבקשים מברק מיוחד לנאו"ם הכולל
ציטטות ישירות בלבד, שיש טעם לצטטן, ובאנגלית קרובה
ככל האפשר למקור.
4. חשוב להמשיך להרחיב הסעקב אחר חומר הניתן לציטוט כנגד
מדינות כגון: טקסטאן, הגוש הסובייטי, הודו.
5. אנו מבקשים כי חקר הקבל על עצמה לנחה כל הנאומים הערביים
שהושמעו בעצרת ולהכין השוואה נגד באנגלית על כל שעון
וטעון שרצוי לנו להפריכו.
6. אחד המקורות שבהם אנו לוקים בחסר הוא ספרים בנושא
הסכסוך הישראלי-ערבי. הערבים מנצלים כנגדנו כל ציטטה
מתוך הספרות המתחדשת בעולם ועלינו ללמוד לחשיב להם גם
במטבע זה.
7. מבחינת נאום חשוב כי תתן עדיפות לחומר עובדתי על פני
חומר הערכה. מירם הפרטים על: שלילת זכויות אדם בארצות
ערב, על דכוי מעוטים, על המיכה במרור, על שלילת קיום
ישראל וכיו"ב, ופחות סקירות של פרשנות.

ה) אשר לחומר ההסברתי:

1. חוזרים ומדגישים כי יש לעשות מאמץ להביא הכתבים חזרים
בארץ לטיפול חיובי מבחינתנו בנושאים המרכזיים. (מספר
הכתבות והמאמרים החיוביים על המצב בשטחים הוא אפסי
לעומת הכתבות והמאמרים שיש ביכולת הערבים להביא כנגדנו).

1. The first part of the report is a general statement of the purpose and scope of the study. It is followed by a brief review of the literature on the subject.

2. The second part of the report is a description of the methods used in the study.

3. The third part of the report is a description of the results of the study.

4. The fourth part of the report is a discussion of the results of the study.

5. The fifth part of the report is a conclusion.

6. The sixth part of the report is a list of references.

7. The seventh part of the report is an appendix.

8. The eighth part of the report is a list of figures.

9. The ninth part of the report is a list of tables.

10. The tenth part of the report is a list of abbreviations.

11. The eleventh part of the report is a list of symbols.

12. The twelfth part of the report is a list of footnotes.

2. מח' החסברה חייבה לעשות מאמץ יתר לרכז מאמרים חיוביים מרחבי העולם באורה מחמיר. יש מקום להוציא עלונים ובהם לקטים הנוחים לנו מחוץ מאמרים שונים, מדי פעם בפעם, ואין צורך במאמר כולו.

3. היחידה העוקבת אחר הנעשה בשטחים חייבה לספק לנו סקירות הנחנות להפצה על ההתפתחות בשטחים ועל ארועים מיוחדים, (כגון: סקירה על השלמת שקום קלקיליה עליו למדנו מן העתונות). מרבית הסקירות הסומצות עד כה אינה עונה על צרכינו המיוחדים.

ד) קיים צורך בנאו"ס, להפיץ מידע בעל אופי מודיעיני בעיקר בקרב משלחות אמריקה. הכונה היא להגיע למצב שבו ניתן יהיה אחת לשבוע או לשבועיים להגיש לנציגי אמריקה ניר בעל אופי פנימי-מגמתי על ההתפתחות או משמעות ארועים מסויימים במז"ת. מביעים לשקול הטלה החפיד על יחידה קיימת במשרד.

בסכום, רצוי שהמכונות יכנסו ישיבה כדי לתאם בצד האמור לעיל. דעת חברים במשלחת היא כי רצוי לשקול הקמת מדור לחסברה נגדית אשר ירכז ממוש ההצעות המפורטות במכתבנו, אך אצא אם אין אפשרות להגיע אל הרצוי, נבקש מהיחידות הקיימות לבצע את חלקן, וממא"ס ב' לעקוב ולתאם.

ב ב ר כ ה,

10/1
יוסף תקוע.

1. The first part of the report is a general
description of the project and its objectives.
This part is intended to provide a brief
overview of the work that has been done.

2. The second part of the report is a detailed
description of the methods used in the study.
This part is intended to provide a clear
and concise account of the procedures that
were followed.

3. The third part of the report is a discussion
of the results of the study. This part is
intended to provide a critical analysis of
the findings and to discuss their implications.
It is also intended to provide a basis for
further research.

4. The fourth part of the report is a conclusion
and a summary of the main findings. This part
is intended to provide a clear and concise
statement of the results of the study and
to provide a basis for further research.

A handwritten signature in blue ink, possibly reading 'H. H. H.', is written over a horizontal line.

מודי

סיווג

משרד החוץ

מזכר

אל:	מר ש. הלל, סמנכ"ל
מאת:	היועץ המשפטי
אל:	
מאת:	

הנדון: בריחות הגנה בינעורביות

רצ"ב תזכיר שהכינותי בנדון על

צירופיו.

ב ב ר כ ה ,

מיוון

העקז: שה"ח

מנכ"ל

מר מ.ש. קומדי

22.12.68

חתימה

תאריך

חתימה

תאריך

UNIT 1111

DATE

NOV. 1951, 001215

REPLY 00001

REPORT: 001215 BEEN CLEARED

RECEIVED: 00001 001215 001215
001215.

0 0 0 0 0

0. 001215

REPORT: 001215

001215

001215 001215

001215

001215

001215

001215

001215

001215 001215

לאמיתו של דבר היו הכריתות מכוונות נגד ישראל בלבד. במסגרת החבר הערבי נתקבלו החלטות רבות, חלקן שנחשבו וחלקן שלא נחשבו, אשר כוונתן במפורש נגד ישראל.

קיימות החלטות כאלה בתחום המדיני, הצבאי, הכלכלי (אחרים) ועוד. לדוגמה אגידן החלטות החבר הערבי האוטונומי על המדינות החברות לנהל מ"מ עם ישראל בדבר חוזה שלום והתאיימות בסנקציות הסורות נגד מדינת אשר המר האיסור (נספח ג' ע' 4-5). עלינו להתחשב, איפא, בכל המקרה, הקונטקסט של הכריתות. מאידך, גם אם ניתן לראות החלטות מהסוג הנזכר כעומדות בסתירה למבילת האו"ם, הרי הבעיית שבפנינו היא בעיקרה מדינית ולא משפטית.

4. עלינו לקחת בחשבון את הדיאלקטיקה הערבית הרואה בעצם קיומה של ישראל חוקצנות והעומדת על המסך מצב המלחמה. מדינות ערב פיתחו תיאוריות שלמות הנאות לבסס את החיזה כי עצם קיומה של ישראל בחוזה חוקצנות. לחיזה זו נודעה חשיבות מרובה. כי אם עצם קיומה של ישראל היא חוקצנות, הרי שהסעיפים בדבר הגנה עצמית בכריתות הערביות נעשים אוטוריטיים נגדנו! אמנם נכון שמעיימים אלה דגים בהגנה נגד "חוקצנות מזוינת", להבדיל מחוקצנות "סתם", אך אין לראות בכך קושי ממשי. המסדר העתידי יצטרך, איפא, להשמיט את הקרקע מתחת לאפשרות שהערבים יוסימו עוד לראות בעצם קיומנו - חוקצנות. יהיה עלינו לתבוע, כמו כן, ביטולן המפורש של החלטות המכוונות נגדנו, בכל השטחים, המדיני, הצבאי, הכלכלי, בענייני שייט וכו'. ע"י היסול מצב המלחמה וזיהור על החיזה של חוקצנות הבואנה בעיות מסוימות על פתרון.

5. אך לא די בכך. יהיה עלינו לתבוע מהערבים התחייבות מפורשת שלא תתקבלנה אף בעתיד החלטות או התחייבויות המכוונות נגדנו והסותרות את המסדרים שהושגו אחריו, ושהחלטות או התחייבויות המכוונות נגדנו והעומדות בסתירה ללשון המסדר עם ישראל או לרוחו, בין אם החלטות או התחייבויות הללו נעשו בעבר ובין אם ייעשו בעתיד, לא יהא להן חוקף. כאשר תיווצר סתירה בין ההתחייבויות הנובעות מכריתות בין-ערביות אחד, וההסכם עם ישראל מאידך, ההתחייבויות על פי האחרון

קובעות ועדיפות, ואין להסתמך נגד ישראל על התחייבויות מהסוג הנזכר. נוסף על התחייבויות כלליות כאלה ראוי שניתן דעתנו גם על חנאים ספציפיים שונים, למשל איסור להתקשר בעתיד בבריתות המכוננות נגד ישראל, איסור להרשות לצבא זו להיכנס לתחומיה של המדינה הערבית המתקשרת עם ישראל. יש אולי מקום להטיל על מחלקת חקר לאסוף את כל ההחלטות האנטי-ישראליות בכל החומים אשר נתקבלו במסגרת החבר הערבי והבריתות הצבאיות בין הערבים, ע"פ שמוכן רשימה דרישה מסודרת יותר. שפא ניתן לחשוב גם על דרישה מקסימליסטית של ביטול כל הבריתות הקיימות מסוג שנתקבלו בתקשר אנטי-ישראלי בלבד, אך ספק אם דרישה זו תיראה סבירה ע"י גורמים בינלאומיים. כמובן, יהיה צורך לגסס שורה של הוראות המסמלות באיסור פעולות חבלה ועצם קיומן של אירגונים מסוג זה. במידה מסוימת נוכל להתבסס על הקריטיים (ראו נספח ד'). אם כי הטיכוי להסדר עוד רחוק מאתנו, הרי יש ערך להכנות מהסוג המוצע לא רק לקראת המו"ט המיוחל, אלא גם לגיבול לצרכים טקטיים בזמן הקרוב, כפי שטר החוץ עשה בענין הסתייגויות ערביות לאפציה רב-צדדיות.

76 20 21

Treaty of Joint Defence and Economic Co-operation Among the States of the Arab League. April 13, 1950.

Being desirous of consolidating the ties, and of strengthening co-operation among the States of the Arab League, in order to maintain their independence and to preserve their common heritage,

And in response to the desire of their peoples to join forces for realising the common defence of their existence and for maintaining security and peace in conformity with the principles and purposes of both the Arab League Pact and the United Nations Charter, and in order to reinforce stability and reassurance, and to provide means of welfare and prosperity in their countries,

...

Article 2. The Contracting States shall consider that an armed aggression committed against any one or more of them, or against their forces, to be an aggression against them all. For this reason, and in accordance with the right of legitimate self-defence, both individual and collective, they undertake to hasten to the aid of the State or States against whom an aggression is committed, and to take immediately, individually and collectively, all measures and to utilise all means available, including the use of armed force, to repulse the aggression and to restore security and peace.

And, in application of Article 6 of the Arab League Pact and Articles 51 of the United Nations Charter, the Council of the Arab League and the (U.N.) Security Council shall be immediately notified of the act of aggression and of the measures and procedures adopted concerning same.

...

Article 3. The Contracting States shall consult together at the request of any one of them, whenever the territorial integrity, independence or security of any of them is threatened.

In the event of the danger of an impending war, or of the emergence of an international contingency the danger of which is apprehended, the Contracting States shall immediately proceed to unify their plans and efforts for adopting such preventive and defensive measures as the situation requires.

...

Article 6. A Joint Defence Council shall be ~~immediately~~ constituted under the control of the Council of the Arab League, and shall have authority over all matters relating to the implementation of the provisions of Articles 2,3,4 and 5 of this Treaty. In this, it shall be assisted by the Permanent Military Commission referred to in the preceding Article.

The Joint Defence Council shall consist of the Foreign Ministers and the National Defence Ministers of the Contracting States, or their representatives.

Decisions adopted by a majority of two-thirds of the (Contracting) States shall be binding on all the Contracting States.

Article 11. None of the provisions of this Treaty shall in any way affect, or be intended to affect, the rights or obligations incurred, or which may be incurred, by the Contracting Parties by virtue of the United Nations Charter or the responsibilities incumbent upon the (U.N.) Security Council for the maintenance of international peace and security.

The UAR-Syrian Defence Agreement. 4.11.66.

Article 1. The two contracting States consider any armed aggression against either of the two States or their armed forces as aggression against both. Therefore, in application of the legal right to separate and collective defence, each commits itself to come to the aid of the other if it is the victim of aggression, to immediately adopt all measures and mobilise all its available forces, including its armed forces, to repel the aggression.

Article 10. The provisions of this agreement contain nothing which under any circumstances could affect the present or future rights and commitments of the two contracting States under special agreements, the Arab League Charter or the UN Charter.

The UAR-Jordanian Defence Agreement. 30.5.67.

Article 1. The two contracting States consider any armed aggression against either one of them as an aggression against both countries. Therefore, acting on the legal individual and collective right to self defence of their entity, each of them is obliged to go to the aid of the State aggressed against and take forthwith all measures and give all (? strength) it has including the use of the armed forces to repulse the aggression.

Article 10. The provision of this agreement in no way infringe upon the rights and commitments of each State arising, or that would arise, from any special agreements, the Arab League Charter or the UN Charter.

Article 14. The States of the Arab League shall encourage the establishment of Arab social and cultural clubs in their respective countries.

Article 15. The States of the Arab League will take all necessary measures to approximate their legislative trends and to unify as far as possible their laws; also to include the study of legislation of other Arab countries in the syllabi.

Article 16. This Treaty shall be ratified by the signatory States, according to their constitutional regime, with the minimum of delay. The instruments of ratification shall be lodged in the Secretariat-General of the Arab League which will prepare a note of the receipt of each document and notify the other contracting States.

Article 17. Arab countries are permitted to adhere to this Treaty by notifying the Secretary-General of the League who will communicate the fact to the other contracting States.

Article 18. This Treaty will come into force one month after the date of the receipt of the instruments of ratification from two States. It shall also come into force for the other States who participate one month after the date of the deposit of the document of joining from these States.

Article 19. Any signatory State of this Treaty is allowed to withdraw from it by giving notice to the Secretariat-General of the League. The notice will take effect six months from the date of its dispatch.

Treaty of Joint Defence and Economic Co-operation Among the States of the Arab League

April 13, 1950 (1)

The Governments of (the names of the seven original Member States follow)

(1) Translated by the Editor from the original (Arabic) text as published by the Arab League, Cairo. The Treaty was approved by the Council of the League on April 13, 1950, during its Twelfth Ordinary Session. It was signed on June 17, 1950, by Syria, Saudi Arabia, Lebanon, Yaman and Egypt. It was also signed by Iraq on February 2, 1951, and by Jordan on February 16, 1952.

The instruments of ratification were deposited at the Secretariat-General by:

1. Syria	on October 13, 1951
2. Egypt	on November 22, 1951
3. Jordan	on March 13, 1952
4. Iraq	on August 7, 1952
5. Saudi Arabia	on August 19, 1952
6. Lebanon	on December 24, 1952
7. Yaman	on October 11, 1953.

RESERVATION made by the Mutawakkilite Government of Yaman.

"1. As regards the provisions of Article 2, Yaman does not consider aggression to be aggression against any Arab State, unless it is an aggression against that State itself and not because it is bound by a treaty or agreements with any other State or because foreign troops exist in its territories for any other reason.

"2. Yaman has reservations with regard to the last paragraph of Article 6, because the Mutawakkilite Government of Yaman expects that certain circumstances may occur which may make it appropriate for Yaman to take a special stand of its own. Yaman has, therefore, decided not to consider the decisions of the joint Defence Council as binding on her, unless she accepts those decisions. This is because of Yaman's geographical position, her general possibilities and her special considerations.

Article 3. The Contracting States shall consult together at the request of any one of them, whenever the territorial integrity, independence or security of any of them is threatened.

In the event of the danger of an impending war, or of the emergence of an international contingency the danger of which is apprehended, the Contracting States shall immediately proceed to unify their plans and efforts for adopting such preventive and defensive measures as the situation requires.)

Article 4. In a desire to discharge fully the above-mentioned obligations, the Contracting States shall co-operate with each other for consolidating and strengthening their military power. They shall participate, according to their resources and needs, in preparing the individual and collective means of defence to resist any armed aggression.

Article 5. A Permanent Military Commission shall be formed of representatives of the General Staffs of the Contracting States in order to organise the plans of joint defence and to prepare their means and methods.

The powers of this Permanent Military Commission, including the drawing up of the necessary reports embodying the elements of co-operation and participation mentioned in Article 4 shall be defined in an Annex to this Treaty. This Permanent Commission shall submit its reports concerning matters falling within its jurisdiction to the Joint Defence Council provided for in the next Article.

Article 6. A Joint Defence Council shall be constituted under the control of the Council of the Arab League, and shall have authority over all matters relating to the implementation of the provisions of Articles 2, 3, 4 and 5 of this Treaty. In this, it shall be assisted by the Permanent Military Commission referred to in the preceding Article.

The Joint Defence Council shall consist of the Foreign Ministers and the National Defence Ministers of the Contracting States, or their representatives.

Decisions adopted by a majority of two-thirds of the (Contracting) States shall be binding on all the Contracting States.)

Article 7. In order to realize the objectives of this Treaty and its aims of promoting reassurance, of ensuring prosperity in the Arab countries and of raising the standard of living therein, the Contracting States shall co-operate for the advancement of the economies of their countries, the exploitation of their natural resources, the facilitation of the exchange of their national agricultural and industrial products, and generally for the organisation and co-ordination of their economic activities and for the conclusion of such special agreements as may be necessary for realizing these objectives.

Article 8. An Economic Council shall be created and shall consist of the Ministers of the Contracting States concerned with economic affairs, or their representatives in case of necessity, in order to make proposals to the Governments of these States concerning whatever it considers guarantees the realization of the aims indicated in the preceding Article.

The Council may, in the course of its work, seek the assistance of the Committee for Economic and Financial Affairs referred to in Article 4 of the Pact of the League of Arab States.

Article 9. The Annex to this Treaty shall be considered as an integral part of it.

Article 10. Each of the Contracting States undertakes not to conclude any international agreement which may be inconsistent with this Treaty, and not to adopt in its international relations any course which may be contrary to the aims of this Treaty.

Article 11. None of the provisions of this Treaty shall in any way affect, or be intended to affect, the rights or obligations incurred, or which may be incurred, by the

Being desirous of consolidating the ties, and of strengthening co-operation among the States of the Arab League, in order to maintain their independence and to preserve their common heritage,

And in response to the desire of their peoples to join forces for realizing the common defence of their existence and for maintaining security and peace in conformity with the principles and purposes of both the Arab League Pact and the United Nations Charter, and in order to reinforce stability and reassurance, and to provide means of welfare and prosperity in their countries,

Have agreed to conclude a treaty to this end, and have delegated the following plenipotentiaries, who, having exchanged credentials which invest them with full authority, and which were found to be duly correct and in good form, have agreed upon the following:

Article 1. Being anxious to maintain and stabilize security and peace, the Contracting States hereby confirm their determination to settle all their international disputes by peaceful means, whether in their mutual relations or in their relations with other States.

Article 2. The Contracting States shall consider that an armed aggression committed against any one or more of them, or against their forces, to be an aggression against them all. For this reason, and in accordance with the right of legitimate self-defence, both individual and collective, they undertake to hasten to the aid of the State or States against whom an aggression is committed, and to take immediately, individually and collectively, all measures and to utilize all means available, including the use of armed force, to repulse the aggression and to restore security and peace.

And, in application of Article 6 of the Arab League Pact and Article 51 of the United Nations Charter, the Council of the Arab League and the (U. N.) Security Council shall be immediately notified of the act of aggression and of the measures and procedures adopted concerning same.)

"3. The Government of Yaman does not object to the provisions of Article 1 of the Military Annex. But certain special considerations may make it impossible for her to execute certain matters required of it. Accordingly, being desirous of accomplishing whatever may be requested of it, it has decided as follows:

"The Government of Yaman approves the provisions of Article 1 of the Military Annex, with the exception of paragraphs 4 and 6, and nothing shall be considered as operative except that which will be approved by the Mutawakillite Government of Yaman in due time."

DECLARATIONS BY THE GOVERNMENT OF IRAQ:

"With regard to the provisions of Article 4 of the Treaty of Joint Defence and Economic Co-operation among States of the Arab League, to the effect that the preparation of the means of defence, individual and collective, for resisting any armed aggression shall be according to the resources of each State and its needs.

"And also with regard to the provisions of the last paragraph of Article 6 of the same Treaty, to the effect that, whatever the joint Defence Council may decide by a majority of two-thirds of the States, shall be binding on all the Contracting States, it is understood that the rule of this last paragraph of Article 6 shall not extend to the preparation of means of defence individual and collective, to resist any armed aggression, since such a matter has a special character provided for by Article 4, mentioned above." ED.

The Arab States and the Arab League

Contracting Parties by virtue of the United Nations Charter or the responsibilities incumbent upon the (U. N.) Security Council for the maintenance of international peace and security.)

Article 12. Any one of the Contracting States may, after the lapse of ten years from the entry into force of this Treaty, withdraw from it at the end of one year from the date of the notification of its withdrawal to the Secretariat-General of the League of Arab States. The Secretariat-General shall inform the other Contracting States of such notification.

Article 13. This Treaty shall be ratified by each Contracting State in accordance with the constitutional processes in force therein.

The instruments of ratification shall be deposited at the Secretariat-General of the League of Arab States.

The Treaty shall come into force, in regard to every country which has ratified it, fifteen days after the receipt by the Secretariat-General of the instruments of ratification of at least four States.

This Treaty was drawn up in Arabic in Cairo on *Jumad al-Akhira*, 1369 A.H. (corresponding to April 13, 1950), in one original copy to be kept at the Secretariat-General of the League of Arab States. An authentic copy of the original shall be delivered to each of the Contracting States.

MILITARY ANNEX

Article 1. The Permanent Military Commission provided for in Article 5 of the Treaty of Joint Defence and Economic Co-operation among the States of the Arab League, shall have competence in the following matters:

a) The preparation of military plans for meeting all anticipated dangers or any armed aggression that may be committed against one or more of the Contracting States or against their forces. The Commission shall, in the preparation of these plans, rely on the principles decided upon by the Joint Defence Council.

b) The submission of proposals for the organisation of the forces of the Contracting States and for the determination of the minimum number of the forces of each of them in accordance with the requirements of the military exigencies and the possibilities of each State.

c) The submission of proposals for increasing the capacity of the forces of the Contracting States in so far as their equipment, organisation and training are concerned, in order that they may keep pace with the most modern military methods and developments, and for the co-ordination and unification of all of these matters.

d) The submission of proposals for the exploitation and co-ordination of the natural agricultural and industrial resources of the Contracting States in the interest of the war effort and joint defence.

e) The organisation of the exchange of training missions and the preparation of plans for combined exercises and manoeuvres among the forces of the Contracting States; attending these exercises and manoeuvres and studying their results with a view to making proposals toward improving the methods of co-operation among these forces in the battlefield and the attaining of the maximum level of their capacity.

f) The preparation of the necessary data and statistics on the resources and military possibilities of the Contracting States and the capability of their forces in the joint military effort.

g) The study of the various facilities and different forms of assistance which

each of the Contracting States may be asked to give in wartime to the armies of the other Contracting States operating in their territory in application of the provisions of this Treaty.

Article 2. The Permanent Military Commission may form permanent or temporary sub-committees from among its own members to examine any of the subjects falling within its competence. It may also seek the advice of experts on any of these subjects whenever it considers it necessary to do so.

Article 3. The Permanent Military Commission shall submit detailed reports on the results of its studies and activities to the Joint Defence Council provided for in Article 6 of this Treaty. It shall also submit to it an annual report concerning the studies and activities accomplished by it during the (preceding) year.

Article 4. Cairo shall be the seat of the Permanent Military Commission. However the Commission may hold its meetings in any other place it may designate.

The Commission shall elect its Chairman from among its own members for two years. The Chairman may be re-elected and must be at least a "Grand Officer".

All members of the Commission must hold the original nationality of one of the Contracting States.

Article 5. The chief command of all the forces in the field shall be vested in the State whose forces operating in the field are greater in number and equipment than those of each of the other States, unless the Commander-in-Chief should be elected in a different manner with the consensus of the Governments of the Contracting States.

The Commander-in-Chief shall be assisted in the direction of military operations by a Joint Council of Chiefs of Staff.

Supplementary Protocol to the Treaty of Joint Defence and Economic Co-operation (And to the Military Annex) Among the Arab States

February 2, 1951 (1)

A Consultative Military Organization shall be formed and shall consist of the Chiefs of Staff of the Contracting States for supervising the Permanent Military Commission provided for by Article 5 of the Treaty and for directing it in all its functions as specified in Article 1 of the *Military Annex*.

The reports and proposals of the Permanent Military Commission shall be submitted to the Consultative Military Organization for approval before they are submitted to the Joint Defence Council provided for by Article 6 of the Treaty.

The Consultative Military Organization shall submit its reports and proposals regarding its functions to the Joint Defence Council in order that it may examine them and approve whichever it may consider suitable from them.

This Protocol shall in regard to the signatory States have the same force and effect as the Treaty and its Annex, in particular in respect of the provisions of Articles 5 and 6 of the Treaty and Article 3 of its *Military Annex*.

(1) Translated by the Editor from the original (Arabic) text as published by the Arab League, Cairo. The Protocol was approved by the Council of the League on February 2, 1951, during its Thirtieth Ordinary Session. It was signed on the same day by Syria, Iraq, Saudi Arabia, Lebanon, Egypt, and Yaman. It was also signed by Jordan on February 16, 1952.

The instruments of ratification of this Protocol were deposited on the same date on which the deposit of the instruments of ratification of the Treaty took place. ED.

A. THE ARAB WORLD AND ISRAEL

The UAR-Syrian Defence Agreement

Cairo home service in Arabic 12.30 GMT 4.11.66

Text of report:

A joint defence agreement between the UAR and the Syrian Arab Republic was signed at 13.00 hours this afternoon. The Premier, Muhammad Sidqi Sulayman, signed the agreement for the UAR and the Syrian Premier, Yusuf Zu'ayyin, signed for Syria.

The signing ceremony was attended on the UAR side by the Foreign Minister Mahmud Riyad, the Minister of State Amin Huwaydah, President Jamal Abd an-Nasir's special representative Hasan Sabri al-Khuli, and the Chief of the General Staff of the Armed Forces, Gen. Muhammad Fawzi. The ceremony was attended on the Syrian side by the Deputy Premier and Foreign Minister Ibrahim Makhus, the Chief of the General Staff Maj-Gen. Ahmad Suwaydani, member of the [Ba'th] Regional Command and Chief of the National Security Office Col. Abd al-Karim al-Jundi, the Syrian chief representative in the Arab League Dr. Sami ad-Durubi and Dr. Asad Khayri, Under-Secretary at the Foreign Ministry.

The following is the text of the agreement:

In response to the wish of the Arab people in the two fraternal regions and because of their absolute faith in the common fate and unity of the Arab nation, and to unify their efforts in securing and protecting their safety and national principles, the Governments of the UAR and the Syrian Arab Republic have agreed to conclude a joint defence agreement. To achieve these objectives they have deputed Premier Muhammad Sidqi Sulayman to sign the agreement for the UAR Government and Premier Dr. Yusuf Zu'ayyin to sign it on behalf of the Syrian Arab Republic Government.

Article 1. The two contracting States consider any armed aggression against either of the two States or their armed forces as aggression against both. Therefore, in application of the legal right to separate and collective defence, each commits itself to come to the aid of the other if it is the victim of aggression, to immediately adopt all measures and mobilise all its available forces, including its armed forces, to repel the aggression.

Article 2. The two contracting States will hold consultations at the request of either during important international events affecting the safety or independence of either. In case of an imminent war or a sudden dangerous development, the two contracting States will immediately adopt protective and defensive measures necessitated by the situation.

Article 3. In the event of sudden aggression against either of the two contracting States, in addition to the military measures to be adopted to meet such aggression the two States will immediately decide on the other measures [to be taken] to implement the plans of this agreement.

Article 4. In implementation of the purposes of this agreement, the two contracting States have decided to set up the following principal machinery: (1) a Defence Council; (2) a joint command which will be formed from a council of Chiefs of Staff and the joint General Staff.

Article 5. (a) The Defence Council will be formed from the Foreign and Defence Ministers of both countries. It will constitute the supreme authority of the Chiefs of Staff Council. (b) The jurisdiction of the Defence Council will include: (1) the laying down of the general bases and principles for a policy of co-operation between the two countries in various fields to repel aggression; (2) the preparation of recommendations required to guide and co-ordinate the activities of the two States to serve the joint war effort;

(iii) the ratification of the decisions of the Chiefs of Staff Council regarding all matters pertaining to the planning of operations and the preparation of the armed forces of the two States; (iv) the formation of special permanent committees and provisional committees when necessary; (v) this Council will meet every six months alternately in Damascus and Cairo, or whenever circumstances warrant at the request of either side.

Article 6. The Chiefs of Staff Council: (a) It will be composed of the Chiefs of the General Staff of the Armed Forces of both States. (b) The jurisdiction of the Chiefs of Staff Council will be as follows: (i) implementation of the bases and principles laid down by the Defence Council by issuing the necessary directives and instructions; (ii) approval of the plans and studies prepared by the Joint Chiefs of the General Staff and their submission when necessary to the Defence Council for endorsement; (iii) the issue of decisions pertaining to the formation of the Joint Chiefs of the General Staff, its organisation and tasks; (c) This Council will meet every three months or whenever necessary at the request of the Chief of Staff of either State.

Article 7. In the event of military operations, the Chief of the General Army Staff of the UAR Armed Forces will assume command of operations in the two States.

Article 8. Each of the two States will bear the expenses of the military installations necessary for the purposes of operations in its territory.

Article 9. This agreement is valid for five years and is automatically renewable for another five years. Either State may withdraw from the agreement after informing the other party of its desire one year before the expiration of any of the dates mentioned above.

Article 10. The provisions of this agreement contain nothing which under any circumstances could affect the present or future rights and commitments of the two contracting States under special agreements, the Arab League Charter or the UN Charter.

Article 11. This agreement will be ratified in accordance with the constitutional provisions of each of the two contracting States. The instruments of ratification will be exchanged at the UAR Foreign Ministry and the agreement will be considered valid as from the date of the exchange of the instruments of ratification.

To confirm the above, this agreement was signed and sealed with the seals of the two States. This agreement was written in Cairo on 21st Rajab 1386 A.H., corresponding to 4th November 1966, in two original copies.

Haykal on Psychological Warfare

Cairo in Arabic home service 15.30 and "Voice of the Arabs" 18.30 GMT 4.11.66

Precis of article in 'Al-Ahram' by Hasanayn Haykal:

My subject today is psychological warfare, whose importance increases as the possibilities of a military war diminish. Psychological warfare seeks to penetrate the mind and thought of the foe and subvert the ethics and principles, which it fears, to sow the seeds of doubt, reluctance and fear, and then leave the foe with paralysed muscles and diminished capabilities because he has lost his incentive from within. Psychological warfare serves the same objectives as does military and economic war, only it operates with plots rather than battles; huge funds rather than strong weapons; assassination rather than clashes; newspapers, radio and television rather than tanks, planes and guns, words rather than bullets.

A. THE ARAB WORLD AND ISRAEL

The UAR-Jordanian Defence Agreement

(a) Cairo home and other Arabic services 13.35 GMT 30.5.67

Text of joint UAR-Jordanian defence agreement signed by President Nasir and King Husayn, as broadcast:

The Governments of the UAR and the Hashimite Kingdom of Jordan, in response to the desire of the Arab people in both countries and proceeding from their absolute faith in the common destiny and the unity of the Arab nation, and in order to unify their efforts in ensuring and protecting their safety and their nations' national ideals have hereby agreed to sign a joint defence agreement in order to achieve these aims, as follows. Here is the text:

Article 1. The two contracting States consider any armed aggression against either one of them as an aggression against both countries. Therefore, acting on the legal individual and collective right to self defence of their entity, each of them is obliged to go to the aid of the State aggressed against and take forthwith all measures and give all (?strength) it has including the use of the armed forces to repulse the aggression.

Article 2. The two contracting States shall consult each other, at the request of either of them, on important international issues which affect the safety or independence of either of them. In the event of an emergency, impending war or the occurrence of a sudden menacing situation, the two contracting States shall immediately adopt preventive and defensive measures warranted by the situation.

Article 3. Upon the outbreak of any sudden attack on either of the two contracting States, the two States shall, in addition to the military measures required to deal with the attack, decide immediately upon other measures which are to put into force the plans drawn up under this agreement.

Article 4. In implementation of the aims of this agreement, the two contracting States have decided to set up the following main bodies: (i) A Defence Council. (ii) A Joint Command which shall consist of: (a) The Council of the Chiefs of Staff (b) The Joint Staff Council.

Article 5. (i) The Defence Council shall consist of the Ministers of Foreign Affairs and Defence or War in the two countries. It shall be the highest authority for reference by the Council of the Chiefs of Staff.

(ii) The jurisdiction of the Defence Council shall constitute the following: (a) To lay down the general principles and bases of the policy of co-operation between the two countries on all levels to stave off aggression against them. (b) To draw up the necessary recommendations for the guiding and co-ordination of the two States' activities, geared towards serving and promoting the joint war effort. (c) To ratify the decisions of the Council of the Chiefs of Staff in all matters connected with planning of operations and with the preparation of the armed forces of the two States. (d) To set up special permanent or provisional committees when necessary. (e) The Council shall meet periodically once every six months in Cairo and Amman alternately or when the need arises, by request from either side.

Article 6. The Council of the Chiefs of Staff: (i) The Council consists of the Chief of Staff of the Armed Forces in each of the two countries.

(ii) The Council of the Chiefs of Staff shall be responsible for the following: (a) The implementation of the principles and bases laid down by the Defence Council by issuing

the necessary instructions and directives. (b) The approval of plans and studies drawn up and made by the Council of the Joint Staffs, and to present whatever should be presented to the Defence Council for ratification. (c) The issuing of decisions concerning the formation of the Council of Joint Staffs including its structure and tasks.

(iii) The Council shall meet periodically, once every three months or when requested by either of the Chiefs of Staff.

Article 7. In the event of the commencement of military operations, the Chief of Staff of the UAR Armed Forces shall assume the command of operation in both States.

Article 8. Each of the two States shall bear the expenses of the military installations necessary for operations on its territory.

Article 9. The agreement shall be valid for five years, automatically renewable for five more years and so forth. Each of the two contracting States is entitled to withdraw from it after informing the other state in writing of its desire to do so by one year before the date of the expiry of the above-mentioned dates.

Article 10. The provisions of this agreement in no way infringe upon the rights and commitments of each state arising, or that would arise, from any special agreements, the Arab League Charter or the UN Charter.

Article 11. This agreement shall be ratified in accordance with the constitutional procedures in each of the two contracting States. The instruments of ratification shall be exchanged at the UAR Foreign Ministry. The agreement shall become valid from the date of the exchange of the instruments of ratification.

In confirmation of the above, the agreement has been signed and sealed by the seals of the two States.

(b) Cairo home and other Arabic services in Arabic 13.40 GMT 30.5.67

Text of statements by Nasir, King Husayn and Ahmad ash-Shuqayri after the signing (broadcast live):

[Nasir:] Dear Brother, in the name of the Arab people, I seize this opportunity to express my thanks and appreciation for the step you have taken, and for your initiative and your visit to Cairo. There were some differences, but the position of the Arab nation today requires that men should adopt this attitude. Today we are facing the battle of the fate of the entire Arab nation. We are facing challenges, not only Israel's challenges but also the challenges of those who back Israel - the challenges of Israel, the USA and Britain. This is clear to every individual in the Arab nation.

To face the challenge, the Arab nation must be united to achieve and assert its rights. It should defend Arab dignity. The attitude you have adopted today and this initiative you have shown confirm that no matter how much Arabs disagree, when they face the question of fate and the question of the Arab nation, they forget everything else. After our political and military talks this morning, we agreed on everything. Such action constitutes strength for the entire Arab nation. The Egyptian, Jordanian, Syrian and Lebanese Armies are stationed on Israel's borders to confront the challenge. Behind us there are the Iraqi, Algerian, Kuwaiti and Sudanese Armies as well as the entire Arab nation. This action shows the world that when things become really serious, the Arabs will be in the battlefield. The phase is one of serious action, not talk.

† Talk, no matter how impressive, is not enough. Israel, the USA, and Britain must know that every Arab in the Arab nation is determined to achieve his right. It is not a question of the Gulf of Aqabah but of Palestine rights. They talk about the Gulf

of Aqabah, the opening of the Gulf to navigation, and peace and stability, but we say we want peace based on justice.

I hope you will inform the fraternal Jordanian people that we are united as one hand, as of this moment. This agreement has immediately united the Jordanian armed forces with the armed forces here in Egypt. As a result, all of us will be on the front as one man.

I thank you again, dear Brother, and wish you success and the fraternal Jordanian people every glory and progress.

[King Husayn:] Thanks be to God, Who has granted us success and has placed us now in a position where we must meet our responsibilities to face the challenge and aggression as one nation, one hand, and one heart. In past hard times we in the two countries have always been as one hand and one heart.

Our nation is passing through a decisive phase and through critical circumstances. We have great hopes that we are capable of reaching our objectives - safeguarding our homeland and restoring our rights - and of confronting the challenge with strength, firmness and determination.

I thank my brother for having given me today this opportunity to meet together and reach these results. We are now at the beginning of the road. I am confident that our objective is near and that we will reach it.

I wish to take this opportunity to convey to Your Excellency and to our brothers in the UAR the greetings, affection, and support of all members of the Jordanian nation in these circumstances. I thank you for everything.

[Shuqayri:] This agreement needs no comment. The PLO, which represents the Palestinian people's will to struggle for the liberation of their homeland, prays to Almighty God that this agreement will turn from paper into the battlefield of loyalty, honour and sincerity.

(c) Cairo home service 17.30 GMT 30.5.67

Text of report of messages exchange by King Husayn and Nasir:

President Abd an-Nasir has received the following cable from King Husayn of Jordan on his departure from the UAR to Jordan:

I am leaving this dear homeland - Egypt - with feelings of gratitude and pride after having achieved, by the grace of God, the most heartfelt aspirations in these critical circumstances through which our nation is passing. The few hours which we spent in your hospitality were immortal historical moments for they have closed the Arab rank and unified national efforts to counter the challenge and aggression, shoulder to shoulder and hand in hand. I wish to affirm to Your Excellency that the brotherly coming together, which for a common objective has brought us together, will also our two peoples and two armies together. Our national [Arabic: qawmiyah] march will henceforth follow a clear course towards specific objectives for the sake of Palestine and all the Arabs. I take this opportunity to convey my thanks and gratitude and my sincerest regards and affection to my brothers your colleagues. May God grant us always the blessing of coming together, serenity and complete solidarity. I renew my pledge and promise that I will support you as you will support me. May God grant you success.

President Abd an-Nasir sent the following reply to King Husayn: Your Majesty, Brother King Husayn, I thank you for your kind cable which you sent following your visit to the UAR. This visit has brought about the Arab people's aspiration for the unity of their armies to confront the expected aggression, to restore their full rights to the Palestine people, and to put an end to Zionist terrorism and the imperialist threat.

As for us, we Arab fighters - and all Arabs are fighters in these glorious days - know quite simply and definitely that we will be fighting a fateful war if they ever dare start a war. We also know with absolute certainty, and the peoples of the world also know, that right and justice are on our side and that we are on the firing line to firmly defend this right and justice...

(b) Baghdad home service in Arabic 05.30 GMT 3.6.67

Excerpts from quotations of article in 'Sawt al-Arab':

Have the people forgotten the war profiteer and his mentality and behaviour? Or are they of the opinion that the war profiteer is a phenomenon and a fable which ceased to exist with the end of wars? If this is the case, then they are undoubtedly mistaken. The personality of the war profiteer continues to exist in the form of a big Power which calls itself the United States. This fabulous personality will continue to exist as long as this state, which also accumulated its opulence through successive world wars, continues to exist.

The USA began as a place of exile for criminals. It then expanded and grew until it became a haven for the unemployed, loafers and vagabonds. It then became a place sought by people in pursuit of riches. Thus the American people are a multi-coloured human mosaic. When some of these colours tried to fuse together, the result was a colourless race...

For all their scientific and industrial progress, the US people remained essentially a people without personality, special civilisation or philosophy. It is not strange, therefore, if their Government behaved thoughtlessly and recklessly and if its policy was marked by ignorance and failure...

What is it that interests the USA in the Middle East? And what justifies its interference in its affairs? What are the motives of its volunteering to maintain the independence of the region's States - against whom and in whose interests? The Sixth Fleet came. The Sixth Fleet went. The Sixth Fleet moved. The question is what does the Sixth Fleet want, and for whose protection is it sailing in the area and at whose request? Military bases, aid, coups in Africa, Asia and Latin America, the imposition of protection on certain European countries, and the landing of armies in Korea, Vietnam and Beirut - why? And in whose interest? Does the United States need all this? What has it achieved and what will it achieve by all these acts?

Do not wonder. It is the mentality of the war profiteer who happened to come into riches, might, and standing and did not know how to behave. When he acted his behaviour was abnormal, stupid, ridiculous and futile. This is the USA which will continue to be at a loss, not knowing what it wants. It will continue to waste its funds, potential and forces here and there without any clear aim and to no avail.

Iraq's Accession to UAR-Jordanian Defence Agreement

Cairo home and other Arabic services in Arabic 17.24 GMT 4.6.67

(i) Text of protocol of Iraq's accession to the UAR-Jordanian defence agreement signed in Cairo on 30th May 1967, as broadcast:

The Governments of the UAR, the Hashimite Kingdom of Jordan and the Iraqi Republic, in response to the desire of the Arab people in the three sister countries to consolidate and strengthen the joint defence of the Arab nation, and proceeding from their absolute, boundless belief in the common fate and unity of the Arab nation and from their desire to co-ordinate their defence systems to safeguard and protect their safety and national ideals, have agreed to conclude a protocol providing for the Iraqi Republic's accession to the joint defence agreement signed in Cairo between the UAR and the Hashimite Kingdom of Jordan on 30 May 1967.

This protocol shall be ratified in accordance with the constitutional procedures in each of the contracting states. The instruments of ratification shall be exchanged at the UAR Foreign Ministry and the protocol shall come into force from the date of the exchange of the instruments of ratification.

In confirmation of the above, this protocol has been signed. Issued in Cairo on 4th June 1967 in three original copies. (Signed:) UAR President Jamal Abd An-Nasir; for the Iraqi President, Lt-Gen. Tahir Yahya, Iraqi Deputy Premier.

(ii) Text of Nasir's speech after the signing of the protocol (broadcast live):

Dear brother and dear brothers, first I wish to thank brother President Abd ar-Rahman Arif for this good gesture by brother Iraq in joining the defence agreement between the UAR and the Hashimite Kingdom of Jordan. I am confident that this step will bring self-confidence to the entire Arab nation. The Arabs are one nation; in time of crisis and battle there is no difference between an Iraqi Arab, an Egyptian Arab, or a Jordanian Arab; there is no difference between an Egyptian Arab, a Syrian Arab, or a Lebanese Arab. We all face the common enemy as one man.

I would like to tell the Arab nation that Iraq did not wait to sign this agreement in order to move. Iraq's patriotic and nationalist leadership, which is faithful to the Arab nation, moved before we signed this agreement. This agreement is only an official confirmation of what had taken place. The Iraqi forces have moved and so did the heroic Iraqi Army and the Iraqi people. The whole Arab nation has moved.

At this phase through which the Arab nation is passing we are facing a challenge by Israel and those who back it. About 10 days ago we regained our rights in the Gulf of Aqabah. Things in the Gulf of Aqabah in 1956 were as they are now. But because of the Anglo-French attack we withdrew our forces from Sinai and the UN Emergency Force (UNEF) came. Consequently, we had to prepare ourselves for a decisive battle with the enemy, and when we felt we were ready, we retrieved our rights. The UNEF was evacuated and we returned to the Gulf of Aqabah which we have closed.

Today we hear people who speak about the return of the UNEF. The British Prime Minister Wilson spoke yesterday about the restoration of the UNEF. I would like to tell him that he lives in an age which ended two weeks ago. The UNEF is finished - it has left our country and it will not return again. I also would like to speak about our rights in the Gulf of Aqabah. Some people are calling for the issuing of a declaration by the maritime States. We will not recognise any declaration by the maritime States and would regard such a declaration as a hostile action against our sovereignty and our legitimate rights. We would regard such action as a prelude to military action. We shall resist and stand against any aggression.

I am confident that entire Arab nation will stand against aggression and even defeat it. The unity of Arabs has won us respect and dignity. The forces backing Israel must realise that their interests lie with the Arabs, and not with Israel. Today the Arabs - governments and peoples - are united in the face of repeated Israeli aggression. Israeli aggression has been repeated against us in the past 10 years, and they used to ridicule us. But today we are as one man in the face of aggression. If any foreigner dares to attack us, we will be lying in wait for him. We tell the USA that all the US statements are partial to Israel. The Arabs know today who are their friends and who are their foes.

The UN has passed resolutions regarding the Palestinian Arabs' rights. But Israel has refused to implement these resolutions. There has been a resolution passed every year providing for the repatriation of Palestinians to their country, but Israel impudently refuses to implement this resolution. There have also been similar resolutions by the Security Council. But the USA, Britain, and the Western countries have never challenged Israel. This has been their hypocritical policy - to approve a resolution at the UN which is never implemented.

Today we say that for peace and stability to be established in the Middle East, the legitimate rights of the Palestine people must be recognised. As for the talk about the Gulf of Aqabah and the freedom of shipping there, we say that we have regained our rights in the Gulf of Aqabah and we will not permit any world power to deprive us of these rights.

In 1956 Israel attacked us when it was certain that France and (? Britain) were with it in the battle. They speak about the Sinai War and their victories. Today we tell them: We are facing you in the battle and are burning with desire for it to start, in order to obtain revenge for the 1956 treachery. This will make the world realise what the Arabs are and what Israel is. It will also learn that the Arab soldier is a brave and tough fighting soldier and that the Arab people are a sacrificing, brave, and heroic people.

Finally, I would like to say that I contacted King Husayn at 17.00 hours today and informed him about sister Iraq's proposal to conclude this agreement. King Husayn heartily welcomed this agreement. Later he contacted me again at about 19.00 hours and told me that he had contacted President Abd ar-Rahman Arif. He said to me that Jordan felt confident, strong, and proud of this step. With the help of God we are proceeding on our path to our rights and the rights of the Palestine people. God willing, we shall triumph and the Arab nation shall triumph. When God grants you success, no one can defeat you. Thank you brothers, and I pray God for success.

(iii) Text of Tahir Yahya's speech at the ceremony:

My brothers and I have the honour to come to Cairo, the beating heart of Arabism, to participate in the negotiations which are now under discussion with regard to this battle - the battle of the Arab nation's destiny. This destiny, Your Excellency, depends in the first instance on the unification of the Arabs' word. If the word of the Arabs is not unified, Your Excellency, matters will remain as they are. I have the honour and pride to say that the pioneer of Arab nationalism - President Jamal Abd an-Nasir - is proud to be the one who has completed the details and the one who has paved the way, and will do so, for achieving the revival of the Arab nation with its past glory to occupy the position she should occupy among the States of the world.

Your Excellency, I cannot describe to you the Iraqi feelings, whether at popular level, Government level or the level of the Armed Forces. We, in Iraq, are with Cairo in everything. What you have said, Your Excellency, in your speech has embraced all the aspects required by the Arab stand. Circumstances and the requirements for facing events and the response by all to carry out their duty, Your Excellency, stipulate that all Arab countries should take the sound road which you have personally planned; otherwise the consequences, God forbid, will not be good. Iraq's readiness for the serious and the decisive participation is one of Iraq's sacred duties, Your Excellency. Arab unity exists, Your Excellency, in the conscience of the Arab people; it is the aspired unity which we will arrive at as soon as possible thanks to your planning, efforts and advice. You, Your Excellency, are the leader, the pioneer and the teacher. May God guide you, together with your brother President Abd ar-Rahman Muhammad Arif, to lead the Arab nation to its aims. We will triumph, and triumph, and triumph, God willing. Peace be upon you.

King Husayn's Press Conference of 4th June

Amman home service in Arabic 16.00 GMT 4.6.67

Text of report:

HM the King this afternoon held a press conference in which he spoke about various current questions. His Majesty suspended the press conferences and then returned to declare that he had received a telephone call from President Jamal Abd an-Nasir informing him that a joint defence agreement was signed today between the UAR and Iraq. Thus there is a joint defence agreement between the Hashimite Kingdom of Jordan, the UAR and the Iraqi Republic.

NOTE ON THE VALIDITY OF ARAB MILITARY TREATIES

A reply to the question whether certain military treaties between all or between certain Arab states are legally valid (or what should be modified therein in order to make them legally valid, i. e. to establish their inoffensive character and a full compatibility with the Charter and peaceful relations with Israel) cannot be given unless one considers critically the whole legal framework within which they are placed. The reason for this is found in the fact that the wording of the treaties in question, if taken isolatedly, is very general and dependent on what contents in concreto shall be given to the term "aggression". If the Arab basic thesis would prevail, that "the very existence of Israel is aggression", all what is done by them against Israel, is "self-defence" and is covered, in so far as it concerns agreements for "self-defence", by Articles 51 and 52 of the Charter. If ^{yet} this basic assumption should not be adopted (and the Arabs never desisted from voicing it), the Arab military agreements would appear compatible with the Charter only under a double assumption: a) that a binding decision has been adopted by the Security Council in the sense of Chapter VII, Art. 39; b) that concerted Arab action would qualify in the sense of criteria laid down in Articles 51 and 52 of the Charter. Only the second of these assumptions may be further analysed. Inversely, these are the conditions under which these treaties are assailable.

Obviously, in the above described connexion, all hinges on the definition which has to be given to the term "regional arrangement" (Art. 51 and 52). This term has not been defined, neither in the Charter nor in doctrine, and particularly not in respect to its quality of "regional universality"; the question being whether an arrangement of a regional character can qualify as an arrangement in the sense of Articles 51 and 52 so long as it does not admit to its membership all the States of a certain region -- i. e., in other words, as soon as it does not admit a certain State to the benefits of a regional co-existence, as described (in particular) in Articles 1 and 2 of the Charter (which provisions are repeated, as essential elements of regional arrangements, in Art. 52(1)). (It may be added, however, that it is today admitted that the Charter is not sufficiently explicit as to the obligations incumbent upon States

in the matter of positive and active mutual collaboration, so that requests to this effect - "coexistence" and mutual collaboration - are still being made in the framework of studies centred on a lex ferenda: the envisaged "Declaration on Friendly Relations". However, for the present purpose, Articles 2(3) and (4) are sufficiently explicit as to the obligations of relevance to the present matter). In view of this criterion, it has to be pointed out that the Arab League (and the Pact of the Arab League of 22 March 1945 is the legal framework for the treaties which are the object of this Note) is the only one among all those arrangements which are being quoted under the heading "regional arrangements" which contains an element of exclusivity, i. e. of denying accession to certain States of that very geographical region which they purport to organize: according to Art. 1 of the Constitution of the Arab League only "an Arab state" would qualify for membership: Turkey, Cyprus and Israel would not qualify because of this racist criterion, and they would not be able, for this reason, to materialize their coexistence with Arab states - in the sense of Articles 1 and 2 of the Charter - within the framework of a regional arrangement. This is, to our mind, a sufficient reason to disqualify the Arab League, as well as the military arrangements made under it, from any justifying relationship to Articles 51 and 52.

One may juxtapose to this reasoning some historical facts of relevance, When the San Francisco Conference assembled on 25 April 1945, the Arab League Pact was one month old. Quite logically, Egypt tried to conciliate the provisions of the future Charter in so far as they concerned regional arrangements with the spirit of the Arab League Pact, which even then had its connotations of exclusion of certain areas. (Palestine, not even as an Arab entity, was ever associated with the League). Here is what Goodrich and Hambro have to say on this subject, pp. 310-1.

"In the course of the discussions at San Francisco a proposal was made by the Egyptian Delegation to introduce a definition of regional arrangements into this Chapter⁽³⁾. The amendment

(3) UNCIO, Interim Report to Committee III/4 by Subcommittee III/4/A on the Amalgamation of Amendments, Doc. 533, III/4/A/9, p. 3 (Documents, XII, p. 850).

proposed read as follows:

There shall be considered as regional arrangements organizations of a permanent nature grouping in a given geographical area several countries which, by reason of their proximity, community of interests or cultural, linguistic, historical or spiritual affinities, make themselves jointly responsible for the peaceful settlement of any disputes which may arise between them and for the maintenance of peace and security in their region, as well as for the safe-guarding of their interests and the development of their economic and cultural relations.

This amendment was considered by a subcommittee of Committee III/4 and by the Committee itself and was rejected on the ground that while it "clearly defined obvious legitimate and eligible factors for a regional arrangement" it probably failed to cover all the situations which might be covered by regional arrangements.⁽⁴⁾ The phrase "regional arrangements" as used in this and other articles of the Charter obviously does have a wider scope than the Egyptian amendment would admit. In Article 53, as we shall see, it is made to apply to mutual assistance treaties entered into between states which are wholly lacking in geographical propinquity or in the other common interests enumerated in the Egyptian proposal.

In other words, the San Francisco Conference did not endorse the view that one may justifiably limit a regional arrangement according to criteria of "proximity, community of interests or cultural, linguistic, historical or spiritual affinities" - indeed, the Charter as well as any regional arrangement would lose their raison d'être and capacity for functional operation (in the sense of Articles 1 and 2) were they to stipulate in advance that the machinery of a regional organization in question might not be available as a matter of principle and of course for the peaceful settlement, according to Art. 33 of the Charter, of diversities (and conflicts) of interests, or "cultural, linguistic, historical or spiritual tensions" in the area. This, indeed, is what has been spelled out by the Arab League in so many words, 1950.

Prior to the discussion of this point, one has to make a note regarding the claim that "the very existence of Israel is aggression". The desirability of the establishment of Israel as an independent State was adopted by the General Assembly of the U. N. on 27 November 1947; the eligibility of

(4) UNCIO, Summary Report of Fifth Meeting of Committee III/4, June 8, 1945, Doc. 889, III/4/12, p. 1 (Documents, XII, p. 701).

Israel to all rights and duties of a State was being recognized in part immediately, in part gradually, since its proclamation of independence on 14 May 1948, and her eligibility to all rights and duties of a member of the United Nations was consummated on 11 May 1949, when she was admitted to membership of the Organization. Parallel to this process - up to the eventual signature of the General Armistice Agreements, 1949 - a series of U. N. measures came about to witness the applicability of the Charter to Israel-Arab relations, cancelling out, thereby, whatever the Arabs may have wished to read into the slogan of "the very existence..." All this must be said to have its obligating effect on the Arab States because of their membership obligations in those very organizations.

Nevertheless, on 1 April 1950 the Council of the Arab League adopted its Resolution 292 (Session 12-Schedule 4) and which reads as follows:

" A member state is prohibited from negotiating a unilateral peace treaty with Israel or any other political, military, or economic agreement. Any state which opens negotiations toward such an agreement would be disqualified from membership in the League, according to Article 18 of the League Pact.

The Political Committee would be responsible for proposing the necessary steps to be taken against the state which commits such a contravention of the League Pact."

(Resolution 292 - Session 12 - Schedule 4 - 1 April 1950)

In the two weeks following thereupon, the League's Political Committee considered the question and decided to suggest to the Council the addition to the above quoted text of 1 April 1950 of certain provisions more, i. e. :

(a) Any member state, upon learning that such a contravention has been committed, will at once inform the Secretariat-General. The Secretariat-General will at once call a meeting of the Political Committee to consider the question.

(b) The Political Committee will give the government of the state accused of the contravention an opportunity to answer the charges against it. If the state offers no defense, the Political Committee will continue its investigation of the charges and the proof thereof. The decision of the Political Committee is considered final and is executed if it is approved by four of the member nations. The state accused of violating the law loses its vote. In case the contravention is proved, the accused country is at once considered expelled from the League of Arab States. The following steps are then taken :

- i. Political and diplomatic relations with the country are severed.
- ii. The frontiers between it and the other Arab states are closed and economic, commercial, and financial relations between them are broken.
- iii. Financial or commercial transactions, whether direct or indirect, between the nationals of the accused country and nationals of other Arab states are prohibited. Every member state informs the Secretariat-General of the procedure taken in its country in this regard.

Member states would co-operate in offering mutual assistance to enforce the above provisions.

(Resolution 314 - Session 12 - Schedule 6 - 13 April 1950)

This "suggestion" was approved by the Council on the same day, in Res. 314 (Session 14-Schedule 6). On the same day, as part of the same transaction, the text of the Treaty of Joint Defence and Economic Co-operation Among the States of the Arab League was approved; the first five signatures were aposed on 17 June 1950 (Syria, Saudi Arabia, Lebanon, Yemen, and Egypt) to be followed by Iraq on 2 February 1951 and Jordan on 16 February 1952. The ratifications by these seven States were flowing in during two years, from October 1951 to October 1953. The decisions of the Arab League were repeated and reaffirmed in 1967 at the Khartoum Conference "at the summit", 28 August 1967 (Keesing, 22275 sqs); all the members of the Arab League were assembled, though apparently on purpose outside the discipline of the Arab League Pact.

If this is the argument on a level which appears basic and of such degree of importance that all other considerations remain irrelevant - it nevertheless remains a fact that the Arab states could avail themselves, if not otherwise than for purposes of propaganda and debate, of the various U. N. resolutions which are critical of Israel. While Israel has never been authoritatively declared an aggressor, and Chapter VII invoked, certain Israel measures were condemned by the U. N. with more or less severity. This record gives substance to the impression that the Arabs, while unable to hold their ground at the level of the "very existence" argument, might succeed at the level of detail and of isolated occurrences. It is, however, also true that there is a

considerable number of U. N. resolutions (specifically those stamped as 'humanitarian') which have taken matters out of the context of military remedy, and would not give room for remedial action (intervention) on part of the regional organization. The eventual conclusion to be drawn therefrom being parallel and in a sense complementary to the rejection of the "very existence" claim, the military treaties would recede into a certain illegality - but the strength of this argument is qualified according to our policy regarding the said resolutions.

It should be noted, however, also that the problematic role of the Arab League developed at a time when several groups of States found that several other regional arrangements were of a problematic character, and looked for a limitation of their operational activity. The framework within which such considerations were made, and lead to certain conclusions, was the U. N. Special Committee on the Question of Defining Aggression. The latest draft (of a "Declaration on Aggression"; A/AC. 134/L. 6+add. 1+2), submitted in July 1968 by 13 Powers (Colombia, Congo/Kinshasa, Cyprus, Ecuador, Ghana, Guyana, Indonesia, Iran, Mexico, Spain, Uganda, Uruguay, Yugoslavia) contains the following provisions:

- '3. The inherent right of individual or collective self-defence of a State can be exercised only in case of the occurrence of armed attack (armed aggression) in accordance with Article 51 of the Charter ;
- '4. Enforcement action or any use of armed force by regional agencies may only be resorted to in cases where the Security Council acting under Article 53 of the Charter decides to utilize for the purpose such regional agencies.

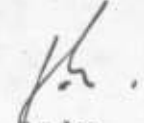
In conclusion: It is impossible to arrive at a clear cut conclusion valid for all levels of consideration. True, basically, the treaties in question are based on an assumption (the "inherent aggression") which we have found to be unwarranted and out of step with the Charter. Yet, pronouncements of the United Nations being mainly on the dark side and oblique rather than direct, the "inherent aggression" assumption is liable to remain ^a "valid" "guiding light" for the Arabs for years to come, particularly as there are no chances to have

the question of the compatibility of the Pact of the Arab League with the Charter ever seriously tested. For this reason, we cannot realistically count upon an application of the provision, in the convention on the Law of Treaties, which requires that, as a condition of validity, a treaty be compatible with Charter obligations.

Therefore, remedy to the present situation is not in a request to obtain a re-wording of the treaties in question, but in their proper insertion within the legal framework as it is explicitly set out in Art. 52(1) in fine by the words "provided that such arrangements or agencies and their activities are consistent with the Purposes and Principles of the United Nations".

A practical way out can be envisaged only at the political level of direct agreement, eventually in the sense of a revocation of the above quoted Resolutions of the Council of the Arab League, even without a re-wording of the said military treaties, which, then, would remain an empty shell.

8-12-68

J. Lador

70001

Treaty of Friendship, Cooperation and Mutual Assistance between the
Union of Soviet Socialist Republics and the Republic of Finland.

Moscow, 6 April 1948.

UNTS, Vol: 48, p.156

Article 4:

"The High Contracting Parties confirm the undertaking ... not to enter into any alliance or take part in any coalition directed against the other High Contracting Party".

Treaty of Peace between Finland and the U.S.S.R. Paris, 10 February 1947.

48 UNTS, p.228

Article 8:

"Finland, which in accordance with the Armistice Agreement, has taken measures for dissolving all organizations ... as well as organizations conducting propaganda hostile to the Soviet Union ... shall not permit in the future the existence and activities of organizations of that nature".

Memorandum, signed at Moscow, on 15 April 1955, between Austria and the
U.S.S.R.

Verdross in 50 A.J.I.L., 61

"1. Referring to the declaration made at the conference of Berlin in 1957 neither to join a military alliance nor to allow foreign military bases in its territory, the Austrian Government will make a declaration in a form which will obligate Austria internationally to practice in perpetuity a neutrality of the type maintained by Switzerland".

תאריך 26.11.68

1770

מזכר

אז א באשפאל, א/א, צו

מאת: מנצח, חו, סול, ז' א

הבדוץ

י"ד
 ז' אדר א' תש"ח
 חתונה
 אברהם ושרה
 בן-ציון
 חתונה
 אברהם ושרה
 בן-ציון

9077
R. N.

215

Majesté Impériale,

et Père généreux du fier peuple de l'Iran,

Nous venons à vous, modestes et confiants, vous soumettre notre présente supplique et vous prier humblement d'autoriser les juifs de votre pays qui le désirent, à revenir dans la terre de leurs ancêtres.

Depuis que le monde, à travers le Temps et l'Histoire, assiste impuissant à l'holocauste de millions de juifs, la prière de Moïse "Laissez partir mon peuple" n'a pas cessé de retentir dans les coeurs de ceux qui par un geste, par une parole, ont le pouvoir d'alléger les souffrances humaines. Et c'est ainsi que des quatre coins du monde, le peuple juif est retourné au pays ancestral pour accomplir la parole des prophètes; grâce à son inlassable effort et à son sacrifice, les prophéties bibliques se sont réalisées, le désert a refléuri, le sable a revêtu ses habits verts, l'eau a rejailli du roc.

Illustre Majesté Impériale, quelques milliers de vos sujets de religion juive, installés en Terre Sainte, ont contribué à cette oeuvre historique et sublime de reconstruction. Mais nombreux sont ceux qui ont laissé derrière eux, une famille, des êtres chers qui ne peuvent les rejoindre, tant que leurs enfants n'ont pas accompli leur service militaire.

Vous seul, Illustre Majesté, pouvez exaucer leurs prières et, continuant la noble tradition du grand Darius, ouvrir les portes de votre pays aux juifs qui désirent rejoindre leurs familles en Israel et s'établir en Terre Sainte. Cette supplique que nous présentons à Votre Majesté Impériale est une prière qui s'élève du coeur d'un peuple meurtri et qui cherche son salut dans le rassemblement de ses exilés sur le sol ancestral.

Nous conjurons Votre Majesté de l'agréer et puisse le Dieu tout Puissant et miséricordieux Lui accorder longue vie et santé, et accorder au Peuple de l'Iran sous Son égide, paix et prospérité pour toutes les générations présentes et à venir.

Handwritten text in Hebrew script, likely a title or header.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the document.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the document.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the document.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the document.

Horizontal line separator.

Handwritten text in Hebrew script, likely a signature or footer.

10

MISSION PERMANENTE D'ISRAËL
AUPRÈS DE L'OFFICE DES NATIONS UNIES
ET DES ORGANISATIONS INTERNATIONALES A GENÈVE

נציגות ישראל
ליו משד האומות המאוחדות
והארגונים הבינלאומיים בג'נבה

החוק
משפט
20

ג'נבה, 17 בדצמבר 1968

א ל : מר ש. הלל, ס/מנכ"ל ✓

העתק: מז"חיים
אירופה 1
ח ק ר

מאת : השגריר, ג'נבה

הנדון: יהודי המז"ח

א. עירק - ב"ג'ויאיש אובזרבר" מ-6 בדצמבר מופיעה ידיעה על מאסרם של כ-70 יהודים. מקור הידיעה יהודי שחזר מבגדד. בה"ארץ" ב-13 דצמבר ידיעה על גילוי רשת ריגול מנוהלת על ידי יהודים ומאסרים רבים בעקבות כך. האם קיים קשר כל שהוא בין שתי הידיעות? אם לאו האם 70 העצורים הנ"ל כלולים ב-400 שעליהם שמענו מהעתונאי האוסטרלי לפני שבועות אחדים(או אולי מתקנים מספר זה).

לצלב האדום אין לעת עתה ידיעות ממקורותיו או אישורים לידיעות הנ"ל.

ב. מצרים - דר' ברונו קפלן משטוקהולם מסר למר ג'אבז מהקונגרס היהודי העולמי כי שמע שנודע לשגריר השבדי בקהיר שהמצרים מתעניינים באפשרות של החלפת העצורים היהודים במספר שווה של טוריסטים ערבים בידינו.

דר' קפלן מסר את הידיעה גם לשגרירותנו בשטוקהולם.

מה ידוע אודות התפתחות זו?

אבקש תגובות במברק.

מ.ר. קהן

Handwritten notes and signatures in Hebrew and Arabic script.

זה נאמר יחזקאל
זה : אלה הן

התנאים: כיצד נאמר נאמר דאורי גרסי

הוא על הסוגיה בין נאמר דאורי גרסי
גרסי יחזקאל.

אשר נאמר אלהים, זה הוא זהו
אשר נאמר אלהים, זה הוא זהו

נאמר אלהים, זה הוא זהו
נאמר אלהים, זה הוא זהו

נאמר אלהים, זה הוא זהו
נאמר אלהים, זה הוא זהו

~~נאמר אלהים, זה הוא זהו~~

נאמר אלהים, זה הוא זהו
נאמר אלהים, זה הוא זהו

נאמר אלהים, זה הוא זהו
נאמר אלהים, זה הוא זהו

נאמר אלהים, זה הוא זהו
נאמר אלהים, זה הוא זהו

ROTARY INTERNATIONAL

רוטרי בינלאומי

الروتاري الدولي

שרות לזולת מאלו אשר - מרכבה שרות מרכבה שר - Service Above Self - He Profits Most Who Serves Best

خمس الناس قبل نفسي - من زاد في الخدمة زاد اجره

אליעזר דיש

אליעזר דשא

ELIEZER DESHE

GOVERNOR DISTRICT 195 - ISRAEL - 1968/69

מחוז מנהל 195 - ישראל - 1968/69

מנהל מחוז 195 - ישראל - 1968/69

Tel-Aviv, 16th December, 1968.

Copies to:-

Mr. Nikis S. Agrotis,
Governor District 195, R.I.,
P.O.Box 2225,
Nicosia.

1. Mr. George Means,
General Secretary R.I., Evanston
2. Mr. Walter Pansar,
Under Secretary R.I., Zurich

Dear Nikis,

I heard from my friend Rotarian Zvi Kaphan from my own Club of Oivatyais about your meeting during his visit to the Nicosia Club last week, and I am very pleased at the prospect of your visiting Israel for the Christmas holidays. It will be good to renew our friendship started at Lake Placid and Mexico City. I sincerely hope that Julie will join you on this trip. I understand from Z/Kaphan that you will re-confirm your plans to him or to me, and we expect to hear from you these days.

Yaffa joins me in expressing my hope that your plans will enable us to have Julie and yourself with us at our home, and I hope there will be a chance for you to meet some of our Rotarians.

May I understand from your Monthly Letter No.2 (August) that you intend to connect your trip with the planned "official visits" to the non-functioning Clubs of Jerusalem and Ramallah?

At this point, may I advise you that though your personal visit is most heartily welcome and you would of course be free to meet anybody you like, any contact with the Rotary Club as such in the eastern part of Jerusalem in your official capacity as Governor of District 195, would not be looked upon favorably by Israel government authorities; this due to the fact that the City of Jerusalem as a whole has been declared, by act of the Israel Parliament, as united and integral part of the State of Israel.

Dear Nikis, I hope to be able to explain more when we meet, and I hope to hear from you soon. Meanwhile please accept my sincerest greetings also to Julie.

Yours Rotarily,

Eliezer Deshe.

לשכת: רח לילינבלום 41, תל-אביב - טל. 414-132 - OFFICE: 41, LILIENTHAL ST., TEL-AVIV

מס' : רח עמניה 12, רמת-חן - טל. 35-247 - RESIDENCE: 12, ZPANIA ST., RAMAT-HEN

CABLES: DESHEHEN, RAMAT-GAN

הכתב : شارع לילינבלום 41 תל אביב - טלפון 414132 - הסני : شارع עמניה 12 רמת חן - טלפון 35247

ROTARY INTERNATIONAL

Service Above Self - He Profits Most Who Serves Best

MIKIS S. AGROTIS, GOVERNOR DISTRICT 195, 50-52 S. ROTUNDES STREET, P. O. Box No. 2225,
NICOSIA, CYPRUS

Telegrams & Cables:
"HAGROTIS" NICOSIA

Tel. NICOSIA { 43933 (Off)
45343 (Res.)

21st December, 1968.

Dear Elie,

Thank you for your letter of the 16th December, 1968 which I received late last night a few hours after your cable and my cable reply thereto relating to my flights.

I confirm my second cable of 10 p.m. last night as follows:

"Deshonen Ramat Gan
Considering your letter sixteenth preferable regrettably
cancel my visit letter follows stop. Regret inconvenience
greetings and best wishes".

I very much regret the inconvenience caused to you and please cancel all later arrangements you have kindly made and for which I thank you.

I am really sorry that I was not told about it earlier either by you or the Israeli Embassy here, which gave me a visa for this purpose, that my visit "would not be looked upon favorably by Israel Government Authorities".

As you are aware, the Rotary Clubs in the old city of Jerusalem and Ramallah still belong, Rotarywise, to District 195 and that I had specific instructions and it is my duty, as Governor for this year, to visit these Clubs. Moreover, as you know, Rotary has no boundaries and there are Districts covering several areas.

Nevertheless, in view of the prevailing sensitivity in the area it is mightier to postpone my visit thus avoiding any further complication in the matter.

Julie joins me in sending to you and Taffa our kindest regards and best wishes for the Coming Year and look forward to seeing you on some other occasion.

Yours sincerely,

Mikis
Mikis Agrotis.

Mr. Eliezer Deshe,
Governor Rotary District 195,
41, Lillienblum Street,
Tel-Aviv,
Israel.

ROTARY INTERNATIONAL

רוטרי בינלאומי

الروتاري الدولي

שרות לזולת מעל לפרט - מרבה שרות מרבה שכר Service Above Self - He Profits Most Who Serves Best

خدمة الناس قبل النفس - من زاد في الخدمة زاد اجرا

ELIEZER DESHE

GOVERNOR DISTRICT 199 - ISRAEL - 1968/69

اليعيزر ديشه

عميد منطقة ١٩٩ ، اسرائيل ، ١٩٦٨/٦٩

אליעזר דשא

נגיד אזור 199 - ישראל - 1968/69

חל-אביב, 1 בינואר 1969

לכבוד

מר שלמה הלל,
סגן מנהל כללי
משרד החוץ,
הקריה, רוממה,
י ר ו ש ל י מ .

מר הלל בכבוד,

הנני מודה לך עבור השיחה הנעימה והמאלפת אשר הואלת לקיים עמי
אתמול במשרדך.

כפי שסכמנו, אודה לך עם תבקש את שגריר ישראל בקפריסין להזמין
את מר מיקים אגרוטיס, נגיד רוטרי בינלאומי אזור 195, במסגרת
להסביר לו את מה שעלול היה להתפרש בצורה בלתי ברורה בקשר לביקורו
המתוכנן של מר אגרוטיס בישראל.

אני מצדי אכתוב מכתב נוסף למר אגרוטיס ואעביר לך העתק הימנו.

בכבוד רב ובברכה,

(צ.א.ל)
אליעזר דשא
נגיד האזור.

אד/צא.

לשכת: רח' לילינבלום 41, תל-אביב • טל. 614-132 • OFFICE: 41, LILIENTHAL ST., TEL-AVIV
מקן: רח' צפניה 12, רמת-חן • טל. 35-247 • RESIDENCE: 12, ZFANIA ST., RAMAT-HEN
CABLES: DESHEHEN, RAMAT-GAN

הכתב: : شارع ليلينبلوم 41 تل ابيب , تلفون 614132 المسك: : شارع صفته 12 رמת حن , تلفون 35247

הקריה, כ"ב בתשרי תשכ"ט
בספטמבר 1968

ק/

7362

לשכת שר הבטחון

מר אמנון בן-יוחנן, לשכת שר החוץ

עוד מכתב מחברת וולנבורג בשודיה
אל שר הבטחון בעניני התעלה.

לתשובתכם.

בברכת שנה טובה,

ח. ישראלי

UNITED STATES DEPARTMENT OF AGRICULTURE

WATER, SOIL AND CROPS

REPORT NO. 1

87

REPORT NO. 1, 1907

THE SOIL AND CROPS

WATER.

REPORT NO. 1, 1907

C. A. Wallenborg Investment Company AB

Fleminggatan 97 · 112 45 Stockholm Sweden · Tel. 54 22 60

Bank: Sveriges Kreditbank AB

P. M.

for His Excellency, The Honorable President of U. A. R., Gamal Abdel Nasser
in connection with my attempts at getting a positive reply from U. A. R. to
my proposition to clear the Suez Canal and to establish W. I. L.

Stockholm ~~den~~ September 17, 1968-

Preface.

Firstly please allow me very respectfully to quote from my P. M. mailed to Director Mohy Eldin El Shasli on the 3rd inst.

"Many outsiders may feel that the sometimes occurring Arab disinclinations to deal with urgent political problems in time and to neglect the consequences of such delays are damaging the Arab interest considerably, sometimes catastrophically.

Many insiders, specially experts on Egyptian problems, agree even they do understand the difficulties of President Gamal Abdel Nasser.

And the fact that U. A. R. seems to be more or less dependent upon his sole right of decision in connection with the actual political problems does not improve the situation from the time point of view as much more as his health sometimes might give away."

May I today very respectfully say, that the above quoted passage seems today to be very much to the fore as to its contents, when one reads the last exposition of a leading Egyptian newspaper, which states that the only solution of the present situation U. A. R. - Israel seems to be a new war.

A Common Interest.

When I tried to find a tool for establishing sensible, direct peace-talks U. A. R. - Israel, I considered that no better instrument was obtainable than to propose U. A. R. a clearing of the Suez Canal and the establishing of W. I. L. - Because such a progress must be in the interest of U. A. R., Israel and the shipping world having used this waterway.

The W. I. L. will certainly be a "face-saving" expedient for U. A. R. because the passage of Israelian ships through the Canal will be a matter of W. I. L., not officially of the U. A. R. Government, which only has given W. I. L. a concession to run the reopened traffic and to act as an appointed agent of the Suez Canal Authority. - And the activity of W. I. L. will in any case only go on until a final peace U. A. R. - Israel is signed, when W. I. L. has lost its purpose.

I am, so far, to some extent optimistic that Israel will allow the clearing of the Canal. I also feel that the proposed activity of W. I. L. will be tolerated by Israel, which certainly must feel that W. I. L. might be used as a tool for starting to sound the ground for a discreet, secret, non-official and non-obliging peace-discussions with U. A. R. a move of common interest as it seems to be evident, that the impotent U. N. not will be in a position to bring about a peace.

What the reopening of the Suez Canal means to the financial position of U. A. R. is not needed to mention here.

Friends of mine, experts on the Middle East problems, consider the above mentioned proposal to arrive at a possible solution of the hitherto insoluble problems as a first-rate suggestion, perhaps the only workable.

The Arab Emotional Outbursts.

It is, according to my humble opinion and with some knowledge about the Arab mentality, that an Arab outburst such as the above mentioned newspaper's

(over)

C. A. Wallenberg Investment Company AB

Flanaganstråden 17, 172 45 Stockholm Sweden Tel. 77 22 00
Bank: Svenska Kreditbank AB

Stockholm den 17/11/1971

Stockholm den 17/11/1971

Stockholm den 17/11/1971

Stockholm den 17/11/1971

Stockholm den 17/11/1971

Stockholm den 17/11/1971

Stockholm den 17/11/1971

Stockholm den 17/11/1971

Stockholm den 17/11/1971

Stockholm den 17/11/1971

Stockholm den 17/11/1971

Stockholm den 17/11/1971

Stockholm den 17/11/1971

Stockholm den 17/11/1971

Stockholm den 17/11/1971

C. A. Wallenborg Investment Company AB

Fleminggatan 97 - 11245 Stockholm Sweden - Tel. 54 22 60

Bank: Sveriges Kreditbank AB

Page 2-

P. M. for His Excellency, The Honorable President of U. A. R. Gamal Abdel Nasser in connection with my attempts at getting a positive reply from U. A. R. to my proposition to clear the Suez Canal and to establish W. I. L.

Stockholm den

MM September 17, 1968-

is more emotional than realistic.

But considering the errors in judgement of the Egyptian press and radio before the last war against Israel, speaking about an extermination of this nation and of driving Israel "into the Sea" and other similar absurdities such articles today in an Egyptian newspaper will hardly produce any useful purpose.

Before the war such articles caused a compulsory, emotional levy among the Arabs that more or less a military promenade against Israel involving a glorious victory and a brilliant revenge was within easy reach.

The emotional overtones of the Egyptian press and radio caused the disgust of millions and millions of people in the Western World and at the proclaimed goal of the war of the Arabs and an immense sympathy for Israel.

And so came the rebuff - the military leadership of U. A. R. was rotten, the intelligence service (having cost millions and millions) was miserable, and the Egyptian forces were insufficiently trained, inadequate technically trained and not at all up to a modern war. - The same disadvantages remain mainly today - in spite of a renewed Russian military aid.

And so the Arabs had to be sicklied o'er with the pale cast of thought and some whipping-boys had to be found. It was not too difficult.

The political and economical consequences of this thorough Arab defeat need not to be specified here. But it might be suitable to emphasize once more that the military-strategical position of Israel has been greatly improved.

So to me it seems today to be highly irresponsible that an Egyptian newspaper is speaking of a new, "necessary" war, as much more as this paper is said to be in close proximity to President Nasser.

I feel the prime task of the Egyptian press and radio must be to prepare the nation for the acceptance of a peace with Israel - an honorable compromise to the benefit of all parties concerned, specially to the Egyptian people.

Summing Up.

A dispassioned, realistic judging of the merits of my proposal to clear the Canal and to reopen the traffic of this waterway must give a clear, positive reply. I feel the prime task of the U. A. R. Government must be to find some expedient to obtain an honorable peace, an acceptable compromise.

It is certainly no harm in trying and an inquiry from me to Israel can follow without obligation and/or responsibility for U. A. R., which even can dispute any knowledge of my attempt at obtaining an Israelian approval firstly of the clearing of the Canal and secondly the reopening of its traffic through the W. I. L., should Israel's reply be in the negative, an answer I do not expect.

But the time factor must not be neglected from the Egyptian side. Therefore I hope the Director General Mr. Mokhy Eldin El Shasli will be in a position to give me a positive response without further delay.

He certainly is in a position to confirm the skill and the knowledge of the actual jobs in the Canal, which our group possesses. Harry Wallenborg

C. A. Wallenborg Investment Company AB

Flömgatan 97 • 112 15 Stockholm Sweden • Tel 242200
Bank: Sveriges Kreditbank AB

Stockholm den

Enkelt bolag med begränsat ansvar

Detta bolag är ett enkelt bolag med begränsat ansvar enligt 1 kap. 1 § aktiebolagslagen (1976:102). Bolaget har ett enda aktieinnehavare som är en fysisk person. Bolaget har ett begränsat ansvar för sina skulder och förpliktelser.

Bolaget har ett begränsat ansvar för sina skulder och förpliktelser. Detta innebär att bolagets aktieinnehavare inte är ansvariga för bolagets skulder och förpliktelser.

Bolaget har ett begränsat ansvar för sina skulder och förpliktelser. Detta innebär att bolagets aktieinnehavare inte är ansvariga för bolagets skulder och förpliktelser.

Bolaget har ett begränsat ansvar för sina skulder och förpliktelser. Detta innebär att bolagets aktieinnehavare inte är ansvariga för bolagets skulder och förpliktelser.

Bolaget har ett begränsat ansvar för sina skulder och förpliktelser. Detta innebär att bolagets aktieinnehavare inte är ansvariga för bolagets skulder och förpliktelser.

Bolaget har ett begränsat ansvar för sina skulder och förpliktelser. Detta innebär att bolagets aktieinnehavare inte är ansvariga för bolagets skulder och förpliktelser.

Bolaget har ett begränsat ansvar för sina skulder och förpliktelser. Detta innebär att bolagets aktieinnehavare inte är ansvariga för bolagets skulder och förpliktelser.

Bolaget har ett begränsat ansvar för sina skulder och förpliktelser. Detta innebär att bolagets aktieinnehavare inte är ansvariga för bolagets skulder och förpliktelser.

Bolaget har ett begränsat ansvar för sina skulder och förpliktelser. Detta innebär att bolagets aktieinnehavare inte är ansvariga för bolagets skulder och förpliktelser.

Bolaget har ett begränsat ansvar för sina skulder och förpliktelser. Detta innebär att bolagets aktieinnehavare inte är ansvariga för bolagets skulder och förpliktelser.

Bolaget har ett begränsat ansvar för sina skulder och förpliktelser. Detta innebär att bolagets aktieinnehavare inte är ansvariga för bolagets skulder och förpliktelser.

Bolaget har ett begränsat ansvar för sina skulder och förpliktelser. Detta innebär att bolagets aktieinnehavare inte är ansvariga för bolagets skulder och förpliktelser.

Bolaget har ett begränsat ansvar för sina skulder och förpliktelser. Detta innebär att bolagets aktieinnehavare inte är ansvariga för bolagets skulder och förpliktelser.

ירושלים ב' באלול תשי"ט
23 בספטמבר 1959

1/103

אל : לשכת היועץ המשפטי, משרד התחבורה
מאת: לשכת היועץ המשפטי, משרד התחבורה

הנדון: דייג מול רצועה עזה.
מכתב מס' 1/172/י מיום 17.9.59.

1. מנהל מחלקת הדייג דרש במכתבו אל הח"מ מיום 11.9.59 לעכב את פרסום הוראות האיסור לשבועיים, - וחזר על דרישתו זו במכתבו מאותו יום, אל ס.ט. קומי וס. רוזן ממשרדו (עם העתק ללשכתי); מאחר והיה מדובר על הטלת איסור על ספינות דייג - ומי במנהל מחלקת הדייג מוסמך לגבי ענייניהן - לא ראיתי לאפשר להעלות מדיניות, ועיכבתי הפרסום למשך שבועיים, כדי לאפשר למנהל מחלקת הדייג הבירוריים שגדרשו על ידו.

לא מוכנה איטוא פליאהכט על עיכוב הפרסום.

2. עתה נחקבל מכתבו של מנהל מחלקת הדייג מיום 21.9.59 אל לשכתי (עם העתקים אליך ואל אל"מ ינאי) ובו הסכמה להצעת לשכתי במכתבי מיום 14.9.59 שצמצום האיסור במידה והוא מוצדק, ימצא את פתרונו ע"י היתר כללי שיובא לגבי סוגי כלי השיט הקטנים (לפיו לא יהיו כלי שיט אלה חייבים לקבל היתרים אינדיבידואליים) וצורך הפלגות לדייג מחוץ למימי החופין שלנו) והסודיע שבינהיים הואם בין מחלקת הדייג ובין אגף הספנות והנמלים שלנו ענין הסידורים הארמיניסטיים הכרוכים במתן היתרים לכלי השיט הנוגעים בדבר וכי אין מניעה מצדו לפרסום הוראות האיסור.

בהתאם לכך - נדאג עתה למדעומן של הוראות האיסור בהוצאה הקרובה של קובץ התקנות.

3. ארשה לעצמי להוסיף - כי אני שותף לתמיהתכם על אשר מחלקת הדייג החשחה במהלך הדיונים שנערכו בוועדה הבין-משרדית בכל הנוגע לפרטי כלי השיט שיובגלו ולא העלתה את הפרטים בנוגע לגודל הספינות שעליהן תחול ההגבלה עד לשלב האחרון ממש שלפני הפרסום, אולם זו איננה סיבה להמרצת הפרסום בצורה שהגורם למעולה בלתי מסודרת, לשיבושים מינהליים ולהתמרמרות בין אנשי הדייג העשויים להפגע על ידו.

4. אשר לחיקף ההיתר - ואם יש צורך לפרסומו כפי שגדרש ע"י מחלקת הדייג, - במכתבי מיום 14.9.59 ביקשתי את הסכמתכם ואת הסכמת חיל הים לצמצום ההגבלות שיעשה על פיו - ולשכתי המציאה לכם, לחיל הים ולמשרדה עם סכמתה מיום 22.9.59 את גוסח ההיתר, ובקשה הסכמתכם לתוכנו.

ייתכן כי גם ספינת דייג קטנה (בעלת מנוע שלמטה מ-100 כ"ס) היוצאת מאשקלון או אף מיפו - מסוגלת להגיע עד לחוף סימי עזה ולגרום לחקלות הנדונות - אולם ללשכתי אין כל ידיעה אם אכן כך הדבר - ואילו הן ספינות הדייג אשר מסוגלות או שאינן מסוגלות להגיע למימי רצועה עזה ובעלות איזו תפוסה או איזה מנועים הן הספינות אשר היו בפועל מעורבות בחקריות הנדונות.

2. 2. 1953

1. 1. 1953

1. 1. 1953

1. 1. 1953

1. 1. 1953

1. 1. 1953

1. 1. 1953

1. 1. 1953

1. 1. 1953

1. 1. 1953

1. 1. 1953

1. 1. 1953

1. 1. 1953

לפיכך - בקשנו מהגורמים היועצים על כך (מחלקת הדריג, חיל היט, המשטרה ומשרדית) להודיענו הסכמתם להוכן ההיתר - כפי שהוא ערוך בהתאם לדרישת מחלקת הדריג, והננו חוזרים ומבקשים מהגורמים הנ"ל להודיענו שספחם התגברותם להוכן ההיתר (אם יש כזו) בחוזר, שאם לא כן - נגיש את ההיתר לחתימת מנהל אגף הספנות והנמלים בנוסח שצורף למכתבנו מיום 22.9.59.

בברכה,

י. מינץ
היועץ המשפטי
משרד התחבורה

- העתיקים:
1. מנהל אגף הספנות והנמלים, משרד התחבורה
 2. מ.ש. קומי, סגן המנהל הכללי, משרד החוץ
 3. ד"ר ח. יחיל, סגן המנהל הכללי, משרד החוץ
 4. אל"מ ש. ינאי, ראש מחלקת היט, חיל היט
 5. מנהל מחלקת הדריג, משרד התקלאות, תל-אביב
 6. י. בן-מורה, נציג משנה, קוזר למפקח הכללי, חט"ח הארצי של המשטרה
 7. ס. גלס, משרד המשפטים
 8. היועץ המשפטי, משרד הבטחון, תל-אביב.

משרד החקלאות

משרד החקלאות

דאר נכוס

15.5.1959

חיק

יורשלים כחודש יוני
באוקטובר 1959

1/103

1. מנהל אגף החקלאות והמזון, משרד החקלאות
2. מנהל מחלקת הדיג, משרד החקלאות
3. ראש מחלקת היס, מיל היס
4. נציג מנהל, י. בן מור, קודר המפקח הכללי
5. לשכת הידוען הממשל, משרד החקלאות

מנהל לשכת הידוען הממשל, משרד החקלאות

הנדון: דיג מול רצועת קצה

בעקבות מכתבו של מר י. סיגל, הידוען הממשל למשרד
זה אליכס מס' 1/103 מיום 30.9.1959, בן הדג העביר לידי מחלקת
החקלאות של מ. ס. שטרנברג מ"ס המדעליים המבואי הראשי
מדריסת מנהל מחלקת הדיג למשרד מן המימון כלי שים בעלי מנוע
— שבו מנוע משה ב"ס, הנני להפציה לכם רציב העתק מכתבו של
דב סקר י. בן-ארי, הידוען הממשל למסמך מס' 45344-0201/מ מיום
6.10.59 באורו ענין.

מכרחה

ד"ר מ. ס. סדאוס
קודר ראשי הידוען הממשל
משרד החקלאות

הערות: 1. לשכת מר החקלאות

2. אליכס מ. בן-דוד, מוכיר מבואי לראש המחלקה, משרד החקלאות, מ"א
3. המדעליים המבואי הראשי מ.ה.ל.
4. מ.ס. קומיי, סגן המנהל הכללי, משרד החקלאות
5. ד"ר מ. יחיל, סגן המנהל הכללי, משרד החקלאות
6. מ. בלס, משרד החקלאות
7. הידוען הממשל, משרד החקלאות
8. הידוען הממשל, המטה הארצי של המסמך.

משרד התחבורה

ירושלים כז' באלול תשי"ט
30 בספטמבר 1959

1/103

- אל : 1. מנהל אגף הסכנות והנספחים, משרד התחבורה
2. מנהל מחלקת הדייג, משרד החקלאות
3. ראש מחלקת היט, חיל היט
4. נציג מטבח י. בן-סור, עודד הספקת הכללי, המטה הארצי של המטבח.
5. לשכת היועץ המשפטי, משרד החוץ.

מאת: לשכת היועץ המשפטי, משרד התחבורה

הנדון: דייג פול רצועה עזה.

1. הוראות האיסור של שר התחבורה לגבי הפלגה ספינות דייג מחוץ לים התיכון של ישראל - אלא בחיפה, פתח-תקוה בקיבוץ החקלאות מס' 947 מיום 1.10.59, ע' 2100.
2. ראש גינת מכתבו של טא"ל מ. שטרנבוך מ"ס פוקלס צבאי ראשי, דבר הסתייגות מורית מנהל מחלקת הדייג במכתבו מ-11.9.59 לשהד סן האיסור כלי שיט בעלי מנוע שכותרו הורה מטאח כ"ס.
3. לאור הסתייגות זו - וכן הסמך שהביקה בעניין זה לשכת היועץ המשפטי למשרד החוץ, אין אנו מבישים לשר התחבורה את החיחר כפי שנתבקש ע"י מחלקת הדייג - עד אשר ישוב עניין הסתייגות אשר יש להסדיר את האיסור (אם בכלל) - כדין שדות בין נציגי מחלקת הדייג, חיל היט, משרד החוץ ומשרדנו.
4. עד אשר יוסדר עניין החיחר הכללי - יהיה קיים לטי "הוראות האיסור", איסור על כל כלי שיט המפליג לטע דייג לצאת מחומי מימי הים התיכון שלנו - אלא לטי היחר מיוחד פתח אגף הסכנות המסודר.
בידי המטבח (וחיל היט) האסורה להטעיל את המיקוח לבכי קיום האיסור הנ"ל באותם מקומות שבהם יהיו מעוניינים בקיומו.

בברכה,

י. מינץ

היועץ המשפטי
משרד התחבורה

- העתיקות 1. לשכת שר התחבורה
2. אל"פ ח. בן-דוד, מזכיר צבאי לראש הממשלה, משרד המבחון, ת"א
3. הסקלים הצבאי הראשי
4. מ.ס. קומי, סגן המנהל הכללי, משרד החוץ
5. ד"ר ח. יחיל, סגן המנהל הכללי, משרד החוץ
6. מ. גלס, משרד המשפטים
7. היועץ המשפטי, משרד המבחון
8. היועץ המשפטי, המטה הארצי של המטבח.

CONFIDENTIAL
NO. 100-100000

1. The first of the three main points of the report is that the Government has a duty to protect the public from the dangers of the atomic bomb. This duty is not only a moral one, but also a legal one. The Government is responsible for the safety of its citizens, and it must take all reasonable steps to protect them from the dangers of the atomic bomb.

THE DUTY OF THE GOVERNMENT

1. The first of the three main points of the report is that the Government has a duty to protect the public from the dangers of the atomic bomb. This duty is not only a moral one, but also a legal one. The Government is responsible for the safety of its citizens, and it must take all reasonable steps to protect them from the dangers of the atomic bomb.
2. The second main point of the report is that the Government has a duty to control the production and distribution of the atomic bomb. This duty is also a moral one, but it is also a legal one. The Government is responsible for the safety of its citizens, and it must take all reasonable steps to control the production and distribution of the atomic bomb.
3. The third main point of the report is that the Government has a duty to control the use of the atomic bomb. This duty is also a moral one, but it is also a legal one. The Government is responsible for the safety of its citizens, and it must take all reasonable steps to control the use of the atomic bomb.

CONFIDENTIAL
NO. 100-100000

2. The second of the three main points of the report is that the Government has a duty to control the production and distribution of the atomic bomb. This duty is also a moral one, but it is also a legal one. The Government is responsible for the safety of its citizens, and it must take all reasonable steps to control the production and distribution of the atomic bomb.

מ ע ח

מ ר ר

ר מ ר

מס' 2509-21(20)-מ
מס' 2509-21(20)-מ

ב' אלול תשי"ט
23 ספט 59

היועץ המשפטי/מזכיר הממשלה
מס' 2509-21(20)-מ
מס' 2509-21(20)-מ
מס' 2509-21(20)-מ
(34)20

המזכיר דייג כול רצות קוד -

המזכיר דייג כול רצות קוד -

המזכיר דייג כול רצות קוד -
11.9.59 187-1584

המזכיר דייג כול רצות קוד -
המזכיר דייג כול רצות קוד -
המזכיר דייג כול רצות קוד -
המזכיר דייג כול רצות קוד -
המזכיר דייג כול רצות קוד -
המזכיר דייג כול רצות קוד -

המזכיר דייג כול רצות קוד -
המזכיר דייג כול רצות קוד -
המזכיר דייג כול רצות קוד -
המזכיר דייג כול רצות קוד -
המזכיר דייג כול רצות קוד -
המזכיר דייג כול רצות קוד -

בברכה,

(...)

מ. שמואלוב, מזכיר
מ. שמואלוב, מזכיר

מ ר ר

תאריך

שנוג

מזכר

אל

מאת

הנדון

מליכיהו בן אהרן שיה שמואל

אברהם בן אהרן

~~אברהם~~ מנחם בן אהרן

בן אהרן המנוח

בן אהרן בן אהרן - 1852

השנה אברהם בן אהרן

בן אהרן בן אהרן

בן אהרן בן אהרן

~~בן אהרן~~ בן אהרן

בן אהרן בן אהרן

בן אהרן בן אהרן 500/100

תאריך

סוג

מזכר

אל

מאת

הנדון

עם כתיבת מכתב מרשם
למפקד מילואים למחלקת
המילואים

~~אברהם
מלך המלכים~~

ה'תש"ב

בית דין
המלכות

המלכות

המלכות

המלכות

המלכות

המלכות

המלכות

שר הסעד

ב"ה ירושלים, י"א בכסלו תשכ"ט
2 בדצמבר 1968

אל: שר החוץ

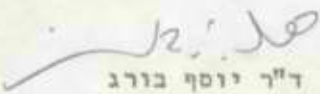
מ כ ו ב ד י ,

נדמה שהגיע הזמן שאנחנו נקים מסגרת מתאימה לקבלת
תרומות עבור פליטים וערבים בשטחים. מוסדות כנסיה או
ארגוני הפועלים בגרמניה ודאי יעדיפו לתת תרומות כללו
לועד אשר הוא מורכב מאישים בעלי מעמד ציבורי רם ובני
דתות שונות.

אם רצונך בכך יכולים לעשות זאת בחסות האגודה
הישראלית לקידום העבודה הסוציאלית, אשר היא קיימת
בחור אגודה עותומנית מוכרת.

אם העניין נראה לך יכולים לעבוד על פרטים.

בכרכה

ד"ר יוסף בורג
שר הסעד

OFFICE OF THE
SHERIFF

THIS OFFICE HAS RECEIVED FROM THE
SHERIFF OF THE COUNTY OF
SHERIFF OF THE COUNTY OF
SHERIFF OF THE COUNTY OF
SHERIFF OF THE COUNTY OF

THE FOLLOWING INFORMATION
RE: THE ABOVE NAMED
PERSONS AND THEIR
RELATIONS TO THE

OFFICE OF THE SHERIFF

OFFICE OF THE SHERIFF

האוניברסיטה העברית בירושלים
THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

INSTITUTE OF ASIAN AND AFRICAN STUDIES

המכון ללימודי אסיה ואפריקה

יח" כסלו תשכ"ט
10.12.68

לכבוד
מר ש. הלל
סגן מנהל כללי
משרד החוץ

הנני מוצא לנכון להביא לידיעתך כי המכון ללימודי אסיה ואפריקה באוניברסיטה העברית בירושלים מבצע, בפיקוח מוריו, מחקרים בסיסיים על החברה הערבית בגדה המערבית. המחקרים, שהוחל כבר בביצועם, כוללים אספקטים שונים כגון דת ומימסד עדתי, מנהיגות מסורתית ומוסדות חברתיים בכפר ובעיר ומערך פוליטי.

בדעתנו להרחיב השנה את היקפם של המחקרים. אני מניח שיש לך עניין לחקור נושאים מסויימים שהם בתחום אחריותך המשרדית. אנו מצדנו מוכנים לבדוק באיזו מידה ניתן לשלב את הצעותיך במסגרת תכניות המחקר שלנו. המחקרים נעשים אמנם למטרות אקדמאיות, אך אין לי ספק שניתן יהיה לעשות בהם שימושים מעשיים, לפי צרכי המשרד.

המחקרים שהוחל כבר בביצועם הוזמנו ע"י גורמים שונים. ביצוע המחקר כרוך כמובן בהוצאות כספיות ואני מציע שנדון באספקט זה ובעניינים טכניים שונים כאשר תוגשנה לנו הצעות קונקרטיות למחקר.

מאחר שאנו עומדים בפני השלמת תכנית המחקר לשנה זו בשבועות הקרובים, אודה לך אם תשלח לנו את הצעותיך לא יאוחר ממחצית ינואר 1969. אם דרושים לך פרטים נוספים על המחקרים ואופן ביצועם נשמח להעמידם לרשותך.

בברכה

אהרן ליש

סלס

משרד החוץ

מחלקת הקשר

בלתי מסווג

מברק יוצא

מ

חוזם 790

אל : ממישראל ביו יורק, וושינגטון
לונדון, שטוקהולם, פאריס, האג

ברן, קופנהגן, וינה, רומא

בשלח: 19.11.68

מאת: המשרד ירושלים

מ י י

קומיי, תקוע

דובר משרד הפנים מפרסם היום ההודעה הבאה:

"בהתאם להחלטת הממשלה והודעת שהח בעצרת האו"ם מיום 8.10.68 בדבר הקלת
שובם של נוסעים מודיע משרד הפנים כי תינתן לבנוטשים אפשרות שיבה למקומות
מגוריהם בהתאם למספר אישורי השיבה שהוצאו על ידי משרד הפנים באוגוסט 1967.
כל מי שנידו רשיון שיבה רשאי לשוב החל מיום 24.11.68 ועד 31.1.69 דרך
גשר אלבני. אותם רשיונות שלא ינוצלו על ידי בעליהם יועברו לאחרים שיאושרו על
ידי משרד הפנים.

עד כאן.

בתשובה לשאלה יאמר דובר משרד הפנים כי משרדו ימשיך ויעשה את כל הפעולות
הדרושות כדי ליעל ולהקל על שובם של אנשים במסגרת תכנית איחוד המשפחות.
עד כאן.

הלל - הסבר ה

תפוצה א

לב/קל 20.11

תאריך 4/2/65

סוג _____

אל לייב - 3.7.2

מאת לשכת שר החוץ

הנדון אליהו מסר 5765

מקרה לא נכנס לי גשם המזל
הוא שצריך להשיב על השאלה
אל אולי זה לא נכון
השאלה - האם אי שצריך
לשלב

בברכה,

ה' 100'500 5.67

מדינת ישראל

לשכת ראש הממשלה

ירושלים, ט"ו בכסלו תשכ"ט
6 בדצמבר 1968

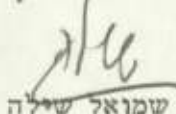
א ל : מנהל לשכת שר החוץ

הנדון: שאילתא מס' 5765 של חה"כ ש. מיקוניס

רצ"ב העתק שאילתא הנ"ל שהוגשה לשר הבטחון ושהועברה
על-ידו אל ראש-הממשלה.

מאחר שנושא השאילתא נוגע לשטח פעולתו של משרד החוץ
נחבקשתי להעביר את השאילתא אליכם כדי ששר החוץ ישיב עליה
מעל בימת הכנסת.

ב ב ר כ ה ,

שמואל שילה

סגן-מנהל לשכת ראש-הממשלה.

העתק: מר ח. ישראל, מנהל לשכת שר הבטחון
מר ש. יעקובסון, מזכירות הכנסת

מצ"ב: 2

שש/חל

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
CHICAGO, ILLINOIS 60637

TO THE DIRECTOR

FROM THE DEPARTMENT OF CHEMISTRY

RE: [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

השאילתא נרשמה ביום 27.11.68

ש. מיקונים

א ל : שר הבטחון

מאת : חבר-הכנסת ש. מיקונים

ש א י ל ת א מס 5765

בעתון "הארץ" מיום 21.11.68 נמסר כי ישראל עומדת להכריז בקרוב על גכונותה להחזיר מספר ניכר של פליטים ממלחמת ששת הימים.

אודה לכבודו אם יואיל להשיבני: -

1. האם הידעה הנ"ל גכונה?

2. אם כן - מה מספר הפליטים שיוורשו לחזור לבתיהם?

בכבוד רב,

(-) ש. מיקונים, חה"כ

2000

השאלה נרשמה ביום 27.11.68

ש. מיקוניס

א ל : שר הבטחון

מאת : חבר-הכנסת ש. מיקוניס

ש א י ל ח א מס' 5765

בעתון "הארץ" מיום 21.11.68 נמסר כי ישראל עומדת להכריז בקרוב על נכונותה להחזיר מספר ניכר של פליטים ממלחמת ששת הימים.

אודה לכבודו אם יואיל להשיבני: -

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?

2. אם כן - מה מספר הפליטים שיורשו לחזור לבתיהם?

בכבוד רב,

(-) ש. מיקוניס, חה"כ

